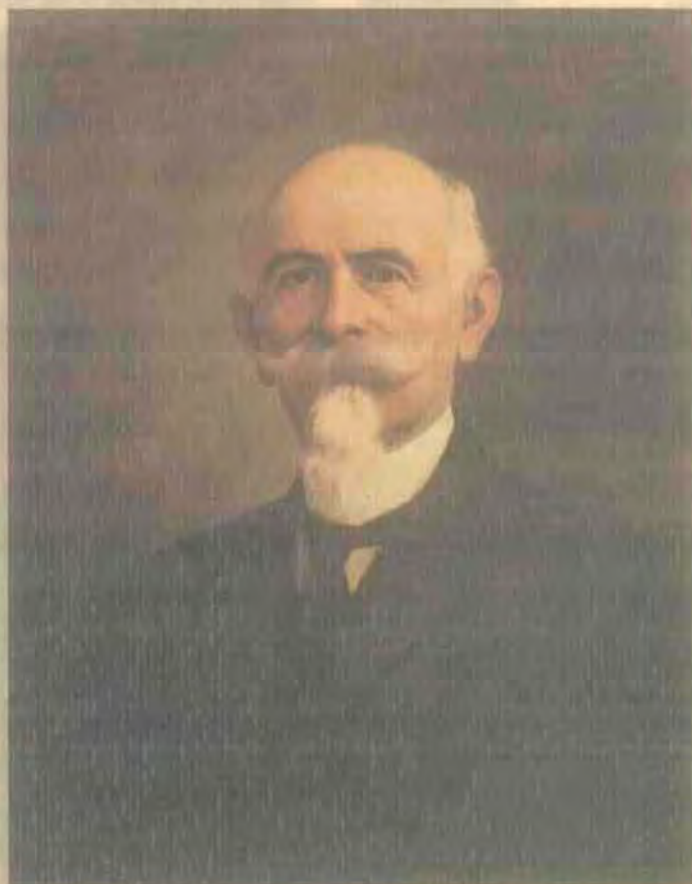

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Κ. ΡΟΥΣΣΑΡΗΣ

ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Η Δικαιοσύνη στη Λεβάδεια μετά το 1821
Μορφές Δικηγόρων Λεβαδείας

ΛΕΒΑΔΕΙΑ 1999

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly

21/05/2024 12:58:49 EEST - 3/13/21/3

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Η Δικαιοσύνη στη Λεβάδεια μετά το 1821

Μορφές Δικηγόρων Λεβαδείας

© 1999. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Κ. ΡΟΥΣΣΑΡΗΣ

Έκδοση Δικηγορικού Συλλόγου Λεβαδείας
Λεβάδεια 1999

Φωτογραφία εξωφύλλου: *Νικόλαος Μπουφίδης Υπουργός Εσωτερικών
επί Χ. Τρικούπη 1893-1895*

Παραγωγή: Γραφικές Τέχνες ΘΥΜΕΛΗ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Κ. ΡΟΥΣΣΑΡΗΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Η Δικαιοσύνη στη Λεβάδεια μετά το 1821

Μορφές Δικηγόρων Λεβαδείας

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

ΛΕΒΑΔΕΙΑ 1999

Αφιερώνεται
στο Νικόλαο Μπουφίδη
και σ' εκείνους
που ανάλωσαν τη ζωή τους
στη διακονία της Θέμιδος
και της κοινωνίας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Θεωρώ τον εαυτό μου ιδιαίτερα ευτυχί, γιατί μου δίνεται η ευκαιρία, στο τέλος του 20ου αιώνα, με τη συμπλήρωση εκατό χρόνων από της ιδρύσεως του Πρωτοδικείου Λεβαδείας και της συστάσεως του Δικηγορικού Συλλόγου Λεβαδείας, ως Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Λεβαδείας, να προλογίσω το βιβλίο αυτό του εκλεκτού συναδέλφου, ακούραστου ιστοριοδίφη και φανατικού Λειβαδολάτρη Άρη Ρούσσαρη.

Πράγματι, ο αγαππτός συνάδελφος, με πολύ κόπο, αλλά μοναδική δεξιοτεχνία και επιμονή, ερευνά τον αιώνα που φεύγει και ρίχνει φως στα μεγάλα γεγονότα που σπμάδεψαν την ιστορία της πόλης μας αλλά και τις μορφές των δικηγόρων εκείνων που, από την επανάσταση του '21 μέχρι σήμερα, αγωνίστηκαν για την πόλη αυτή.

Με το νόμο ΒΧΔ' της 6-7-1899 έγινε ο Νομός Βοιωτίας με έδρα τη Λεβάδεια. Τότε ιδρύθηκε και το Πρωτοδικείο Λεβαδείας και συνεστήθη ο Δικηγορικός Σύλλογος Λεβαδείας, που έτσι συμπλήρωσε 100 χρόνια "ζωής". Τη μοναδική και ωραία ιστορία του Συλλόγου μας και της πόλης μας, περιγράφει με τρόπο αξιοθαύμαστο και ευκολοκατανόητο ο αγαππτός συνάδελφος στις σελίδες του βιβλίου αυτού, ανασταίνοντας κυριολεκτικά νεκρούς!!! Και κυρίως την ανεπανάληπτη μορφή του μεγάλου Λειβαδίτη Νικολάου Μπουφίδη, τον οποίον δυστυχώς πολλοί αγνοούσαμε.

Μέσα από τις ιστορικές αγορεύσεις του Ν. Μπουφίδη στη Βουλή μας δίνεται η ευκαιρία να μάθουμε και πώς λειτουργούσε η Δικαιοσύνη τα πρώτα χρόνια μετά την ίδρυση του Ελληνικού κράτους. Έτσι το βιβλίο αυτό αποκτά ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον στη μελέτη της ιστορίας της νεώτερης Ελληνικής Δικαιοσύνης.

Αφήνω τον αναγνώστη να "απολαύσει" τις σελίδες που ακολουθούν και τις χαρακτηριστικές φωτογραφίες -και αυτές από τη μοναδική συλλογή του Άρη Ρούσσαρη- που τις συνοδεύουν.

Συγχαίρω τον Άρη Ρούσσαρη για τις πνευματικές και πολιτιστικές του δραστηριότητες, που αποτελούν πολύτιμη προσφορά στην ιστορία της πόλης μας, της Επαρχίας αλλά και του Νομού μας. Και του εύχομαι να είναι καλά και να έχει κουράγιο και δύναμη για να συνεχίσει τον όμορφο δρόμο της δημιουργίας.

Οκτώβριος 1999

Αντώνιος Γ. Παπαντωνίου

Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Λεβαδείας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πέρασαν 100 χρόνια από την άνοιξη του 1899, όταν ο μεγαλύτερος πολιτικός άντρας που ανέδειξε η Λεβάδεια, ο Νικόλαος Μπουφίδης, με τη συμπαράσταση όλων των παραγόντων της επαρχίας κατάφερε να πείσει τη Βουλή, όταν συζητείτο το Νομοσχέδιο της Διοικητικής Διαίρεσης του Κράτους, ώστε να δημιουργηθεί ο Νομός Βοιωτίας, να γίνει η Λεβάδεια πρωτεύουσά του και να ιδρυθεί το Πρωτοδικείο. Την ατμόσφαιρα της εποχής, την πολιτική και κοινωνική αντιπαράθεση μεταξύ Θηβών και Λεβαδείας, τους αγώνες και τις αγορεύσεις του Μπουφίδη μέσα στη Βουλή, μεταφέρω σ' αυτή μου την εργασία, ερευνώντας και καταγράφοντας μια σημαντική ιστορική στιγμή της πόλης.

Η εργασία αυτή μου έδωσε τη δυνατότητα να ανιχνεύσω γεγονότα, πρόσωπα, πτυχές της Δικαιοσύνης στη Λεβάδεια μετά την επανάσταση του 1821 μέχρι την εποχή μας.

Είναι πράγματι αξιομνημόνευτη η συμμετοχή των Δικηγόρων του Συλλόγου μας και νομικών της επαρχίας μας σε όλες τις εκδηλώσεις του κοινωνικού, πολιτικού, ιστορικού και πνευματικού βίου στον τόπο μας, γεγονός που θα πρέπει να κάνει υπερήφανους όλους τους Δικηγόρους που είμαστε μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Λεβαδείας.

Ταυτόχρονα όμως υπάρχει ένα αίσθημα ευθύνης όλων μας απέναντι στο κοινωνικό σύνολο για να φανούμε αντάξιοι των παραδόσεων του Συλλόγου μας.

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Λεβαδείας με αφορμή τη συμπλήρωση 100 χρόνων από την ίδρυση του Πρωτοδικείου θέλησε να τιμήσει την ιστορική μνήμη με την απόφασή του να εκδώσει αυτή μου την εργασία κι αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω τα μέλη του και ιδιαίτερα τον Πρόεδρο κ. Αντώνιο Παπαντωνίου.

Επισημαίνω ότι σε μερικά σημεία της εργασίας μου, διατήρησα τη γλώσσα των αυθεντικών κειμένων, που είχαν αρκετά στοιχεία αρχαϊζουσας ή δημοτικής.

Το έκρινα σκόπιμο θεωρώντας ότι ίσως έτσι να αποδίδεται καλύτερα η ατμόσφαιρα της εποχής με τη διατήρηση των γλωσσικών ιδιοματισμών.

Αν κάπου λάθημα, ελπίζω στην κατανόηση όσων θα μου κάνουν την τιμή να διαβάσουν το βιβλίο.

Λεβάδεια
Οκτώβριος 1999
Αριστείδης Κ. Ρούσσαρης

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ: *Άρχοντας της Λεβαδείας και πληρεξούσιος της
στη συνέλευση των Σαλώνων το Νοέμβριο 1821 όπου ψηφίστηκε η Νομική
Διάταξη της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος.*

Πτυχές της Δικαιοσύνης στη Λεβάδεια μετά το 1821

Από την πρώτη στιγμή που ξέσπασε η Επανάσταση του 1821 οι στρατιωτικοί και πολιτικοί ηγέτες της κατενόησαν ότι ήταν άμεση ανάγκη να οργανώσουν και να ιδρύσουν Δικαστήρια προς απονομή πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης.

Την πρώτη διοικητική οργάνωση της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας ανέλαβε ο Θεόδωρος Νέγρης.

Στα Σάλωνα, μεταξύ 15-20 Νοεμβρίου 1821, πραγματοποιήθηκε συνέλευση που ενέκρινε την καλούμενη Νομική Διάταξη της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος. Υπήρξε το αρτιότερο και εκτενέστερο από τα τοπικά Συντάγματα, γιατί επεξετάθη σε όλα τα θέματα λειτουργίας της κρατικής μηχανής, προέβλεψε διατάξεις ευρύτερης σημασίας και πολιτειακές αρχές για όλο το Ελληνικό Έθνος.

Δίκαια χαρακτηρίσθηκε ως ο πρώτος πολιτειακός οργανισμός του νεώτερου Ελληνισμού, αφού δεν προέβλεψε μόνον για τη δημόσια οργάνωση, αλλά και για διατάξεις δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου.

Αυτό ήταν άκρως απαραίτητο γιατί η επανάσταση κατήργησε την οθωμανική κυριαρχία και όλο το πολιτικό, διοικητικό σύστημα και την έννομη τάξη που ίσχυε γενικά.

Μεταξύ των 73 πληρεξουσίων που υπέγραψαν το Σύνταγμα ήταν οι οπλαρχηγοί Οδυσσεάς Ανδρούτσος και Βασίλης Μπούσγος και οι Λειβαδίτες πληρεξούσιοι Ιωάννης Λογοθέτης, Ιωάννης Φίλωνος, Λάμπρος Νάκος.

Το κείμενο της Νομικής Διατάξεως έφερε στην αρχή ως έμβλημα το πλατωνικό ρητό: «Νόμος κύριοι εγένετο βασιλεύς ανθρώπων άλλ' ουκ άνθρωποι τύραννοι νόμων».

Αξιοσημείωτο είναι το β' Κεφάλαιο της Νομικής Διάταξης, που αφορούσε το Δημόσιο Δίκαιο των Ελλήνων. Προτάσσεται σ' αυτό Διακήρυξη, που δίδει ζωηρή την εικόνα των αντιλήψεων περί Δικαιοσύνης της επαναστατημένης Ελλάδας, και ακολουθούσε η "Διακήρυξις δικαιωμάτων και χρεών του Έλληнос».

Κάθε Έλλην έχει δικαίωμα αναμφισβήτητον και αναλλοίωτον να ζητή από την Ελλάδα την ανεξαρτησίαν του και ασφάλειαν, και η Ελλάς από κάθε Έλληνα την ευπείθειαν και δικαιοσύνην, και όταν δεν φυλάττη δικαιοσύνην προς την ξένην ζωήν και τα ξένα κτήματα, ούτε ανεξαρτησίαν, ούτε ασφάλειαν έχει βέ-

βαία από την Πατρίδα. Όταν πάλιν ο πατριώτης δεν έχει ούτ' ανεξαρτησίαν, ούτ' ασφάλειαν, η Πατρίς πίπτει εις αναρχίαν, και ομοιάζει ωσάν να εσπάρησαν εις την γην της οι οδόντες του Δράκοντος και εγεννήθησαν άνδρες ένοπλοι εκ φύσεως, καταπολεμούντες και αλληλοφθορούμενοι. Εις τοιαύτην ελευθέρην κατάστασιν φθάνουσιν οι λαοί, όταν δεν γνωρίζουν όσα πρέπει να ζητούν, και όσα να υπόσχωνται αναμεταξύ των· όσα πρέπει να κάμουν και όσα πρέπει ν' απολαμβάνουν από την κοινωνίαν. Δι' αυτό λοιπόν διακηρύττομεν σήμερα εις αυτάς τας επαρχίας τα αληθή καθενός χρέη και δικαιώματα.

Δικαιώματα

- α.- Ο Έλλην είναι ανεξάρτητος.
- β.- Ο Έλλην είναι με όλους όμοιος ενώπιον των Νόμων χωρίς καμμίαν εξαίρεσιν.
- γ.- Ο Έλλην ημπορεί να κάμη όσα οι νόμοι δεν εμποδίζουν.
- δ.- Ο Έλλην ημπορεί να κάμη όσα οι νόμοι δεν διορίζουσιν.
- ε.- Ο Έλλην έχει και την ζωήν του και την περιουσίαν του εις ασφάλειαν.
- στ.- Ο Έλλην δεν ενοχοποιείται δια τα θρησκευτικά και πολιτικά του φρονήματα.
- ζ.- Ο Έλλην θέλει οι νόμοι να φυλάττωνται εις τον άπαντα χρόνον αναλλοίωτοι.
- η.- Ο Έλλην εις οποίαν γωνιάν της Οικουμένης ευρεθή, έχει όλα τα Εθνικά δικαιώματα, δικαιώματα του Έλληнос.

Χρέη

- α.- Ο Έλλην χρεωστεί ευπειθείαν εις του Νόμους
- β.- Ο Έλλην χρεωστεί να δέχεται όλους τους Έλληνας ενώπιον των Νόμων ως ομοίους του.
- γ.- Ο Έλλην χρεωστεί να απέχη από όσα οι νόμοι εμποδίζουν.
- δ.- Ο Έλλην χρεωστεί να κάμη όσα οι Νόμοι διορίζουσιν.
- ε.- Ο Έλλην χρεωστεί προς όλους με δικαιοσύνην να φέρεται.
- στ.- Ο Έλλην χρεωστεί να υποφέρει όλα τα θρησκευτικά και πολιτικά φρονήματα των ομοίων του.
- ζ.- Ο Έλλην χρεωστεί τους νόμους να υπερασπίζεται κατά τον οποίον τρόπον εκείνοι εις τούτο προσδιορίζουσιν.
- η.- Ο Έλλην χρεωστεί να εκπληρώση εις οποίαν γωνιάν της Οικουμένης ευρεθή όλα όσα χρεωστεί ο Έλλην.

«Ταύτα είναι αι θεμελιώδεις αρχαί, είναι η βάση της σταθεράς ευτυχίας των Ελλήνων».

Η αντίληψη της ισότητος κυριαρχούσε στο κείμενο, αφού οριζόταν ότι «Μέτοικος διαφοράν δεν έχει καμμίαν από τον Έλληνα ως προς τους νόμους και την ενέργεια αυτών».

Ενώ, παρά το ότι ρητά αναγνωριζόταν ως θρησκεία της Ελλάδος η Ανατολική του Χριστού Εκκλησία, οριζόταν επίσης ότι «η Ελλάς δέχεται πάσας τας θρησκείας και γλώσσας και δεν εμποδίζει κατ' ουδένα τρόπον τας τελετάς και την χρήσιν αυτών».

Η Νομική Διάταξη περιείχε σπουδαία στοιχεία νομικής ρυθμίσεως, τα οποία πρώτα απαντήθηκαν σε νομικό κείμενο της απελευθερωμένης Ελλάδος, αρκετά των οποίων είχαν μακρά επίδραση στην Ελληνική έννομο τάξη.

Η Νομική Διάταξη προέβλεψε ως ανώτατο όργανο της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδος τον Άρειο Πάγο.

Όταν ψηφίσθηκε το Πανελλήνιο Σύνταγμα της Επιδαύρου ο Άρειος Πάγος τροποποίησε το καθεστώς διοικήσεως των επαρχιών και ανέθεσε τη διοίκηση κάθε επαρχίας σε δώδεκα εκλεγμένους πολίτες, τους εφόρους.

Στο Δίστομο η συνέλευση των εκπροσώπων της επαρχίας Λεβαδείας εξέλεξε τους εφόρους των, εφαρμόζοντας τη ρύθμιση του Αρείου Πάγου· όπως φαίνεται από το σχετικό πρακτικό οι έφοροι αποκαλούνταν υπουργοί και οι πρώτοι έφοροι (υπουργοί) της επαρχίας Λεβαδείας ήταν οι πιο κάτω:

Στη Λειβαδιά

Σεβαστέ Άρειε Πάγε!

Κοινής Συνελεύσεως γενομένης εξελεξάμεθα ημείς οι υπογεγραμμένοι κατά την στην διαταγήν δώδεκα εφόρους δια την διοίκησιν όλων των υποθέσεών τους:

Κύριον Ανδρέαν Ξάνθην

Γεώργιον Λιανостаφίδα

Γιαννακόν Σαλωνιτόπουλον

Ευστάθιον Γεωργαντάν

Ιωαννούλην Νάκον

Αθανάσιον Τζούτζου

Αθανάσιον Οικονόμου

Αθανάσιον Οικονόμου

& Λαζαρόπουλον

Νικόλαον Σημαρέσπν

Ιωσήφ Διάκονον

Οικονόμον Διστόμου

Πέτρον Βαταβάλνν

Εις το Υπουργήμα το Δικανικόν

Εις το Υπουργήμα το Δικανικόν

Εις το Υπουργήμα το Δικανικόν

Εις το Υπουργήμα το Πολιτικόν

Εις το Υπουργήμα το Οικονομικόν

Εις το Υπουργήμα της Αστυνομίας

Εις το Υπουργήμα του Ταμείου

Εις το Υπουργήμα της Πολεμικής

Εις το Υπουργήμα της Λατρείας

Εις το Υπουργήμα του Δικαίου

Εις το Υπουργήμα του Αρχιγραμματέως

Και αυτούς θέλει αναγνωρίζεις εις το εξής προς ουδένα άλλον πολίτην αναφερόμενος εν πάσαις τας υποθέσεις της επαρχίας Λεβαδείας.

Εν Διστόμο τη 11 Φεβρουαρίου 1822

Ο ερχομός του Καποδίστρια και η μεγάλη εμπειρία του συνέβαλλαν ώστε να αντιμετωπισθεί κατάλληλα το νομοθετικό πρόβλημα και να ανταποκριθεί στις ιστορικές και νομικές προϋποθέσεις. Ο Καποδίστριας διέγνωσε ότι η σύγκρουση του εθνικού δικαίου προς το επίσημο εγκυμονούσε κινδύνους, γι' αυτό επέλεξε και διατήρησε από τις παλιές ρυθμίσεις ότι έκρινε εφαρμόσιμο, απέρριψε δε κάθε στοιχείο του παρελθόντος που δεν προσαρμοζόταν στις απαιτήσεις της νέας πραγματικότητας.

Το σοβαρότερο όμως πρόβλημα που αντιμετώπιζε η οργάνωση της Δικαιοσύνης ήταν η λειτουργία των Δικαστηρίων.

Με το ΙΘ ψήφισμα της 15 Οκτωβρίου 1828 «περί Διοργανισμού των Δικαστηρίων» ιδρύθηκαν τα Ειρηνοδικεία. Καθήκοντα Ειρηνοδίκου ανατέθησαν στους δημογέροντες και από τα πρώτα Ειρηνοδικεία που λειτούργησαν ήταν της Λεβαδείας.

Ο βασικός ρόλος των δημογερόντων που ασκούσαν χρέη Ειρηνοδικών ήταν η ανάληψη πρωτοβουλίας συμβιβασμού. Σε περίπτωση αποτυχίας τους παρέπεμπαν τις σχετικές υποθέσεις στο Πρωτόκλητο Δικαστήριο.

Κατά το τέλος του Νοεμβρίου του 1829 άρχισε η λειτουργία του προβλεπόμενου Πρωτόκλητου Δικαστηρίου Ανατολικής και Δυτικής Ελλάδος.

Έτσι με την υπ' αριθ. 1 της 23 Νοεμβρίου 1829 του Π. Νικολαΐδου, Προέδρου του Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Ανατ. Ελλάδος, που είχε για έδρα τα Σάλωνα (Αμφισσα), ανακοινώθηκε προς τους κατοίκους των επαρχιών της περιφέρειας, ότι τα μέλη του Δικαστηρίου έδωσαν τον κατά το υπ' αριθ. 14186 Ψήφισμα όρκο και από την ημέρα εκείνη άρχισαν οι εργασίες του Δικαστηρίου, στο οποίο υπαγόταν και η επαρχία Λεβαδείας.

Με το υπ' αριθ. 12414/ΛΒ Ψήφισμα της 1 Μαΐου 1829, που αφορούσε γενικά την οργάνωση της Δικαιοσύνης στη Στερεά Ελλάδα, ανετίθεντο προσωρινά, μέχρι να συσταθούν οι δημογέροντες, καθήκοντα Ειρηνοδικών εις τους κατά τόπους Διοικητάς (Α) και ιδρύετο Πρωτόκλητο Δικαστήριο στα Σάλωνα, που αποτελείτο από τον Πρόεδρο, δύο Συνδικαστές και δύο Παρέδρους, που όριζε η Κυβέρνηση. Πρώτος πρόεδρος του Πρωτόκλητου Δικαστηρίου Σαλώνων είχε ορισθεί ο Νότης Μπότσαρης. Με το υπ' αριθμ. 12416 διάταγμα της 1 Μαΐου 1829 Ψήφισμα (Γεν. Εφ. Ελλ., Δ, τ. 38-39, σ. 149) γίνονται υποδείξεις προς τους Προσωρινούς Διοικητάς, όπως, μαζί με δύο Δημογέροντες, να καταβάλλουν προσπάθειες συμβιβασμού, σε περίπτωση ανάγκης να πείθουν τους διαδίκους να ακολουθούν αιρετοκρισίες και μόνον σε αδυναμία εξευρέσεως άλλης λύσεως να υποδεικνύουν την προσφυγή στα Δικαστήρια.

Στο εξαίρετο έργο του «ο Ελληνικός Λαός» ο διαπρεπής καθηγητής του Γερμανικού – Γαλλικού δικαίου Γκεοργκ Μάουρερ παραθέτει ένα ερωτηματολόγιο που είχε συντάξει το 1832 ο Υπουργός Δικαιοσύνης Χριστόδουλος Κλονάρης (ο δικηγόρος στη δίκη του Θεοδ. Κολοκοτρώνη του συγκατηγορουμένου του Δ. Πλαπούτα), πάνω σε βασικά θέματα που ρυθμιζόνταν συνήθως σύμφωνα με τα έθιμα κάθε τόπου και ζητούσε από τα δικαστήρια και τις κοινότητες μια επίσημη απάντηση.

Οι ερωτήσεις του Κλονάρη, που είχε συμπληρώσει ο αντικαταστάτης του Κων. Σχινάς, και οι απαντήσεις, που συνέταξε ο Ειρηνοδίκης Λεβαδείας με τους Δημογέροντες της Λεβαδείας και είχαν σταλεί από το Νομάρχη στο υπουργείο Δικαιοσύνης, φωτίζουν σημαντικές πηγές του δικαίου που ίσχυε στη Λεβαδεία τα χρόνια εκείνα.

Περί Επιτροπείας

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Οι επίτροποι των ορφανών εργάζονται δωρεάν, καθώς ο νόμος διατάσσει, ή δύνανται να ζητώσιν είδος τι εμποίου αμοιβής εκ των κτημάτων του ανηλίκου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Επειδή οι συγγενείς εδιορίζοντο κηδεμόνες, ουδεμίαν πληρωμήν ελάμβανον.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Η επιτροπεία δύναται να δοθή εις πολλούς εν ταυτώ, ως π.χ. εις όλους τους ενήλικας αδελφούς, ως ο νόμος υπαγορεύει, ή η συνήθεια θέλει να μη δίδηται εις τ' ανήλικα ειμή εις και μόνος επίτροπος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο πρεσβύτερος αδελφός λαμβάνει την κηδεμονίαν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Ο νόμος εις τας σημαντικές υποθέσεις, ως π.χ. την ανατροφήν του ανηλικού ή την εκποίησην των ακινήτων, εμποδίζει τον επίτροπον να ενεργή χωρίς την άδειαν του αρμοδίου δικαστού. Τι λέγει η συνήθεια; Συμφωνεί μετά του νόμου; Ή απαιτεί ίσως την σύγκλησιν οικογενειακού συμβουλίου, το οποίον να αποφασίζη αν τα παρά του επιτρόπου προβαλλόμενα μέτρα είναι ωφέλιμα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο κηδεμών φροντίζει δια την ανατροφήν των ανηλικών και εκποιεί κινητά κτήματα, συναινέσει του οικογενειακού συμβουλίου· ακίνητα πράγματα εν περιπτώσει μόνον ανάγκης δύναται ν' απαλλοτριώσῃ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Ο νόμος διακρίνει τους ανηλικούς εις ανήβους και εφήβους, και άνηβοι μεν λέγονται τα άρρενα τέκνα μέχρι των 14 ετών, τα δε θήλεια μέχρι των 12, έφηβοι δε τα έχοντα πλήρως το 12 ή 14 έτος της ηλικίας. Κατά τον νόμον τα πρώτα εξαρτώνται καθ' όλα εκ του επιτρόπου, ενώ τα δεύτερα είναι ολιγώτερον περιορισμένα, και εις τινας περιπτώσεις δύναται να ενεργήσωσι και χωρίς την άδειαν του επιτρόπου· τελευταίον ο νόμος ονομάζει επιτρόπους μεν τους ανήβων, κηδεμόνας δε τους εφήβων προϊσταμένους, και θέλει, αφού τα άνηβα μεταβώσιν εις την τάξιν των εφήβων, ο μέχρι τότε επίτροπος να διορίζηται εκ νέου κηδεμών, ή ν' αντικαθίσταται παρ' άλλου κηδεμόνος. Η συνήθεια διετήρησε τας διακρίσεις ταύτας ή εξομοιεί τους ανήβους προς τους εφήβους, και παραβλέπει τον διορισμόν κηδεμόνος μετά την εις την τάξιν των εφήβων μετάβασιν των ανήβων; Μολοταύτα οποιασδήποτε διατάξεις του νόμου και αν καθιέρωσεν η συνήθεια εις την περιφέρειάν σας, πρέπει να τας σπμειώσῃτε μετά πολλής ακριβείας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η συνήθεια ουδεμίαν φέρει διάκρισιν μεταξύ εφήβων και ανηλικών· η επιτροπεία παύει μετά το 15 έτος, εις δε τας κόρας άμα μνηστευθώσι.

Περί της πατρικής εξουσίας

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Την ενέργειαν της πατρικής εξουσίας, δηλαδή της ολότητος των δικαιωμάτων, τα οποία οι γονεείς, ως γονεείς, έχουσι προς τα ίδια αυτών τέκνα, και προς τα τέκνα των τέκνων αυτών, ο νόμος αναθέτει εις μόνον τον πατέρα και αποκλείει ολοτελώς την μητέρα. Διετήρησε ταύτα και η συνήθεια; Εάν αύτη παραχωρή μέρος της πατρικής εξουσίας και εις την μητέρα, εάν την διαμοιράζη εξ ίσου και εις τους δύο συζύγους, ή την παραχωρή εις την μητέρα μόνον μετά τον θάνατον του πατρός, όλα ταύτα πρέπει να τα αναφέρητε λεπτομερώς.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η συνήθεια συνάδει μετά του νόμου· μετά τον θάνατον του πατρός η μήτηρ λαμβάνει την πατρικήν εξουσίαν, εμμένουσα εις χρείαν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ο νόμος λέγει ότι, όλα τα κτήματα των υπεξουσιών τέκνων ανήκουσι εις τον πατέρα, και ότι, κατ' εξαίρεσιν, οι έχοντες πατέρα ζώντα, εμπορούν να νέμονται ιδιοκτησίαν τινά υπό το όνομα του χρηματίου (peculium), εν γένει δε όλα τα κτήματα των τέκνων ανήκουσι εις τους γονεείς. Η συνήθεια διετήρησε τον κανόνα τούτον ή ετροποποίησεν άλλως πως; καθιέρωσασα π.χ. ότι τα κτήματα και αι προσκτήσεις των τέκνων ανήκουσιν εις τον πατέρα μόνον μέχρι τινός, μέχρι της ενηλικιότητος φερ' ειπείν, μετά δε ταύτα γίνονται ιδιοκτήται ελεύθεροι;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο πατήρ διένεμεν εις τα τέκνα νυμφευόμενα, το ανήκον εις αυτά μέρος εκ της περιουσίας αυτού· εν εναντία περιπτώσει ελάμβανον αυτό μετά θάνατον.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Επί πόσον διαρκεί η πατρική εξουσία; Ο νόμος λέγει ότι παύει μετά τον θάνατον του πατρός· η δε ενηλικιότης ή ο γάμος των τέκνων δεν δύναται να την εξαλείψη, εις τρόπον ώστε ο πατήρ έχει υπό την ιδίαν εξουσίαν, όχι μόνον τα κυρίως λεγόμενα τέκνα, άλλ' όλους εν γένει τους κατιόντας, οιουδήποτε βαθμού, εγγόνους, διοεγγόνους κ.τ.λ. Η συνήθεια συμφωνεί μετά του νόμου, ή αποδέχεται την αρχήν ότι η πατρική εξουσία παύει κατά την ενηλικιότητα, ή τον γάμον των τέκνων, ώστε ο πατήρ να μη δύναται να έχη εξουσίαν τινά εις τους υιούς των υιών αυτού; κτλ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η πατρική εξουσία παύει δια του γάμου των τέκνων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Η πατρική εξουσία αποκτάται και δια της υιοθεσίας, και τούτου δοθέντος, οποία τα δικαιώματα του υιοθετούντος προς τον υιοθετούμενον; Ίσα ή τουλάχιστον όμοια με τα των πατέρων προς τα ίδια αυτών τέκνα, ή κατά τι διαφέρουν; Περί πλέον η συνήθεια θέλει μόνον να υιοθετώνται τέκνα, ή συγχωρεί και την υιοθετικήν αδελφότητα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η υιοθεσία εγίνετο υπό τον όρον, ώστε ο υιοθετούμενος να υπόκειται εις την εξουσίαν του υιοθετούντος, δια να κληρονομήση αυτόν μετά τον θάνατον του.

Περί νομής

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Ο νόμος λέγει, ότι την νομήν πράγματός τινος αποκτά τις δια της κατοχής, πνωμένης με την θέλησιν του να το νέμηται ως ιδιοκτήτης, και δεν απαιτείται δια την απόκτησιν αυτής παρέλευσις χρόνου τινός ρητού, π.χ. ενός έτους ή και περισσότερου ή ολιγωτέρου. Η συνήθεια τι λέγει ως προς τούτο; Συμφωνεί μετά του νόμου ή απαιτείται παρέλευσις χρόνου ρητού δια την απόκτησιν των εκ της νομής δικαιωμάτων, προ της οποίας εποχής δεν δύναται ο νομέυς να προτείνη υπέρ εαυτού δικαιώματα νομής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εάν τις, ένεκεν απουσίας, εγκαταλείψη το κτήμα αυτού ακαλλιέργητον, ο συμπολίτης δύναται να καλλιεργήση αυτό, και να λαμβάνη την νομήν (επικαρπίαν), άλλ' οφείλει να αποδώση αυτό εις τον ιδιοκτήτην μετά την επιστροφήν αυτού· οι καρποί όμως δεν ανταποδίδονται.

Περί κυριότητος

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Δια την απόκτησιν της κυριότητος ο νόμος δεν ζητεί άλλο, ή την συγκατάθεσιν των μερών, και την πραγματικήν παράδοσιν του πράγματος. Η συνήθεια εφύλαξε τα αυτά, ή, καθώς ξένα τινές νομοθεσίαι, θεωρεί ανισχύρους όλας τας περί εκποιήσεως πράξεις, εάν δεν είναι καταγεγραμμένοι εις δημόσιον βιβλίον επί τούτω κρατούμενον; Εν γένει οιαδήποτε και εάν ώσιν αι μεταξύ του νόμου και της συνθησίας ως προς τούτο διαφοραί, πρέπει να σημειωθώσι λεπτομερώς.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η συνήθεια συνάδει μετά του νόμου· τα έγγραφα δεν κατεχωρούντο εις δημόσια βιβλία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Δια να είναι ισχυρά η αποκτηθείσα κυριότης, πρέπει κατά τον νό-

μον, ο πρώτος κατέχων να είναι ο αληθώς κύριος του εκποιηθέντος πράγματος, άλλως οι έχοντες δικαιώματα ισχυρότερα επί του πράγματος τούτου, δύνανται να το διεκδικήσωσι κατά του ήδη κατέχοντος, ακόμη και χωρίς να τω αποδώσωσι την τιμήν, την οποία επλήρωσεν. Η συνήθεια εφύλαξε τούτο γενικώς καθ' όλας τας εκποιήσεις και των κινητών ακόμη πραγμάτων, ή συμφωνεί, ως προς τούτο, μ' άλλας νομοθεσίας, αι οποίας θεωρούσι την νομήν των κινητών ως ικανόν δικαίωμα κυριότητος, ο δε αγοραστής κινητού τινός πράγματος δεν υποχρεούται ν' αποδείξη ότι ηγόρασε παρά του αληθούς κυρίου αλλά μόνον ότι ηγόρασε κατά νόμον, εις τρόπον ώστε ένα π.χ. το πράγμα ήτο κλοπιμαίον, ο πρώτος κύριος αυτού δεν δύναται ν' αποτανθή προς τον ήδη κατέχοντα, άλλ' εις τον κλέπτην και εις μόνον αυτόν; Περί όλων τούτων περιμένομεν ακριβείς πληροφορίες.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο κλέπτης αποζημιού πάντοτε τον ιδιοκτήτην· άλλ' ο αγοραστής πρέπει να είναι καλής πίστεως.

Περί δουλειών

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Όσα ερρέθησαν εις το άρθρ. 10 περί κυριότητος εφαρμόζονται επίσης και εις τας δουλείας. Όθεν, η συνήθεια συμφωνεί, ως προς τούτο, μετά του νόμου, και θεωρεί ισχυράν την απόκτησιν της δουλείας τη μόνη συγκαταθέσει των μερών, ή δια να έχωσι πλήρη ισχύν αι περί δουλειών πράξεις, ακόμη και όταν αποβλέπη τρίτον πρόσωπον, απαιτεί να καταγράφωνται εις επί τούτω δημόσιον βιβλίον;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η συνήθεια συνάδει μετά του νόμου· τα έγγραφα δεν κατεχωρούντο εις δημόσια βιβλία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ο νόμος αποδέχεται χάριν και του δημοσίου και του ιδιωτικού συμφέροντος μέγαν αριθμόν δουλειών, αι οποίας ονομάζονται νόμιμοι δουλείαι, διότι υπάρχουσι δια μόνου του νόμου, και χωρίς της μεσολαβήσεως ή της θελήσεως του ανθρώπου. αι κυριώτεραι των δουλειών τούτων αναφέρονται εις τας επί της ιδιοκτησίας του γείτονος οδούς, εις τα σταλάγματα των στεγών, εις το δικαίωμα της διαβάσεως, και εις πολλά άλλα αντικείμενα. Η συνήθεια του τόπου σας μήπως εις το είδος τούτο των νομίμων δουλειών, κατατάττη και το της βόσκης δικαιώματα, εις τρόπον ώστε όλοι οι κάτοικοι ενός χωρίου, ή μέρους οιουδήποτε, έχουν το δικαίωμα να βόσκωσι τα ζώα αυτών εις το μέρος τούτο, προηγουμένης ρητής συμφωνίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι κάτοικοι δύνανται εις την περιφέρειαν του χωρίου αυτών ακωλύτως να βόσκωσι τα ζώα των.

Περί προνομίων και υποθηκών

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Ο νόμος δίδει εις καθένα πλήρη ελευθερίαν να υποθηκεύη τα ίδια κτήματα όπως θέλη και επειδή, κατ' αυτόν, η μυστική υποθήκη διεκδικείται καίτοι εις χείρας τρίτων ευρισκομένη, οι τρίτοι αδυνατούν να γνωρίζωσιν, εάν τούτο ή εκείνο το κτήμα είναι υποθηκευμένον ή μη, ώστε δεν δύνανται να εξασφαλίσωσι τα δίκαια αυτών και απαλλαγθώσιν από τα εκ τούτου προκύπτοντα μεγάλα μειονεκτήματα. Η συνήθεια είναι κατά τούτο σύμφωνος μετά του νόμου, ή έχει τινάς διαφοράς; Απαιτούσα

π.χ. να καταγράφονται όλα αι υποθήκαι εις δημόσιον βιβλίον, όπου καθείς δύναται να βλέπη ότι εν κτήμα είναι υποθηκευμένον ή μη; Εάν η συνήθεια παρεδέχθη τοιαύτας ή άλλας διαφοράς, θέλετε τας εκθέσει όσον δυνατόν ακριβώς.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Ο νόμος συγχωρεί την υποθήκην εις κινητά και ακίνητα κτήματα, άνευ διακρίσεως. Συμφωνεί προς τούτο η συνήθεια, ή δεν συγχωρεί ίσως την υποθήκην, ειμή εις μόνα τα ακίνητα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η συνήθεια συνάδει μετά του νόμου.

Η άφιξη του Όθωνα σηματοδότησε νέες εξελίξεις και στη Δικαιοσύνη. Έτσι στις 23 Φεβρουαρίου του 1833 δημοσιεύεται Διάταγμα με το οποίο συνίστανται προσωρινά 3 δικαστήρια στο Ναύπλιο, το Μεσολόγγι και τη Θήβα.

Το Δικαστήριο των Θηβών όμως σύντομα καταργήθηκε με το υπ' αρ. 3 Διάταγμα της 15 Νοεμβρίου 1833 και μετατέθηκε στη Χαλκίδα.

Τον Οκτώβριο του 1838 ιδρύθηκαν τα πρώτα 10 πρωτοδικεία, μεταξύ των οποίων και το Αττικής και Βοιωτίας με έδρα την Αθήνα όπου υπαγόταν και η Λεβάδεια.

Στη Λεβάδεια εξακολουθούσε να λειτουργεί Ειρηνοδικείο, τη δε θέση του Ειρηνοδίκου όταν κωλυόταν, εξαιρείτο ή δεν είχε διορισθεί εκάλυπταν οι Δημογέροντες, οι Δήμαρχοι και οι Δημαρχιακοί πάρεδροι.

Συχνά στις στήλες των Αθηναϊκών εφημερίδων υπήρχαν αγγελίες, ειδήσεις, ανακοινώσεις απ' όπου προκύπτει η συνεχής λειτουργία του Ειρηνοδικείου στην πόλη.

Στην «Ταχύπτερο Φήμη» της 11ης Μαΐου 1838 δημοσιεύεται η εξής «Κοινοποίηση Πλειστηριασμού»:

Το δια της υπ' αριθ. 10 κατασχετικής πράξεως του υποφαινομένου κλητήρος του Ειρηνοδικείου Λεβαδείας κατασχεθέν βιλιάρδον το ευρισκόμενον εις το καφενείον του κυρίου Χαρίσιπ Ψωμά δημότου Λεβαδείας του οφειλέτου κυρίου Λουκά Μπορνόζου κατοίκου εις Λεβαδειάν του ομωνύμου αυτώ δήμου δυνάμει του υπ' αριθμ. 1022 συμβολαιογραφικού ομολόγου μνηολογημένου την 8 του λήξαντος Ιουλίου του 1837, εκτίθεται εις πλειστηριασμόν εντός δέκα πέντε ημερών μετά την τοιχοκόλλησιν της παρούσης κοινοποιήσεως, ώραν 10 Π.Μ. ημέραν Κυριακήν μετά την θείαν λειτουργίαν εις το σύνθητες μέρος των πλειστηριασμών εις το καφενείον του Κ. Αντωνίου Γεωργαντά, υπό του εκπληρούντος έργα συμβολαιογράφου ειρηνοδίκου Λεβαδείας, δυνάμει του αρθρ. 893 της πολιτικής δικονομίας.

Η κατακύρωσις του κατασχεθέντος αντικειμένου θέλει γείνει εις τον προσφέροντα τα πλείονα· αλλά φυλαττομένων των δια του άρθρ. 974 της αυτής δικονομ. διατεταγμένων τύπων και πληρονομένων των χρημάτων επί χείρας εις μετρητά. Το βιλιάρδον έχει πέντε μπίλιας και δύο στέκαις· εκτιμήθη ως εξής:

Το βιλιάρδο	δραχμ.	300
Αι μπίλιας δράμ. 310	»	90
Αι στέκαι	»	<u>5</u>
		395

Ο κλητήρ του Ειρηνοδικείου Λεβαδείας Ιωαννούλης Α. Αβδέλας

Τον Οκτώβριο του 1839 οι εφημερίδες δημοσιεύουν ότι από τότε που διορίστηκε Ειρηνοδίκης ο κ. Λάμπρος Γιαννακού, παρατηρείται μεγάλη δραστηριότητα στις εργασίες του Ειρηνοδικείου Λεβαδείας.

Το Δεκέμβριο του 1839 δημοσιεύεται ότι: «ο Θεσσαλονικίος Θεοδόσιος Χριστοδουλίδης, πρώην βοηθός των εν Αθήναις Πρωτοδικών, διορίσθηκε γραμματεύς εις το Ειρηνοδικείο Λεβαδείας».

Πριν από το Μάιο του 1839 Ειρηνοδίκης Λεβαδείας ήταν ο Λάμπρος Γεωργαντάς, που μετατέθηκε στη Θήβα με Βασιλικό Διάταγμα ενώ όπως δημοσιεύτηκε στην «Ταχύπτερο Φήμη» το Μάιο του 1839 «ο κ. Λάμπρος Γιαννακού, ανήρ του αγώνος και εγνωσμένης ικανότητας και τιμιότητας, διορίσθη αντ' αυτού εις Λεβάδειαν».

Το καλοκαίρι του 1839 από τη στήλη Δικαστικά της «Ταχύπτερης Φήμης» πληροφορούμεθα ότι ο συμβολαιογράφος Λουκάς Μπουρνόζος αναπλήρωνε τον Ειρηνοδίκη Λεβαδείας Λάμπρο Γεωργαντά.

Η έλλειψη Πρωτοδικείου και η δύσκολη μετάβαση των κατοίκων προς την Αθήνα μέσα από κακοτράχαλα μονοπάτια και άθλιες καιρικές συνθήκες καθιστούσε προβληματική την απονομή της Δικαιοσύνης των πολιτών της επαρχίας Λεβαδείας.

Η Κυβέρνηση με τη βοήθεια των κατοίκων της περιοχής προσπαθούσε να κατασκευάσει δρόμο ικανό να πορευθεί άμαξα.

Το Δεκέμβριο του 1839 η Κυβέρνηση έστειλε εργαλεία και αξιωματικούς του Μηχανικού που τέθηκαν στην υπηρεσία του Διοικητού Βοιωτίας κ. Κουντομά και άρχισαν εργασίες για τη διάνοιξη οδού Λεβαδείας – Θηβών – Χαλκίδος – Αθηνών.

Με φιλοτιμία και ηρωισμό καθημερινά 300 Λεβαδίτες και 300 Θηβαίοι ανταποκρίνονταν στις αποφάσεις των Δημοτικών Συμβουλίων Λεβαδείας και Θηβών με την ελπίδα ότι μετά από 3 μήνες θα μπορούσαν να ταξιδεύουν με ταχυδρομική άμαξα.

Επίσημο Β.Δ. για την ίδρυση και τη λειτουργία του Ειρηνοδικείου Λεβαδείας έχουμε το Β.Δ. της 27^{ης} Απριλίου 1842, σύμφωνα με το οποίο το Ειρηνοδικείο Λεβαδείας εδρεύει στη Λεβάδεια και περιλαμβάνει τους δήμους Λεβαδείας, Πέτρας και Ορχομενού.

Με το Β.Δ. της 1^{ης} Σεπτεμβρίου/18 Δεκεμβρίου 1840 περί συγχωνεύσεως των δήμων της επαρχίας Λεβαδείας, ο δήμος Λεβαδείας περιλάμβανε τα πιο κάτω χωριά και πόλεις: Λεβάδεια, Γρανίτσα, Πουρνάρι, Σούρπη, Τσουκαλάδες, Μάκρεσι, Μονή Αγίου Γεωργίου, Μπατήμαγα, Βελή, Μπισπάρδι, Γεφύρι, Ρωμείο, Αραποχώρι (Κυριάκι). Ο δήμος Πέτρας: Σουλινάρι, Κουτουμουλάς, Στεβενίκο, Κιβέρι, Ζερίκια, Άγιος Γεώργιος, Κούκουρα, Αγόριανη, Δεγλές, Καραχουσεΐνη, Ράχη, Κούμαρος, Μαμούρη, Μάζι, Μούσκλι, Λούσα, Σιάχου, Βροντομήτες, Μονή Αγίου Νικολάου, Ζαγαράς, Μονή Ζαγαρά. Ο δήμος Ορχομενού: Σκριπού, Μονή Σκριπούς, Πετρομαγούλα, Βρανέζι, Καρυά, Άγιο Δημήτριο, Μολύβι, Κίκυρα. Συνεπώς στην αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου Λεβαδείας υπάγονταν οι προαναφερόμενες πόλεις και χωριά.

Την άνοιξη του 1842 το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Λεβαδέων σε συνεδρίαση για τα καυτά προβλήματα της πόλης, μεταξύ των οποίων και η έλλειψη Πρωτοδικείου, είχε αποφασίσει:

Αριθ. 167
196

Βασιλείον της Ελλάδος
Ο Δήμαρχος Λεβαδέων
Προς τον Κ. Αντώνιον Γεωργαντά.

Η Διοίκις δια της υπ' αριθ. 852 προσκλήσεώς της, εγκρίνει την από μέρους του δημοτικού Συμβουλίου αποστολήν σας παρά τη Β. Κυβερνήσει δια να ενεργήσθε, όσα επεφορτίσθητε.

Κοινοποιούντες σας τούτο, σας επισυνάπτομεν και τας πράξεις του συμβουλίου προς οδηγίαν σας.

Εν Λεβαδεία την 29 Μαρτίου 1842

Ο Δήμαρχος Λάμπρος Νάκος
Συνεδρίασις Δ' του Δημοτ. Συμβουλίου Λεβαδέων. Πράξις ΣΤ'

Ακολούθως επροτάθη περί μιας αποστολής προς την Κυβέρνησιν δια να την παρακαλέσθ δια διάφορα αντικείμενα κατεπείγοντα εις τον τόπον τούτον και προ πάντων δια το σχέδιον της πόλεως, δια την εκκαθάρσιν των αυλακίων (σούδων), δια την μετάθεσιν του σχολείου, δια εν Πρωτοδικείον, και δια τον έτερον Ελληνοδιδάσκαλον του σχολείου περί των οποίων υπάρχουν πράξεις του δημοτ. συμβουλίου. Δια ταύτα πάντα συσκεφθέν το δημοτ. συμβούλιον απεφάσισεν παμπηφεί συμφώνως με της παρ. 20 του άρθρου 50 του περί δήμων νόμον τον Πρόεδρον του δημοτ. συμβουλίου Κ. Α. Γεωργαντά ως αντιπρόσωπόν του δια να υπάγη εις Αθήνας και να παρακαλέσθ την Α. Μ. και τους αρμοδίους Γραμματείς της Επικρατείας δια την έγκρισιν των ανωτέρω.

Εν Λεβαδεία την 6 Μαρτίου 1842

Ο Πρόεδρος Αντ. Γεωργαντάς

Τα μέλη Α. Γιαννακού, Αλ. Σταμούλιας, Πασπάλης, Δ. Καλαντζής, Ιω. Κουτσοπέταλος, Π. Παρδαλής, Α. Οδυσσέως, Α. Κορόζος, Γ. Θ. Φόρτης, Μ. Λάππας.

Ο πρωτοκολληστής
Α. Οικονόμου

Τον Αύγουστο του 1843 οι διοικητές Φθιώτιδας, Βοιωτίας και Αττικής συγκεντρώθησαν στη Λοκρίδα προκειμένου να αποφασίσουν για την αποπεράτωση και το συντονισμό των εργασιών που τους είχε αναθέσει η Κυβέρνηση να εκτελέσουν στις περιοχές τους. Ομόφωνα γνωμοδότησαν ότι το μεγαλύτερο μέρος της Λοκρίδας θα έπρεπε να ενταχθεί στη Διοίκηση της Βοιωτίας. Από τα έργα που θα έπρεπε οπωσδήποτε να πραγματοποιηθούν κατέληξαν ότι: «απολείπεται μόνον ήδη να συστηθή και Πρωτοδικείον εις Λεβάδειαν και τότε θέλει τώνοντι και το δημόσιον απαλλαχθεί από πολλάς περιτάς δαπάνας και οι κάτοικοι ευκολυνόμενοι θέλουν ομοθυμαδόν ευλογεί το όνομα του Τρισεβάστου Βασιλέως των».

Την επιτακτική αυτή ανάγκη για ίδρυση Πρωτοδικείου στη Λεβάδεια, σημεί-

ωνε και σχετική ανταπόκριση από τη Λεβάδεια στις 10 Αυγούστου του 1843 στην εφημερίδα «Ταχύπτερος Φήμη».

Λεβάδεια την 10 Αυγούστου 1843

Εις την πόλιν μας γίνονται μεγάλοι και σπουδαίοι απασχολήσεις δια τας προετοιμασίας της πλησιαζούσης εμποροπανηγύρεως της 15 Αυγούστου. Η Δημ. αρχή θέλουσα να χορηγήση παντοίας ευκολίας εις τους προσελευσομένους εις αυτήν επασχολείται επιτοπίως δια την όσον ένεστι και νεότεραν καλυτέραν, και οποσοούν εις τους εμπόρους ευχάριστον πήξιν των παραπηγμάτων μη φειδομένη κόπου οι κάτοικοι όλοι γενικώς μαθόντες, ότι πολλά αξιόλογα υποκείμενα θέλουν τους τιμήσει κατά την ταύτην με την παρουσίαν των προσπαθούν να φανώσιν υπέρ περιποιοιτικοί εις αυτά.

Προς τοις άλλους διέταξε και επισκευάσθησαν οι διάφοροι της περιφέρειας δρόμοι, και κατά συνεννόσιν του Κυρίου Μοιράρχου της διοικήσεως και της δημοτικής αρχής ικανός αριθμός εθνοφυλάκων εξασφαλίζει τα επίφοβα των δρόμων μέρη, αν και χάριτι θεία έχομεν την μεγαλυτέραν πουχίαν και ασφάλειαν.

Οι Κύριοι Διοικηταί Αττικής, Βοιωτίας, και Φθιώτιδος εξελθόντες προς οροθήτησιν των νέων, ως εκ της καταργήσεως της υποδιοικήσεως Λοκρίδος, ορίων των διοικήσεων Βοιωτίας και Φθιώτιδος εξεπλήρωσαν τα εμπριθή καθήκοντά των σύμφωνα με την επιθυμίαν της Β. Κυβερνήσεως και την γενικήν ευχαρίστησιν των κατοίκων. Περιμένετε τώρα η απόβασις της Κυβερνήσεως δια να επεκταθή εκάστη των διοικήσεων. Τι καλόν ήθελεν εισθαι, αν ελάμβανε πρόνοιαν η Β. Κυβέρνησις ήδη προς σύστασιν ενός πρωτοδικείου εις Λεβαδείαν, αφού η δικαιοδοσία της Βοιωτίας επεκτάθη αρκετά και οι κάτοικοι δυσκολεύονται να διακινόνται εις Λαμίαν και εις Αθήνας.

Τον Αύγουστο του 1845 στα χέρια του Βασιλιά Όθωνα έφθασε ανώνυμη επιστολή από τη Λεβάδεια με την οποία καταγγέλλονταν ο Ειρηνοδίκης Λεβαδειάς Λάμπρος Γιαννακός μαζί με άλλους επιφανείς Λειβαδίτες, όπως οι: Γεωργαντάς, Π. Λοιδορικής, Γ. Φόρτης, ο σχολάρχης Ιωσήφ, ο ιατρός Νικολέτος, ο δάσκαλος Φωτιάδης, ο αστυνόμος Γιάννης Πασπάλης, οι οποίοι εφέροντο να έχουν ορκιστεί στο όνομα του λόρδου αρμοστή Κάμβρελλ και να ετοιμάζουν συνομωσία κατά του παλατιού.

Στις 26 Οκτωβρίου 1855, η Λειβαδιά έζησε φρικιαστικές στιγμές που αποτέλεσαν θέμα συζήτησης στη Βουλή, στις εφημερίδες της εποχής, και σημάδεψε για πολλά χρόνια όλους τους Λειβαδίτες.

Με αλαλαγμούς 78 ληστές έφθασαν στην πόλη, περίπου 36 από αυτούς εισήλθαν στην πόλη και κατευθύνθηκαν στο αρχοντικό του Μπουγιουκλή με επικεφαλής τους Νταβέλη, Κακαράπη, Ζαφειρή και Καλαμπαλίκη, ενώ οι υπόλοιποι έμειναν στην είσοδο της πόλης.

Οι τέσσερις ληστές ανέβηκαν στο αρχοντικό, όπου στην αίθουσα του καθιστικού συνάντησαν το γραμματέα του Ειρηνοδικείου, που εκείνη την ημέρα ήταν φιλοξενούμενος του οικοδεσπότη, τον υποχρέωσαν να φέρει από το Ει-

ρηνοδικείο τις δικογραφίες και τις έκαψαν στο τζάκι αναμένοντας την άφιξη του Μπουγιουκλή, τον οποίο τελικά κατέσφαξαν.

Η ελπίδα των κατοίκων της επαρχίας Λεβαδείας να αποκτήσει η Λεβάδεια Πρωτοδικείο, φαίνεται ότι αρχίζει να γεννιέται το 1865 επί πρωθυπουργίας Κουμουνδούρου.

Τότε υποβλήθηκε στη Βουλή νομοσχέδιο περί διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους. Η Βοιωτία αποτελούσε μια διοίκηση της οποίας πρωτεύουσα οριζότο η Λεβάδεια. Ταυτόχρονα την ίδια εποχή κατατέθηκε και νομοσχέδιο δικαστικής διαιρέσεως του Κράτους. Στο νομοσχέδιο αυτό στο άρθρο 15 ορίζεται:

Πρωτοδικείο Βοιωτίας περιλαμβάνον τας επαρχίας Θηβών και Λεβαδείας έδραν έχον την Λεβάδειαν.

Κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου ο Υπουργός Δικαιοσύνης Λ. Κρεστενίτης, για να δικαιολογήσει την επιτακτική ανάγκη υποβολής του νομοσχεδίου, ανέφερε ως παράδειγμα την περίπτωση της Λεβαδείας απαντώντας στον αείμνηστο Δεληγεώργη, ο οποίος είχε αντίθετη γνώμη και ζητούσε να προταθεί η συζήτηση του νομοσχεδίου της διοικητικής διαιρέσεως. Χαρακτηριστικά είπε:

Λ. Κρεστενίτης. Είναι άσχετον το εν από το άλλο. Το διοικητικόν σύστημα άπαξ ήτο και πάλιν επανήλθε, και πάλιν ο τόπος ημπορεί αν το ζητήσῃ. Το δικαστικόν το εζήτησε πάντοτε ο τόπος, διότι μόνον τα έξοδα των μαρτύρων δια την μετάβασιν θα είναι περισσότερα από 200,000 δραχμάς, κατ' έτος, και εκτός τούτου σας δίδω εν παράδειγμα: Από την Λεβάδειαν έρχεται ένας μάρτυς, εγώ διατάσσω και του δίδουν 13 δραχμάς, αυτός θα πάρη ένα ζών με 30 δραχμάς, θα φάγη αυτός και το ζών του 20, και θα χασομερήσῃ 10 ημέρας. ώστε θα πληρώσῃ και αυτός άλλας 40 δραχμάς. Εξ αυτού βλέπετε, ότι όχι μόνον το Δημόσιον ωφελείται, αλλά και αυτός ο λαός. Αυτό είναι της πρώτης ανάγκης.

Όμως το νομοσχέδιο δε ψηφίζεται και το όνειρο δε γίνεται πραγματικότητα.

Το Ειρηνοδικείο συνεχίζει να είναι ο θεσμός της Δικαιοσύνης που λειτουργεί στη Λεβάδεια και κατά τη δεκαετία 1865-1875 συνεδριάζει κάθε Δευτέρα και Παρασκευή.

Στις αρχές Νοεμβρίου του 1874 ανώνυμος επιστολογράφος από τη Λειβαδιά στέλνει επιστολή στην εφημερίδα «Ελληνικός Λαός», επαινώντας τον Ειρηνοδίκη Λεβαδείας.

Ο ενταύθα ειρηνοδίκης κ. Γ. Μάνεσης άμα αφιχθείς και παραλαβών την υπηρεσίαν, εφρόντισε να τακτοποιήσῃ το αρχείον του ειρηνοδικείου, το οποίον ένεκα της ανικανότητος των προκατόχων του ήτο εις ελεεινήν κατάστασιν, ούτε πδύνατό τις να εύρη απόφασιν ή πρακτικόν χρησιμεύον αυτώ. Ο κ. Μάνεσης όμως δια της ικανότητος και επιμελείας του το κατέστησε τοιούτον, ώστε μετά της μεγαλυτέρας ευκολίας ευρίσκει τις οποιανδήποτε απόφασιν ή πρακτικόν ζητήσῃ. Εκτός τούτου, κύριε Συντάκτα, ο κ. Μάνεσης κέκτηται μεγάλην ευσυνειδησίαν, ακεραιότητα και παιδείαν, αποδίδει δε δικαιοσύνην εις όλους τους πολίτας ους θεωρεί εν γένει

ίους. Η ευγενής αυτή συμπεριφορά του κ. Μάνεση αρίστην εντύπωσιν προξενεί εις την κοινωνίαν ημών, ήτις θεωρεί τιμήν της να έχη ειρηνοδίκην τοιούτον υπάλληλον. Ει και αντιπολιτευόμενος της παρούσης κυβερνήσεως είμαι, ουχ ήτον οφείλω να εκφράσω τας ευχαριστίσεις εμού τε και ολοκλήρου της Λεβαδείας προς τον κ. υπουργόν της δικαιοσύνης επί τω λίαν καταλλήλω διορισμώ του κ. Μάνεση, ον εύχομαι να μιμηθώσι και άλλοι Ειρηνοδίκαι του κράτους, και όστις χάριν της υπηρεσίας δικαιούται ταχείας προαγωγής.

Αμέσως ο Ειρηνοδίκης Λεβαδείας Γ. Μάνεσης αισθάνθηκε την υποχρέωση να απαντήσει.

Κύριε Συντάκτα του "Ελληνικού Λαού".

Εις το υπ αριθ. 418 φύλλον της αξιοτίμου εφημερίδος σας ανέγνωνα επιστολήν, αποσταλείσαν Υμίν εκ Λεβαδείας, παρά προσώπου αγνώστου εις εμέ, εν η ούτος παριστά, ότι η υπηρεσία του εφ' ου προϊσταμαι Ειρηνοδικείου ήλθεν εις ανθρωπότητα αφ' ης την διεύθυνσιν αυτού εγώ ανέλαβον. Αφού προηγουμένως αποδώσω τω προσώπω τούτω τον φόρον της ευγνωμοσύνης μου, δια την καλλοσύνην του ταύτην, θα ζητήσω παρ' αυτού συγγνώμην, όπως αναρέσω εν μέρος της επιστολής του ήτοι το περιγραφόμενον εις τον ισχυρισμόν αυτού, ότι το ειρηνοδικείον τούτο διατέλει ουχί εις καλήν κατάστασιν ένεκα της ανικανότητος των προκατόχων μου· αι πληροφορίαί αύται του κυρίου επιστολογράφου στηρίζονται ουχί επί εδραίων βάσεων, καθ' όσον είναι μεν αληθές ότι εις το ειρηνοδικείον τούτο υπήρχεν εκκρεμής πλείστη όση πολιτική υπηρεσία, αλλά τούτο προήλθεν ουχί εκ των προκατόχων αξιοτίμων συναδέλφων μου, οίτινες μετά μεγίστης ακριβείας εξεπλήρωσαν το εαυτών καθήκον, άλλ' εκ των Παρέδρων του Ειρηνοδικείου τούτου, οίτινες ουδεμίαν σχεδόν απόφασιν εκ των παρ' αυτών συζητηθεισών υποθέσεων είχαν δημοσιεύσει. επί των υποθέσεων τούτων, ανασυζητηθεισών επί των ημετέρων ημερών, εδημοσιεύθησαν αι αποφάσεις, εγώ δε ουδέν πλέον ή το καθήκον μου εξεπλήρωσα. ώστε πάσα κατά των αξιοτίμων συναδέλφων μου αιτίασις, εστί μη αληθής και ανυπόστατος. Ταύτα χάριν της αληθείας και του δικαίου, και προς εντελή ικανοποίησιν των συναδέλφων μου, σας παρακαλώ ίνα καταχωρήσετε εις το πρώτον φύλλον της λίαν αξιοτίμου εφημερίδος σας.

Εν Λεβαδεία τη 18 Νβριου 1874.

Γ. Π. Μάνεσης

Στην πόλη το 1875 υπήρχαν δύο Συμβολαιογραφεία, του Σπυριδώνα Δασκαλόπουλου, που βρισκόταν στη συνοικία Παζάρι και είχε τα αρχεία του πρώην συμβολαιογράφου Δ. Μπούφη, και του Πέτρου Νάκου, που βρισκόταν στη συνοικία Παζάρι και διατηρούσε τα αρχεία του πρώην συμβολαιογράφου Λ. Κρίκου.

Την ίδια εποχή εμφανίζονται να δικηγορούν στην πόλη και να διατηρούν γραφεία ο Δημήτριος Μπουγιουκλής στη συνοικία Σιταροπάζαρο και ο Μπουρνάζος Παναγιώτης στη θέση Γούρνα.

Το Νοέμβριο του 1875 ο γιατρός Λουκάς Μπέλλος από τη Θήβα δημοσίευσε επιστολή στην εφημερίδα «Βοιωτία», την οποία απήυθηνε στον Υπουργό Δικαιοσύνης και ζητούσε την ίδρυση Πρωτοδικείου στη Θήβα, μεταξύ άλλων έγραφε:

...νομίζομεν ότι ευκόλως θέλει συσπειρωθή ιδρυομένου εν Θήβαις πρωτοδικείου, έχοντος δικαιοδοσίαν επί της επαρχίας Θηβών και Λεβαδείας και των δήμων Λαρύμνης της Λοκρίδος και Ειδυλλίας της Μεγαρίδος, ων οι κάτοικοι νυν εισί καταδικασμένοι μάλιστα τον χειμώνα να διατρέχωσιν άλλοι μεν 30 ωρών ή μάλλον 3 ημερών (!) δρόμον, ως οι του δήμου Αραχώβης ίνα δώσωσιν απλήν μαρτυρίαν εις το πρωτοδικείον Αθηνών, άλλοι δε ίνα μεταβώσιν εις το πρωτοδικείον Λαμίας, ως οι δημόται Λαρύμνης της Λοκρίδος. Πλην δε της μεγάλης δυσκολίας ην απαντώσιν οι κάτοικοι των ειρημένων επαρχιών, όπως μεταβώσιν εις τας τοσοούτον μεμακρυσμένας έδρας του πρωτοδικείου, διατρέχουσι και τον κίνδυνον οι μεν της Λεβαδείας Θηβών και Ειδυλλίας να αποκλεισθώσιν, ως συχνότατα συμβαίνει, υπό των επί του Κιθαιρώνος και ιδίως κατά την Κάζαν συναγομένων χιόνων, αίτινες, ως γνωστόν, πολλάκις και επί μήνα ολόκληρον απέκλεισαν πάσαν συγκοινωνίαν οι δε του δήμου Λαρύμνης της Λοκρίδος διατρέχουσιν έτι μείζονα κίνδυνον από του πλημμυρούντος Σπερχειού, ούτινος τα ύδατα πολλούς μέχρι τούδε κατέπιον! Αι επαρχίαί τινές ισχυρών τυχούσαι προστατών, ως η Αμφισσα και η Κυπαρισσία κλπ, έχουσι πλείονα δικαιώματα των Θηβών και της Λεβαδείας αίτινες θεωρούνται ως απόκληροι του έθνους θυγατέρες καταδικασμένοι να εργάζωνται και τελώσι φόρους ως Είλωτες, χωρίς μηδεμία περί αυτών να λαμβάνηται φροντίς; μηδ' όσον αφορά και εις αυτό το δίκαιον αυτών;

Τελευτώντας δε συνιστώμεν τω τε αξιοτίμω υπουργώ της δικαιοσύνης κ. Ζαφειρόπουλω και τοις ημετέροις βουλευταίς ως και των ομόρων επαρχιών να προτείνωσι τη Βουλή και υποστηρίξωσι την εν Θήβαις σύστασιν πρωτοδικείου μέλλοντος να ευεργετήση μεν 50.000 κατοίκων να ωφελήση δε και το έθνος (καθόσον δι' αυτού αναδεικνύεται πόλις μέγα φέρουσα το παλαιόν αξίωμα) και μεγίστην και κατεπίγουσαν της δικαιοσύνης να εκπληρώση ανάγκην....

Η σπουδαία δουλειά του Ειρηνοδικείου Λεβαδείας αποδεικνύεται από στατιστικά στοιχεία του 1876, που δημοσιεύθησαν στην εφημερίδα «ΘΕΣΜΟΙ» της Λεβαδείας:

Το ενταύθα ειρηνοδικείον κατά το παρελθόν έτος 1876 εξέδωκε πολιτικές μεν αποφάσεις 1628, ποινικάς δε 556, και επεραίωσεν ανακρίσεις 469, εκτός της λοιπής υπηρεσίας. Άλλ' αν και η εργασία αύτη σχετικώς προς άλλα ομοιόβαθμα ειρηνοδικεία είναι μεγαλύτερα, μόλα ταύτα, ως πληροφορούμεθα, υπάρχουν παρ' αυτό πολλάί άλλαι ανακρίσεις εκκρεμείς, προς αποπεράτωσιν των οποίων ανάγκη να συντελέση και άλλη ανακριτική αρχή, καθόσον η πληθύς της τακτικής υπηρεσίας και αι καθ' εκάστην εισηγήσεις δεν επιτρέπουσι την υπό μόνου του ειρηνοδίκου αποπε-

ράτωςιν αυτών, εισαγομένων πλειοτέρων των κατ' έτος περαιουμένων. Επαινούμεν τον ειρηνοδικην Λεβαδείας κ. Μιχόπουλον δια τε την ικανότητα και την δραστηριότητα αυτού μεθ' ων εκτελεί την υπηρεσίαν, έτι δε και δια την καλήν αυτού ως δημοσίου υπαλλήλου προς πάντας συμπεριφοράν. Τον αυτόν έπαινον δίκαιον είναι να απονεύμωμεν και εις τον ικανόν και ευπροσήγορον γραμματέα του ειρηνοδικείου τούτου κ. Σ. Κίνιαν.

Στις στήλες της ίδιας εφημερίδας την ίδια εποχή διαβάζουμε οικονομική πρόταση για τη λειτουργία και τη συντήρηση του Πρωτοδικείου Λεβαδείας:

Πληροφορούμεθα θετικώς παρ' ειδότων ότι η περιουσία της μονής Σκριπούς ανέρχεται εις εν και ήμισυ εκατομμύριον δραχμών, τα δε ετήσια αυτής εισοδήματα εις εξήκοντα περίπου χιλιάδας. Αφαιρουμένων το πολύ δέκα χιλιάδων δρ. δι' έξοδα συντηρήσεως της περιουσίας ταύτης και συντήρησιν των εν τη μονή τριών μοναχών, υπολείπονται 50.000 δραχμαί, ποσόν υπεραρκούν προς συντήρησιν ενός πρωτοδικείου εν Λεβαδεία, ήτις μετά και της γείτονος αυτή επαρχίας Λοκρίδος δύναται να αναβιβάση τας τε πολιτικές και ποινικές υποθέσεις εις αριθμόν δικαιολογούντα πληρέστατα την ανάγκην του πρωτοδικείου τούτου.

Το πρώτο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου 1877 στο Ελληνικό Κοινοβούλιο κατατέθηκε πρόταση περί ιδρύσεως Πρωτοδικείων στη Λεβάδεια, την Ευρυτανία, τη Γορτυνία, την Κορινθία και το Γύθειο, που όμως δεν ψηφίσθηκε, κάτι που τελικά έγινε πραγματικότητα για τη Λεβάδεια μετά από 22 χρόνια, τον Ιούνιο του 1899, όταν πρωταγωνιστής της πολιτικής ζωής της χώρας ήταν ο Λεμβαδίτης πολιτικός Νικόλαος Μπουφίδης που σκοπό της ζωής του είχε βάλει να καταστήσει την πατρίδα του πρωτεύουσα του Νομού Βοιωτίας και να λειτουργήσει Πρωτοδικείο στη Λεβάδεια.

Η Ιστορία του Πρωτοδικείου Λεβαδείας

Η ιστορία του Πρωτοδικείου Λεβαδείας, που συμπληρώνει εκατό χρόνια προσφοράς στη Δικαιοσύνη, στην πολιτική ελευθερία, την κοινωνική πρόοδο, αποτελεί σημείο αναφοράς για την ιστορία της πόλης στον αιώνα που φεύγει, αφού η ίδρυση και η λειτουργία του υπήρξε σταθμός για την εξέλιξη της πόλης.

Το Πρωτοδικείο Λεβαδείας υπήρξε η ψυχή της πόλης εδώ και εκατό χρόνια. Δικαστικοί λειτουργοί που λάμπρυναν τη Δικαιοσύνη και τερμάτισαν την καριέρα τους στα υψηλότερα σκαλιά της Δικαστικής κλίμακας, αγάπησαν και δέθηκαν με την πόλη. Αμέτρητοι δικαστικοί υπάλληλοι συμμετείχαν με ήθος και εντιμότητα στα δρώμενα της πόλης. Δεκάδες δικηγόροι συμμετείχαν στην κοινωνική, πολιτιστική, πνευματική, φιλανθρωπική, αθλητική, θρησκευτική, συνδικαλιστική, οικονομική ζωή της πόλης δημιουργώντας την ιστορία της.

Στις αίθουσές του έγιναν δίκες ορόσημα των κοινωνικών εξελίξεων, των πολιτικών γεγονότων, των συνδικαλιστικών διεκδικήσεων, των αγροτικών κινημάτων.

Στις χιλιάδες σελίδες των αρχείων του Πρωτοδικείου Λεβαδείας είναι καταγραμμένη η καθημερινή ζωή αυτού του τόπου για εκατό χρόνια.

Μέσα στις αίθουσές του αντιλαλεί ακόμα η δικανική ευγλωττία δεκάδων ρητόρων, προσωπικοτήτων πανελληνίας ακτινοβολίας, μεγάλων μορφών που ελάμπρυναν το δικηγορικό λειτούργημα, αναδείχθηκαν κορυφαίοι πολιτικοί άντρες και τίμησαν τη ψήφο του Βοιωτικού Λαού από υψηλές θέσεις.

Ένας απ' αυτούς, ο κορυφαίος Λειβαδίτης πολιτικός ο Νικόλαος Μπουφίδης. Στη διορατικότητα, την πρωτοβουλία, τη μεγάλη του αγάπη για τη γενέθλια γη, το δυναμισμό του, αλλά και στη φιλία του με το Γεώργιο Θεοτόκη, οφείλει η Λεβάδεια την ανάδειξή της σε πρωτεύουσα του Νομού Βοιωτίας και την ίδρυση του Πρωτοδικείου Λεβαδείας.

Ο Γεώργιος Θεοτόκης, είχε μεγάλη υποχρέωση στο βουλευτή Λεβαδείας Νικόλαο Μπουφίδη για την ανάδειξή του ως αρχηγού του Τρικουπικού κόμματος, που κέρδισε τις εκλογές της 7^{ης} Φεβρουαρίου 1899.

Μετά το θάνατο του Χαριλάου Τρικούπη, τον Απρίλιο του 1896 στις Κάνες στη Γαλλία, το κόμμα του παρέμεινε ακέφαλο.

Η ανασύνταξη του Τρικουπικού κόμματος αποτελούσε τη μοναδική ελπίδα για ανόρθωση του κράτους, μετά τα εθνικά παθήματα και τις δοκιμασίες του Ελληνικού λαού.

Η κοινή γνώμη είχε αρχίσει να αντιλαμβάνεται και να εκτιμά πόσο είχε αδικήσει τις προσπάθειες του μεγάλου απόντα της πολιτικής ζωής Χαριλάου Τρικούπη για τη δημιουργία εκσυγχρονισμένου κράτους.

Μέγα πολιτικό ζήτημα ήταν η ανάδειξη του νέου αρχηγού και όλα τα βλέμματα ήταν στραμμένα στα ηγετικά στελέχη του Τρικούπικου κόμματος.

Μεταξύ των μνηστήρων ήταν και ο Νικόλαος Μπουφίδης. Βαθύς νομικός επιστήμονας, ο καλύτερος ρήτορας της Βουλής, προικισμένος με μοναδική αντίληψη των προβλημάτων του Ελληνικού λαού, γνώστης της Ευρωπαϊκής πολιτικής ζωής, με πλούσια κοινοβουλευτική εμπειρία, αφού ήταν βουλευτής από το 1873, όταν πρωτοεκλέχτηκε με το κόμμα του Δημητρίου Βούλγαρη.

Σε όλα αυτά τα πλεονεκτήματα υπήρχε και κάτι άλλο που του έδινε προτεραιότητα ο' αυτή τη μάχη των μνηστήρων, η μεγάλη αγάπη του αποθανόντος αρχηγού. Ο Τρικούπης όσο ζούσε εκτιμούσε το Νικόλαο Μπουφίδη και το 1893 του είχε εμπιστευθεί σε δύσκολες και ανώμαλες εποχές το υπουργείο των Εσωτερικών, το οποίο ο Λειβαδίτης πολιτικός είχε διευθύνει με παραδειγματική χρηστικότητα και εμβρίθεια.

Η αντιζηλία των ηγετικών στελεχών εγκυμονούσε κινδύνους για διάσπαση του Τρικούπικου κόμματος και η εκλογή του αρχηγού συνεχώς αναβαλλόταν.

Ο Νικόλαος Μπουφίδης, που μαζί με το Στέφανο Δραγούμη και το Γεώργιο Θεοτόκη αποτελούσαν την τριάδα των επικρατέστερων μνηστήρων, παραμέρισε τις προσωπικές φιλοδοξίες και πάνω απ' όλα έβαλε το συμφέρον της παράταξής του, για την οποία ευελπιστούσε ότι μπορούσε να κυβερνήσει την Ελλάδα σύμφωνα με τα όνειρα του αείμνηστου ηγέτη του Χαρίλαου Τρικούπη.

Από την άνοιξη του 1898 άρχισε να προωθεί την υποψηφιότητα του Γεωργίου Θεοτόκη, τον οποίο θεωρούσε πιο ικανό να διατηρήσει τη συνοχή στο κόμμα και να το οδηγήσει στη κοινοβουλευτική νίκη σε σχέση με τον άλλο συνυποψήφιο Στέφανο Δραγούμη.

Το Νοέμβριο του 1898 μαζί με άλλους 33 πολιτευτές του κόμματος συγκεντρώθηκαν στο σπίτι του πολιτευτή Η. Ζέγγελη και εξέλεξαν το Γεώργιο Θεοτόκη «διευθυντή» των εργασιών του κόμματος.

Αρχηγός πλέον του Τρικούπικου κόμματος χάρις την υποστήριξη του Μπουφίδη, κατάφερε και κέρδισε τις εκλογές της 7^{ης} Φεβρουαρίου 1899 με αντίπαλο το Δηλιγιαννικό κόμμα και στις 2 Απριλίου 1899 ορκίσθηκε η πρώτη Κυβέρνηση Θεοτόκη.

Με μικρή κοινοβουλευτική πλειοψηφία είχε να αντιμετωπίσει μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που είχε δημιουργήσει ο άτυχος πόλεμος του 1897.

Η διοικητική διάρθρωση και η λειτουργία της χώρας απαιτούσαν επεμβάσεις. Η ασφάλεια στην ύπαιθρο και προπάντων στις πιο απομονωμένες περιοχές της χώρας είχε επιδεινωθεί σε μεγάλο βαθμό.

Στους διάφορους εγκληματίες που ταλαιπωρούσαν τον αγροτικό κόσμο είχαν προστεθεί πολυάριθμοι φυγόστρατοι και λιποτάκτες.

Οι παράνομοι το 1899 ξεπερνούσαν τις 13.000.

Η ζωοκλοπή στα χωριά είχε διαστάσεις μάστιγας και οι αυθαιρεσίες σε βάρος πολιτών από κατοποιοίους και από αστυνομικά όργανα ήταν καθημερινό φαινόμενο. Χαρακτηριστικό στοιχείο προκύπτει από την έκθεση του υπουργού Δικαιοσύνης Κεράτσαου στη Βουλή το Μάιο του 1899.

Υπήρχαν 1.209 μηνύσεις από πολίτες εναντίον αστυνομικών. Η Δικαιοσύνη δυσλειτούργουσε, αστικός κώδικας δεν υπήρχε, η κοινωνική συμβίωση ρυθμιζόταν από το Βυζαντινορωμαϊκό Δίκαιο, τα Δικαστήρια ήταν ελάχιστα και η απονομή της δικαιοσύνης χώλαινε.

Το κοινωνικό σύνολο υπέφερε από την ψευδορκία, το ατελές σύστημα στις ανακρίσεις και τις καταχρήσεις στις προφυλακίσεις.

Οι δικαστές δεν ήταν ανεξάρτητοι, αφού καθημερινά ζούσαν κάτω από τη συνεχή απειλή των μεταθέσεων, αν δεν υπέκυπταν στις πιέσεις κομματαρχών, βουλευτών και υπουργών.

Η κυβέρνηση Θεοτόκη άμεσα έφερε προς ψήφιση νομοσχέδια για αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων της εσωτερικής διοίκησης και της Δικαιοσύνης στη χώρα.

Για τη Λειβαδιά είχε έρθει η ώρα του Μπουφίδη, του πολιτικού άνδρα που ήταν στην πιο ώριμη στιγμή για να προσφέρει στη γενέθλια γη αυτά που ονειρευόταν ότι της άξιζαν.

Το ανάστημα του διακεκριμένου κοινοβουλευτικού τέκνου της Λεβαδείας περιγράφει γλαφυρά ο Λειβαδίτης ποιητής και φίλος του Πέτρος Ζητουιάτης σε άρθρο του από το Παρίσι, το 1900.

Να τι έγραφε μεταξύ άλλων:

... Μεταξύ των ολίγων κοινοβουλευτικών ανδρών, των εργαζομένων μετά συνέσεως, των εμπνεομένων από κάποια υψηλότερα ιδανικά, και των οποίων το θάρρος του φρονήματος και η επίγνωση των πολιτικών αρχών εξαιρούνται υπέρ το μέτριον, αναμφισβητήτως διακεκριμένην θέσιν κατέχει και ο βουλευτής Λεβαδείας κ. Νικόλαος Μπουφίδης.

Γεννηθείς εις την Λεβάδειαν το 1841 και αναπνεύσας όλην την δρόσον του Ελικώνος και του Παρνασσού, γαλουχηθείς δε την παιδικήν του ψυχήν με ιδανικά, τα οποία γεννά η θέα της κοιτίδος των Μουσών, ήλθεν εις τας Αθήνας όπου εσπούδασε τα νομικά, γράφων συγχρόνως υπό διάφορα ψευδώνυμα εις τα επιφυλλίδας των εφημερίδων της εποχής εκείνης ποικίλα μελετήματα, στίχους, μεταφράσεις. Αλλά τα φοιτητικά έτη παρήλθον τόσον γρήγορα και ο λεπτεπίλεπτος νεανίας, ο πλήρης ονείρων και ποικίλης φαντασίας, μετά την αναγόρευσίν του εις διδάκτορα της Νομικής ερρίφθη εις την πραγματικότητα της ζωής, όχι μέχρις οσφύος, αλλά μέχρι κορυφής. Έπρεπε να ζήση, και δια να ζήση ώφειλε να εργασθί.

Μετ' ολίγα έτη μετέπειτα η πατρίς του τον ετίμησεν αποστείλασα εις την Βουλίν ως αντιπρόσωπόν της, νεώτατον ακόμην, και εξηκολούθησε να τον αποστέλλη έκτοτε με μικράς διακοπάς, και τούτο διότι ο υπερήφανος χαρακτήρ του ωρθούτο κατά των υπερβολικών απαιτήσεων των εκλογέων του.

Ο χαρακτήρ του, ο οποίος έχει κάτι τι το συναφές με τον τοιοούτον του Άγγλου πολιτευτού του ισχυρογνώμονος και του απαιτητικού, και κάτι τι με τον λεπτόν και ευγενή του Γάλλου, τον συνέδεσε με τον μεγαλύτερον πολιτικόν άνδρα της Ελλάδος των τελευταίων χρόνων, μεθ' ου επί μακρόν συνειργάσθη, και του οποίου υπήρξεν ο αφοσιωμένος φίλος και ο σοφός σύμβουλος εις πάσαν νομοθετικήν ερ-

γασίαν. Και ο αείμνηστος εκείνος ανήρ τον ετίμησε δια του χαρτοφυλακίου του Υπουργείου των Εσωτερικών, όχι διότι ο κ. Μπουφίδης παρηκολουθείτο εν τη Βουλή υπό βουλευτών, αλλά διότι εύρεν εν αυτώ τον αληθή *Homme d'etat*, τον βαθύν επιστήμονα, τον αμείλικτον διώκτην της συναλλαγής, μολονότι είναι μέχρι μμελού οστέων κοινοβουλευτικός.

Κατά το ευρύ κοινοβουλευτικόν του στάδιον, εις το οποίον διέπρεψεν ως ποινικολόγος, πρώτος πάντοτε εν τοις πρώτοις, με τον ανεξάντλητον πλούτον των επιχειρημάτων του, με την λεπτήν ειρωνείαν του, με τας ποιητικάς του εξάρσεις, με την οξείαν αντίληψιν ρήτορος φιλοσόφου, γνωρίζοντος να ετάζη ψυχάς και να αφυπνίζη αισθήματα, να θίγη τας λεπτοτέρας χορδάς των καρδιών, με την ευρύτητα των νομικών του μελετών, κατέστη αυθεντία εις τας ποινικάς υποθέσεις και αναμφοισβή-πτος *personallite* εις τας πολιτικάς.

Αλλ' ο νομικός και ο ποινικολόγος ήτο πολιτικός, και ο συνδυασμός ούτος ώφειλε να γίνη μετά τέχνης ίνα μη τον παραβλάψη, αφού η πολιτική εν Ελλάδι επί τόσον παρεξέκλινε της αληθούς αποστολής της. Εν τη πολιτική ο κ. Μπουφίδης έχει αρχάς, αίτινες πολλάκις συνεκρούσθησαν προς εκείνας του μακαρίτου Αρχηγού του. Αλλά τούτο δεν ημποδίζε να μεγαλύνεται η αμοιβαία εκτίμησίς των και αγάπη, διότι ο πρώτος εγνώριζε την πίσειν, ην υφίστατο ο δεύτερος ως Αρχηγός υπό των βουλευτών εις προσωπικάς εκδουλεύσεις, και ο Αρχηγός πάλιν εξετίμα πλειότερον το ανεξάρτητον του χαρακτήρος του φίλου του.

Αλλ' εκείνο όπερ ιδιαίτέρως συνησθάνετο ο Τρικούπης, δεν αντελήφθησαν ουδέποτε οι εκλογείς του κ. Μπουφίδου, όστις επιζητεί φίλους εις το κόμμα του «να μη ζητούν θέσεις», όστις ωνειροπόλησε να μεταβάλη την Λεβάρειαν εις Αγγλικήν επαρχίαν ή Γαλλικόν διαμέρισμα ζητών, ως γίνεται εκεί, τας ψήφους των συμπολιτών του, αγορεύων προς αυτούς και δίδων λογοδοσίαν των όσων έπραξεν εν τη Βουλή.

Τον Απρίλιο του 1899 λίγες μέρες μετά την ορκωμοσία της Κυβέρνησης Γ. Θεοτόκη, το Υπουργείο Εσωτερικών που διεύθυνε ο ίδιος ο Πρωθυπουργός συνέστησε την αποκαλούμενη «Μεγάλη επιτροπή» προς καταρτισμό νομοσχεδίων της εσωτερικής διοικήσεως του Κράτους.

Επειδή υπήρξε δυσλειτουργία στις εργασίες της, γρήγορα διέκοψε τις εργασίες της και υποδιαιρέθηκε σε διάφορες μικρότερες επιτροπές, στις οποίες ανατέθηκε η μελέτη ειδικών νομοσχεδίων. Έτσι ο καταρτισμός νομοσχεδίου περί διαρρυθμίσεως των Νόμων ως νομικών προσώπων κατά νέο σύστημα αυτοδιοικήσεως ανατέθηκε στους Χρ. Παλαμά, Εμ. Λυκούδη και Α. Αγγελίδη.

Ο Μπουφίδης, μαζί με το βουλευτή Καλόγερο και τους Κονδάκη νομάρχη και Βούλτσο πρώην διευθυντή της διοικητικής αστυνομίας Αθηνών, προήδρευε επιτροπής για μελέτη και σύνταξη νομοσχεδίου αστυνομικού.

Στις 21 Απριλίου 1899 άρχισαν να δημοσιεύονται στις εφημερίδες πληροφορίες για τις εργασίες και τις προτάσεις επιτροπών για τη νέα διαίρεση του Κράτους.

Η εισήγηση πρότεινε την κατάργηση των 16 νομών και τη διαίρεση του Κράτους σε 27 μικρότερους νομούς.

Μεταξύ των νέων νομών προβλεπόταν η ίδρυση νομού Βοιωτίας με έδρα τη Λεβάδεια.

Στις πρωτεύουσες των νομών επροτείνετο να συγκεντρωθούν οι δικαστικές, οικονομικές, στρατιωτικές και εκπαιδευτικές αρχές.

Η νέα διαίρεση απαιτούσε την αύξηση των πρωτοδικείων και Μοιραρχιών, επίσης επιβάλλετο η κατάργηση των επισκόπων και η ίδρυση ισάριθμων αρχιεπισκόπων προς τις διοικήσεις.

Ακόμη σε κάθε νομό θα λειτουργούσαν νομαρχιακά συμβούλια, τα οποία θα αποφάσιζαν για τα τοπικά ζητήματα κάθε νομού. Οι νομοί αποκτούσαν νομική υπόσταση με δική τους περιουσία, με πόρους που θα καθόριζαν ειδικές φορολογικές διατάξεις.

Οι ειδήσεις γι' αυτό το νομοσχέδιο αναστάτωσαν την χώρα.

Όσες πόλεις θεωρούσαν ότι αδικούντο από το νομοσχέδιο άρχισαν τις κινητοποιήσεις, για να ανατρέψουν την ψήφισή του.

Φυσικό ήταν αντιδράσεις να υπάρξουν και στο νομό Βοιωτίας.

Η πόλη της Θήβας άρχισε να αντιδρά έντονα, στην αρχή με τηλεγραφήματα και δημοσιεύσεις στον Αθηναϊκό τύπο.

Έτσι στις 21 Απριλίου στην ΑΚΡΟΠΟΛΗ δημοσιεύεται η εξής ανταπόκριση:

Η διοικητική διαίρεσις του Κράτους. Η έδρα της Βοιωτίας

Θήβαι, 21 Απριλίου

Το ζήτημα το εκτάκτως και υπέρ παν άλλο ενδιαφέρον ήδη τους Θηβαίους είναι το της έδρας της διοικήσεως της Βοιωτίας, αποχωρισμένη της Αττικής εντελώς. Και λέγεται μιν ότι έχουσι καταβληθή παρά τη Κυβερνήσει έκτακτοι προσπάθειαι όπως έδρα της νέας διοικήσεως ορισθή η Λεβάδεια, προστιθεμένου μάλιστα ότι εις εκ των βουλευτών αυτής αντίπλαξε το υπουργικόν χαρτοφυλάκιον με το ρουσφέτι αυτό, πιστεύομεν όμως ότι θα υπερισχύσουν το δίκαιον και τα πράγματα, τα οποία είναι υπέρ της πόλεως των Θηβών.

Διότι αι Θήβαι και λόγω της κεντρικώτερης αυτής θέσεως και δια το υγιεινόν του κλίματος αυτών και ένεκα της ιστορίας των δικαιούνται να γείνωσι διοικητική έδρα των δύο επαρχιών. Άλλως τε αι Θήβαι υπήρξαν από των πρώτων ετών της συστάσεως του Βασιλείου πρωτεύουσα πάσης της Βοιωτίας έχουσα και πρωτοδικείον. Και κατόπιν δε εις τας Θήβας εξηκολούθησαν να παραμένωσι πάσαι αι αρχαί, των οποίων η δικαιοδοσία εξετείνετο και εις τας δύο επαρχίας, ταύτην δηλαδή και την της Λεβαδείας.

Και τουναντίου η αντίζηλος πόλις υστερεί και κατά τα άλλα των Θηβών, ιδίως δε ως προς το κλίμα, καθόσον εκεί, εν Λεβαδεία επιπολάζουσι παντός είδους πυρετοί και εν γένει ο ορίζων αυτής είναι αποπνικτικός και ανυπόφορος δια τους ξένους. Εις ταύτα πάντα ας προστεθή και τούτο. Η Λεβάδεια ακμάζουσα δια του εμπορίου και της γεωργίας της ουδέν περιμένει σημαντικόν, εάν ορισθή αύτη ως έδρα, αι Θήβαι όμως, αι οποίαι και ήδη πάσχουσιν οικονομικώς βεβαίως θα καταστραφώσι τελείως, εάν στερηθώσι της προτιμήσεως ταύτης.

Εν τοσούτω όπως και αν έχη οι Θηβαίοι δια παντός μέσου θα επιδιώξουν το δί-

καιόν των συνερχόμενοι εις συλλαλητήρια και συντάσσοντες υπομνήματα και μετερχόμενοι παν υπέρ αυτού νόμιμον μέσον.

Στην ίδια εφημερίδα την επομένη, υπήρχε κύριο άρθρο στην πρώτη σελίδα με τίτλο:

Γενική εξέγερσις! (22-4-1899)

Και ήρχισεν η εξέγερσις των επαρχιακών πόλεων κατ' αλλήλων! Αι Θήβαι ερίζουσι προς την Λεβάδειαν, η Πύλος προς την Κυπαρισσίαν, το Αργίνιον προς πάσαν άλλην αντίπαλον, ο Βόλος προς την Λάρισσαν! Και έπεται συνέχεια!

Του εμφυλίου αυτού – δημοσιογραφικού και συλλαλητηριακού, επί του παρόντος – πολέμου αιτία είναι η μελετωμένη διοικητική διαίρεσις. Φιλοδοξούν αι πόλεις πάσαι των μελλουσών διοικητικών περιφερειών να γείνουν πρωτεύουσαι! Ενωεΐται ότι ο αγών θα φθάση μέχρι των βουλευτών. Καθόλου παράδοξον να καταλήξη... εις επιτροπάς, αίτινες να γνωμοδοτήσουν περί της προτιμήσεως.

Τοιούτος αγών θα παρουσιάση ίσως δυσχερείας πολλάς εις την κυβέρνησιν, δεν πιστεύομεν όμως να μη δύναται να εκτιμήση ο Θεοτόκης τους λόγους της προτιμήσεως των αντιζήλων πόλεων.

Στην εφημερίδα «ΚΑΙΡΟΙ» δημοσιεύεται στις 23-4-1899 τηλεγράφημα διαμαρτυρίας από τη Θήβα:

Αξίωσις Θηβών

Ελάβομεν και ημείς εκ Θηβών τηλεγράφημα αναγγέλον ότι οι κάτοικοι πληροφωρηθέντες, ότι έδρα της νέας διοικήσεως της Βοιωτίας ορίζεται η Λεβάδεια συνήλθον εις συλλαλητήριον και απεφάσισαν ταύτα.

Διαμαρτύρονται κατά της αποφάσεως της επιτροπής και θεωρούσι ταύτην προΐόν συναλλαγής, πραξικόπημα δε κατά του ορθού και του δικαίου, τα οποία μόνον υπέρ των Θηβών συντρέχουσι. Παρακαλούσι δε την Βουλήν και την Κυβέρνησιν όπως μη κυρώσωσι την καταδίκην και την καταστροφήν της ενδόξου πόλεως των Θηβών, ήτις υπήρξεν έδρα Πρωτοδικείου και είναι έτι έδρα των αρχών Θηβών και Λεβαδείας και έχει λόγω κέντρου συγκοινωνίας, κλίμακος και ιστορίας πάντα τα απαιτούμενα προσόντα δια την έδραν της διοικήσεως. Εντέλλεται, τέλος πάντων, εις τους βουλευτάς και τους πολιτικούς της επαρχίας Θηβών να καταπολεμήσωσι το σχετικόν νομοσχέδιον, να υποστηρίξωσι δε τα καταπατούμενα δίκαια των Θηβών. Επί πάσι παρακαλούσι τον τύπον να συνηγορήση υπέρ των δικαίων των Θηβών, τα οποία πειράται να καταπατήση η συναλλαγή.

Το Δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Λεβαδέων συνεδρίασε έκτακτα στις 6 Μαΐου και πήρε επίσημη θέση, μετά από σχετική εισήγηση του Δημάρχου Νικολάου Πανουργιά.

Το σχετικό ψήφισμα έστειλαν τηλεγραφικά στις εφημερίδες ο γιατρός Δ. Μαγιάκος και ο Δικηγόρος Γ. Παπασπυρίδωνος (Παπασπύρου).

Η νέα διοικητική διαίρεση και η Λεβάδεια **Απόφασις του δημοτ. συμβουλίου Λεβαδείας** (Τηλεγραφικώς)

Λεβάδεια, 6 Μαΐου

Το δημοτικόν συμβούλιον Λεβαδέων συνελθόν σήμερον εκτάκτως και εν ολομελεία προτάσει του δημάρχου κ. Νικολάου Πανουργιά εψηφίσαστο ομοφώνως:

Πρώτον εκφράζει ευγνωμοσύνην προς την Κυβέρνησιν την αναλαβούσαν την υποβολήν σχετικού νομοσχεδίου της διαιρέσεως του Κράτους, δι' ου ορίζεται έδρα διοικήσεως και Πρωτοδικείου η πόλις μας.

Δεύτερον εγκρίνει ίνα ο δήμος Λεβαδέων εντός της πόλεως Λεβαδείας κατασκευάση δύο ευρύχωρα και κατάλληλα καταστήματα ίδιαις δαπάναις δια την εγκαθίδρυσιν Νομαρχιακού καταστήματος και Πρωτοδικείου, η ανέγερσις των οποίων άρξεται εντός εξ μηνών από της ισχύος του σχετικού Νόμου, μέχρι δε αποπερατώσεως των οικοδομών τούτων θα πληρώνη ο δήμος Λεβαδέων τα σχετικά ενοίκια.

Τρίτον επιφυλάσσει να εκφράση την ευγνωμοσύνην του προς την Βουλήν άμα τη επιψηφίσει του σχετικού νόμου.

Δ. Μαγιάκος ιατρός, Ν. Παπασπυρίδωνος, Δικηγόρος

Ταυτόχρονα ο Δικηγόρος και πνευματικός άνδρας της Λειβαδιάς Σπύρος Φόρτης με το ψευδώνυμο Λέβανος, άρχισε την αποστολή σειράς άρθρων με τίτλο "Βοιωτικός Πόλεμος", όπου αφ' ενός μεν ανέπτυσε τις απόψεις που δικαιολογούσαν τον ορισμό της Λεβαδείας ως πρωτεύουσας του Νομού Βοιωτίας και αφ' ετέρου απαντούσε στους ισχυρισμούς των αρθρογράφων και παραγόντων της πόλης των Θηβών.

Στις 5 Μαΐου δημοσίευσε στην εφημερίδα «Καιροί» το πρώτο του άρθρο:

Βοιωτικός Πόλεμος

Υπέρ των δικαίων της φερωνύμου του πόλεως ο «Λέβανος» αγωνιζόμενος επικαλείται την ευγενή των «Καιρών» φιλοξενίαν εν ταις στίλαις των.

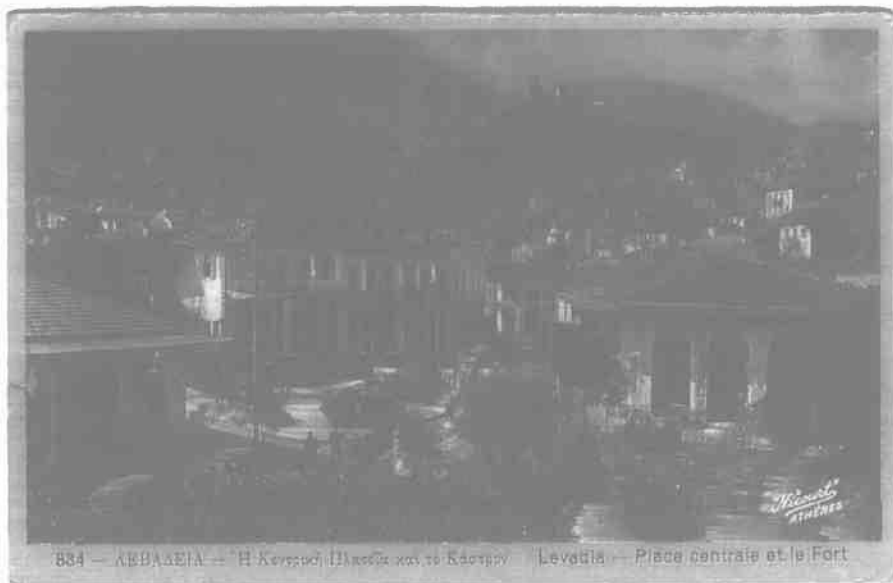
Αφ' ης ήρξατο να συζητήται δημοσία το περί διαιρέσεως του βασιλείου εις επαρχίας μεγαλυτέρας ζήτημα, ήρξατο συγχρόνως πόλεμος αναίμακτος και έρις μεταξύ των δυο βοιωτικών πόλεων Θηβών και Λεβαδείας περί του τίς τούτων έσται της Βοιωτίας η πρωτεύουσα. Η Λεβάδεια όσον ελευθεριάζουσα τόσον και νομοταγής μέχρι τούδε εσίγα πεποιθυία ότι, η των Ελλήνων Βουλή, ή κυρίως προσήκει η κατά νόμον του ζητήματος λύσις, θα εκτιμήση τα προσόντα, δι' ων δέον να κοσμήται της Βοιωτίας η μέλλουσα πρωτεύουσα, εν καιρώ τω δέοντι. Άλλ' επειδή η καλή μας και αγαθή γείτων συνειδυία τα μειονεκτήματα και τας πολλάς της ελλείψεις, δι' ων έχει προικισθή και προβλέπουσα την αναμφίλεκτον εν τω αγώνι τούτω ήτταν της ήρξατο

δια του τύπου να θορυβή, να απειλή, και ν' αγωνίζεται δια ψευδών παραστάσεων και όλως αιολών και αβασίμων επιχειρημάτων, και θέτουσα εις ενέργειαν παν μέσον, όπως αν δυνηθή, σχηματίση υπέρ εαυτής την κοινήν γνώμην και κατορθώση να γίνη της Βοιωτίας πρωτεύουσα πόλις.

Ο «Λέβαντος» ίνα μη φανή ότι δια της σιωπής του επικυρεί τα γραφόμενα και αδόμητα αναγκάζεται να αντεπεξέλθῃ κατά της γείτονος πόλεως, και τούτο ουχί εξ εγωιστικών, ουδ' εξ ιδιοτελών ορμώμενος ελατηρίων ἀλλ' υπέρ του κοινή αμφοτέρων των επαρχιών συμφέροντος.

Το ζήτημα της πρωτεύουσας της Βοιωτίας, είναι ζήτημα μελλούσης εθνικής διοικητικής, κοινωνικής, βιομηχανικής, και γεωργικής προόδου των κατοίκων, ζήτημα συγκοινωνίας, ανέτου βιώσεως, ζήτημα προόδου και ευημερίας υφ' όλης τας απόψεις των κατοίκων της μελλούσης μεγάλης και νωμένης επαρχίας. Είναι ζήτημα ανέτου και ευκόλου επικοινωνίας των αρχών προς το κέντρον, την πρωτεύουσαν, ιδίως κατά την στρατείαν, κατά την απονομήν της δικαιοσύνης και πάσαν εν γένει περίστασιν επικλήσεως των πολιτών προς τας εν τη πρωτεύουση μελλούσας να εδρεύωσιν αρχάς.

Το ζήτημα της γεννήσεως του Ηρακλέους, του Πινδάρου και του Επαμεινώνδου και του Πελοπίδου ποσώς δεν δύναται να βαρύνῃ εις την πλάστιγγα της δοκιμασίας των προσόντων της πρωτεύουσας υπέρ των Θηβών, ως δεν δύναται να βαρύνωσιν υπέρ της Λεβαδείας οι αγώνες αυτής κατά τον ιερόν αγώνα. Εν τη πλάστιγγι της δοκιμασίας βαρύνει 1) η γεωγραφική της Λεβαδείας, θέσις ούσα το κέντρον της νέας μεγάλης επαρχίας, ήτις θα περιλάβῃ τους δήμους των Θηβών, οίτινες ομοροῦσι τῇ επαρχίᾳ Λεβαδείας, κείμενοι εγγύτατα αυτής και μη απέχοντες οὐ μάλλον μεμακρυσμένοι πλέον των 10 ωρών, ἐν ᾧ οἱ πλησιέστατοι ἀπέχουσιν οὐχί πλέον των 4 και τους ομόρους δήμους της Λοκρίδος μη ἀπέχοντας πλέον των 4-8 ωρών. Δεν είναι πράγμα ἀδικώτερον και δυσφορώτερον, ἀπὸ το να μεταβαίνωσιν οἱ Φωκείς, οἱ Λοκροί και οἱ Αραχωβίται εις τας Θήβας ἀπέχοντες αὐτῶν πλέον των 16 ωρών. Ἐκ της Λεβαδείας ἀπέχουσι το πολὺ ὥρας 8 οἱ ἀπώτεροι. 2) Το υγιεινὸν του κλίματος. Ἀφ' οὗτου η Κωπαῖς ἀπεξηράνθη και ἔπαυσεν ἐν τῇ επαρχίᾳ Λεβαδείας η καλλιέργεια της ορύζης, ἐν τῇ επαρχίᾳ ταύτῃ βασιλεῦει ἄκρα υγεία, οἱ ἰατροί και οἱ φαρμακοποιοὶ μένουσιν ἀνευ εργασιῶν. 3) Το ὕδωρ του ὄρους Λαφυστιοῦ διαυγές, ψυχρὸν, ἀφθονον, υγιεινότατον, ρέον ἀενάως ἀπὸ τας ἀναριθμήτους της πόλεως κρήνας μετὰ τὴν τελευταίαν κατασκευὴν των σιδηρῶν υδραγωγείων συντελεῖ τα μέγιστα εις τὴν ἄκρην της πόλεως υγείαν, τὴν καθαριότητα και τὴν ἐξωραΐσιν της πόλεως. 4) Ἡ ἀπὸ φύσεως και φιλοπονίας ἀφθονος της πόλεως και τὴν περίξ δενδροφυτία. 5) Τα ἀπείρα καρποφόρα δένδρα και τα ἐκτεταμένα περιβόλια, τα παράγοντα εὐώνους και ωραίους καρπούς. 6) Ο ωραῖος της ποταμὸς ο διασχίζων τὴν πόλιν μετὰς συδένδρους και δασώδεις ὄχθας της. 7) Αἱ εὐφοροὶ και ἐκτεταμέναι γαίαι της αἰ παράγουσαι ἀφθονα και εὐωνα τα μέσα του βιοπορισμοῦ, εις σίτον, οἶνον, καρπούς παντοδαπούς, πτηνά, γαλακτερά, κρέατα ἀφθονα, εὐθινα και νόστιμα, παντοδαπά κυνήγια ἔνεκα των ἀπερᾶντων δασῶν, νομῶν και γαιῶν της, αἰτίνες δύνανται

Αποψη της κεντρικής πλατείας στη δεκαετία του 1900.

να διατρέφωσιν ανέτως πολλαπλασίονας πληθυσμούς. 8) Ο ωραίος της ορίζων και αι εξοχαί της, τα πολλά και ωραία βιομηχανικά της καταστήματα τα συντηρούντα εκατοντάδας εργατών και κορασιών, αι απέραντοι κτήσεις αι τρέφουσαι κατά τας εποχάς της καλλιέργειας και συγκομιδής χιλιάδας εργατών εκ της Κορινθίας, της Μεγαρίδος, των Θηβών και της Λοκρίδος, 9) Το κατάστημα της Εθνικής Τραπέζης το δίδον την μεγαλυτέραν ώθησιν εν ανάγκη εις το εμπόριον, την γεωργίαν και την βιομηχανίαν. Επί πάσι δε τούτοις αι λαμπραί της πόλεως οικοδομαί, το ευγενές και φιλόξενον των κατοίκων της, το φιλοπρόοδον και φίλεργον.

Απέναντι τούτων τι έχουσιν αι Θήβαι, το σήμερον ταπεινόν αυτό και άσημον χωρίον να επιδείξωσιν; Αι κυρίως Θήβαι δεν έχουσι πληθυσμόν μείζονα των 2.800 κατοίκων καθόσον τα προάστεια αυτών, το Πυρί και οι άγιοι Θεόδωροι και το Ταχύ είναι χωριά κείμενα μακράν των Θηβών, και ελεεινά και αξιοδάκρυτα υπό πάσαν άποψιν έχοντα έκαστον το πολύ από 200-300 καλύβας ετοιμορρόπους από τους κατά καιρόν σεισμούς ουδέ δύναται τις να ονομάση τα προάστεια ταύτα πόλεις. Εκτός τούτων εν Θήβαις δεν είναι δυνατόν να εύρη τις κατοικίαν στερεάν μετά τους επανειλημμένους σεισμούς ούτε μίαν, όσον δ' αφορά την πρόοδον εν γένει των Θηβών και μόνη η σύγκρισις αυτών προς την Λεβαδειαν αποτελεί αδίκημα. Η σύγκρισις των Θηβών προς την Λεβαδειαν υπό πάσαν άποψιν μας υπενθυμίζει τον μύθον της περι κάλλους έριδος της βάτου προς την χροίαν και την μπλέαν.

Λέβαδος».

Οι αντιδράσεις από πλευράς Θηβών άρχισαν πλέον να γίνονται πιο έντονες. Στις 7 Μαΐου διοργανώθηκε πάνδημο συλλαλητήριο στην κεντρική πλατεία των Θηβών, όπου συγκεντρώθηκαν στις 5 μ.μ. όλοι οι κάτοικοι προσκληθέντες από τις κωδωνοκρουσίες των εκκλησιών και των ντελάληδων.

Στους συγκεντρωμένους μίλησε ο Δικηγόρος Χρηστίδης, ο οποίος πρότεινε επιτροπή με επικεφαλής τους βουλευτές και τους Δημάρχους της επαρχίας, να μεταβούν την επομένη στην Τανάγρα, όπου ήταν η Βασιλική Οικογένεια και παρακολουθούσε Στρατιωτικά Γυμνάσια, για να επιδώσει ψήφισμα όπου θα παρουσιάζονταν οι λόγοι της υπεροχής της Θήβας έναντι της Λεβαδείας.

Το σχετικό ψήφισμα που συνετάγη ανέφερε ότι οι λόγοι της υπεροχής ήταν:

- 1) Τοπογραφικοί: η γεινίαση των Θηβών με την Αθήνα και τη σιδηροδρομική γραμμή Πειραιώς – Λαρίσης.
- 2) Κλιματολογικοί: το υγιέστερο κλίμα, τα άφθονα και διαυγή νερά και ο λαμπρός ορίζοντας.
- 3) Ιστορικοί: ότι η Θήβα ήταν ανέκαθεν και επί Τουρκοκρατίας έδρα των διοικητικών και εκκλησιαστικών αρχών της Βοιωτίας.

Την επομένη ημέρα στις 11 το πρωί ο Βασιλιάς δέχθηκε στην Τανάγρα αρχικά τους βουλευτές Παπαχατζή και Δαούτη, στους οποίους συνέστησε να υποστηρίξουν τα νομοσχέδια της Κυβέρνησης, επειδή τυγχάνουν της εγκρίσεώς του και ιδιαίτερα το επίμαχο, προκειμένου να βελτιωθεί ο κλάδος της διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους.

Μετά από αυτές τις δηλώσεις του Βασιλιά οι βουλευτές των Θηβών εξήγησαν τους λόγους δια τους οποίους θεωρούσαν ότι έπρεπε να προτιμηθεί η Θήβα από τη Λεβάδεια ως πρωτεύουσα του νομού Βοιωτίας.

Στη συνέχεια προσήλθε η επιτροπή των Θηβαίων της οποίας ηγείτο ο Δήμαρχος Θεοσιέων κ. Γκορίτσας, ο οποίος παρέδωσε το ψήφισμα στο Βασιλιά.

Ο Βασιλιάς απάντησε ότι θα συναντηθεί με τον Πρωθυπουργό Θεοτόκη και θα συζητήσουν το αίτημά τους.

Δήλωσε ότι αναγνωρίζει τα δίκαια των Θηβών από ιστορική άποψη και υποσχέθηκε όταν αν δεν υπάρχουν άλλοι λόγοι θα συστήσει στην κυβέρνηση να προτιμηθεί η Θήβα ως πρωτεύουσα. Οι παρευρισκόμενοι Θηβαίοι ζητωκραύγαζαν υπέρ του Βασιλέως, ενώ ο γνωστός Θηβαίος στιχουργός Τάλαρος απηύθυνε ευχαριστήριους στίχους στο βασιλιά και την οικογένειά του.

Όταν η επιτροπή επέστρεψε στη Θήβα η πόλη πανηγύριζε, γιατί εξέλαβον θετική τη στάση του Βασιλιά απέναντι στο αίτημά τους.

Ο Πρόεδρος της Βουλής στην 24^η συνεδρίαση της 7 Μαΐου ανακοίνωσε τρία τηλεγραφήματα που είχαν σταλεί από τη Θήβα.

- 1) Το ψήφισμα του συλλαλητηρίου, με το οποίο εναντιούνται οι κάτοικοι κατά του σκοπούμενου προσδιορισμού της Λεβαδείας ως έδρας της νέας διοικήσεως του νομού Βοιωτίας.
- 2) Παρόμοιο ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου Θηβαίων.
- 3) Ανάλογο τηλεγράφημα του Παντεχνικού Συνδέσμου της Επαρχίας Θηβών.

Οι Θηβαίοι παράγοντες, μετά την επιστροφή τους από τη Τανάγρα, αποφάσισαν να ζητήσουν τη βοήθεια του Πολιτικού Σ. Σκουλούδη, τον οποίον στο παρελθόν είχαν εκλέξει 2 φορές βουλευτή και είχαν καταψηφίσει στις τελευταίες εκλογές.

Θεωρούσαν ότι είχε το ειδικό βάρος για να αντιμετωπίσει τις ενέργειες του Νικολάου Μπουφίδη, αφού πίστευαν ότι 18 βουλευτές φίλοι του θα ικανοποιούσαν επιθυμία του Σκουλούδη για ψήφο υπέρ των Θηβών.

Πίστευαν δε ότι ήδη ο Μπουφίδης, αν και κυβερνητικός βουλευτής, είχε αρχίσει επαφές με βουλευτές της αντιπολίτευσης σε συνεργία με τον βουλευτή Λεβαδείας Λάππα, που ήταν φίλος του ηγέτη της αντιπολίτευσης Θ. Δηλιγιάννη.

Τους προβληματισμούς των Θηβαίων ήλθε να επιβεβαιώσει η επίσκεψη του Θ. Δηλιγιάννη στη Βοιωτία.

Ο αρχηγός της αντιπολίτευσης στις 7 Μαΐου απέπλευσε από τον Πειραιά με το ατμόπλοιο «Άγιος Ιωάννης» προς επίσκεψη στη Μονή του Οσίου Λουκά.

Στη Λεβάδεια είχε προαναγγελθεί η επίσκεψή του και οι φήμες έλεγαν ότι ο βουλευτής Λάππας είχε προμηθευθεί εκείνες τις ημέρες από την Αθήνα πυροτεχνήματα και 4 χιλιάδες φυσίγγια για να χρησιμοποιηθούν στην υποδοχή του Δηλιγιάννη.

Ο Δηλιγιάννης αποβιβάσθηκε στην Αντίκυρα στις 8 Μαΐου συνοδευόμενος από τον ανησιό του Επαμεινώνδα Δηλιγιάννη, συνεργάτες και πολιτικούς φίλους του.

Τον υποδέχθηκε ο Δήμαρχος Διστομίων κ. Κοκκίνης με πλήθος ενόπλων Διστομίων και κατοίκων της περιοχής.

Με τη συνοδεία των ενόπλων Διστομίων που ακολουθούσαν σαν τιμητική φρουρά, η πολυάριθμη συνοδεία ξεκίνησε έφιππη για τον Όσιο Λουκά. Στο Δίστομο τους επιφυλάχθηκε αποθεωτική υποδοχή, γευμάτισαν στην οικία του Δημάρχου και μετά από μικρά ξεκούραση, συνέχισαν την πορεία τους.

Στο Στείρι οι κάτοικοι τους υποδέχθηκαν με μουσική και στον Όσιο Λουκά ο Δηλιγιάννης εισήλθε κάτω από τις κανονίες των 2 τηλεβόλων της Μονής, προϋπαντήθηκε δε από την ολομέλεια των πατέρων.

Η συνοδεία ξεναγήθηκε και λειτουργήθηκε κι' αφού παρέμεινε μια νύχτα, δια μέσου Κυριακίου και Ζερικίου ξεκίνησε για τη Λειβαδιά. Κάτω απ' τα έλατα του Ελικώνα Ιερείς προσφώνησαν το μεγάλο πολιτικό άνδρα, ενώ στήθηκε τρικούβερτο γλέντι και πλούσιο γεύμα με σφαχτά κατά το αρματωλικό έθιμο, το οποίο συνόδευαν εθνικοί χοροί από φουστανελλοφόρους κατοίκους, ενώ το πλήθος τραγουδούσε ωραία δημοτικά τραγούδια.

Στην κάτω Σούρπη οι κάτοικοι επεφύλαξαν θερμή υποδοχή στο Δηλιγιάννη και το λαοφιλή τους βουλευτή Ιωάννη Λάππα.

Έξω από τη Λειβαδιά πλήθος κόσμου με μουσικά όργανα συμμετείχε στην υποδοχή.

Αφού διήλθαν την πόλη διασχίζοντας το πλήθος που επευφημούσε κατευθύνθηκαν στο σπίτι του βουλευτή Λάππα.

Ο Δηλιγιάννης βγήκε στον εξώστη και τον προσφώνησε ο Δικηγόρος Ευριπαίος, ο οποίος, αφού μετέφερε τη χαρά των συμπολιτών του δια την επίσκεψη, ζήτησε από τον αρχηγό της αντιπολίτευσης να μεριμνήσει κι' αυτός ώστε η Λεβάδεια να γίνει το διοικητικό κέντρο της Βοιωτίας.

Ο Δηλιγιάννης απάντησε με θερμά και συγκινητικά λόγια που αξιώθηκε να επισκεφθεί την ωραία Λειβαδιά και την επαρχία της, η οποία, όπως δήλωσε, του είχε συμπαρασταθεί σε δύσκολους πολιτικούς αγώνες.

Υποσχέθηκε ότι θα πράξει εκείνο που η ευσυνείδητη εξέταση θα του υπο-

δείξει, συνδυάζοντας το γενικό συμφέρον του κράτους μ' αυτό της επαρχίας Λεβαδείας.

Στην επί διήμερο παραμονή του Δηλιγιάννη στη Λεβάδεια και την επαρχία της, εκατοντάδες πολιτών και όλοι οι πολιτικοί παράγοντες του τόπου τού ζητούσαν να βοηθήσει τα δίκαια αιτήματα της Λεβαδείας.

Ενώ αυτά διαδραματιζόνταν στη Βοιωτία, στην Αθήνα έγινε σύσκεψη της επιτροπής στις 8 Μαΐου στο Υπουργείο Εσωτερικών υπό του Προεδρία του Πρωθυπουργού Γ. Θεοτόκη για τη διοικητική διαίρεση του Κράτους.

Εκεί ανακοινώθηκε το πέρας των εργασιών της επιτροπής σε ότι αφορούσε το πρώτο μέρος και συνετάγη η σχετική δικαιολογητική έκθεση, στην οποία αναφέρονταν οι λόγοι που υπαγόρευσαν στην Κυβέρνηση να υποβάλλει στη Βουλή το νομοσχέδιο.

Σύμφωνα με την εισήγηση αποφασίζετο η κατάργηση των 16 Νομαρχιών και η διαίρεση των Κράτους σε 26 Νομούς, που ανταποκρίνονταν καλύτερα στη γεωγραφική διαίρεση του Κράτους, αφού θα διευκόλυναν καλύτερα την επικοινωνία των Δήμων και των κοινοτήτων με τις οικείες πρωτεύουσες.

Αποφασίσθηκε στις πρωτεύουσες των νέων διοικήσεων να συγκεντρωθούν οι Οικονομικές, Στρατιωτικές, Εκκλησιαστικές, Διοικητικές και Δικαστικές Αρχές.

Μεταξύ των νέων νομών φυσικά προβλεπόταν η ίδρυση Νομού Βοιωτίας, εκ των επαρχιών Θηβών και Λεβαδείας, με πρωτεύουσα τη Λεβάδεια.

Την ίδια ημέρα στο σπίτι του Υπουργού Οικονομικών Σιμόπουλου συζητήθηκαν οι τελευταίες λεπτομέρειες του ετήσιου προϋπολογισμού και δόθηκε τέλος στις λεπτομέρειες και τις οικονομικές επιπτώσεις που θα είχε το νομοσχέδιο της Διοικητικής Διαιρέσεως.

Ο Νικόλαος Μπουφίδης στον οποίο επιτίθεντο με τα άρθρα τους και τις δηλώσεις τους όλοι οι επιστολογράφοι των Θηβών απαντά με αλληπάλληλες συνεντεύξεις στον Αθηναϊκό τύπο, είναι χαρακτηριστική αυτή που έδωσε στην εφημερίδα «Καιροί»:

Η διοικητική διαίρεσις - Η πρωτεύουσα της Βοιωτίας Συνέντευξις μετά του κ. Μπουφίδου

Με αφορμή τα παράπονα των Θηβαίων κατά της αποφάσεως της επιτροπής της διοικητικής διαιρέσεως, η οποία ορίζει ως πρωτεύουσα της Βοιωτίας τη Λεβάδεια, θεωρήσαμε ότι έπρεπε ν' ακουσθεί και η γνώμη των Λεβαδέων επί του ζητήματος αυτού.

Προς τούτο απευθυνθήκαμε στο διαπρεπή αντιπρόσωπον της επαρχίας αυτής κ. Νικ. Μπουφίδην, ο οποίος μας είπε τα εξής:

– Αδίκως θορυβούν οι Θηβαίοι, πρώτη φορά μάλιστα βλέπω ανθρώπους έχοντας τόσον άδικον, να προσπαθούν ν' αυταπατώνται. Οι κύριοι βουλευταί Θηβών νομίζουν, ότι τέτοια ζητήματα δύνανται να λυθούν δια θορύβου ή να παρασχεθούν ως ρουσφέτια στη βουλευτική ψήφο.

Για τούτο είδατε όλα εκείνα τα παράξενα γραφόμενα στις εφημερίδες ως λεγόμενα από αυτούς. Τα ζητήματα αυτά είναι υψίστου γενικού ενδιαφέροντος και οιαδήποτε Κυβέρνηση εάν απεφάιζε να προβεί σε διοικητικές μεταρρυθμίσεις, όσον και

αν διέκειτο εχθρικός προς εμέ, ακόμη και αν Πρόεδρος αυτής ήταν Θηβαίος, θα ήταν αδύνατον να πράξει διαφορετικά, διότι τα πράγματα επιβάλλουν όπως έδρα της Διοικήσεως γίνει η Λεβάδεια.

Ομολογώ ότι μου προκαλεί μερίδα ο θόρυβος των συναδέλφων, και μου κάνει την εντύπωση, την οποία θα προκαλούσε σ' εσάς η αξίωση των Κορωπιωτών ή Μενεδιατών όπως μετατεθεί η πρωτεύουσα της Αττικής στο χωριό τους.

– Και ποιοι είναι οι λόγοι, κ. Μπουφίδη, για τους οποίους πρέπει να προτιμηθεί η Λεβάδεια;

– Η επίσημη Στατιστική του Κράτους αποδεικνύει, ότι η Λεβάδεια έχει διπλάσιο αριθμό κατοίκων από την πόλη των Θηβών, διότι η Λεβάδεια έχει 6300 κατοίκους, η δε Θήβα μόνο 3400. Μια κωμόπολη μόνον της Λεβαδείας, η Αράχωβα, έχει 700 κατοίκους επιπλέον της πόλεως των Θηβών, διότι έχει 4000 κατοίκους.

Ο προϋπολογισμός του δήμου Λεβαδέων βεβαιώνει έσοδα του 120.000, ενώ των Θηβών 60.000. Η πόλη της Λεβαδείας έχει οικοδομές που μπορούν να συγκριθούν με αυτές των Αθηνών. Η επαρχία Λεβαδείας πληρώνει φόρους πολύ περισσότερους των Θηβών, όπως εξάγεται από την επίσημη Στατιστική του υπουργείου Οικονομικών. Διότι μόνη η περιοχή της αποξηρανθείσης Κωπαΐδος δύναται να περιλάβει και κατ' έκτασιν, αλλά και κατά ποιότητα, πέντε φορές την περιφέρεια της επαρχίας Θηβών.

– Ισχυρίζονται οι Θηβαίοι, κ. Μπουφίδη, ότι το κλίμα της Λεβαδείας, είναι νοσώδες. Είναι αληθές αυτό;

– Όσα σας είπα πιο πάνω αρκούσαν, όπως και Θηβαίος αν ήταν ο πρωθυπουργός να μην τολμήσει να πράξει τόσον απαράδεκτη πράξη και να τοποθετήσει την έδρα της Διοικήσεως στη Θήβα.

Άλλ' οι βουλευταί Θηβών, διαστρέφοντες και τη Γεωγραφία, αρνούμενοι και τη βεβαίωση των στατιστικών πληροφοριών, είπαν, ότι και λόγω υγείας και λόγω θέσεως θα ήταν προτιμτέα η πόλη τους. Όταν προσκομισθούν ενώπιον της Βουλής οι στατιστικές πληροφορίες της θνησιμότητος των δύο πόλεων, τότε θα είδουν, ποία των πόλεων υπερέχει κατά την υγεία, διότι προσπαθούν ήδη να εκμεταλλεθούν την προ 25ετίας κρατούσα γνώμη περί του ανθυγιεινού του κλίματος της Λεβαδείας και αποφεύγουν να ομολογήσουν ότι προ είκοσι ετών και πλέον, με την απαγόρευση της ορυζοσποράς και την αποξήρανση των ελών, η Λεβάδεια είναι η περισσότερο υγιεινή των πόλεων της Ελλάδος. Τούτο αποδεικνύεται προχειρότατα. Εκτός της στατιστικής της θνησιμότητος δυνάμεθα να έχουμε τις πληροφορίες των υπαλλήλων αν ερωτηθούν αυτοί δια να διαψεύσουν αυτούς. Τι δε να είπω περί της τοποθεσίας της Λεβαδείας. Τρεις εκ των Δήμων της Λεβαδείας και πολυπληθέστεροι, βρίσκονται όπισθεν της Λεβαδείας, απομακρυνόμενοι των Θηβών κατά το διπλάσιον, εφόσον απέχει η Λεβάδεια από τη Θήβα τέσσαρις Δήμοι των Θηβών βρίσκονται έμπροσθεν των Θηβών προς τη Λεβάδεια και επομένως εγγύτατα προς τη Λεβάδεια, κάποιου απ' αυτούς πλησιέστερα και από αυτών της Θήβας.

Είναι λοιπόν δυνατόν να γίνεται συζήτηση για τέτοια θέματα; Μόνη η διαφορά

του πληθυσμού των δύο πόλεων και το κεντρικόν της θέσεως της Λεβαδείας αρκεί να καταρρίψει κάθε αντίθετο ισχυρισμό, χωρίς να είναι ανάγκη να επικαλεσθώ υπέρ της πατρίδος μου τον πλούτον αυτής, την εμπορική, βιομηχανική και κοινωνική αυτής ανάπτυξη και πρόοδο ή το σεισημοπαθές του εδάφους των Θηβών.

Δεν ξέρω που βρήκαν, ότι η Θήβα υπήρξε κάποτε έδρα Διοικήσεως και περιλάμβανε και τη Λεβάδεια. Από της εποχής του μακαρίτου Επαμεινώνδα άλλη εποχή ηγεσίας των Θηβών δεν γνωρίζουμε. Όταν κατά την ελληνική επανάσταση η πρωτεργάτισσα αυτής στη Στερεά Ελλάδα Λεβάδεια απετεφρώθηκε το δεύτερο από τον Ομέρ Βρυώνη συνεστήθη στη Θήβα, επειδή δεν υπήρχε Λεβάδεια, το πρωτόκλιπο Δικαστήριο, το οποίο επικαλούνται. Αλλά δεν διαφεύγει σε όσους γνωρίζουν τη σύγχρονη ιστορία ότι αν τότε υπήρχε Λεβάδεια, η πόλη που περιλάμβανε τις ισχυρότερες και αριστοκρατικότερες οικογενείες της Στερεάς Ελλάδος, θα ήταν δυνατόν να γίνει όχι μόνο έδρα Διοικήσεως, αλλά και πρωτεύουσα του Βασιλείου. Διότι δεν αγνοεί κανείς ότι μετά των μεγάλων πολιτών της Ύδρας και της Πελοποννήσου στην οιοική αντιβασιλεία της Ελλάδος, ως τρίτος συνέπραξε τότε ένας από τους άρχοντες της Λεβαδείας ο Γιαννούλης Νάκος.

Απ' όσα σας είπα παρατηρείτε ότι άδικος είναι ο θόρυβος. Ομιλούν μετά στόμφου αδικαιολογήτου περί δικαιωμάτων ανυπάρχτων. Διαστρέφουν τη Γεωγραφία, αρνούνται τις επίσημες στατιστικές πληροφορίες και επί τέλους με παιδικό πείσμα κτυπούν κατά γης το πόδι και σας λένουν οι κ. συνάδελφοι, ότι προτιμούν να έρχονται στην Αθήνα 20 ώρες μακριά, παρά να μεταβαίνουν στη Λεβάδεια. Βλέπετε ότι δεν συζητούν σοβαρά.

Με παρέσυρε στο να σας είπω πολλά η αγανάκτηση, η οποία με κατέχει αφού βλέπω, ότι επιζητούν σε τέτοιο γεγονός να δώσουν χαρακτηρισμό ρουσφετιού. Ελπίζω όμως ότι στη Βουλή θ' αποστομωθούν.

Στις 13 Μαΐου, όταν στη Λειβαδιά ήρθε το ταχυδρομείο με τις Αθηναϊκές εφημερίδες και οι κάτοικοι διάβασαν ότι ο Πρωθυπουργός κατά την πρώτη συνεδρίαση της επαναλήψεως των εργασιών της Βουλής υπέβαλε εις αυτή το νομοσχέδιο της Διοικητικής διαιρέσεως, οι κάτοικοι ξεσηκώθηκαν με θερμές εκδηλώσεις.

Χιλιάδες κάτοικοι συγκεντρώθηκαν στην κεντρική πλατεία Γεωργίου του Α' και ιδίως οι γεωργοί, οι οποίοι εγκατέλειπαν τους αγρούς και έτρεχαν ιδρωμένοι στη λαϊκή σύναξη της πόλης.

Με σημαίες, υπό τους πανηγυρικούς ήχους των καμπάνων των εκκλησιών και με ζητωκραυγές υπέρ του Βασιλέως και της Κυβερνήσεως, διήλθαν την αγορά της πόλης και κατέληξαν στην ιστορική πλατεία Αθανασίου Διάκου.

Από την εξώστη της οικίας Μέγα, που ήταν στην πλατεία Αθανασίου Διάκου στη Μητρόπολη, μίλησε ο Δικηγόρος Γεώργιος Παπασιύρου, και είπε περίπου τα εξής:

Ανέγνωμεν εις τας αποψινάς εφημερίδας, ότι ο κ. Πρόεδρος της κυβερνήσεως ηδυνήθη και υπέβαλε κατά την προχθές Τετάρτην γενομένην επανάληψιν των εργα-

σιών της Βουλής εις αυτήν το περί της νέας διοικητικής διαιρέσεως του κράτους νομοσχέδιον. Το αποκεντρωτικόν τούτο νομοσχέδιον αποβλέπον εις την αυτοδιοικήσιον των δήμων και πολιτών αποτελεί το πρώτον κεφάλαιον του όλου αναμορφωτικού συστήματος της παρούσης κυβερνήσεως, προς ην ο ελληνικός λαός μετά της Λεβαδείας κατά τας τελευταίας εκλογάς εξεδήλωσε την εμπιστοσύνην του. Το ανακαινιστικόν τούτο νομοσχέδιον σκοπόν έχει να εξυπηρετήση τα γενικά συμφέροντα των πολιτών, χάριν των οποίων αποσπώνται ανώτεροι διοικητικά, δικαστικά, εκκλησιαστικά και λοιπαί αρχαί από τα μεμακρυσμένα μέρη και εγκαθιδρύονται εις τα πλέον πλησίον και κεντρικά μέρη των επαρχιών. Προκειμένου δε περί Βοιωτίας η κυβέρνησις αναγνώρισα τα μεγάλα γεωγραφικά, κοινωνικά, εμπορικά και βιομηχανικά πλεονεκτήματα της πόλεως Λεβαδείας ώρισεν αυτήν ως έδραν της διοικήσεως Βοιωτίας.

Τούτο μαθόντες οι γείτονές μας Θηβαίοι μετά φοβερού πείσματος επέδειξαν τον καταλαβόντα αυτούς υπερερεθισμόν και αγανάκτησιν, και ως εκ τούτου η κατά φυσικόν κανόνα διαστροφή εκ μέρους αυτών της αληθείας και τα απονενομημένα κινήματά των. Συνήλθον εις συλλαλητήρια, εξέδοντο ψηφίσματα, πνώχλησαν την Α. Μ. τον Βασιλέα, ότε μετέβη προ ολίγων ημερών εις Τανάγραν χάριν των στρατιωτικών γυμνασίων, επέδωκαν εις αυτόν αναφοράν, και εν γένει εκίνησαν και κινούσι πάντα λίθον μη υπολειπόμενοι και εις την εκδήλωσιν επαναστατικών διαθέσεων, δια την προτίμησιν της πόλεώς των.

Ημείς όμως μηδεμίαν απολύτως δίδοντες προσοχήν εις τας ενεργείας και φωνασκίας των γειτόνων μας, ήδη ότε επισήμως δια του στόματος του κ. Πρωθυπουργού εβεβαιώθημεν περί της υπό της Κυβερνήσεως αναγνωρίσεως των δικαίων μας, συνήλθομεν επί το αυτό ίνα εκφράσομεν την βαθυτάτην ευγνωμοσύνην μας προς την Κυβέρνησιν δια την υποβολήν τοιούτου ευεργετικού νομοσχεδίου. Σας παρακαλώ δε ίνα προβώμεν εις την έκδοσιν του επί τούτω ψηφίσματος, την τηλεγραφικήν διαβίβασιν του οποίου ν' αναθέσωμεν εις το δημαρχούντα πάρεδρον κ. Ευριπαίον, και στεντορεία τη φωνή ανακράξωμεν:

Ζήτω ο Βασιλεύς των Ελλήνων.

Ζήτω η Κυβέρνησις.

Ζήτω ο λαός Λεβαδείας.

Στη συνέχεια εκδόθηκε ψήφισμα που είχε ως ακολούθως:

Λαός Λεβαδείας, αναμένων εναγωνίως ν' ακούση εκ του στόματος του κ. πρωθυπουργού, ως υπουργού των Εσωτερικών, την υποβολήν του περί διοικητικής διαιρέσεως του κράτους νομοσχεδίου, επί τη βεβαιώσει τούτου συνελθών αυθορμήτως εις πλατείαν Διάκου εν συλλαλητηρίω και λαβών υπ' όψιν, ότι δια της υποβολής τοιούτου αποκεντρωτικού νομοσχεδίου πολλά τ' αγαθά προσπορίσεται το κράτος, ίδια δε η ημετέρα πόλις, ήτις δι' αυτού ορίζεται έδρα της διοικήσεως Βοιωτίας, και η οποία όντως πρωτεύει εν Βοιωτία ως εκ της γεωγραφικής θέσεως, του πλούτου, της βιομηχανίας, του εμπορίου, της γεωργίας, των αφθόνων και διαυγών υδάτων και του ευκράτου κλίματός της.

Ψηφίζει

- 1) Ευγνωμονεί την Κυβέρνησιν δια την υποβολήν τοιούτου αναμορφωτικού νομοσχεδίου.
- 2) Εύχεται ολοψύχως και παρακαλεί τη Βουλὴν των Ελλήνων ἵνα υπερψηφίσῃ του νομοσχεδίου τούτου ὡς ἔχει.
- 3) Εντέλλεται τοῖς βουλευταῖς Λεβαδεῖας Μπουφίδη και Λάππα ὅπως ἀπὸ του βήματος της Βουλῆς ἀποκρούσωσι παραλόγους αξιώσεις Θηβαίων, και παρακαλέσωσι πάντας τους ὀπωσδήποτε γνωρίσαντας την πόλιν μας κ.κ. βουλευτάς ἵνα ἐκθέσωσι τας ἐντυπώσεις των και διαφωνήσωσι την Βουλὴν περὶ των πλεονεκτημάτων της πόλεώς μας.
- 4) Ανατίθῃσι τῷ δημαρχοῦντι παρέδρῳ κ. Ευριπαίῳ να διαβιβάσῃ τηλεγραφικῶς το παρὸν εἰς τον πρόεδρον του υπουργικῆς συμβουλίου και τον πρόεδρον της Βουλῆς.

Εἶχε ἔρθῃ ἡ ὥρα να ξεσηκωθῇ ἡ ἐπαρχία Λεβαδεῖας. Στις Αθηναϊκῆς ἐφημερίδες ἀρχισαν να στέλνονται ἐπιστολές και ἀρθρα, πρῶτα ἀπὸ το Δίστομο, ὑπὲρ της Λεβαδεῖας.

Κύρια διατύπωναν την ἀπόψη ὅτι, ὅταν εἶχαν Δικαστήριον στην Αθήνα, μετέβαιναν δια θαλάσσης ἐντὸς της ἡμέρας, ἐνῶ ἀν γινόταν Πρωτοδικεῖο στη Θήβα θὰ χρειάζονταν να διανύουν εικοσάωρο ἀπόσταση.

Τὴ συμπάραστασις ὑπὲρ της Λεβαδεῖας ἐξέφρασε και ὁ Δῆμος Διστόμου με την υπ' ἀρ. ΙΑ' συνεδρίασις του Δημοτικῆς Συμβουλίου του:

Συνεδρίασις ΙΑ'

Πράξις 19

Το Δημοτικόν Συμβούλιον Διστομίων

Συγκείμενον ὑπὸ των προσυπογεγραμμένων μελών.

Συνελθόν εἰς συνεδρίασιν ἐν τῷ ἐν Διστόμῳ δημοτικῷ καταστήματι σήμερον την δεκάτην ἕκτην Μαΐου 1899 ἔτους παρουσία και του δημάρχου Διστομίων Θεμ. Κοκκίνη εισηγησαμένου την αξίωσιν του Δήμου Θηβαίων, ὅπως καθορισθῇ πρωτεύουσα διοικήσεως κατὰ την νέαν διαίρεσιν ἡ πόλις αυτών Θήβα. Ἐπειδὴ την τοιαύτην αξίωσιν των γειτόνων ἡμῶν Θηβαίων το δημοτικόν Συμβούλιον θεωρεῖ ὀλως παράλογον, διότι οὐδέν προσόν παρουσιάζει αὐτή, ὅπως αξιωθῇ της τοιαύτης προτιμήσεως ἀπέναντι της πόλεως Λεβαδεῖας, ἥτις ἐστὶν ἐνδεδειγμένη ἔδρα της Βοιωτίας και δια το γεωγραφικόν της θέσεως και δια το υγιεινόν του τόπου και δια την πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, το εὐγενές του ἥθους χαρακτήρος και το προσοδοφόρον αὐτῆς. Ἐπειδὴ πλὴν των προσόντων τούτων ἡ πόλις Λεβάδεια και δια λόγους συγκοινωνίας ευχερεστέρας υπερέρχει πολὺ των Θηβῶν, ἥτις μικρά πόλις οὐσα, στερεῖται και οἰκοδομῶν και ἄλλων ἀπαραιτήτως ἀναγκαίων προς θεραπείαν των ἀναγκῶν, τας ὁποίας θὰ παρουσιάσῃ ἡ συγκέντρωσις τοσούτων δημοσίων ἀρχῶν ἐν αὐτῇ, ἐν ἡ περιπτώσει, ὅπερ ἀπευχόμεθα, ἤθελε καθορισθῇ ἔδρα διοικήσεως.

Επειδή ο Δήμος Διστομίων ιδίως, απέχων των Θηβών δέκα τέσσαρας και επέκεινα ώρας, θα απαντά ανυπερβλήτους δυσκολίας εις την συγκοινωνίαν αυτού μετά των Θηβών ιδίως εν καιρώ χειμώνος. Εν τοιαύτη δε περιπτώσει προτιμότερον αποβαίνει εις τους κατοίκους Διστομίων να συγχωνευθή ο δήμος των εις την επαρχίαν Αττικής, όπου δια της θαλασσίας οδού αυθημερόν δύναται να συγκοινωνή μετ' αυτής.

Δια ταύτα πάντα εύχεται και ικετεύει την Σ. Κυβέρνησιν και την Βουλήν, όπως η πόλις Λεβάδεια προτιμηθή ως έδρα της νέας διοικήσεως.

Ο κ. δήμαρχος επιφορτίζεται την παρούσαν ν' αποστείλει ένθα δει.

Ο δήμαρχος

Θ. Κοκκίνης

Το συμβούλιον

Λουκάς Παπαχρήστος, Ιωάννης Δ. Καίλης, Αριστ. Σφουντούρης, Λουκάς Τζούρος, Λαζάρου, Κ. Μπασδέκης, Κ. Κινέσας

Ανάλογη κινητοποίηση έγινε από τους Λειβαδίτες των Αθηνών, οι οποίοι έστειλαν το πιο κάτω ευχαριστήριο δια του τύπου.

Ψήφισμα των εν Αθήναις Λεβαδέων

Εν Αθήναις σήμερον την 11 Μαΐου 1899 συνελθόντες οι ενταύθα διαμένοντες και παρεπύδημούντες απειροπληθείς Λεβαδείς προ του Δημαρχείου, και λαβόντες υπ' όψει, ότι η Κυβέρνησις υπέβαλλεν εις την Βουλήν το Νομοσχέδιον περί διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους, δι' ου η Βοιωτία αποσπασμένη του Νομού Αττικοβοιωτίας αποτελεί ιδίαν διοίκειν με πρωτεύουσαν την Λεβάδειαν.

Α) Εκφράζουσι την αιωνίαν ευγνωμοσύνην των δια την υποβολήν του Νομοσχεδίου μέλλοντος να συντελέση εις την κανονικόν και εύρυθμον της Διοικήσεως του Κράτους λειτουργίαν.

Β) Ικετεύουσι την κυβέρνησιν, όπως εμμείνη εις την επιψήφισιν αυτού, μη αξιώση δε προσοχής την αξίωσιν των Θηβαίων, όπως αντί της Λεβαδείας ορισθή έδρα της διοικήσεως αι Θήβαι, καθόσον αύτη και άδικος και εναντία του σκοπού του νομοθετήματος εστί, δια τους εξής λόγους.

1) Διότι η Λεβάδεια κατά την τελευταίαν απογραφήν έχει κατοίκους 6271 ενώ αι Θήβαι έχουσι μόνον 3491.

2) Διότι η Λεβάδεια είναι κεντρικωτέρα των Θηβών, ανέκαθεν δε από την ανεξαρτησία του Έθνους και προ αυτής πάντοτε η Λεβάδεια υπήρξεν η πρωτεύουσα της Βοιωτίας, πρώτη δε ταύτην φορά αδικαιολογίτως αι Θήβαι αξιούσι δικαιώματα πρωτεύουσας.

Ανατίθουσι δε την επιδοσιν του παρόντος προς τε: τον Πρόεδρον της Βουλής και τον Πρόεδρον του Υπουργικού Συμβουλίου και τους κ.κ. Σπυρίδωνα Φόρτιν δικηγόρον, Βασίλειον Ι. Μέγαν δικηγόρον, Γεώργιον Κορόζον δικηγόρον, Ιωάννην

Κουτσοπέταλλον δικηγόρον, Αναστασίον Κυριαζίν δικηγόρον (οι οποίοι σημειωτέον αποτελούσαν την επιτροπή που είχε εκλέξει ο λαός της Λεβαδείας σε συλλαλητήριο που είχε γίνει στην κεντρική πλατεία της πόλης).

Στις ενέργειες συμπαράστασης προστέθηκαν τα ψηφίσματα του Δήμου Αραχώβης και του Δήμου Λάρυμνας.

Ψήφισμα του Δημ. Συμβουλίου Αραχώβης (Τηλεγραφικώς)

Αράχωβα, 15 Μαΐου

Το Δημοτικόν Συμβούλιον Αραχώβης, συγκείμενον εκ των προσυπογεγραμμένων μελών, συνελθόν και συνεδριάσαν εν τω εν Αραχώβη Δημοτικώ καταστήματι την 14 Μαΐου 1899, συνεπεία προσκλήσεως του κ. Δημάρχου Αραχώβης, και λαβόν υπ' όψιν, ότι εις την Βουλήν υπεβλήθη νομοσχέδιον περί ετέρας διοικητικής διαιρέσεως του κράτους και προκειμένου να καταρτισθή ίδιος νομός η Διοίκισις εν Βοιωτία, εις ην υπάγεται και ο Δήμος Αραχώβης.

Αποφαίνεται παμπηφεί, ότι συμφέρον δια τον Δήμον Αραχώβης εστί να ορισθί ως έδρα η πόλις Λεβαδείας, διότι εκτός του ότι είναι και η κεντρικωτέρα της Βοιωτίας, άλλ' εκ ταύτης απέχει οκτάωρον μόνον η Αράχωβα, ενώ εκ Θηβών, εάν ήθελεν ορισθί η πόλις αύτη ως έδρα, απέχει δεκαεπτάωρον, ούτω δε καταστρέφονται τα συμφέροντα του Δήμου Αραχώβης. Εκφράζει όθεν την ευχήν, όπως ορισθί ως έδρα διοικήσεως η πόλις Λεβαδείας και παρακαλεί τον κ. δήμαρχον, όπως αποστείλη το παρόν ψήφισμα προς τους κ. κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως και Πρόεδρον της Βουλής.

Ο δήμαρχος

Κ. Παπασταθόπουλος

Ο πρόεδρος

Ν. Τριάντης

Το Συμβούλιον

(Έπονται υπογραφαί)

Αύριον προμηνύεται πάνδημον συλλαλητήριον.

Ο Δήμος Λαρύμνης υπέρ της Λεβαδείας

Ο Δήμος Λαρύμνης της Λοκρίδος με τηλεγραφήματα αυτού προς την κυβέρνησιν, τον υπουργόν της Παιδείας και τους βουλευτάς Λεβαδείας ζητούσε να ενωθί με τη Λεβάδειαν ως έδρα της νέας διοικήσεως της Βοιωτίας.

Το ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου Λαρύμνης ήταν το εξής:

Το Δημοτικόν Συμβούλιον Λαρύμνης

συγκείμενον από τον πρόεδρον κ. Αθ. Δάραν και ταπαρτίζοντα αυτό μέλη, συνεδριάσαν δημοσία σήμερον την 16ην Μαΐου του έτους 1899 εν Μαρτίνω και εν τω δημαρχικώ καταστήματι παρουσία και του δημαρχούντος παρέδρου Λάμπρου Παπαλάμπρου προτείναντος, όπως εκφράση ευχήν το δημοτικόν Συμβούλιον τούτο προς την Σ. Κυβέρνησιν, όπως εις τας γενομένας διοικητικές μεταρρυθμίσεις του Κράτους υπαχθή ο δήμος ημών εις την διοικητική περιφέρειαν της Βοιωτίας καθό-

σον εκ της Φθιώτιδος απέχει ο δήμος περί τας 22 ώρας, ενώ εκ της Βοιωτίας έγγιστα οκτώ μόνον και μάλιστα από της Λεβαδείας μόνον τέσσαρας.

Το δημοτικόν Συμβούλιον τούτο λαβόν υπόψει την πρότασιν ταύτην του κ. δημάρχου θεωρούν αυτήν εύλογον.

Αποφαίνεται

Εκφράζει την ευχήν προς την Σ. Κυβέρνησιν όπως εις τα γεννησομένας διοικητικές μεταρρυθμίσεις του Κράτους συμπεριφληθή ο δήμος ημών εις την διοίκεισιν της Βοιωτίας δια τους εν τη προτάσει του κ. δημάρχου αναφερομένους λόγους προτιμών δε την πόλιν Λεβαδείαν, όπως γίνει πρωτεύουσα της διοικήσεως, καθότι ο δήμος ημών απέχει μόνο περί τας τέσσαρας ώρας.

Εφ' ω συνετάγη η παρούσα και υπογραφείσα παρ' όλων των παρευρεθέντων μελών τω κ. δημάρχω Λαρούμνης δια την περαιτέρω ενέργειαν.

Ο πρόεδρος: Α. Δάρας,

Το συμβούλιον: Χαραλάμπους,

Α. Καραπιέρης, Ν. Ι. Ψαρράς, Ι. Κ. Φίτσου, Ν. Θεοδώρου, Α. Στεφάνου, Ι. Κ. Αδάμ

Ο πρόεδρος της Βουλής στη συνεδρίαση της 15 Μαΐου 1899 ανακοίνωσε:

- 1) Το ψήφισμα του Λαού της Λεβαδείας που παρακαλούσε τη Βουλή, όπως άμεσα ψηφίσει το νομοσχέδιο της διοικητικής διαιρέσεως.
- 2) Αντίστοιχο τηλεγράφημα του Δημοτικού Συμβουλίου Πέτρας.
- 3) Ανάλογο ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου Ορχομενού και
- 4) Ψήφισμα των Λεβαδέων που διέμεναν στην Αθήνα, με το οποίο εξέφραζαν την ευγνωμοσύνη τους για την υποβολή του Νομοσχεδίου και ανήγγειλαν ότι είχαν αποφασίσει να συμπαρασταθούν στο Δήμο Λεβαδέων για την ανέγερση του Νομαρχείου και του Πρωτοδικείου.

Στις 17 Μαΐου ο Πρόεδρος της Βουλής ανακοίνωσε την ειδική επιτροπή των βουλευτών που θα επεξεργάζοταν το Νομοσχέδιο της διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους.

Τότε όλοι κατάλαβαν ότι δεν υπήρχε περίπτωση παρά τις αντιδράσεις των Θηβών να μην ορισθεί η Λεβαδεία έδρα διοίκησης, αφού πρόεδρος της επιτροπής είχε ορισθεί ο Νικόλαος Μπουφίδης, τα δε υπόλοιπα μέλη ήταν οι βουλευτές Μ. Καλογερόπουλος, Κων. Ζώτος, Γ. Πετροπουλάκης, Παν. Μανέτας, Δημ. Τερτίπης, Μιλτ. Βαρότσης, Σωτηρ. Κροκιδάς και Βασιλ. Μαρκεζίνης.

Επιτροπή των Θηβαίων αποτελούμενη από το Δήμαρχο Θηβαίων Αθανάσιο Ζεγγίνη, Γ. Σίνη, Δήμαρχο Πλαταιών, τους εμπόρους και επιστήμονες Δημ. Βερίνη, Δημ. Μπέλλο, Ευάγγελο Μπασιάκο, Λουκά Μελέτη και Αγγελή Στάικο, συναντήθηκε στις 18 Μαΐου με τον Πρωθυπουργό Θεοτόκη και τον Υπουργό Οικονομικών Σιμόπουλο και τους παρέδωσαν υπόμνημα με τα αιτήματά της.

Ο Θεοτόκης τους είπε πως, αν από τη συζήτηση της Βουλής αποδειχθεί ότι έχουν δίκαιο, τότε η Θήβα θα ορισθεί έδρα της Βοιωτίας.

Ανάλογες επαφές είχε η επιτροπή με τους πολιτικούς Σκουλούδη, Δεληγεώργη, Ράλλη, Δραγούμη, από τους οποίους απέσπασαν υποσχέσεις συμπαρά-

στασης στα αιτήματά τους, όταν θα ερχόταν προς συζήτηση το νομοσχέδιο στη Βουλή. Την επιτροπή των Θηβαίων που εγκαταστάθηκε στην Αθήνα συντόνιζαν στο τρόπο ενεργειών τους οι βουλευτές Θηβών Παπαχατζής, Σπυρομήλιος και Δαούτης, με τους οποίους καθημερινά είχαν επαφή στον περίβολο της Βουλής.

Στις συζητήσεις και επαφές συμμετείχαν περί τους 200 Θηβαίους που έμεναν στην Αθήνα και άλλοι, που είχαν έλθει με σούστες και κάρα από τη Θήβα, προκειμένου να συμμετάσχουν σε εκδηλώσεις υπέρ της Θήβας ακόμη και μέσα στη Βουλή.

Την επιτροπή δέχθηκε σε ακρόαση στις 21 Μαΐου ο Βασιλιάς Γεώργιος Α'.

Η επιτροπή πρώτα έδωσε τις ευχές της για την ονομαστική εορτή του Διαδόχου Κωνσταντίνου και έπειτα παρακάλεσε το Βασιλιά να συστήσει στην Κυβέρνηση να σεβασθεί τα δίκαια αιτήματα των Θηβών.

Ο Βασιλιάς αντιμετώπισε ευγενικά τους εκπροσώπους της Θήβας και τους υποσχέθηκε ότι θα συστήσει στην Κυβέρνηση να αντιμετωπίσει με κατανόηση τα αιτήματά τους.

Την ίδια ημέρα εστάλη στο Βασιλιά από τη Λειβαδιά το πιο κάτω τηλεγράφημα με χιλιάδες υπογραφές.

Διαμαρτυρόμενοι υπέρ του δικαίου και της αληθείας κατά των υποβαλλομένων τη Υ. Μεγαλειοτάτι ανακριβειών εν υπομνήματι Θηβαίων Ικετεύομεν Βασιλέα ημών προστατεύση εν δικαίω Λεβαδεία αείποτε υπάρξουσιν πρωτεύουσιν Βοιωτίας ως υπερέχουσιν πληθυσμώ, πλούτῳ, κοινωνικῇ ζωῇ, περιλαμβάνουσιν δε φύσει τα στοιχεία ίνα κατασταθῆ μια των μεγαλυτέρων και επισημοτέρων πόλεων της Ελλάδος.

Στις 22 Μαΐου ὅλος ὁ Αθηναϊκός τύπος δημοσίευσε τὴν ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ τοῦ Θηβαίου παράγοντα Φ. Θεαγένη, με τὴν ὁποία ἀφῆνε ἀιχμές ὅτι ὁ Νικόλαος Μπουφίδης δὲν ἔγινε ὑπουργός προκειμένου νὰ γίνῃ ἡ Λειβαδιά πρωτεύουσα. Τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς εἶναι πράγματι ἀποκαλυπτικόν.

Καιροί: Θήβαι, 22 Μαΐου 1899

Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως Ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ

Λαμβάνῳ τὴν τιμὴν νὰ ἀπευθύνῳ ὑμῖν τὴν παρούσαν υποθέτων, ὅτι ἡ κυβερνήσις, ἴσως ἐν ἀγνοίᾳ, πρόκειται νὰ γίνῃ πρόξενος πολλῶν καὶ μεγάλων δυστυχημάτων. Οἱ Θηβαῖοι ἐξανέστησαν κατὰ τοῦ κυβερνητικοῦ μέτρου, τούτο δὲ πράττουσιν οὐχὶ ἐκ φιλαυτίας, οὐχὶ ἐξ ἀντιζηλείας πρὸς τὴν Λεβαδείαν, οὐχὶ χάριν τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' ἐνεκὸν αὐτοῦ τοῦ παρόντος το ὁποῖον ἀπειλείται. Ἡ πόλις τῶν Θηβῶν, ὡς ἐκ τῆς τοποθεσίας τῆς ἐν Βοιωτίᾳ, ἀποτελεῖ φύσει τὸ κέντρον τῆς συγκοινωνίας, ἥτις κινεῖ τὸ ἐμπόριον καὶ παρέχει τὰ λοιπὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς τῆς, ἐκ τούτων, δὲ καὶ μόνων ἐπήγασεν ἀρχήθεν ἡ ὑπαρξίς αὐτῆς. Ἐάν σήμερον τῆς ἀφαιρεθούν βιβαίως καὶ τεχνικῶς τὰ μέσα ταῦτα, τι μέλλει γενέσθαι; Φαντασθήτε τὴν Κέρκυραν τὴ δύναται νὰ γίνῃ εἰς παρομοίαν περίστασιν.

Δεν σας γράφω υπερβολὴν, ὅτι ἡ πόλις αὕτη θα στερεύσῃ καὶ θα καταστραφῇ

εντός ολίγου, κρίνεται δε περί του μεγέθους του κακού το οποίον δύναται να προξενήσῃ φεύ: μια κυβέρνησις, ἥτις και κακοδαιμονούσαν μίαν πόλιν οφείλει να προστατεύσῃ. Και δεν είναι απορίας ἄξιον πῶς ἡ Λεβαδεία, ἡ εἰς τὸ ἄκρον τῆς Βοιωτίας κειμένη, κρίνεται κατάλληλος ὡς κέντρον διοικήσεως; Μήπως ανεστράφησαν οἱ ὅροι οἱ προσδιορίζοντες τὰ κέντρα; Ἢ μήπως τασομένης τῆς ἔδρας ἐν Θήβαις ἡ Λεβαδεία δεν οφελείται κατὰ 15 ὥρας πλησιέστερον τῆς Ἀττικῆς; Τίνα λοιπὸν ἄλλον λόγον ἔχει ἢ μίαν ἐκ τῶν μάλλον ἀναιτιολογήτων πλεονεξιών; Και πῶς ἐπιτρέπει ἡ ἀξιοπρέπεια και τὸ καθήκον εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας να θυσιάσῃ μίαν πόλιν εἰς ὄφελος ἐτέρας ἀκριβῶς ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ;

Μελετήσατε καλῶς, κ. Πρόεδρε, τὸ ζήτημα δια προσώπων ἀκεραίων και μὴ ἀνεχθῆτε να καταστραφῇ μία πόλις ἥτις, πλὴν τῶν ἄλλων πλεονεκτημάτων τῆς, και ζωὴν ἔδωκεν εἰς τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας τῶν ἐνδόξων ἡμερῶν τῆς Πατρίδος, και τροφὴν εἰς τὴν ποίησιν, μὴν ἀφήνετε δε, προ πάντων, να πιστεύεται ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐπινοεῖ νόμους τῶν ὁποίων τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν ἐπιβουλεύεται χάριν προσωπικῶν ἀναγκῶν.

Διαφεύσατε τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ἡ πραγματικὴ ἀξία εἶναι μόνη ἡ δημοκοπία, τὰ κηρύττοντα εἰς βῆρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι τὴν ἐν Λεβαδείᾳ ἔδραν ἀντήλλαξαν με τὴν ἔδραν ὑπουργοῦ, και μὴ δίδετε τὸ δικαίωμα να πιστεύεται και να λέγεται ὅτι εἰάν μέχρι τούδε ἐθυσιάζοντο τὰ άτομα και ἡ δημόσιος ὑπηρεσία, ἤδη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν σας κατατομούνται πόλεις ολόκληροι ἐν τὸν βωμὸν τῆς Συναλλαγῆς. Ἰδοὺ λοιπὸν τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Συντάγματος και τῆς ἐλευθερίας, ἐλεεινοὶ Ρομπεσπιέροι ὑπὸ ἄλλην μορφήν! Ὁποῖον τὸ ὄνειδος.

Μετά τῆς προσηκούσης ὑπολήψεως.

Φ. Β. Θεαγένης

Ἐνῶ πλησίαζαν οἱ μέρες γιὰ τὴ συζήτηση τοῦ Νομοσχεδίου στη Βουλὴ, στὸν τύπο δημοσιεύθηκε ὅτι ὁ Νικόλαος Μπουφίδης θα εἶναι ὁ εἰσηγητὴς ἀπὸ πλευρᾶς Κυβερνήσεως, ἐνῶ κατὰ τοῦ νομοσχεδίου θα εἶναι οἱ πολιτικοὶ Δηλιγιάννης, Δεληγεώργης, Ράλλης, Καραπάνος, Ζαΐμης, Δραγούμης και σύσσωμη ἡ ἀντιπολίτευση, που θα ζητήσῃ τὴν ἀπόρριψή του.

Οἱ φήμες ἔλεγον ὅτι ὁ Δηλιγιάννης θα διατύπωνε τὴ γνώμη να ἀνασυσταθοῦν τὰ ἐπαρχεῖα. Ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες που ἐθεωροῦσαν τὶς πόλεις τοὺς ἀδικημένους ὑπῆρχαν προειδοποιήσεις πρὸς τοὺς βουλευτὲς τῶν ὅτι, ἀν ψηφισθεῖ τὸ νομοσχέδιο, θα ἔπρεπε ἀμέσως να παραιτηθοῦν.

Στὴ Θήβα ὑπῆρξε ἀπόφαση, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς βουλευτὲς, να ζητήσουν και τὴν παραίτηση ὅλων τῶν Δημάρχων, Δημοτικῶν παρέδρων και δημοτικῶν συμβούλων τῆς ἐπαρχίας ἀπὸ τὰ αξιώματά τους.

Στὶς 30 Μαΐου ἡ Κυβέρνηση εἶχε ἀναγράψει στὴν ἡμερήσια διάταξη τῆς Βουλῆς τὸ ἐπίμαχο νομοσχέδιο δέκατο τέταρτο, γεγονός που ἀνησυχούσε ὅσους βουλευτὲς δεν ἤθελαν τὴ ψήφισή του, ἀφοῦ ἀρχικὰ τὸ ἐπίμαχο νομοσχέδιο ἦταν τελευταῖο στη σχετικὴ διάταξη.

Μέσα στη Βουλὴ οἱ ὑπουργοὶ ἀπαντοῦσαν στοὺς ἐνδιαφερόμενους βουλευτὲς ὅτι τὸ νομοσχέδιο ὄχι μόνον θα συζητηθεῖ ἀλλὰ και θα ψηφισθεῖ, γιὰτί ἀπο-

τελούσε τη βάση του μεταρρυθμιστικού προγράμματος με το οποίο κατήλθε στις εκλογές η Κυβέρνηση.

Ψίθυροι των διαδρόμων της Βουλής έλεγαν ότι ήδη θα είχε αρχίσει η συζήτηση, όμως υπήρχε καθυστέρηση γιατί ο Πρωθυπουργός Θεοτόκης είχε αναστατώσει τα αρχεία όλων των Υπουργείων, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Αρείου Πάγου αναζητώντας τα πρακτικά του Ιστορικού Συμβουλίου της Επικρατείας του 1865, το οποίο είχε αποφασίσει παρόμοια διοικητική διαίρεση του κράτους.

Με την εισήγηση του Συμβουλίου Επικρατείας το 1865 είχε ψηφισθεί στη Βουλή παρόμοιο νομοσχέδιο στην α' και β' ανάγνωση αλλά επειδή διακόπησαν οι εργασίες της Βουλής η ψήφιση του νομοσχεδίου είχε ματαιωθεί.

Η επί μέρες αναζήτηση αυτών των πρακτικών τα οποία ήθελε να χρησιμοποιήσει ο Πρωθυπουργός ως επιχείρημα δεν είχαν αποτέλεσμα και δεν είχαν βρεθεί.

Στις 2 Ιουνίου στις στήλες των εφημερίδων δημοσιεύθηκαν πληροφορίες ότι τουλάχιστον 20 Κυβερνητικοί βουλευτές είχαν κάνει γνωστό στον Πρωθυπουργό ότι δεν συμφωνούσαν στη ψήφιση του νομοσχεδίου γιατί ήταν αντίθετο με τα ιδιαίτερα συμφέροντα των επαρχιών τους. Οι ίδιοι διέδιδαν ότι θα αναχωρούσαν για τις επαρχίες τους, προκειμένου να εμποδίσουν τη ψήφιση του νομοσχεδίου.

Υπήρχε μια γενική άποψη ότι η Κυβέρνηση μ' αυτές τις αντιδράσεις το μόνο που ίσως πετύχαινε θα ήταν η ψήφιση του νομοσχεδίου στην Α' ανάγνωση της συγκεκριμένης συνόδου της Βουλής.

Σύσσωμη η Κυβέρνηση και οι βουλευτές, των οποίων οι επαρχίες ευνοούντο από τη ψήφιση του νομοσχεδίου, με συνεχείς και πιεστικές επαφές προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν την ψήφο των Κυβερνητικών βουλευτών, των οποίων οι επαρχίες ήταν δυσαρεστημένες.

Η πρώτη συζήτηση ξεκίνησε στη Βουλή στις 7 Ιουνίου. Όταν ο Πρόεδρος της Βουλής ανήγγειλε την έναρξη της συζήτησης έλαβε το λόγο ο Βουλευτής Θηβών Ν. Δαούτης και ζήτησε την αναβολή της συζήτησης με πρόσχημα την απουσία των βουλευτών που επρόκειτο να μιλήσουν. Τόνισε ότι απουσίαζαν γιατί πίστευαν ότι θα εξακολουθούσε η συζήτηση του νομοσχεδίου για το σταφιδικό θέμα που ήταν σε εξέλιξη.

Απάντησε το μέλος της επιτροπής βουλευτής Κ. Ζώτης, που του υπενθύμισε ότι έχουν τη δυνατότητα να τοποθετηθούν στη β' ανάγνωση για να ξαναπάρει το λόγο εκ νέου ο Δαούτης συμπληρώνοντας:

Εκτός του λόγου τούτου, έχω και έτερον λόγον. Προκειμένου περί νομοσχεδίου τόσον σπουδαίου, ως επίσης και περί των δύο επομένων νομοσχεδίων, περί αστυνομίας και περί νομών, νομίζω ότι η συζήτηση πρέπει να αναβληθή, και να παραπεμθῆ εἰς τὰς ἐπιτροπὰς, ὅπως και ἐν προηγουμένη συνεδριάσει ὑπεστηρίξαμεν, ἀλλὰ τότε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ υποβληθῆ πρότασις ἀναβολῆς, διότι τὸ νομοσχέδιον δὲν ἦτο ἀναγεγραμμένον εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Δὲν πρόκειται περὶ νομοσχεδίου ἀπλοῦ· πρόκειται περὶ νομοσχεδίου, τὸ ὁποῖον μέλλει, ὡς εἶπον καὶ ἐν τῇ προηγουμένη ὁμιλίᾳ μου, ν'

αναστατώση τας επαρχίας, πρόκειται περί μεταρρυθμίσεων δικαστικών, πρόκειται περί αστυνομίας και νομίζω ότι πρέπει να εξετασθή υπό την γενικήν αυτού έποψιν από όλας τας επιτροπάς, και νομοσχέδιον τοιούτον πρέπει να συζητηθή προηγουμένως και εν τω τύπω και εν τη κοινή γνώμη, ίνα γείνη αποδεκτόν· δεν πρέπει να έλθη εξαπίνης εν τω Κοινοβουλίω.

Αυτοί είναι οι λόγοι, ένεκα των οποίων υποστηρίζω την αναβολήν του νομοσχεδίου.

Η απόπειρα αναβολής της συζήτησης οδήγησε στο βήμα τον πρωθυπουργό Γ. Θεοτόκη, ο οποίος παρενέβη για να επακολουθήσει ο πιο κάτω έντονος διάλογος:

Γ. Θεοτόκης (Πρωθυπουργός). Ουδέποτε ηκούσθη, ότι πρέπει ν' αναβληθή συζητήσεις νομοσχεδίου, επειδή εκείνοι, οι οποίοι είχαν σκοπόν να λάβουν τον λόγον επ' αυτού, απουσιάζουν από την Βουλήν. Οι κύριοι Βουλευταί είναι υποχρεωμένοι να παρευρίσκωνται εις τας συνεδριάσεις της Βουλής, και να λαμβάνουν τον λόγον, οσάκις νομίζωσιν, ότι πρέπει να λαμβάνωσι τον λόγον.

Όσον αφορά την πρότασιν του κυρίου Βουλευτού περί αναβολής, όπως τα νομοσχέδια ταύτα αποσταλώσιν εις τας επιτροπάς (δεν ηξεύρω ποίας), παρατηρώ εις τον κ. Βουλευτήν, ότι ακριβώς επί των νομοσχεδίων αυτών ζητήθη η γνώμη ειδικών επιτροπών, ότι αύται αι ειδικαί επιτροπαί ειργάσθησαν επί των νομοσχεδίων και υπέβαλον τας εκθέσεις των, ότι προ πολλών ημερών έχουσιν αύται κατατεθή, τυπωθή και διανεμηθή και όστις ήθελεν, ηδύνατο να λάβη γνώσιν αυτών. Νομίζω επομένως, ότι δεν υπάρχει λόγος προς αναβολήν, και παρακαλώ να προβώμεν εις την συζήτησιν του νομοσχεδίου.

Ν. Δαούτης. Ο συνάδελφος μου κ. εκ Ναυπλίας Βουλευτής είχε ζητήσει παρά του κ. Υπουργού της Δικαιοσύνης να κατατεθή η γνωμοδότησις του Συμβουλίου του Αρείου Πάγου, δια να ίδωμεν, εάν ο Άρειος Πάγος είναι υπέρ της αυξήσεως των Πρωτοδικείων. Επεθύμουν να ερωτηθή ο κ. Υπουργός της Δικαιοσύνης, εάν κατέθηκε τοιαύτην γνωμοδότησιν. (Διάλογοι).

Πολλοί βουλευταί. Εμπρός, κύριε Πρόεδρε.

Πρόεδρος. Οι παραδεχόμενοι την αρχήν του νομοσχεδίου παρακαλούνται να εγερθώσιν. (Εγείρονται οι περισσότεροι). Η Βουλή παρεδέχθη».

Με την έναρξιν της συνεδρίασης στις 8 Ιουνίου ο εκτελών χρέη Προέδρου, αντιπρόεδρος Στεφανόπουλος, ενημέρωσε το σώμα ότι:

«Ο λαός των Θηβών δια τηλεγραφήματός του εκφράζει την λύπην του και διαμαρτύρεται δια την εις πρώτην ανάγνωσιν επιψήφισιν του νομοσχεδίου περί διοικητικής διαιρέσεως».

Η ανάγνωσις του τηλεγραφήματος είχε σαν αποτέλεσμα να ξεκινήσει εντονότατη λογομαχία με πρωταγωνιστές τους βουλευτές Θηβών.

Μ. Λαμπруνίδης. Υποθέτω ότι πρόκειται και περί παραπόνων, διότι ο κ. συνάδελφος εκ Θηβών έχει αναφοράν, εν τη οποία οι συμπολίται του απειλούσιν, ότι, εάν ψηφισθή το νομοσχέδιον, ως έχει, θα διαταράξωσι την δημοσίαν τάξιν (θόρυβος).

Δ. Τσάτσος. Ελπίζω ότι ο κύριος συνάδελφος θα είναι αρκετά φιλόνομος, ώστε να μη διαβιβάζει τοιαύτην αναφοράν.

Μ. Λαμπρινίδης. Ιδού η αναφορά. (Αναγινώσκει αυτήν).

Γ. Θεοτόκης (Πρωθυπουργός). Ο αξιότιμος συνάδελφος έλαβε τον λόγον, όπως ζήτησεν την εφαρμογήν του Κανονισμού· άλλ' ελπισμόνησε τας διατάξεις του Κανονισμού και έφερε πρότασιν αναβολής, καθ' ην στιγμὴν δεν συζητείται το νομοσχέδιον, ούτε πρόκειται να συζητηθῆ.

Όσον δ' αφορά το αναγνωσθέν τηλεγράφημα, παρατηρῶ ότι δύναται ο λαός των Θηβῶν να διατυπώσῃ οιαδήποτε θέλει επιχειρήματα κατά του νομοσχεδίου, άλλ' ουδέν έχει δικαίωμα να απειλήσῃ διατάραξιν της δημοσίας τάξεως. Ας είναι βέβαιοσ ο λαός των Θηβῶν, ή μάλλον εκείνοι, οίτινες εν ονόματι αυτού τηλεγραφοῦσιν, ότι η εξουσία θέλει εμποδίσει την διατάραξιν της δημοσίας τάξεως (επιδοκίμασίαι).

Ν. Δαούτης. Όταν πρόκειται να προβῆτε εις τοιαύτα μέτρα, παρακαλῶ να το δηλώσῃτε (θόρυβος). Όταν πρόκειται να καταστραφῶσιν επαρχίαί χάριν των φίλων της Κυβερνήσεως (θόρυβος), έχουσι το δικαίωμα αι επαρχίαί αὐταί να διαμαρτυρηθῶσι (θόρυβος).

Γ. Θεοτόκης (Πρωθυπουργός). Οι Βουλευταί δύνανται να εκφράσωσι τας γνώμας αὐτῶν και τους πόθους των επαρχιών των, δεν δύνανται όμως να εἰπῶσιν, ότι, εἴν ψηφισθῆ το υποβληθέν εις την Βουλὴν νομοσχέδιον, απειλείται διατάραξις της τάξεως. Ουδεμία διατάραξις τοιαύτη απειλείται, και αι επαρχίαί ὅλαι θα υποβληθῶσιν εις την ἀπόφασιν της Βουλῆς, οιαδήποτε και αν είναι αὐτή (θόρυβος).

Δαούτης. Μάλιστα, θα διαταράζωμεν την τάξιν. (Θόρυβος).

Πρόεδρος. Κύριε βουλευτά, σας ανακαλῶ εις την τάξιν.

Παπαχατζής. (βουλ. Θηβῶν).....

(Ενταύθα ομιλῶσι πολλοί και γίνεται θόρυβος εκκωφαντικός. Τον κ. Παπαχατζήν ομιλοῦντα και χειρονομούντα μανιωδῶς αποπειράται να καθουσχάσῃ ο κ. Στάης).

Πολλοί Βουλευτές. Τι πράγματα είναι αυτά, κύριε Πρόεδρε, εφαρμόσατε τον κανονισμόν.

Η περιγραφὴ της ατμόσφαιρας μέσα στη Βουλὴ, όπως την ἔδωσαν οι πολιτικοί συντάκτες της εποχής, είναι αποκαλυπτική του κλίματος που επικρατοῦσε.

Ο κ. Δαούτης και ο κ. Παπαχατζής εξακολουθοῦν να απειλῶσιν. Η πλειονοψηφία ταρασσεται. Πέριξ του κ. Παπαχατζή εγείρεται κύκλος θορυβώδης. Ο κ. Ι. Κουντουριώτης, ο νεαρός βουλευτής Ὑδρας παρασύρεται υπό θυμού και θεάται να εγείρῃ την ράβδον κατά του κ. Παπαχατζή. Ο μεσῆλιξ βουλευτής Θηβῶν προσπαθεῖ να εξαγάγῃ κάτι τι εκ της ράβδου, αλλά δεν το κατορθοῖ. Προς στιγμὴν απειλείται η τάξις εν τῷ κοινοβουλίῳ και η συμπλοκή επίκειται. Εκ του θεωρείου των κυριῶν εκφεύγουσι κραυγαί τρόμου. Εις το θεωρεῖον των διπλωματῶν μειδιῶσιν υπό την σκιάν του μονόκλ δύο νεαροί διπλωμάται. Η εικὼν της αισούσης της Βουλῆς

δεν είναι καθόλου υπέρ της τάξεως. Ωρυγαί και ύβρεις εκφεύγουσι πχούντα προεδρικών κώδωνα. Οι υπουργοί εγείρονται πάντες και προσβλέπουσι την κατάστασιν μετά τινος φόβου. Αιφνιδίως η αίθουσα της Βουλής πληρούται από αγνώστους μορφάς. Εις τα θεωρεία επίσης εισορμώσιν άγνωστοι. Την επιδρομήν δεν απέφυγεν ούτε το δημοσιογραφικόν.

Θεοτόκης (πρωθ. από του βήματος). Οι Θηβαίοι ζητούν την έδραν της διοικήσεως της Βοιωτίας εν Θήβαις. Οι Λεβαδεείς επίσης. Εάν η Βουλή αποφασίση υπέρ των Θηβαίων η κυβέρνησις θα υποκύψη. Εάν όχι η κυβέρνησις θα εκτελέση τας αποφάσεις της Βουλής. Οι απειλούντες δε να κάμωσι ταραχάς οιοδύποτε και αν ώσι θα αναγκασθώσι να υποταχθώσιν εις τους νόμους (χειροκροτήματα παταγώδη εκ της Βουλής και των θεωρείων).

Ο κ. Δαούτης εγείρεται πάλιν και απειλεί, άλλ' ο κώδων συμπίγει την φωνήν του. Πολλοί. Κάτω, κάτω.

Πρόεδρος. Σας ανακαλώ εις την τάξιν.

(Υπό του προέδρου εδόθησαν διαταγαί εις την φρουράν να κληθή εις τα όπλα. Ο κ. Δαούτης εξακολουθεί να μιμείται τον Δερουλέδ ο δε κ. Παπαχατζής με την ράβδον του τον κόμπτα Χριστιάνη. Προς στιγμήν φοβούνται τινές σκηνάς των ιπποδρομιών του Λονσάν και της Ωτέιλης. Όλοι κραυγάζουν όλοι απειλούν και εις την ήρεμον ακόμη μορφήν του γηραιού κ. Γ. Ρώμα διαγράφονται συσπάσεις οργής. Ο κ. Κ. Κουμουνδούρος περιφέρεται περί το βήμα με την κεφαλήν προς τα κάτω. Ο κ. Ευταξίας τας χείρας έχων εις τα θυλάκια της περισκελίδος, ωχρός ίσταται εις την θέσιν του βλέπων με οργήν. Ο κ. Θεοτόκης βλέπει δεξιά και αριστερά φαιόμενος έτοιμος να διατάξη την επέμβασιν της φρουράς.

Ο κ. Σιμόπουλος τελείως απαθεί. Ο κ. Δηλιγιάννης απών. Οι αλήται των κομμάτων χειρονομούσι πάντες προς τον κ. Πρόεδρον να επαναφέρη την τάξιν. Επί τέλους επέρχεται μικρά πρεμία.

Δραγούμης. Κύριε πρόεδρε κενώσατε την αίθουσαν από τους μη βουλευτάς.

Ο κ. Πρόεδρος διατάσσει και εξέρχονται πάντες οι παρισφρύσαντες άγνωστοι.

Ο κ. Ποταμιανός καταφέρεται κατά της πλειονοψηφίας ότι πνίγει με τον όγκον της την φωνήν της αντιπολιτεύσεως.

Ο κ. Μπουφίδης λέγει, δεικνύων την πτέρυγα του κ. Δηλιγιάννη, εκεί είναι η αντιπολίτευσις. Δεν είναι εκεί όπου κάθεσθε σεις.

Ο κ. Ασημ. Χρηστόπουλος παρακαλεί τον κ. πρόεδρον να διακόψη την συνεδρίασιν επί τίνι λεπτά, ίνα επέλθη λέγει η γαλήνη εις τα πνεύματα των κ. Βουλευτών.

Πολλοί. Όχι! όχι! Δεν θέλομεν διακοπήν.

Χρηστόπουλος. Πρέπει να επέλθη διακοπή, ίνα παύσωσιν αι αγριότητες...

Πολλοί. Ω! ω! (νέος θόρυβος απειλούνται νέαι σκηναί).

Τελικά η Βουλή ησύχασε με την αποχώρηση πολλών βουλευτών, που εξήλθαν από την αίθουσα.

Ο πρωθυπουργός Θεοτόκης το μεσημέρι της 8 Ιουνίου ανέβηκε στα Ανά-

κτορα και συνεργάσθηκε με το Βασιλιά, ενημερώνοντάς τον για τα γεγονότα των Θηβών και τον καθιέρωσε ότι επικρατούσε ησυχία και τάξη.

Το απόγευμα της ίδια ημέρας ήλθε σε επαφή τηλεγραφικά με τις αρχές των Θηβών και έδωσε οδηγίες για λήψη μέτρων σε περίπτωση ταραχών.

Το απόγευμα της 8 Ιουνίου έξω από τη Βουλή συγκεντρώθηκαν 150 Θηβαίοι που είχαν έλθει με τα πόδια στην Αθήνα και ήθελαν να εισέλθουν στη Βουλή για να παρακολουθήσουν τη συνεδρίαση.

Ο Πρόεδρος της Βουλής διπλασίασε τη φρουρά, απαγόρευσε την είσοδο στη Βουλή και δεν επέτρεψε την παρουσία ατόμων στους διαδρόμους της Βουλής, εκτός των Βουλευτών.

Το Υπουργείο Εσωτερικών εξέδωσε ανακοίνωση ότι τα όσα συνέβησαν στη Θήβα έχουν παρασταθεί υπερβολικά διογκωμένα και ότι οι επίσημες αρχές είχαν ενημερώσει το Υπουργείο ότι δεν είχε διασαλευθεί η τάξη.

Όμως η αποστολή τηλεγραφημάτων στις 7 μ.μ. από τις αρχές των Θηβών στα Υπουργεία Εσωτερικών και Στρατιωτικών με την ένδειξη κατεπείγον καθώς και η φημολογία ότι οι Θηβαίοι ετοιμάζονται να εκστρατεύσουν κατά της Λεβαδείας και να καταστρέψουν τους αμαξωτούς δρόμους, υποχρέωσε την Κυβέρνηση να στείλει στη Θήβα μια ίλη ιππικού με διοικητή το Μελεάγρο.

Ο Νικόλαος Μπουφίδης ζήτησε ενημέρωση από τη Λειβαδιά για το τι συνέβαινε στη Θήβα. Το μεσημέρι της 8 Ιουνίου έλαβε τηλεγραφικά την απάντηση:

«Ησυχία, ησυχία, ησυχία».

Επίσης ενημερώθηκε ότι αρχικά στη Λειβαδιά υπήρχε φημολογία ότι υπήρχε κίνδυνος συμπλοκής και αποφάσισαν να ζητήσουν τηλεγραφικά οδηγίες από τον βουλευτή τους Ν. Μπουφίδη προς τον οποίον έστειλαν τον παρακάτω τηλεγράφημα:

«Αναμένομεν ένοπλοι τηλεγραφικόν σταθμό. Απαντήσατε τι πράξωμεν».

Στο τηλεγράφημα τούτο ο Μπουφίδης απάντησε με το επόμενο καθουχαστικό τηλεγράφημα:

«Ησυχίετε. Το δίκαιον υπέρ υμών. Αναμείνατε. Η Βουλή θα κρίνη».

Σύμφωνα με τις ανταποκρίσεις προς τον Αθηναϊκό τύπο από τη Θήβα, μόλις έγινε γνωστό στη Θήβα ότι ψηφίσθηκε στην πρώτη του ανάγνωση το νομοσχέδιο, οι κάτοικοι της πόλεως και των προαστείων άρχισαν να συρρέουν στο κέντρο της Θήβας.

Τα καταστήματα έκλεισαν ενώ με κωδωνοκρουσίες και κήρυκες, που περιφέρονταν στις συνοικίες και τα χωριά, εκαλείτο ο λαός να συγκεντρωθεί στις 9 Ιουνίου ώρα 10 το πρωί στην οδό Επαμεινώνδα.

Στις χιλιάδες λαού μίλησε ο Δικηγόρος Κουκούλεζας και αποφασίσθηκε να σταλούν 3 έντονα ψηφίσματα στον Πρωθυπουργό, τον Πρόεδρο της Βουλής και τους Βουλευτές Θηβών.

Η πύρινη ομιλία του Κουκούλεζα ξεσήκωσε τον κόσμο, ο οποίος άρχισε να διαδηλώνει μέσα στην πόλη με συνθήματα υπέρ του Βασιλιά.

Άρχισαν όμως να εκδηλώνονται και οι πρώτες πράξεις βίας. Οι διαδηλωτές έφθασαν στο Ταμείο, έσπασαν την κλειστή πόρτα, έδωξαν τον ταμιά και με φωνές διαμαρτυρίας δήλωσαν ότι σταματά η πληρωμή των φόρων. Μετά μετέβησαν στο Ειρηνοδικείο και ανάγκασαν τον Ειρηνοδίκη να διακόψει την εισήγηση επί υποθέσεως που ε συζητείτο.

Στις ίδιες πράξεις προέβησαν οι διαδηλωτές στο Ελληνικό σχολείο, στο Παιματοδικείο και στο γραφείο του μηχανικού και τέλος κατευθύνθηκαν στην Αστυνομία, όπου απειλούσαν και προειδοποιούσαν τον Αστυνόμο ότι αν ψηφισθεί στην τρίτη και τελική ανάγνωση το νομοσχέδιο ο λαός θα πυρπολήσει όλα τα δημόσια καταστήματα.

Οι διαδηλωτές περιφέρονταν μέσα στη Θήβα κραυγάζοντας: «Κάτω η συναλλαγή. Ζήτω ο Βασιλεύς».

Ο Δήμαρχος Θηβών Ζεγγίνης τηλεγράφησε στον Πρόεδρο της Βουλής ότι: «Ο λαός της επαρχίας εν αναβρασμό. Αι συναθροίσεις εξακολουθούσι μέχρις αυτής της στιγμής. Καταστήματα παραμένουσι κεκλεισμένα. Άνθρωποι εγκατέλειψαν τας εργασίας».

Η όλη ένταση τόσο έξω αλλά κυρίως μέσα στη Βουλή, είχε σαν αποτέλεσμα να καυτηριασθεί έντονα από το σύνολο του τύπου η συμπεριφορά των βουλευτών με δημοσιεύματα όπως το ακόλουθο:

Βουλή και Θηβαίοι (9-6-1899)

Η εξέγερσις

των Θηβαίων έσχε και εν τη Βουλή τον αντίκτυπον. Ως να μετεδόθη δια του αέρος όλος ο ηλεκτρισμός του Θηβαϊκού λαού εις τους αντιπροσώπους του, εξηγήθησαν και ούτοι σφοδρότατοι, πολεμικώτατοι, και ολίγον ... στασιαστικοί!

Όπως και άλλοτε εγράψαμεν, το ζήτημα της πρωτεύουσας του νομού Βοιωτίας

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΠΠΙΑΣ: *Βουλευτής Λεβαδείας.*

θα το λύση η Βουλή, αφού ακούση αμφότερα τα μέρη και συζήτηση και συγκρίνη τους λόγους της προτιμήσεως των Θηβών ή της Λεβαδείας. Δύνανται εν τω μεταξύ πάσαι αι επαρχίαι και πάσαι αι πόλεις να συνέρχωνται και εκδίδωσι ψηφίσματα και υποβάλλωσιν αναφορά, παριστώσαι τα δίκαιά των. Δεν επιτρέπεται όμως να προβαίνουν μέχρι απειλών! Πολύ ολιγότερον μέχρι στάσεως, οποίαν αγγέλλει το σημερινόν εκ Θηβών τηλεγράφημά μας. Ημείς δεν θέλομεν ακόμη να πιστεύσωμεν, ότι οι Θηβαίοι έκλεισαν βία τα δημόσια γραφεία. Ούτω πράπτοντος θα ετίθεντο εκτός του νόμου, καθήκον δε και δικαίωμα έχει το Κράτος, να επιβάλη τον νόμον. Ορθότατα και αξιοπρεπέστατα ωμίλησε χθες ο κ. Θεοτόκης απέναντι τοιούτων απειλών. Ότι οποιοσδήποτε αν είναι ο υπό της Βουλής ψηφισθησόμενος και υπό του Βασιλέως εγκριθησόμενος νόμος, η κυβέρνησις θα τον επιβάλη.

Πρέπει να μάθωμεν ότι αποτελούμεν Κράτος. Ότι οφείλομεν υπακοήν εις τους νόμους αυτού. Ότι ουδέν δικαίωμα έχομεν να απειλώμεν την Πολιτείαν. Ότι ουδείς άνθρωπος και ουδεμία ομάς ανθρώπων έχει την δύναμιν να επιβάλη την θέλησίν της εις την Πολιτείαν. Ότι η Βουλή νομοθετεί συζητούσας όχι τρομοκρατούμένη. Εις την συζήτησιν δικαιούνται να ακουσθώσι πάντες.

Την συζήτησιν δε, την αναφοράν προς συζήτησιν έχουν καθήκον να συστήσουν πρώτιστα μεν οι βουλευταί των, έπειτα δε και πάντες οι άλλοι προέχοντες εν εκάστη πόλει εις τους συμπολίτας των.

Η χθεσινή εν τη Βουλή εξέγερσις και ο επακολουθήσας θόρυβος απειλών και ύβρεων ήτο χειρότερος της εν Θήβαις στάσεως. Και ο μεν κ. πρωθυπουργός είπεν ό,τι έπρεπε να είπη. Άλλ' έχουν και οι κ.κ. βουλευταί καθήκον όχι μόνον να μην εκτρέπωνται πέραν των ορίων των προπαντός, αλλά και να παρέχουν εαυτούς υπόδειγμα, αν μη άλλως, της εννόμου τουλάχιστον συμπεριφοράς. Λέγομεν δε ταύτα μη διακρίνοντας ωρισμένα πρόσωπα, αλλά την Βουλήν όλην έχοντας υπ' όψει.

Στις 9 και 10 Ιουνίου στη Βουλή συνεχιζόταν η συζήτηση του Νομοσχεδίου και οι ομιλητές ανέπτυσαν τους ισχυρισμούς τους για τις μεταρρυθμίσεις που θα επέφερε στη Δικαιοσύνη η ψήφιση του νομοσχεδίου της διοικητικής διαίρεσης και ιδιαίτερα κατά πόσο επέβαλαν οι συνθήκες την αύξηση των δικαστηρίων της χώρας.

Εκ μέρους της αντιπολιτεύσεως μίλησε ο βουλευτής Παπαμιχαλόπουλος, ο οποίος εξέφρασε την αντίθεσή του με το νομοσχέδιο και ιδίως με την αύξηση των Πρωτοδικείων της χώρας.

Με την ομιλία του σηματοδότησε έναν γενικότερο αντιπολιτευτικό ισχυρισμό που εστιαζόταν κυρίως στην επιβάρυνση του προϋπολογισμού από την προβλεπόμενη αύξηση των δικαστηρίων.

Ανέφερε ότι από τη διοικητική μεταρρύθμιση κανένα ουσιαστικό όφελος δεν θα προκύψει στον τόπο, αφού τα ίδια προβλήματα θα εξακολουθούν να υπάρχουν για τις μισές επαρχίες, ενώ οι υπόλοιπες που δεν θίγονται καθόλου από τη νέα διοίκηση δεν θα έχουν κανένα όφελος.

Αντίθετα υποστήριξε ότι επίκειται ο κίνδυνος της βλάβης της Δικαιοσύνης

από το σχηματισμό περισσότερων δικαστηρίων και κατέληξε λέγοντας χαρακτηριστικά:

Το οικονομικόν μέρος του νομοσχεδίου πολύ θα βαρύνη το δημόσιο προϋπολογισμό, ενώ κατά την γνώμην μου, επαναλαμβάνω, δεν θα επέλθη καμμία ωφέλεια εις την διοίκειν, θα έχωμεν 27 Πρωτοδικεία, αλλά θα έχωμεν και 27 φυλακάς, περί των οποίων δεν γίνεται λόγος, θα έχωμεν 27 νομούς, αλλά θα έχωμεν και 27 στρατολογικά γραφεία, και απορώ, πώς ο κ. Υπουργός επί των Στρατιωτικών δεν υπέγραψε το νομοσχέδιον τούτο, - διότι βεβαίως έκαστος νομός θα έχη και εν στρατολογικόν γραφείον. - Πρέπει να έχωμεν διοικητικὴν διαίρεσιν εν 27 νομοίς, δικαστικὴν διαίρεσιν, εκκλησιαστικὴν διαίρεσιν, περί της οποίας προνοεῖ το νομοσχέδιον, αστυνομικὴν, περί της οποίας προνοεῖ ἄλλο νομοσχέδιον, ὑπ' ὄψιν ημῶν κείμενον, στρατιωτικὴν δια στρατολογικά γραφεία και δια Μοιραρχίας ως προς την χωροφυλακὴν. Διεύθυνση ἴσως εν ἐκάστω νομῷ δημοσίων ἔργων, θα έχωμεν φυλακάς. - ἀφήνω τας οικονομικὰς αρχάς, αι οποίαὺν ὑπάρχον τῶρα εν ταις επαρχαίς. - Ὅλα αὐτά θα προσθέσουν δαπάνας εν τῷ προϋπολογισμῷ, ἴκουσα δε ἀξιότιμον συνάδελφον ἀναφέροντα και ἀριθμὸν. Εγὼ οφείλω να ομολογήσω, ὅτι δεν δύναμαι να βεβαιώσω το ποσόν, καθ' ὃ θα ἀυξηθῶσι τα ἐξοδα του προϋπολογισμοῦ εκ της νέας αὐτῆς μεταβολῆς, ἀλλ' ἀναφέρω τον ἀριθμὸν, τον οποίον ο ἀξιότιμος Βουλευτὴς ἀνέφερε, τας 340 χιλιάδας, ως αὐξήσιν δαπανῶν....

Το λόγο μετά πήρε ο Βουλευτὴς Θηβῶν Δαούτης, ο οποίος αρχικὰ ἐξήγησε ὅτι ζήτησε την ἀναβολὴν της συζητήσεως του νομοσχεδίου περί διοικητικῆς διαιρέσεως του Κράτους και την παραπομπὴν του στις οικείας επιτροπές, ὄχι για να παραπεμφθεῖ αὐτὸ στις ἐλληνικὰς καλὲνδες, ἀλλὰ γιατί θεωροῦσε ὅτι ἓνα τόσο σπουδαῖο νομοσχέδιο, που ξεσήκωσε τις επαρχίες κατὰ των επαρχιών και τις πόλεις κατὰ των πόλεων, θα ἦταν συμφερότερον, πριν ἔλθῃ στη Βουλὴ, να συζητηθεῖ πρῶτα στις επιτροπές. Τόνισε ὅτι τέτοιοι νόμοι δεν θα ἔπρεπε να ἐρχονται ξαφνικὰ στη Βουλὴ ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ μακρὰ και ὠριμὴ συζήτηση, για να γίνονται ἀποδεκτοὶ ἀπὸ το ἔθνος. Εἶπε ὅτι ὅσοι νόμοι εισηχθησαν ξαφνικὰ στη Βουλὴ και ἐψηφίσθησαν με ψυχολογικὴ πίεση, ἐκεῖνοι οἱ νόμοι βραδύτερα κατέπεσαν στη συνειδήση του ἔθνους, και αὐτὸ το Κοινοβούλιο, το οποίο παμψηφεῖ τους ἐψήφισεν, αὐτὸ τους ἀκύρωσε, και ἐπανάφερε το προηγούμενο καθεστῶς. Ἀνέφερε ως παράδειγμα το νόμο του 1886, που ἀφοροῦσε τη νομαρχιακὴ περιφέρεια, για τον οποίο εἶπε ὅτι εισηχθη ξαφνικὰ και ψηφίσθη με ψυχολογικὴ πίεση και ἀναβρασμὸ και γι' αὐτὸ κατέπεσε. Ἀλλὰ ατυχῶς διαφορετικὰ πιστεύουν οἱ ηγέτες της πλειονοψηφίας, στους οποίους εὐχομαι να μη μετανοήσουν.

Ἀλλ' ἀφοῦ δεν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν οἱ λόγοι της ἀναβολῆς, ας ἐξετάσωμεν το νομοσχέδιον, ὅπως εισηχθη. Το νομοσχέδιον τούτο, κύριοι Βουλευταί, πρέπει να ἐξετασθεῖ ἀπὸ δύο ἀπόψεις. Και πρῶτον ας το ἐξετάσωμεν ἀπὸ τη διοικητικὴ του ἀποψη. Ὄταν ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως εισηγάγε το νομοσχέδιον τούτο, ως λόγο δικαιολογητικὸ αὐτοῦ ἀνέφερε τη μακρὰν ἀπόστασιν των διαφόρων δῆμων

από το κέντρο της διοικήσεως, στους οποίους δεν φθάνει το βλέμμα του νομάρχου. Αλλά ο λόγος αυτός, κύριοι Βουλευταί, είναι λόγος αποχρών, είναι λόγος δικαιολογών την αύξηση των νομών και συνεπώς των δαπανών; Νομίζω όχι, ο λόγος, τον οποίον ο κ. επί των Εσωτερικών Υπουργός ανέφερεν, είναι μάλλον λόγος δικαιολογών την ανασύσταση των επαρχείων και την επάνοδο των επάρχων, ουδέποτε δε τη διαίρεση των νομών, διότι, κατά τας αρχάς του διοικητικού δικαίου, ο επάρχος στη διοίκησιν είναι ο βοηθός του νομάρχου. Επειδή οι νομοί, μάλιστα εις τα ευρωπαϊκά Κράτη, και κυρίως στη Γαλλία, από την οποίαν εμείς πήραμε το νομαρχιακό σύστημα, επειδή οι νομοί εκεί είναι εκτεταμένοι, γι' αυτό έγινε δεκτό το σύστημα των επάρχων, ως βοηθών του νομάρχου. Λοιπόν ο λόγος αυτός δύναται να χρησιμεύσῃ δια την ανασύσταση των επαρχείων, όχι δε δια να αυξήσῃ τους νομούς και συνεπώς τους νομάρχους. Δυστυχώς κατά της ανασυστάσεως των επαρχείων γενική πρόληψη υπάρχει ένεκα των επάρχων. Νομίζω όμως, Κύριοι, ότι άδικο. Διότι, αν δεν έγινε καλή εκλογή των επάρχων, δεν σημαίνει ότι και ο θεσμός είναι κακός. Δύναται μια Κυβέρνηση, προβλέπουσα περί του θεσμού αυτού, περί του νομαρχιακού συστήματος, να φέρει θεραπεία, μάλιστα σήμερα, όταν έχουμε τόσοι επιστήμονες, τους οποίους άριστα δυνάμεθα να χρησιμοποιήσουμε, ουδέποτε όμως, εξ' αιτίας της μη καταλλήλου άλλοτε εκλογής των προσώπων, να καταδικασθῆ ένας τόσο επιτυχής θεσμός για τον τόπο. Εγώ δε τάσσομαι υπέρ της ανασυστάσεως των επαρχείων, διότι, αν και μικρό διάστημα έμεινα στη Γαλλία, εν τούτοις παρετήρησα, ότι μετά το δικαστικό κλάδο την άριστη θέση κατέχει στη Γαλλία ο διοικητικός κλάδος. Για να δείτε δε ποία θέση κατέχει στη Γαλλία ο διοικητικός κλάδος, και ποιους νομάρχους έχει, σας αναφέρω το εξής, ότι μεταξύ του διπλωματικού σώματος του Γαλλικού δύο εξέχοντες διπλωμάτες ήσαν νομάρχους, και από νομάρχους η Γαλλική Κυβέρνηση τους παρέλαβε και τους διώρισε πρέσβεις. Όστε αυτός είναι ο λόγος, για τον οποίον τάσσομαι περισσότερο υπέρ της ανασυστάσεως των επαρχείων και κατά του συστήματος, το οποίον το νομοσχέδιον περιλαμβάνει.

Ας έλθωμεν τώρα να εξετάσουμε αυτό από τη δικαστική του άποψη. διότι, αν επρόκειτο μόνον περί προσθήκης επτά ή δέκα νομαρχών, το ζήτημα θα ήτο απλούστατον, η Κυβέρνηση αυτή θα προσέθετε δέκα νομάρχους, άλλη Κυβέρνηση θα επανέφερε το πρώην καθεστώς, και η βλάβη θα ήτο ελαχίστη. Αλλά το ζήτημα δεν είναι μόνον περί τούτου. Σοβαρόν ζήτημα για μας είναι το δικαστικό, είναι ο πολλαπλασιασμός των Πρωτοδικείων, και αυτό το ζήτημα πρέπει να εξετάσει μετά προσοχής η Βουλή, αν συμφέρει δηλ. ή όχι ο πολλαπλασιασμός των Πρωτοδικείων. Επί του ζητήματος τούτου, Κύριοι, δεν θα ανατρέξω σε ξένα Κράτη, θα περιορισθώ μέσα στο Ελληνικό Βασίλειο, και θα λάβω υπ' όψιν τη σύσταση των Πρωτοδικείων στις επαρχίες, τα οποία έγιναν το 1867, για να δούμε ποιο λόγο η τότε Κυβέρνησις έφερε προς δικαιολόγησιν της συστάσεως των τριών εκείνων επαρχιακών δικαστηρίων. Ο λόγος, τον οποίον ο μακαρίτης Κουμουνδούρος επεκαλέσθη προς σύστασιν των επαρχιακών εκείνων δικαστηρίων, υφίσταται σήμερα δια τους νομούς εκείνους, τους οποίους η διοικητική διαίρεσις προβλέπει; Στην έκθεση αυτού λέγει, ότι δεν

υπήρχαν μέσα συγκοινωνίας. Δεν υπήρχαν μέσα συγκοινωνίας στη Τριφυλία, στην Παρνασίδα, στην Ηλεία. Αλλά ο λόγος ούτος υπάρχει σήμερα δια τη σύσταση τεσσάρων ή πέντε Πρωτοδικείων; Αφού εξέτασα, Κύριοι, τις επαρχίες ή τους νομούς εκείνους, τους οποίους προβλέπει το υποβληθέν νομοσχέδιον, βρίσκω μόνον την επαρχίαν Ευρυτανίας, να στερείται μέσα συγκοινωνίας, όλες δε οι άλλες επαρχίες έχουν μέσα συγκοινωνίας άφθονα, μάλιστα η επαρχία Κορινθίας συνδέεται όχι μόνον με αμαξιτάς οδούς, αλλά και με σιδηρόδρομο μέχρι Ναυπλίας. Επίσης η Βοιωτία, η οποία αποτελείται από δύο επαρχίες, της επαρχίας Θηβών και της επαρχίας Λεβαδείας. Ποιος δύναται να εἶπῃ, ὅτι μεταξύ Θηβών και Αθηνών και Λεβαδείας και Αθηνών δεν υπάρχει αμαξιτή οδός και δια θαλάσσης συγκοινωνία; Βλέπετε, λοιπόν, ὅτι ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον τότε προέβαλε ὁ μακαρίτης Κουμουन्दούρος, δεν υφίσταται σήμερα για τις περισσότερες επαρχίες υφίσταται μόνον για την επαρχία Ευρυτανίας, για καμία ἄλλη επαρχία. Τότε, ὅταν συζητεῖτο τὸ νομοσχέδιον ἐκεῖνο, ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὸ λόγο και ἐπολέμησε τὸ νομοσχέδιο, τουτέστι τὴν αὐξηση τῶν Πρωτοδικείων, ἦταν ὁ μακαρίτης Δελνηγῶργης. Τὶ δε εἶπε ἐναντίον ἐκείνου τοῦ νομοσχεδίου, τὸ βλέπει κανεὶς στα πρακτικά τῆς Βουλῆς. Ἐν ὀλίγοις εἶπε, ὅτι στὴν Πολιτεία ἡ αὐξηση τῶν Πρωτοδικείων δεν συμφέρει. Οφείλομεν να προσέξουμε, ἂν εἶναι δυνατόν, να ἐλαττώσουμε τὰ δικαστήρια, και να αὐξήσουμε τοὺς δικαστὲς κατὰ ποιόν, ὄχι κατὰ πόσον. Αὐτὴ εἶναι ἡ ὀρθότερα βᾶσις περὶ ἀναμορφώσεως τῆς Δικαιοσύνης. Πῶς δε θα αὐξήσουμε τοὺς δικαστὲς κατὰ ποιόν; Ἐάν τοὺς μισθοδοτήσουμε καλά. Διότι, ὅταν ὁ δικαστὴς μισθοδοτεῖται καλά, θ' ἀφιερῶθῃ στο καθήκον του, ὄχι ὅπως σήμερα που μισθοδοτοῦνται ὡς ἐμποροῦ-πάλληλοι. Ὅταν ἦμουν στο Ἑλληνικὸν Προξενεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ πάσης τῆς Ανατολῆς, ὁ δικαστὴς αὐτὸς ἐμισθοδοτεῖτο τοσοῦτον, ὅσον ἡμεῖς οἱ τέσσαρες, και ὁ δικαστὴς αὐτὸς ζούσε ὡς διπλωμάτης περισσότερο, παρά ὡς δικαστὴς, υλικῶς ἀνεξάρτητος, μακριὰ ἀπὸ κάθε ἄλλη ἀσχολία. και αὐτὸ εἶναι τὸ σύστημα, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ἐκπρῦχθην και κηρύσσομαι.

Αὐτὴ εἶναι ἡ μια ὄψη, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν οφείλομεν να ἐξετάσουμε τὸ ζήτημα. Ἡ ἄλλη ὄψη, κύριοι Βουλευταί, εἶναι, ἐάν συμφέρει σε μικρὲς επαρχίες να ὑπάρχουν πολυμελῆ δικαστήρια; Αὐτὸ εἶναι τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον οφείλετε ἐπίσης να προσέξετε. Κατὰ τὴ δική μου γνώμην, ὅσον πλησιέστερα εἶναι πρὸς τὸν λαόν τὰ δικαστήρια, τόσο ἐυκολωτέρα ἐπέρχεται ἡ ἐξαχρείωση, και ὅσον ἀπομακρυσμένα εἶναι τὰ δικαστήρια, τόσο ὁ λαὸς ἔχει ὑψηλὴ ἰδέα για τοὺς δικαστὲς και τὴ δικαιοσύνη, και τόσο βραδύτερα προσέρχεται στα δικαστήρια. Και δεν εἶναι μόνον ὁ λόγος αὐτός, ἀλλ' εἶναι και ἄλλος λόγος. Στὴ μικρὴ κοινωνία δεν ὑπάρχει ὁ ἐλέγχος, διότι δεν ὑπάρχει κοινὴ γνώμη μορφωμένη και δεν ὑπάρχουν και οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι δια να ἐπιβλέπουν, ἐνῶ, ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ κοινωνία, τόσο μεγαλύτερη εἶναι και ἡ ἐπίβλεψη.

Για αὐτὸ τὰ δικαστήρια πρέπει να εἶναι στις πρωτεύουσες τῶν νομῶν, διότι τις περισσότερες φορές εἶναι μεγάλες πόλεις και ἔχουν τοὺς ἀνωτέρους ὑπαλλήλους. Πρὸς υποστήριξη τῆς γνώμης μου μποροῦσα να φέρω και ἄλλους λόγους. Ἐπειδὴ

όμως περιήλθε στα χέρια μου μια εφημερίδα, η οποία περιέχει τη γνώμη διακεκριμένου στο Ναύπλιο δικηγόρου, του κ. Νικολάου Καραπαύλου, Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Ναυπλίου και σημερινού Υπουργού της Δικαιοσύνης, θα μου επιτρέψετε να σας την αναγνώσω, διότι συμβάλλει πολύ στη λύση του ζητήματος, με το οποίο ασχολούμεθα:

Πολύς θόρυβος γίνεται για την ίδρυση Πρωτοδικείου στην Κόρινθο, (λέγει ο κ. Καραπαύλος) εγώ όμως αδυνατώ τελείως να πιστεύσω, ότι είναι δυνατόν να ευρεθί σήμερα Υπουργός της Δικαιοσύνης, έχων συναίσθηση των καθηκόντων του, ο οποίος θ' αποφάσιζε κάτι τέτοιο και θα υπέβαλλε το σχετικό διάταγμα στο Βασιλέα.

Δεν εννοώ να εξετάσω εάν η ίδρυση του Πρωτοδικείου τούτου συμφέρει ή βλάπτει τις διαμαχομένες πόλεις του Ναυπλίου ή της Κορίνθου, ούτε είναι αυτή η σκοπιά εκείνη, κάτω από την οποία πρέπει το ζήτημα τούτο να εξετασθεί. Το ζήτημα είναι γενικού ενδιαφέροντος, και πρέπει να εξετάσουμε, εάν η ίδρυση και άλλου επαρχιακού Πρωτοδικείου συμφέρει την Πολιτεία και τη Δικαιοσύνη.

Για μένα, και για όλο το δικαστικό κόσμο, και απλή σκέψη περί ιδρύσεως νέου Πρωτοδικείου, και μάλιστα επαρχιακού, είναι έγκλημα κατά της Δικαιοσύνης. Σήμερα δεν έχουμε ανάγκη πολλών δικαστηρίων, αλλά ταχείας και απροσκόπτου απονομής της δικαιοσύνης. Τούτο είναι το παν, και εις τούτο οφείλουμε ν' αποβλέψουμε, διότι τούτο συμφέρει προ παντός το Κράτος και τους διαδίκους. Δια της συστάσεως πολλών επαρχιακών Πρωτοδικείων το ποθούμενο αποτέλεσμα δεν επιτυγχάνεται, το αντίθετο η μέχρι τώρα πείρα τα καταδικάζει, ως αποτυχόντα, ως ουδόλως συμβάλλοντα στην ταχεία και καλή απονομή της δικαιοσύνης. Απλό βλέμμα στους επίσημους πίνακες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, που δημοσιεύθησαν τελευταία, και τους έχω υπ' όψιν μου, αποδεικνύει την αλήθειαν αυτή. Ας πάρουμε το επαρχιακό Πρωτοδικείο Κυπαρισσίας στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγεται μια επαρχία, και συγκρίνουμε την εργασία αυτού με εκείνη του Πρωτοδικείου Πατρών, στο οποίο υπάγονται τρεις ολόκληρες επαρχίες, και του Ναυπλίου, στο οποίο υπάγονται οκτώ επαρχίες. Ιδού τι εξάγομεν: Στο Πρωτοδικείο Κυπαρισσίας κατά την τελευταία τριμηνία του 1897 έμειναν, στους ανακριτές εκκρεμείς υποθέσεις 1.011, στους άλλους ανακριτικούς υπαλλήλους 7.557, και στους Εισαγγελείς 6.860, ήτοι συνολικά 14.428 εκκρεμείς υποθέσεις. Ενώ στο ευρείας περιφέρειας Πρωτοδικείο Πατρών έμειναν, κατά το αυτό τελευταίο τρίμηνο διάστημα του 1897 εκκρεμείς υποθέσεις, στους ανακριτές 1339, στους άλλους ανακριτικούς υπαλλήλους 8.283, και στους Εισαγγελείς 3.012, ήτοι συνολικά εκκρεμείς υποθέσεις 12.632. Στο Πρωτοδικείο Ναυπλίου έμειναν, στους ανακριτές 709, στους άλλους ανακριτικούς υπαλλήλους 4.478, και στους Εισαγγελείς 5.650, ήτοι εκκρεμείς υποθέσεις συνολικά 10.837. Ήδη συγκρίνατε αυτούς τους ευγλώττους αριθμούς και τον αριθμό των περατωθεισών ανακρίσεων από τους ανακριτές και ανακριτικούς υπαλλήλους των επαρχιακών δικαστηρίων προς την εργασία των άλλων Πρωτοδικείων, για να δείτε την εργατικότητα και την απρόσκοπτον λειτουργίαν στην απονομή της δικαιοσύνης των επαρχιακών δικαστηρίων.

– Και που αποδίδετε, κύριε Καράπαυλε, την καθυστέρηση αυτή ή την ανικανότητα των επαρχιακών Πρωτοδικείων;

– Θα σας πω αμέσως. Προηγουμένως όμως πρέπει να λάβετε υπ’ όψιν, ότι η σύσταση των 5 επαρχιακών Πρωτοδικείων, Κυπαρισσίας, Ηλείας, Λευκάδος, Παρνασσίδος και Καρδίτσας, έγινε προς ικανοποίηση κομματικών συμφερόντων διαφόρων πολιτευτών κατά καιρούς, και όχι προς το συμφέρον της Δικαιοσύνης. Οι δε λόγοι, δια τους οποίους τα επαρχιακά Πρωτοδικεία απέτυχαν, είναι τρεις. Πρώτον διότι η πολιτική πίεση στα μικράς περιφέρειας Πρωτοδικεία είναι μεγαλύτερη από εκείνη των νομαρχιακών Πρωτοδικείων, για λόγους ευνοήτους. Δεύτερον, διότι τα επαρχιακά δικαστήρια ως επί το πλείστον συγκροτούνται από δικαστές είτε νέους, άπειρους, που μόλις έχουν εισέλθει στη δικαστική υπηρεσία, είτε άλλων, γηρασμένων στην υπηρεσία, άλλ’ ανικάνων. Και τρίτον, διότι οι Δικηγορικοί σύλλογοι αυτών των Πρωτοδικείων είναι μικροί, μη ανεπτυγμένοι όπως θα έπρεπε, λόγω του περιορισμένου των εργασιών τους, και ελάχιστα εξ’ αιτίας αυτού του λόγου συμβάλλουν στην απρόσκοπτη λειτουργία και απονομή της δικαιοσύνης. Γνωρίζετε δε καλά, ότι η ανάπτυξη η καλή ή κακή κάθε Δικηγορικού συλλόγου συμβάλλει τα μέγιστα στην πρόοδο του δικαστηρίου, στο οποίο υπάρχει και δικηγορεία.

Γι’ αυτούς τους πολύ σπουδαίους λόγους τα επαρχιακά δικαστήρια κατεδικάσθησαν ολοσχερώς στη συνείδηση σύμπαντος του δικαστικού κόσμου. Ευχής δε έργον θα ήτο, εάν ευρίσκετο σήμερα κάποιος Υπουργός της Δικαιοσύνης, ο οποίος θα είχε όλο το ηθικό σθένος να καταργήσει και τα υπάρχοντα σήμερα 5 επαρχιακά Πρωτοδικεία. Ο αείμνηστος Τρικούνης, ενθυμούμαι ότι είχε έτοιμο νομοσχέδιο προς υποβολή περί καταργήσεως των επαρχιακών Πρωτοδικείων, αλλά η λαμπρά πρόθεση ναυάγησε, διότι αντιστάθηκε ο κ. Σιμόπουλος, ως Υπουργός της Δικαιοσύνης, τον οποίο δεν συνέφερε κομματικά η διάλυση του Πρωτοδικείου Παρνασσίδος, της ιδιαίτερης επαρχίας του, το οποίο εκείνος ίδρυσε.

Μετά απ’ όλα αυτά λοιπόν είναι λογικό, είναι συμφέρον στη δικαιοσύνη, στο Κράτος, στους διαδίκους, η ίδρυση Πρωτοδικείων επαρχιακών, καταδικασθέντων δια την πασιφανή αποτυχία τους; Ποιο είναι το συμφέρον και τι οφείλει η Πολιτεία να επιδώξει; Την ταχεία και αυστηρά διεξαγωγή των υποθέσεων. Ποιο είναι το συμφέρον και τι προ παντός ζητούν οι διάδικοι; Να βρουν καλή και γρήγορη απονομή της αιτουμένης δικαιοσύνης, και τους είναι αδιάφορο, εάν το Πρωτοδικείο βρίσκεται στην έδρα της επαρχίας τους ή στην έδρα του νομού τους. Σφάλλουν δε πολύ όσοι νομίζουν, ότι η ύπαρξη πολλών δικαστηρίων συντελεί στον περιορισμό της εγκληματικότητας και της φυγοδικίας, το αντίθετο η φυγοδικία και η εγκληματικότητα είναι μεγαλύτερη, όσον ευχερέστερα είναι τα μέσα της προσφυγής στα δικαστήρια. Άλλως αυτό μου θυμίζει τον περιώνυμο Γάλλο συγγραφέα Louis Blanc, ο οποίος, όταν ρωτήθηκε κάποτε, εάν προτιμά τα μικρά εκλογικά διαμερίσματα των μεγάλων, απάντησε λίαν ειρωνικά: «Προτιμώ καλύτερα να συλλέγουμε τους ψήφους των πολιτών μας στις οικίες». Έτσι δυνάμεθα και εμείς να πούμε σε όσους υποστηρίζουν τα πολλά και

μικρά περιφέρειας Πρωτοδικεία, ότι προτιμότερο είναι να μεταβαίνουν οι δικαστές προς απονομή της δικαιοσύνης στα χωριά και τις καλύβες των χωρικών.

Κατέληξε δε ο βουλευτής Θηβών Δαούτης λέγοντας:

Οι λόγοι αυτοί είναι του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου στο Ναύπλιο, σημερινού δε Υπουργού της Δικαιοσύνης. Στον κ. Υπουργόν της Δικαιοσύνης εναπόκειται να μας είπη σήμερα τι φρονεί. Εγώ, Κύριοι, κηρύσσομαι υπέρ της ανασυστάσεως των επαρχείων και κατά του πολλαπλασιασμού των επαρχιακών δικαστηρίων. Βεβαίως, Κύριοι, μετά τις καταστροφές του πολέμου, τις οποίες υπέστημεν, πιστεύω ότι η Βουλή κυρίως ήθελεν ασχοληθή περί οικονομιών, μεταξύ δε των οικονομιών αυτών έπρεπε να είναι και η κατάργηση των επαρχιακών δικαστηρίων και όχι η αύξηση αυτών. Αυτή είναι η ιδέα, την οποίαν έχω. Επιφυλάσσομαι δε να φέρω την γνώμη μου και στα καθέκαστα.

Σύμμαχος στις απόψεις του ήλθε ο βουλευτής Λαμπруνίδης λέγοντας:

Το αυτό συνέβη με τα Πρωτοδικεία. Κατά το 1867 απεφασίσθη, πλην των δεκατριών υφισταμένων Πρωτοδικείων, η σύσταση 11 άλλων. Τότε ούτε η δύναμη των διαμαρτυριών του αιμνήστου Δεληγεώργη απέτρεψε τη Βουλή, ούτε εξ αντιθέτου η δεινότητα των επιχειρημάτων του αιμνήστου Κουμουνδούρου έπεισε αυτή να δεχθεί τη σύσταση των νέων Πρωτοδικείων. Υπήρχον πολιτικοί ισχυροί, οι οποίοι επέβαλαν και τότε τη σύσταση Πρωτοδικείων. Ψηφίσθηκε ο νόμος, και άρχισε η σύσταση των νέων Πρωτοδικείων κατά προτίμηση στις επαρχίες εκείνες, οι οποίες είχαν τη μεγαλύτερη εύνοια της Κυβερνήσεως. Ποίον το αποτέλεσμα; Με τη σύσταση των πρώτων νέων δικαστηρίων το θέαμα υπήρξεν οικτρόν και δια τούτο, μόλις συνεστάθησαν 4 τοιαύτα, η Κυβέρνηση αναγκάσθηκε να σταματήσει.

Η συνέχιση της συζήτησης του θέματος μέσα από τα πρακτικά της Βουλής αξίζει να μεταφερθεί ως έχει, γιατί είναι αποκαλυπτική.

Ποταμιανός. Και θα μου επιτρέψετε πάλι να επικαλεσθώ τη συγκριτική μελέτη. Στη Γαλλία αναλογούν πλέον των 112.000 κατοίκων εις έκαστο των 382 Πρωτοδικείων, στην Ιταλία είναι 162 Πρωτοδικεία, στα οποία αναλογούν ανά 200.000 κάτοικοι – πάντοτε κατά μέσο όρο. – Στη Ρουμανία είναι 32 Πρωτοδικεία επί πέντε εκατομμυρίων κατοίκων, και αναλογούν σε κάθε Πρωτοδικείο 157.000 και πλέον κάτοικοι. Στο Βέλγιο αναλογούν 236.000 κάτοικοι σε κάθε Πρωτοδικείο. Οι αποφάσεις δε των Πλημμελειοδικείων στα Κράτη ταύτα υπόκεινται σε έφεση. Στην Πορτογαλία αντιστοιχούν 214.000 κάτοικοι σε κάθε Πρωτοδικείο. Σ' εμάς αντιστοιχούν 110.000 σήμερα, και πρόκειται να κατέβουν σε 90.000. Στα Γερμανικά Κράτη η αναλογία του αριθμού των κατοίκων σε κάθε δικαστήριο είναι πολύ μεγαλύτερη. Εάν τα Πρωτοδικεία μας γίνουν 27, θ' αναλογούν σε κάθε ένα 90.000 κάτοικοι, κατά μέσο όρο, διότι σε μερικές περιπτώσεις θα ανα-

λογούν και 39.000, όπως στην Άρτα, και 43.000, όπως στη Ζάκυνθο, και 45.000 όπως αλλαχού.

Τώρα, αφού στερούμεθα στατιστικών πληροφοριών, κάθε γνώμη δύναται να διεκδικήσει υπέρ εαυτής το κύρος της αληθείας, εγώ όμως έχω τη γνώμη, την οποίαν δια 32 ετών πείρας εσοχημάτισα, ότι, όπου είναι Πρωτοδικεία τόσο μικρά, ελάχιστα συντελούν στην καταστολή των πλημμελημάτων και των άλλων εγκλημάτων. Θέλετε να βρείτε παραδείγματα, πού κυρίως φαίνεται η εγκληματικότητα; Θα δείτε, ότι δεν είναι τόσο μεγάλη στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου Πατρών, κατ' αναλογίαν πληθυσμού, δεν είναι απ' όλες τις πλευρές στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου Ναυπλίας, δεν είναι στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου Κυκλάδων, δεν είναι στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου Αθηνών.

Ν. Μπουφίδης. Από του τα βγάζετε αυτά;

Ποταμιανός. Παρατηρήσατε τας στατιστικάς του Υπουργείου, και θα δείτε, συγκρίνοντας τον πληθυσμό και τους όρους του βίου εκάστης περιφερείας.

Μπουφίδης. Ακριβώς αι στατιστικάί λέγουν το εναντίον.

Ποταμιανός. Φέρετέ τας.

Μπουφίδης. Γιατί δεν τις φέρετε σεις;

Ποταμιανός. Διότι δεν τις έχω και διότι δεν είχα καιρό να προσκομίσω αυτές. Σας είπα ότι επικαλούμαι της πείρας και της μνήμης μου τις παρατηρήσεις και την κρίση μου. Σας είπα δε ακόμα, ότι, όπου είχα στατιστικές σημειώσεις, τις έφερα, όπου δεν είχα, δεν έφερα. Σας επαναλαμβάνω, παρατηρήσατε πού είναι σήμερα οι μεγάλοι φυγόδοικοι και φυγόποιοι, και θα δείτε, ότι στις περιφέρειες των μικρών Πρωτοδικείων είναι. Μη θέλετε ν' αμφισβητείτε τα καταφανή, διότι τίποτε δεν προσθέτετε εσείς με τέτοιες αμφισβητήσεις: φέρετε σημειώσεις, για να με διαψεύσετε.

Μπουφίδης. Θα τις φέρω εγώ και θα τις ανακοινώσω στη Βουλή, και τότε θα ομολογήσουν και οι της πτέρυγος εκείνης και σύσσωμη η Βουλή την ανακρίβεια των πληροφοριών, τις οποίες παρέχετε στη Βουλή, θα δείτε δε πως λειτουργεί η δικαιοσύνη στην Αθήνα, στην Πάτρα, στο Ναύπλιο. Θα τις ακούσουν όλοι, για να μάθουν πως απονέμεται η Ελληνική δικαιοσύνη στον Ελληνικό λαό, ο οποίος καταβάλλει τους φόρους για να έχει δικαιοσύνη, και δικαιοσύνη δεν έχει.

Ποταμιανός. Βλέπω τον ενθουσιασμόν σας. Μη τον καταναλίσκετε. Φυλάξατέ τον διά να τον δείξτε δια μιας. Γνωρίζω τη ρίζα του ενθουσιασμού σας: μη τον καταναλίσκετε (θορυβώδεις διακοπαί).

Μπουφίδης. Εμείς γνωρίζουμε τη ρίζα της αγανακτήσεώς σας (θόρυβος).

Ποταμιανός. Εγώ δεν πτοούμαι από φωνές, αλλά εσείς (στρέφεται προς τον Πρόεδρον) δύνασθε να επιβάλετε πουχία.

Πρόεδρος. Να είσθε εντός του θέματος.

Ποταμιανός. Είμαι, διότι εντός του θέματος ομιλώ. Σ' εκείνους όμως δεν κάμνεται καμμία παρατήρησι! (διακοπαί).

Δ. Ράλλης. Ο εκ Ναυπλίας αξιότιμος Βουλευτής ομιλεί ήδη επί μιαν ώρα, χωρίς να θίξη ουδενός τη φιλοτιμία, θαυμάζω δε δια τον τρόπον, με τον οποίον μερικοί συ-

νάδελφοι ζητούν να ανασκευάσουν τα παρ' αυτού λεγόμενα, όταν μάλιστα πρόκειται περί θεωριών. Εάν υπό τοιούτους όρους πρόκειται να συνεργώμεθα εδώ και να εργαζώμεθα, βεβαίως θα φθάσωμεν στις σκηνές, τις οποίες είδαμε χθες. Νομίζω ότι και αυτή η αξιοπρέπεια της Βουλής επιβάλλει, όπως και εκείνοι, οι οποίοι έχουσιν αντίθετον γνώμην προς τον αγορεύοντα, να καταστείλουν την ορμήν τους.

Πολλοί βουλευταί. Βεβαίως, βεβαίως.

Πρόεδρος. Παρακαλώ τον αγορεύοντα...

Ποταμιανός. Δεν θα λάβητε ποτέ αφορμήν να μου παρατηρήσετε τίποτε.

Πρόεδρος. Αλλά ζητείτε τη γνώμην των Βουλευτών (διακοπαί).

Δ. Ράλλης. Εγώ δεν ήκουσα καμμία λέξη από τον αγορεύοντα που να θίγει τη φιλοτιμία κάποιου, μετά θλίψεως δε άκουσα αξιότιμο συνάδελφο, ο οποίος διακρίνεται για τη συμπεριφορά του και για την ευγένεια των τρόπων του, να εκφέρει κατά του αγορεύοντος, ότι εκ ποταπών συμφερόντων κινούμενος λέγει όσα λέγει, το είπε δε με δυνατή φωνή, για να το ακούση κάθε ένας μέσα στην αίθουσα και όλοι όσοι είναι μέσα στα ακροατήρια.

Γ. Θεοτόκης (Πρωθυπουργός). Εδώ υπάρχει παρεξήγηση. Ο κ. Βουλευτής εκ Ναυπλίας ανέπτυξε τις θεωρίες και τα επιχειρήματα, τα οποία ενόμισεν ότι έπρεπε να αναπτύξει· παρατήρηση ενέγνετο παρά του εκ Λεβαδείας κ. Βουλευτού περί της ακριβείας των στατιστικών πληροφοριών, τις οποίες ο κ. Βουλευτής έδωκε. Στραφείς δε προς αυτόν ο εκ Ναυπλίας κ. Βουλευτής, του είπε: «ο λόγος του ενθουσιασμού σας είναι γνωστός στη Βουλή», απάντησε δε τότε ο κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας, ότι ο αυτός ίσως λόγος ενθουσιασμού κινεί και τον κ. Βουλευτήν εκ Ναυπλίας.

Ποταμιανός. Δεν ήκουσα εγώ (θορυβώδεις διάλογοι) την απρεπή λέξη. Αν τις είπεν ύβριν, λέγω τώρα, ότι περιφρονώ αυτόν.

Ν. Μπουφίδης. Εγώ ουδέποτε έδωκα αφορμή εις ουδένα να με περιφρονήσει, διότι και εγώ δεν επιθυμώ να ευρεθώ στη θέση να περιφρονήσω κάποιον. Εγώ σας διέκοψα, διότι είπατε, ότι γνωρίζετε τα ελατήρια του ενθουσιασμού μου· σας απάντησα, ότι και εγώ γνωρίζω τη ρίζα των ελατηρίων της αγανακτήσεώς σας. Ουδεμία υβριστική λέξη υπάρχει σε αυτά.

Ποταμιανός. Είπατε – όπως άλλοι λέγουν, διότι εγώ δεν προσέχω, όταν αγορεύω, – ότι εκ ποταπών συμφερόντων κινούμενος λέγω όσα λέγω.

Μπουφίδης. Πως είναι δυνατόν να υποθέσετε, ότι ήταν δυνατόν να είπω εγώ αυτό;

Δ. Ράλλης. Βεβαίως αυτή η βαριά λέξη συμπεραίνεται από κάποιον· εκείνο όμως, το οποίο οφείλω να παρατηρήσω προς όλους, είναι, ότι πρέπει περισσότερη ευπρέπεια να διακρίνει όσους αγορεύουν εδώ, για να μη γινώμεθα θεαταί σκηνών θλιβερών.

Στη συνέχεια της αγόρευσής του ο βουλευτής Ποταμιανός ανέφερε ότι η ανάγκη δημιουργίας νέων γυμνασίων θα βαρύνει ακόμη τον προϋπολογισμό, με αποτέλεσμα να προκαλέσει τον Αθ. Ευταξία (Υπουργό επί των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως). Το αντίθετο θα καταργήσουμε από τα 45 υπάρχοντα Γυμνασίων τα 18.

Ποταμιανός. Είμαι βέβαιος, ότι κανένα απ' όσα υπάρχοντα Γυμνάσια θα καταρ-

γήσετε, το αντίθετο μάλιστα θα δημιουργήσετε νέα· και εάν δεν τα δημιουργήσετε το πρώτο έτος, θα το κάνετε το δεύτερο.

Ευταξίας. Μην επιμένετε.

Ποταμιανός. Εγώ τη σύσταση δύο ακόμη Γυμνασίων τη θεωρώ βεβαιωτάτη, διότι δεν είναι δυνατόν παρά να ιδρύσετε Γυμνάσια στην πρωτεύουσα εκάστου νομού, και μάλιστα τώρα στο Καρπενήσιο και στη Λεβαδεία· η δαπάνη δε αυτών συνολικά σε 50.760 δραχμές. Πρέπει δε να προσθέσουμε και επιθεωρητές της κατωτάτης Εκπαιδεύσεως, οι οποίοι είναι απαραίτητοι, διότι, για να λειτουργήση ο θεσμός των επιθεωρητών, πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε νομό.

Αθ. Ευταξίας (Υπουργός επί των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδύσεως). Τώρα οι μόνον νομοί, οι οποίοι δεν έχουν Γυμνάσια, θα είναι ο της Ευρυτανίας και ο της Λεβαδείας. Αλλά από πού συνάγει ο κ. Βουλευτής, ότι θα γίνουν σε αυτούς νέα Γυμνάσια, αφού καμία τέτοια διάταξη δεν υπάρχει στο υπό συζήτηση νομοσχέδιο;

Ακολούθησε στο βήμα βουλευτής της αντιπολίτευσης, που μεταξύ άλλων είπε:

Α. Μομφερράτος. Πολλά μπορεί κάποιος να αντιτάξει κατ' αρχήν εναντίον του νομοσχεδίου και της ιδρύσεως νέων Πρωτοδικείων. Νομίζω όμως γενικά, ότι το νομοσχέδιο ή πρέπει να αποσυρθεί εντελώς, ή τουλάχιστον να εισαχθεί μετά του νομοσχεδίου περί Νομαρχιακών Συμβουλίων και συγχρόνως μετά του νομοσχεδίου περί δήμων. Όπως όμως εισάγεται, ουδεμία ωφέλεια θα προσδώσει στη νομοθεσία του Κράτους, τουναντίον εξ όλης της νομοθετικής αποπείρας προς βελτίωση της τοπικής διοικήσεως, θα διασωθούν μόνον τα προς παράλυση της δικαιοσύνης ιδρυόμενα Πρωτοδικεία και η πικρά ανάμνηση ενός νεωτέρου Πελοποννησιακού πολέμου, τον οποίον δεν γνωρίζω εάν θα ευρεθή τις Θουκυδίδης να περιγράψει.

Ακολούθησε η αγόρευση του βουλευτή Λεβαδείας Νικολάου Μπουφίδη, ο οποίος είχε γίνει στόχος επιθέσεων εκ μέρους των βουλευτών της αντιπολιτεύσεως.

Ν. Μπουφίδης. Ήταν λίαν δικαιολογημένη η έκπληξη του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, όταν προκλήθηκε από τον κ. Βουλευτή εξ Αττικής, όπως απαντήσει εις τους συζητούντες επί του νομοσχεδίου, περί του οποίου πρόκειται. Διότι ομολογώ, ότι, αν οι επί του νομοσχεδίου συζητούντες δεν κατεφέροντο κατά του νομοσχεδίου και εφ' όσον δι' αυτού επιζητείται η σύσταση νέων δικαστηρίων, και αν τα επιχειρήματα, τα οποία προς το σκοπό τούτον επικαλέσθησαν, δεν εθεώρουν ότι έπρεπε να μη αφεθούν ούτε για μια στιγμή χωρίς απάντηση, ομολογώ ότι δεν ήταν ανάγκη να λάβει κάποιος το λόγο. Διότι, προκειμένου περί της διαιρέσεως, η οποία καθιερώνεται με το επίμαχο νομοσχέδιο, δεν άκουσα τίποτα που να έχει σχέση με το υπό συζήτηση νομοσχέδιο. Άκουσα τον κύριο Βουλευτή Αττικής, τον πρώτο που αγόρευσε αυτό το βράδυ, ο οποίος απήγγειλε λόγο που έμοιαζε με διδασκαλίες που γίνονται από υφηγητές, είπε μάλιστα ότι θα ήταν ευχής έργο ίσως να εισαχθεί και σε μας το σύστημα του να φέρει βρόχο στο λαιμό εκείνος που προτείνει νόμους, έτσι ώστε, αν ο προτεινόμενος

νόμος δεν ήθελε εγκριθεί, να σύρεται αμέσως ο βρόχος, και να πληρώνει με τη ζωή του εκείνος που προβάλλει ανόπιο νόμο και απασχολή άσκοπα το νομοθετικό σώμα. Αληθινά το μέτρο θα ήταν άριστον· θα ήταν δε πλήρες, αν εφαρμοζόταν και σε όσους συζητούσαν επί των νομοσχεδίων και αγόρευαν επί ώρες, επαναλαμβάνοντας τα ίδια πράγματα, χωρίς να προτείνουν τίποτα όμως που να έχει σχέση με το υπό συζήτηση θέμα. Αν το μέτρο αυτό έτοι πλήρες για όλους εμάς εφαρμοζόταν, ο κ. Βουλευτής Αττικής θα ελογίζετο ήδη μεταξύ των μακαριτών· διότι όλοι όσοι άκουσαν αυτόν, μετά το τέλος της αγορεύσεώς του ήθελον προθυμοποιηθή να σύρουν το βρόχο (γέλως).

Έλεγεν ο κ. Βουλευτής, ότι δεν αρέσκεται στις μεταβολές των διοικητικών συστημάτων· και για να υποστηρίξει τη γνώμη του, κατέφυγε σε θεωρίες ειλημμένες από τη νομοθεσία διαφόρων Κρατών. Έλεγε δε αυτά, διότι ο κ. Βουλευτής δεν έχει, φαίνεται, κατανοήσει, ότι με το υπό συζήτηση νομοσχέδιο δεν δημιουργείται νέο διοικητικό σύστημα, ούτε μεταβάλλεται το υπάρχον, άλλ' απλώς περιορίζεται η έκταση των υπάρχοντων διοικητικών διαμερισμάτων. Ενώ δε με το συζητούμενο νομοσχέδιο το σύστημα παραμένει όπως έχει, με το έτερο νομοσχέδιο, το σχετιζόμενο προς το νομοσχέδιο αυτό, το περί Νομαρχιακών Συμβουλίων, επιβεβαιώνεται η πρόθεση της Κυβερνήσεως, η οποία είναι και πόθος όλων μας, όπως θεμελιωθούν τα πρώτα στοιχεία προς αποκέντρωση, υπέρ της οποίας ο κ. Βουλευτής Αττικής κόπεται δια των συγγραμμάτων και των αγορεύσεων αυτού. Κατά τη στιγμή δε που οι πρώτες βάσεις τίθενται, επί των οποίων αν στηριχτούμε θα μπορέσουμε να καταλήξουμε στην αποκέντρωση, έρχεται ο κ. Βουλευτής και διαρρηγνύει τα ιμάτιά του κατά του νομοσχεδίου, νομίζοντας ίσως ότι είναι καθήκον του, επειδή συνέπεσε να κάθεται στην πτέρυγα εκείνη, να αντιστρατεύεται προς κάθε πρόταση που προέρχεται από την πτέρυγα αυτή, αδιαφορώντας αν αυτή η πρόταση συμβάλλει προς πραγματοποίηση των πόθων του, των ιδεών του, υπέρ των οποίων έγραψε τόμους ολοκληρούς.

Μετά το Βουλευτή Αττικής ήλθεν ο κ. Βουλευτής εκ Ναυπλίας. Του κ. Βουλευτού εκ Ναυπλίας η αγόρευση, ομολογώ, ήταν δικανική, αντίθετα προς την του δευτέρου εξ Αττικής βουλευτού κ. Λεβίδου, η οποία ήταν πανηγυρική. Τον κ. Βουλευτή Αττικής ομολογώ, ότι άκουσα ευχάριστα· απήγγειλε μια πολύ όμορφη αγόρευση, ένα λόγο πανηγυρικό, ο οποίος δείχνει ότι ο κύριος Βουλευτής μελέτησε επαρκώς, για να απαγγείλει το λόγο του· αλλά κρίσεις για το συζητούμενο θέμα, επί του νομοθετήματος, οφείλω να ομολογήσω, ότι από τον κύριο Βουλευτή Αττικής δεν άκουσα. Ο μόνος, τον οποίον άκουσα να συζητεί επί του θέματος, είναι ο τελευταίος αγορητής που μόλις κατέβηκε από το βήμα. Ο κ. Βουλευτής εκ Κραναίας συνεζήτησε το νομοσχέδιο και βρήκε αυτό κατ' αρχήν παραδεκτό από τη Βουλή, διότι, ως διαίρεση αναγράφεται στο νομοθέτημα, δεν μεταβάλλει τα κείμενα τα μέχρι τώρα ισχύοντα. Αλλά και ο κ. Βουλευτής εκ Κραναίας, ως και ο κ. Βουλευτής εκ Ναυπλίας, εθεώρησαν ότι η μικρότερη κατάτμηση των νομών δεν έχει κανένα δικαιολογητικό λόγο· και χρησιμοποίησε επιχειρήματα από τα όσα συμβαίνουν στο Βέλγιο, στην Αγγλία και στη Γαλλία. Ο κ. Βουλευτής Ναυπλίας μάλιστα ανέφερε αριθμούς και σας είπε ότι ένας νομός του Βελγίου ή της Γαλλίας ή της Αγγλίας περιλαμβάνει, δεν γνωρίζω πόσας χιλιάδας κα-

τοίκων, και όμως εκεί ο νομός διοικείται ευχερώς. Εγώ, Κύριοι, δεν γνωρίζω πόσον είναι το εμβαδόν των νομών εκείνων· εγώ νομίζω, ότι προς εξεύρεση των αγαθών, τα οποία περιμένουμε με τη ψήφιση του νόμου αυτού, πρέπει να εξετάσουμε πρακτικότερο το ζήτημα. Άλλ' έτσι δύνανται να το εξετάσουν όχι όσοι παραμένουν διαρκώς στις πόλεις και τα μεγάλα κέντρα, άλλ' εκείνοι, οι οποίοι έζησαν μαζί με το λαό, το γεωργό και το χωρικό, διότι εκείνοι δύνανται να εκτιμήσουν την κατάσταση, στην οποία διατελεί ο λαός, και ποιες αξιώσεις έχει από τους αντιπροσώπους του. Τι ζητούν δε από εμάς εκείνοι, από τους οποίους εμείς ζητούμε όλες τις θυσίες, ψέγομεν δε αυτούς, κάθε φορά που δυσανασχετούν όταν τους ζητούμε θυσίες, ενώ εμείς δεν μεριμνούμε για να δώσουμε σ' αυτούς ούτε διοίκηση, αλλά προ πάντων ούτε δικαιοσύνη; Αυτό είναι, Κύριοι, το ζήτημα.

Ο κ. Βουλευτής εκ Ναυπλίας σας είπε (και μόνον κάτω απ' αυτό το πρίσμα θα συζητήσω το ζήτημα), ότι η δικαιοσύνη στα μικρά κέντρα παραλείπει, ένεκα του συγχρωτισμού αυτής προς τα πρόσωπα· σας είπε ότι, όσο μικρότερη είναι η περιφέρεια της δικαιοσύνης, τόσο περισσότερο αυτή καθίσταται ατελεστέρα, διότι ο συγχρωτισμός προς τα πρόσωπα γεννά σχέσεις τέτοιου είδους, αι οποίαι δεν αφήνουν ελευθερία στο δικαστή να εκπληρώσει το καθήκον του. Προβάλλων δε προς απόκρουση του νομοσχεδίου τέτοια θεωρία, δεν καταλαβαίνει ότι το επιχείρημα δύναται να στραφεί ευθύς εξ αρχής εναντίον αυτού. Και πράγματι, αναστρέφοντας το επιχείρημα, θα έλεγα στον κ. Βουλευτή εκ Ναυπλίας; γιατί καταδικάζει τις πρωτεύουσες των νομών στην κακοδαιμονία και ανέχεται να έχουν αυτές πάντοτε κακή δικαιοσύνη; Πως ανέχεται, όπως αυτό το μέγα αγαθό απολαμβάνουν μόνο τα άκρα του νομού, τα οποία είναι μακριά από τη πρωτεύουσα; Γιατί το Ναύπλιον, φέρ' ειπείν, να είναι τόσο δυστυχές, ώστε εκ του συγχρωτισμού των δικαστών μετά των προσώπων να έχει κακή και μεροληπτική δικαιοσύνη, ν' απολαμβάνουν δε πλήρη και αμερόληπτη δικαιοσύνη τα Τρίκαλα της Κορινθίας, τα οποία βρίσκονται απόμακρα από το κέντρο της δικαστικής έδρας; Εν τοιαύτη περιπτώσει, πρέπει ν' αποδώσουμε το αγαθό αυτό και στο Ναύπλιο, να απολαύσουν και οι κάτοικοι του Ναυπλίου τέλεια δικαιοσύνη, να εννοήσουν και εκείνοι ποια είναι τα αγαθά, τα οποία απολαμβάνει ο πολίτης, απομακρυνόμενος της έδρας της δικαιοσύνης. Ας μεταθέσουμε λοιπόν την έδρα του δικαστηρίου στο πιο απόμακρο σημείο του νομού. Αλλά και οι κάτοικοι της πρωτεύουσας του Ελληνικού Βασιλείου, των Αθηνών, θα είπαν προς εμάς που κατοικούμε στο απώτατο σημείο, στον Ορχομενό, στην Αράχωβα και το Δίστομο: «Γιατί σεις να απολαμβάνετε αυτών των αγαθών, επειδή έγινε μακριά από την έδρα της δικαιοσύνης, και ημείς να κακοδαιμονούμε γι' έλλειψη δικαιοσύνης; Λάβετε εσείς την έδρα, για να απολαύσουμε και εμείς αυτών των αγαθών, απομακρυνόμενοι της έδρας». Αλλά βλέπω ότι ούτε αι Αθήναι, ούτε το Ναύπλιον αποδέχεται τις θεωρίες του κ. Βουλευτού Ναυπλίας, γεγονός που φανερώνει, ότι η θεωρία του κ. Βουλευτού δεν στηρίζεται στην αλήθεια· είναι θεωρία, την οποία δημιούργησαν τα συμφέροντα των μεγάλων πόλεων για να αντιτάξουν στις αξιώσεις των άλλων. Αυτή είναι η θέση του ζητήματος, και απ' αυτή τη σκοπιά ας εξετάσουμε το ζήτημα, για να δούμε, αν πρέπει να διευρύνουμε ακόμη τις περιφέρειες τις

δικαστικές, ή πρέπει στο λαό που διψά για δικαιοσύνη να δώσουμε τέτοια όπως αυτό το νομοσχέδιο σκοπεύει.

Άλλ' αυξάνει, σας λένουν, η εγκληματικότητα, όταν η δικαιοσύνη είναι πλησίον. Και μας έφεραν ο κ. Βουλευτής εκ Ναυπλίας στατιστική, για να μας αποδείξει, ότι, από τη στιγμή που ιδρύθηκαν τα νέα μικρά δικαστήρια, οι μηνύσεις αυξήθηκαν· τούτο δε χαρακτηρίζει ως αύξηση της εγκληματικότητας! Αλλά τούτο, κύριε Βουλευτά εκ Ναυπλίας, δεν αποτελεί αύξηση της εγκληματικότητας· η αύξηση των μηνύσεων αποδεικνύει, ότι ο λαός, που διψούσε για δικαιοσύνη, και δεν μπορούσε να την απολαύσει, μόλις βρήκε αυτή πρόχειρη, έσπευσε προς αυτή, εγκαταλείποντας την αυτοδικία, στην οποία κατέφευγε, όταν η δικαιοσύνη ήταν μακριά από αυτό. Και πως ισχυρίζεστε, ότι παρέχετε δικαιοσύνη στον πολίτη, όταν για ένα μικρό πλημμέλημα υποχρεώνετε αυτόν να ταξιδεύει εβδομάδες ολόκληρες, να δαπανά ό,τι δεν έχει, να αργεί επί πολλές ημέρες αυτός και όλοι οι κατά την υπόθεση προτεινόμενοι μάρτυρες, πολλές δε φορές όλα τα μέλη μιας και της αυτής οικογενείας; Βεβαίως σε αυτή την περίπτωση προτιμά ο πολίτης την οδό της αυτοδικίας παρά την οδό της δικαιοσύνης. Ίδου δε που έχει η αύξηση της εγκληματικότητας την αφορμή. Άλλ' όταν ο πολίτης έχει τη δικαιοσύνη πρόχειρη, σπεύδει προς αυτή, ενώ δε αυτός αποφεύγει την αυτοδικία, ο άλλος, ταχέως τιμωρούμενος, βελτιώνεται· έτσι δε μειώνεται κατά διπλό τρόπο η εγκληματικότητα. Δια τούτο βλέπουμε, ότι η επανορθωτική δικαιοσύνη σ' εμάς ουδένα έφερε αποτέλεσμα, παρά μόνον εκεί, όπου υπάρχει το κέντρο των δικαστηρίων· και εκείνο το οποίον είπεν ο κ. Υπουργός των Οικονομικών είναι μια μεγάλη αλήθεια, ότι εις την πατρίδα του, αφ' ης εποχής συνέστησε το δικαστήριο, εξέλιπεν εντελώς η ζωοκλοπή. Της αληθείας αυτής την αντίληψη εγώ έχω πλήρη. Διότι εμείς συνορεύουμε με την επαρχία του κ. Υπουργού των Οικονομικών· έχουμε το δήμο Διστομίων, ο οποίος συνορεύει με το δήμο Αντικύρας· και οι δυο οι δήμοι κατοικούνται από ανθρώπους των αυτών έξεων και του αυτού χαρακτήρος, χαρακτήρος ζωπρού και, μπορεί να είπη τις, ατιθάσου. Ποία δε είναι η κατάσταση από της συστάσεως του δικαστηρίου της Αμφίσης στους δύο εκείνους δήμους; Στο δήμο της επαρχίας Αμφίσης η ζωοκλοπή εξέλιπεν εντελώς, στο δήμο Διστομίων, που υπάγεται δικαστικά εδώ, η ζωοκλοπή είναι σε ύψιστο βαθμό προηγμένη, τα άλλα δε πλημμελήματα επίσης στην αυτή κατάσταση.

Και σας λένουν οι Κύριοι, που αγωνίζονται υπέρ της αποκέντρωσης και της περιφερείας, ότι πρέπει ο Ελληνικός λαός, ο οποίος παραμένει μακριά από το κέντρο, να είναι απόκληρος της Πολιτείας, να μη δύναται να ζητήσει δικαιοσύνη, να μη δύναται να προσέλθει στο δικαστήριο, εάν δε αποφασίσει να προσέλθει να πληρώσει την προσέλευσή του αυτή δια βαρυτάτης θυσίας! Γιατί αναλογισθείτε, Κύριοι, πόσες ημέρες θέλει να προσέλθει κάποιος από το ένα άκρον στην έδρα του δικαστηρίου. Λαμβάνω ως παράδειγμα την επαρχίαν μου. Για να έλθει κάποιος από το δήμο Χαιρωνείας ή Αραχώβης ή Διστομίων εις Αθήνας, πρέπει να έλθει πεζή, καθόσον, για να έλθει με άμαξα, πρέπει να καταβάλει δαπάνες, τις οποίες δεν δύναται να καταβάλει. Για να έλθει λοιπόν εδώ, απαιτούνται τρεις ολόκληρες ημέρες, και τρεις, οι οποίες απαιτούνται

για να επιστρέψω, γίνονται εξ ημέρες· όταν δε έλθει ενταύθα, θα μείνει άραγε μία ημέρα μόνο; Μακάρι να έμενε μία μόνον. Πρέπει να έλθει δέκα φορές σε εμένα και να μεταβεί είκοσι φορές στον ανακριτή, για να δώσω μίαν ανάκριση· και εάν κατορθώσει να παραμείνει τρεις ημέρες μόνον για τον σκοπόν αυτό εδώ, θα είναι ευτυχής. Θα χάσει λοιπόν συνολικά τουλάχιστον εννέα ημέρες. Και λέγει ο κύριος Βουλευτής Ναυπλίας, ότι το νομοσχέδιο τούτο έχει φοβερές δαπάνες· δεν αναλογίζεται δε τη δαπάνη, την οποία υφίσταται το Δημόσιο από την καταβολή μαρτυρικών δικαιωμάτων, τα οποία κατά τον προϋπολογισμό ανέρχονται σε 800.000 δραχμές, από τις οποίες ελάχιστες κατορθώνει να εισπράξει από τις ελάχιστες καταδικαστικές αποφάσεις· καθόσον, ως άλλοτε έλαβα την τιμή να αποδείξω ενώπιον της Βουλής, οι καταδικαστικές αποφάσεις είναι ελάχιστες, συγκρινόμενες με τον αριθμό των εισαγομένων υποθέσεων και των δια βουλευμάτων απαλλασσομένων.

Άλλ' είναι άραγε μόνη η ζημία αυτή, την οποία υφίσταται η Πολιτεία από αυτή την ευρύτητα της δικαστικής περιφέρειάς; Διακόσιες χιλιάδες ανθρώπων κάθε ηλικίας και φύλου, προ πάντων δε άρρενες της εργατικώτερης ηλικίας, περιφέρονται το ήμισυ του έτους, για να προσέρχονται στα δικαστήρια. Βεβαίως η απώλεια της δημόσιας οικονομίας εκ της κινητοποιήσεως τόσου πληθυσμού επί τόσες ημέρες είναι ανυπολόγιστη· εμείς όμως, προκαλούμενοι να σκεφθούμε γι' αυτή την κατάσταση, δεν είναι δυνατόν να μη λάβουμε υπ' όψιν, ότι η ανυπολόγιστη αυτή απώλεια των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας, η αργία, στην οποία καταδικάζουμε τα περισσότερα εργατικά χέρια της χώρας το 1/4 τουλάχιστον του χρόνου κατ' έτος, πρέπει σπουδαιώς να βαρύνει στη λήψη των αποφάσεων μας, και πρέπει με κάθε τρόπο να φροντίσουμε να περιορίσουμε, αν δεν δυνάμεθα να εξαλείψωμεν, το κακό. Και το νομοσχέδιο αυτό εκτός των άλλων και αυτό το κακό περιορίζει, αποδίδοντας τους γεωργικούς πληθυσμούς στις εργασίες των, και χαρίζοντας έτσι στην Πολιτεία τα οφέλη που πηγάζουν από την εργασία τους.

Αλλά τέλος πάντων οποία είναι αυτή η δικαιοσύνη των μεγάλων κέντρων, την οποία εξυμενίτε, και την οποίαν, περιφέρεται ως πλάνης ο γεωργός και ο ποιμήν επί ημέρας, για να εύρη; Ακούσατε. Θα σας ομιλήσω πρώτον περί της πολιτικής δικαιοσύνης. Επί 32 έτη δικηγорώ στην Αθήνα· είδα πολλές αποφάσεις των δικαστηρίων των μικρών κέντρων, ομολογώ δε με ευχαρίστηση και προς τιμή των δικαστών των μικρών κέντρων, ότι στις αποφάσεις εκείνες παρετήρησα, ότι μετά φιλοτίμου ζήλου οι δικαστές αιτιολογούν τις αποφάσεις των, κατά τρόπον που καθιστά καταφανές, ότι επιζητούν να πείσουν τον καταδικαζόμενο ότι δίκαια καταδικάσθηκε. Τούτο δε είναι για μένα το κυριώτερο προσόν της αμερολήπτου δικαιοσύνης. Άλλ' ο κ. Βουλευτής Ναυπλίας κινεί την κεφαλήν· δεν αναλογίζεται ότι το Ναύπλιον είναι μικρότατον κέντρον, διότι έχει 5.000 μόνον κατοίκους, επομένως τα επιχειρήματά του συνεπάγονται κατ' ανάγκην την κατάργηση του δικαστηρίου του, ή την μετάθεση της έδρας στο Άργος, το οποίο έχει 8.000. Οι πολιτικές λοιπόν αποφάσεις των επαρχιακών δικαστηρίων αυτή την πεποίθηση έχουν γεννήσει σ' εμένα· προκαλώ δε όλους τους δικαστικούς να μαρτυρήσουν, αν τα πράγματα δεν έχουν έτσι. Αλλά και αν ως προς την πο-

λιτική δικαιοσύνη δεν είχαν έτσι τα πράγματα, το κακό δεν θα ήταν μεγάλο· διότι δεν εγείρω τη φωνή μου χάριν της πολιτικής δικαιοσύνης, υπέρ της οποίας υπάρχουν εγγυήσεις, οι διάφοροι βαθμοί της διαδικασίας, αλλά προ πάντων χάριν της επανορθωτικής δικαιοσύνης. Στα μεγάλα κέντρα επανορθωτική δικαιοσύνη δεν υπάρχει. Στα μεγάλα κέντρα το γόπτρον της ποινικής δικαιοσύνης κατέπεσε τελείως· διότι δεν είδον ένα καν πολίτην να πιστεύη, ότι ερχόμενος εδώ να δικαστεί έρχεται για να δώσει λόγο των πράξεών του, ή να είδει να δίδει λόγο των πράξεών του εκείνος, τον οποίον κατήγγειλεν. Έρχεται εδώ με την πεποίθηση, ότι το παν εξαρτάται εκ της τύχης ή των μέσων, τα οποία διαθέτει, το δε αποτέλεσμα πάντοτε αποδίδει στην τύχη· και ορθώς...

Εις Βουλευτής. Στην Αθήνα συμβαίνουν αυτά.

Μπουφίδης. Περισσότερον εδώ, ολιγότερον εις άλλα μέρη, στα άλλα μεγάλα κέντρα. Άλλ' αυτό είναι ακριβώς, όπως σας το λέγω και δεν βλέπω να το αρνείσθε· τουναντίον δε δια της διακοπής σας ενισχύετε το επιχείρημά μου, ότι, όσο μικρότερο είναι το κέντρο, τόσο ολιγότερα θα συμβαίνουν κακά... Το αποτέλεσμα λοιπόν αποδίδει στην τύχη, και ορθώς· διότι, όταν μάθετε οι αγνοούντες, πως απονέμεται η επανορθωτική δικαιοσύνη στα μεγάλα κέντρα, θα ομολογήσετε μαζί μου, ότι πολύ σκαίος θα είναι εκείνος, ο οποίος θα αδικήσει τον Ελληνικό λαό, που ζητάει να παρέχωνται ο' αυτόν τα αγαθά της αληθινής δικαιοσύνης. Θα σας δώσω ήδη την εικόνα της δικαιοσύνης, την οποία παρέχετε στον Ελληνικό λαό.

Παραβρεθήκατε πότε σε συνεδρίαση του Πλημμελειοδικείου στην Αθήνα; Όσοι δεν έχετε παραστεί, ακούσατε τι τελείται εκεί. Έρχεται το πρωί ο Εισαγγελεύς, συνοδευόμενος από το γραμματέα, ο οποίος φέρει κάτω από τη μασχάλη του 80 ή 90 δικογραφίες...

Εις Βουλευτής. Και 100 πολλές φορές.

Μπουφίδης. Εισέρχεται στην αίθουσα του ακροατηρίου, κύριε Βουλευτά εκ Ναυπλίας, και καταλαμβάνει τη θέση του χωρίς να γνωρίζει καμμία από τις δικογραφίες, τις οποίες έφερε να δικάσει, τι περιέχει, και ποίο αδίκημα αφορά. Μόνον εάν συμβαίνει ποτέ κάποια δίκη να αφορά πρόσωπο που έχει κάποια επισημότητα, ο κανόνας έχει και την εξαίρεση. Ο κανόνας συμβαίνει να είναι αυτό, το οποίο λέγω. Ανέρχεται το δικαστήριο στην έδρα, και ο Πρόεδρος του δικαστηρίου, κτυπά το κουδούνι μέσα σε απερίγραπτο θόρυβο κάθε είδους ανθρώπων, λαμβάνει μία από τις πολλές δικογραφίες και εκφωνεί το όνομα του κατηγορουμένου. Μόλις αναφωνήσει ο κατηγορούμενος «παρών» και πριν ή ακόμη κάνει το πρώτο βήμα προς το δικαστήριο, ο Πρόεδρος αρχίζει να λαμβάνει την ταυτότητα με σιδηροδρομική ταχύτητα: «Εγεννήθεις και κατοικείς εις Μάνδραν, ετών 35, γεωργός, χριστιανός. Κατηγορείσαι. Κάθισε κάτω!» Όταν εκφωνείται το «κάθισε κάτω», ο δυστυχής κατηγορούμενος δεν έχει κατορθώσει ακόμη να φθάσει προ της έδρας του δικαστηρίου· «κάθισε κάτω», επαναλαμβάνει εντονότερα ο Πρόεδρος, και ο κατηγορούμενος, χωρίς να προφθάσει να πει λέξη, κάθεται κάτω (γέλως). Γελάτε βέβαια· αλλά δυστυχώς τοιαύτη κωμωδία παίζεται εκεί, όπου η Πολιτεία όρισε ν' απονέμεται η δικαιοσύνη.

Δεν ετελείωσα όμως ακόμη· θα ακούσετε και άλλα χειρότερα· θ' ακούσετε ότι ο Πρό-

εδρος ονομάζει και το συνήγορο του κατηγορουμένου, τον πρώτον εκ των δικηγόρων, τον οποίο βλέπει εγειρόμενον, διότι δεν θέλει να χαθεί ο χρόνος ο από της ερωτήσεώς του μέχρι της απαντήσεως του κατηγορουμένου. «Έχεις δικηγόρον το δείνα, λέγει, κάθισε κάτω» · (λαμβάνω ως παράδειγμα δίκην κατ' ανακοπήν). Μόλις ο κατηγορούμενος καθήσει, ο Πρόεδρος διατάσσει την ανάγνωση των πρακτικών της ερήμην δίκης. Τι είναι δε αυτά τα πρακτικά, Κύριοι; ένα φύλλο χάρτου, κακοζήλως συντεταγμένο, χωρίς να δίνει μηδενία πληροφορία περί της κατηγορουμένης πράξεως. Συνήθως αυτά περιέχουν στερεοτύπες τις φράσεις: «προσέλθεν ο δείνα μάρτυς, όστις κατέθεσεν, ότι ο κατηγορούμενος εκτύπησε τον παθόντα!» Διατί τον εκτύπησε, πως συνέβη η πράξη, ποιές περιστάσεις συνέβησαν κατά την εκτέλεση του αδικήματος, καθόλου δεν εξετάζεται τα πρακτικά περί αυτού δεν ενδιαφέρονται· αδιάφορον αν όλα αυτά έχουν επιρροή στο χαρακτηρισμό της πράξεως, στον καταλογισμό ή στην επιμέτρηση της ποινής. Αυτά είναι ανοποιές και δεν θεωρείται αναγκαίον να εξετασθούν! Και νομίζετε ότι η ατέλεια ή μάλλον η παρωδία αυτή εκπροσωπείται μόνο δια των πρακτικών; Ακούσατε πως εξετάζονται οι μάρτυρες. Κατά την εκφώνηση του ονόματος του μάρτυρος επαναλαμβάνεται υπό του Προέδρου η αυτή τακτική· η ταυτότης του μάρτυρος λαμβάνεται καθ' υπόθεσιν, ούτως ώστε, μόλις πλησιάσει ο μάρτυρας στην έδρα του δικαστηρίου, ο Πρόεδρος ήδη έχει λάβει την ταυτότητα, του μάρτυρος ουδέν λέγοντος, αλλά του Προέδρου ερωτώντος και απαντώντος δια του «Γεώργιος Κωνσταντίνου. Εγεννήθης και κατοικείς εις Αράχωβαν, ετών 50 ή 40, χριστιανός· γνωρίζεις και δεν συγγενεύεις τον κατηγορούμενον. Βάλε το χέρι σου εις το Ευαγγέλιον». Μόλις λοιπόν φθάση ο μάρτυς προ της έδρας, ακούει τούτο μόνον: «βάλε το χέρι σου εις το Ευαγγέλιον»· εάν αντιληφθεί τη διαταγήν, θέτει τη χείρα του επί του Ευαγγελίου, εάν δεν την αντιληφθεί, αμέσως ο παριστάμενος κλητήρ αρπάζει την χείρα του και την θέτει επί του Ευαγγελίου, ενώ ο Πρόεδρος απαγγέλλει τον όρκον: «ορκίζομαι να είπω την αλήθειαν»· «κάτω το χέρι σου!» προστάττει ο Πρόεδρος, και συγχρόνως: «λέγε μας, τον εβάρεσεν ο κατηγορούμενος τον μνηυτήν;» Ο δυστυχής ο μάρτυς, βρισκόμενος σε σύγχυση, από την παρότρυνση να οπεύσει, αρχίζει να κάνει απόπειρα για να διηγηθεί τα περιστατικά της πράξεως, για την οποία ερωτάται· άλλ' στην πρώτη λέξη διακόπτεται απότομα από τον Πρόεδρο, λέγοντος: «βρε αδελφέ, δεν θα μας ζαλίσεις τώρα με το που ήσουν και τι έκαμες· τον εβάρεσεν η δεν τον εβάρεσε; Λέγε λοιπόν!» προσθέτει εντονώτερον. Ο μάρτυς απαντά: «μάλιστα, τον εβάρεσεν, αλλά...» «Δεν θέλω αλλά», λέγει ο Πρόεδρος, «αρκεί, κάθισε». Ούτω δε ο μάρτυς υποχωρεί, το δε δικαστήριον είναι ευχαριστημένον, διότι υποθέτει, ότι εξεπλήρωσε το καθήκον του και άκουσε το μάρτυρα. Η αυτή διαδικασία ακολουθεί και κατά την απολογία του κατηγορουμένου, την οποίαν συνήθως κάμνει μόνος ο Πρόεδρος· διότι λέγει: «σήκω επάνω, κατηγορούμενε· τι λέγεις; δεν έπραξες τίποτε· κάθισε κάτω! Ο κ. Εισαγγελεύς έχει τον λόγον». Η αγόρευσις του Εισαγγελέως περιορίζεται στις δύο αυτές λέξεις: «Να κηρυχθή ένοχος κατά το κατηγορητήριον». Αμέσως μετά τούτο δίδεται δήθεν ο λόγος στην υπεράσπισιν, και πριν ή ο συνήγορος αρθρώσῃ τις πρώτες λέξεις, το δικαστήριον, διασκεπτόμενο επί των εδρών του, εκδίδει την απόφαση, χωρίς να προφθάσει να αρθρώσει λέξη ο συνήγορος!...

Παπαμιχαλόπουλος. Και το νομοσχέδιον τα διορθώνει αυτά;

Μπουφίδης. Βεβαίως τα διορθώνει· διότι, όταν περιορίζεται δια του πολλαπλασιασμού των δικαστηρίων ο αριθμός των εκδικαζομένων υποθέσεων σε κάθε συνεδρίαση, έχετε δε τα δικαστήρια υπό τον έλεγχο των μικρών κέντρων, βεβαίως δεν είναι δυνατόν να συμβαίνουν ταύτα. Και τι θέλετε να κάνει ο δικαστής, όταν είναι υποχρεωμένος να δικάζει σε μίαν ημέραν 80 και 100 υποθέσεις; είναι ανθρωπίνως αδύνατον να δικάσει όλη αυτή την πληθώρα των υποθέσεων σε μία ημέρα, και για αυτό το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να καταφεύγει σε τέτοιο τρόπο, ο οποίος μου έδωσε αφορμή μία ημέρα να παραστώ στο φρικωδέστερο θέαμα, το οποίο μπορούσε να εκτυλιχθεί ενώπιον δικαστηρίου. Εδικάζετο ένας από την Αίγινα· συνέβη δε την ημέραν εκείνην να εκδικάζονται 100 υποθέσεις· Πρόεδρος ήταν ένας εφέτης, ο οποίος πέθανε, ο μακαρίτης Δέδες· εξεφώνησε το όνομα του κατηγορουμένου, ο οποίος ονομάζεται Γεώργιος Αιγινήτης. Ήταν και στο δικαστήριο ένας από την Αίγινα, ο οποίος είχε καταγγείλει κάποιον, ότι τον είχε τραυματίσει· νομίζοντας δε, ότι αυτός εκαλείτο, ως Αιγινήτης, είπε παρών. Ο Πρόεδρος, εκλαβών ότι παρών ήτο ο κατηγορούμενος, του οποίου το όνομα εξεφωνήθη, μόλις άκουσε τη λέξη παρών, άρχισε να λαμβάνει την ταυτότητά του πριν προφθάσει να έλθει πλησίον του· και μόλις επιπλοίασε, του λέγει: «κάθισε κάτω· έχεις μάρτυρας;» Ο δήθεν κατηγορούμενος λέγει «όχι, δεν ήλθαν οι μάρτυρές μου», εννοώντας ότι δεν ήλθαν οι μάρτυρες της μηνύσεώς του· ο Πρόεδρος διατάσσει την ανάγνωση των πρακτικών (γέλως)· αναγιώσκονται τα πρακτικά· κατηγορείτο ο Αιγινήτης εκείνος για τραυματισμό· μάρτυρες δεν είχε, δικηγόρο δεν είχε. «Σήκω επάνω», του λέγει ο Πρόεδρος μετά την ανάγνωση των πρακτικών· «διاتی τον εβάρεσες αυτόν;» ο δύστυχης εκείνος απαντά «δεν τον εβάρεσα εγώ, κύριε Πρόεδρε, εκείνος μ' εβάρεσε». «Πολύ καλά», λέγει ο Πρόεδρος, «κάθισε κάτω». Ο Εισαγγελεύς ζητεί την ενοχή του, το δικαστήριο τον καταδικάζει, και τον παραλαμβάνουν οι χωροφύλακες και τον οδηγούν στους καταδικασθέντες. Μετά πέντε λεπτά καταφθάνει ο κ. Ράλλης, ο οποίος ήταν ο συνήγορος του αληθινού κατηγορουμένου, μετά του αληθινού κατηγορουμένου, και ζητεί να εισαχθεί η υπόθεση, για να δικάση την ανακοπίν· άλλ' ο Εισαγγελεύς λέγει προς τον κ. Ράλλον, ότι συνεζητήθηκε και απερρίφθη η ανακοπή του κατ' αντιμωλίαν! (θόρυβος). Αυτή είναι, Κύριοι, η δικαιοσύνη, η οποία αποδίδεται εις τα μεγάλα κέντρα!

Γ. Αναστασόπουλος. Αυτά είναι αληθή· αλλά τη δικαιοσύνη τη διορθώνουν οι δικασταί· τα αυτά πρόσωπα θα είναι και στη Λεβάδεια και αλλαχού.

Μπουφίδης. Αυτό το σύστημα του να πολεμά κανείς τα εισαγόμενα νομοθετήματα είναι το χειρότερο. Επί τέλους αυτοί είναι οι δικαστές, τους οποίους έχουμε· δεν πρόκειται να δημιουργήσουμε άλλους δικαστές, αλλά να φροντίσουμε, όπως με αυτούς μέχρις ότου αποκτήσουμε καλύτερους, να περιορίσουμε το κακό, ώστε να μη εκδικάζονται στο Πλημμελειοδικείο σε κάθε συνεδρίαση 100 υποθέσεις· πράγμα που τους κακούς δικαστές τους καθιστά χειροτέρους, εξ' αιτίας της ταχύτητος, με την οποία διεξάγονται οι υποθέσεις. Το περιορίζουμε το κακό, όταν το δικαστήριο έχει να δικάσει 30 υποθέσεις· διότι και σ' αυτό επιβάλλεται τότε να δικάσει κανονικώτερα,

και στον έλεγχο της κοινής γνώμης στα μικρά κέντρα αποτελεσματικότερα υποβάλλεται· διότι στις μικρές πόλεις ο έλεγχος είναι αυστηρός και διαρκής. Οι δικαστές στα μικρά κέντρα γνωρίζουν, ότι σε κάθε μέρος, και στους περιπάτους και στα καφενεία και στις συναστροφές, θα γίνεται λόγος περί της αξίας, της ικανότητας και της συμπεριφοράς τους. Και επειδή οι δικαστές μας δεν στερούνται φιλοτιμίας, θα φροντίσουν, όπως μη δώσουν αφορμές σε επικρίσεις δίκαιες εξ' αιτίας της διαγωγής των, και να μην εξευτελίσουν τη δικαιοσύνη στα μάτια της κοινωνίας, μεταξύ της οποίας ζουν. Δια τούτο λέγω, ότι δεν είναι δυνατόν να συνηγορήσω υπέρ των μεγάλων κέντρων· εάν δε έχει αρετές το νομοθέτημα αυτό, ομολογώ μετά πεποιθήσεως, ότι η πρωτίστη αρετή του είναι, ότι καθιστά και άλλα δικαστικά κέντρα.

Δεν είναι δε η πρώτη φορά, κατά την οποία αναπτύχθηκε στην αίθουσα αυτή η ανάγκη της συστάσεως και άλλων δικαστηρίων. Από 30 ετών δεν υπήρχε σύνοδος Βουλευτική, κατά την οποία να μη συζητείτο το ζήτημα αυτό· και αν δεν είχε πολλούς υποστηρικτάς, επιζητούντας την σύσταση δικαστηρίων, δεν είχαν όμως και πολλούς. Κατά το 1865, όταν υποβλήθηκε διοικητικό σύστημα, υποβλήθηκε και δικαστικό, το οποίο ψηφίσθηκε μάλιστα από τη Βουλή σε πρώτη ανάγνωση, άλλ' η Κυβέρνηση εκείνη παρητήθη, απολέσασα την πλειοψηφία της Βουλής, και το νομοσχέδιο δεν ψηφίσθηκε. Είχε αντιληφθεί η Κυβέρνηση την ανάγκη, όπως προβεί σε σύσταση δικαστηρίων, διότι μη λησμονείτε, Κύριοι, ότι, αν δεν παρέχετε στον Ελληνικό λαό δικαιοσύνη, αν δεν παρέχετε σ' αυτόν διοίκηση, άλλ' αφήντε αυτόν εκτεθειμένον σε κάθε είδους καταπιέσεις, βασιζόμενοι στο φιλήσυχο του χαρακτήρος αυτού, μεγάλως τον αδικείτε. Στις απόκεντρες επαρχίες δεν υπάρχει ίχνος διοικήσεως. Ο πολίτης, ο αδικούμενος από το χωροφύλακα και από τον τελευταίο υπάλληλο, δεν έχει πού να καταφύγει, για να υποβάλει το παράπονό του, δεν έχει πού να ζητήσει θεραπεία...

Παπαμιχαλόπουλος. Τώρα θα έχει;

Μπουφίδης. Και βεβαίως θα έχει τώρα. Δεν θα έχει ίσως τόσο, όση επιθυμεί, αλλά θα έχει περισσότερη από εκείνη, την οποία είχε μέχρι τώρα (θόρυβος). Σας βλέπω απαισιόδοξους. Αλλοίμονον, εάν μας καταλάβει τέτοια απαισιοδοξία! Η απαισιοδοξία γεννά την απελπισία, η οποία παραλύει κάθε διάθεση προς εργασία υπέρ του κοινού καλού, αφού θεωρούμε ότι ό,τι κι αν επιχειρήσουμε προς βελτίωση της καταστάσεως είναι μάταιο. Αλλά σε κάθε περίπτωση πρέπει να πράξουμε εκείνο, το οποίο έλεγε ο κ. Βουλευτής εξ Αττικής· να θέσουμε βρόχο στο λαιμό μας, για να απαγχονισθούμε. Αλλά με αυτό τον τρόπο οι πολιτικοί άνδρες ούτε συζητούν ούτε σκέπτονται. Οι πολιτικοί άνδρες δεν πρέπει να απελπίζονται· πρέπει να προσπαθούν να κατορθώνουν τα καλά, ελπίζοντας ότι στο μέλλον θα πετύχουν τα καλύτερα. Μετά τόσα παθήματα αναμένει ο Ελληνικός λαός από αυτή τη Βουλή, όπως προβεί σε μέτρο που να εγγυάται τη βελτίωση των κακώς χόντων, και να μεριμνήσει για να περισυλλέξει τα ερείπια. Με ποιο τρόπο θα επέλθει η περισυλλογή αυτή; Με ποιο τρόπο θα εμπνεύσει στο λαό την πεποίθηση ότι προς τον σκοπό αυτό εργάζεται, όταν δεν δίδει εις αυτόν τα απαραίτητα στοιχεία για τη βελτίωση, διοίκηση και δικαιοσύνη; Ναι, Κύριοι! καθήκον

έχουμε όλοι να μην εκμεταλλευόμεθα για πολιτικούς σκοπούς ζητήματα τέτοιου είδους, ωφελούμενοι από το γεγονός, ότι τα ζητήματα αυτά θίγουν προσωπικά συμφέροντα ολοκληρώνων πληθυσμών· πρέπει να συντρέξουμε στο έργο της ανορθώσεως, διότι είναι καιρός να εννοήσουμε επί τέλους, ότι επιβάλλεται σ' εμάς να μεταρρυθμίσουμε το καθεστώς κατά τρόπο, ο οποίος να επιτρέπει σε εμάς όπως εγείρουμε αργότερα αξιώσεις, για να υποβάλουμε το λαό σε θυσίες. Μόνο αποδεικνύοντας ότι εννοούμε να δώσουμε στο λαό διοίκηση και δικαιοσύνη, δυνάμεθα ν' απαιτήσουμε από το λαό θυσίες. Όταν δε αποδεχόμεθα όλοι, ότι πρέπει να διαχωρίσουμε το στρατό από την πολιτική, ότι πρέπει να παραδώσουμε το στρατό στο στρατό, ότι πρέπει να μορφώσουμε τους πολίτες με τελειότερο εκπαιδευτικό σύστημα, ότι πρέπει ν' αποκαταστήσουμε τέλεια δημοτική εκπαίδευση, η οποία είναι ο επιούσιος άρτος των λαών, πρέπει να κατανοήσουμε, ότι όλα αυτά μόνο δια μεταρρυθμίσεως νομοθετικής των όσων υφίστανται σήμερα τότε μόνο δύνανται να γίνουν όλα αυτά. Άλλ' ενώ όλοι με μια φωνή ταύτα επιζητούμε, εσείς εξεγείρεσθε, όταν προκαλείσθε να ψηφίσετε τέτοιου είδους νομοθετήματα! Αναγνωρίζετε το ορθόν των μέτρων άραγε και δεν θέλετε να προέλθει από εμάς κανένα αγαθό; Αλλά τότε, αν έχετε τη δύναμη, ας πράξετε εσείς το αγαθό, εμείς δε θέλουμε σπεύσει να παράσχουμε προς εσάς όλη μας τη συνδρομή. (Χειροκροτήματα εξ αμφοτέρων των πτερύγων και εκ των θεωρείων).

Κ. Παιαμιχαλόπουλος. Αληθώς, κύριε Πρόεδρε, δεν ανέμενα ν' ακούσω σ' αυτή την αίθουσα από άνδρα που πέρασε τη ζωή του στην άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος, λίαν επιτυχώς, ομολογουμένως, και τον υπόλοιπο βίο του εκ παραλήλου στην πολιτική, δεν ανέμενα να ακούσω απ' αυτόν τέτοιο ευτελισμό της δικαιοσύνης της πατρίδος του...

Τινες βουλευταί. Είναι η αλήθεια.

Κ. Παπαμιχαλόπουλος... κι αυτό, για να χρησιμεύσει στον κ. Βουλευτή ως παράδειγμα, ότι η δικαιοσύνη κακώς λειτουργεί στα μεγάλα κέντρα· διότι η πρόθεσή του δεν ήταν να προσβάλει τη δικαιοσύνη, αλλά ν' αποδείξει, ότι κακώς λειτουργεί στα μεγάλα κέντρα, ενώ στη Λεβάδεια ή την Άμφισσα λειτουργεί κάλλιον. Εγώ δεν δύναμαι να εννοήσω κατά τι θα λειτουργή καλύτερα στη Λεβάδεια το Πρωτοδικείο, αφού θ' αποτελείται από τους ίδιους δικαστές.

Μπουφίδης. Είπα ότι δεν φταίνε οι δικαστές.

Δηλιγιάννης. Η τακτική αυτή δεν νομίζω ότι διευκολύνει τις συζητήσεις, αντίθετα νομίζω, ότι παράγει διαπληκτισμούς και σκάνδαλα. Η γνώμη, την οποίαν είχα κατά το 1875, το Δεκέμβριο, αυτή η γνώμη εξακολουθεί να είναι για μένα η κρατούσα. Η γνώμη, δε, την οποίαν κατά Δεκέμβριο του 1875 έδωσα στη Βουλή, είναι, ότι προσέγγιση των δικαστών προς τους δικαζομένους είναι επικίνδυνος για τη δικαιοσύνη. Κατά το 1875, το Δεκέμβριο, Πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου ήταν επιφανής πολιτικός άνδρας, ο αείμνηστος Κουμουνδούρος. Επρότεινε στη Βουλή πίστωση, δια της οποίας ζητούσε τα αναγκαία χρήματα, για να συστήσει Πρωτοδικείο στην Κόρινθο. Άλλ' όταν συζητήθηκε η πίστωση αυτή, έκρινα ότι είχα καθήκον να αντιλέξω, αν και συνέπιπτε να μην είμαι μεν από εκείνους, οι οποίοι ανήκουν στις τάξεις του κόμ-

ματος, του οποίου ηγείτο ο μακαρίτης Κουμουνδούρος, πολυτευόμενος αυτοβούλως μετά 10 και πλέον φίλων, να συμπαθώ όμως τον αείμνηστο άνδρα και να παρέχω εις αυτόν την υποστήριξή μου κατά τις συζητήσεις του Κοινοβουλίου, όσες φορές βεβαίως οι γνώμες του Υπουργείου δεν ήσαν αντίθετες προς τις δικές μου γνώμες. Τέτοιας περίπτωσης ήταν η εισαχθείσα πρόταση της συστάσεως νέου Πρωτοδικείου. Αγόρευσα κατά της προτάσεως αυτής· ο Πρωθυπουργός αντείπε προς με· Αφού επανήλθε και αγόρευσε, η δε ψηφοφορία που έγινε με ονομαστική κλήση έδωσε σ' εμένα άδικο, διότι η Βουλή επεψήφησε την πίστωση, την οποία ζητούσε ο Πρωθυπουργός. Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας βεβαίως δεν εξέπληξεν, αφού υποστηρίζετο το νομοσχέδιον από τους φίλους του Υπουργείου, αν και το νομοσχέδιον δεν είχε χαρακτήρα πολιτικό. Αλλά τσαούτην είχα πεποίθησα περί του επιζημιού του μέτρου, ώστε έκρινα ότι έπρεπε να ματαιώσω αυτό κατ' άλλον τρόπον, συνεννοήθηκα δε με πολλούς Βουλευτές, και κατορθώθηκε την εσπέρα εκείνη ν' αποφασίσει η Βουλή, όπως συσταθούν διαδοχικά Πρωτοδικεία όχι μόνο στην Κόρινθο, αλλά και στα Καλάβρυτα, στο Γύθειο, στην Ευρυτανία, στην Κυνουρία, στη Γόρτυνα, στη Θήβα, στην Ιθάκη και στο Ξηροχώριο. Ο αριθμός των Πρωτοδικείων των συσταθέντων ανεβιβάσθηκε σε 10 περίπου, πλην του Πρωτοδικείου της Κορίνθου. Ο μακαρίτης Κουμουνδούρος τότε ανήλθε στο βήμα, και παρεκάλεσε την Βουλήν να παύση πλέον τις ψηφοφορίες.

Α. Σιμόπουλος (Υπουργός επί των Οικονομικών). Διότι εξηκολούθη η δημιουργία και άλλων.

Θ. Π. Δηλιγιάννης. Διότι σε κάθε από τις προτάσεις αυτές γινόταν ψηφοφορία, και κάποιες από τις ψηφοφορίες εγένοντο με ονομαστική κλήση. Δήλωσε ο μακαρίτης Κουμουνδούρος, ότι τα θέματα έχασαν την αξίαν των, ότι είναι περιττόν πλέον να επαναλαμβάνονται ψηφοφορίες. Ο αείμνηστος ανήρ είχε αρετήν, της οποίας πολλάκις εμνήσθη· ήταν καθ' υπερβολή ανεκτικός. Σηκώθηκα από τη θέση μου – καθόμουν επάνω σε θρανίο – και παρέστησα στον αγορεύσαντα τότε, ότι, εάν απώλεσαν τα θέματα τη σημασία των, εάν οι εργασίες μας έπαυσαν να είναι σπουδαίες, παρέστησα ότι δεν φταίμε εμείς, άλλ' ότι φταίει το Υπουργείο, το οποίον εισήγαγε πρόταση όχι σπουδαία. Αληθώς όχι σπουδαία θεωρούσαμε την πρόταση περί συστάσεως Πρωτοδικείου στην Κόρινθο. Έτσι, με τη συναίνεση του Υπουργείου και με τη Βουλή να επικροτεί, έγινε δεκτό να κριθεί, ότι δεν συζητήθηκε τίποτα. Τοιουτοτρόπως και το Πρωτοδικείο Κορίνθου δεν συνεστήθη και τα άλλα Πρωτοδικεία δεν συνεστήθησαν. Τη γνώμη αυτή έχω και σήμερα, και ομολογώ ότι φρονώ, ότι η ούσταση Πρωτοδικείων σε στενές περιφέρειες, σε μικρές περιφέρειες, είναι επιζήμια. Και εάν είναι άριστοι οι δικαστές, και εάν είναι ανώτεροι πάσης υπονοίας, μεροληψίας και μη ευθύτης, πρέπει να μη λησμονήσουμε, κύριοι Βουλευτές, ότι οι αρχαίοι έλεγαν, ότι δεν αρκεί μόνο να είναι, αλλά και να φαίνονται ότι είναι. Υπόνοιαι εγείρονται και δημιουργούνται στη συνείδηση των πολιτών, ότι οι δικασταί χαρίζονται, ότι μεροληπτούν, ότι επηρεάζονται από τις σχέσεις τους.

Ο κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας έχει μεγίστη ευστροφίαν πνεύματος και ευφυίαν

αξίαν αναγνωρίσεως· αλλά μετέτρεψε τα ζητήματα, όταν δ' λέγουμε περί των στενών περιφερειών και περί της προσεγγίσεως των δικαζομένων προς τους δικάζοντας, εξεικόνισε ποία τυγχάνει η απονομή της επανορθωτικής δικαιοσύνης στην Αθήνα, στη μέγιστη αυτή περιφέρεια. Συμπέρανε δε, ότι αν η απονομή της επανορθωτικής δικαιοσύνης είναι τοιαύτη, την οποία παρέστησε, στην Αθήνα, ουδείς έχει δικαίωμα να παραπονεθεί, εάν σε κάποια στενή περιφέρεια είναι τοιαύτη η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, ενώ αυτός νομίζει ότι είναι πολύ καλύτερη. Το δικό μου επάγγελμα δεν με υποχρεώνει να φοιτώ στο Πλημμελειοδικείο, ομολογώ δ' ότι μέχρι αυτή την ώρα αγνοούσα όσα γίνονται στο Πλημμελειοδικείο Αθηνών, μετ' εκπλήξεως δε και μετά θλίψεως άκουσα την εξεικόνιση των εργασιών του Πλημμελειοδικείου Αθηνών, την οποίαν ο κύριος Βουλευτής εκ Λεβαδείας περιέγραψε. Είπα μετ' εκπλήξεως, όχι διότι αμφισβητώ την ακρίβεια της εικόνας, άλλ' εξεπλάγην, πώς ο Εισαγγελεύς των Εφετών, ο οποίος είναι ο ανώτερος επιθεωρητής της ποινικής δικαιοσύνης, πώς ανέχεται τέτοια κατάσταση, πώς δεν κάλεσε άμέσως τον Εισαγγελέα των Πρωτοδικών, δεν εξήγησε παρ' αυτού λόγον, πώς συμπράττει σε τέτοια σάτυραν της απονομής της δικαιοσύνης, αυτός ο υποκατάστατος αυτού, ο Εισαγγελεύς των Πρωτοδικών. Εάν εκείνοι, οι οποίοι είναι επιτετραμμένοι λειτουργοί κατά την απονομή της δικαιοσύνης, και έχουν είτε κυρία, είτε επικουρική αποστολή στην απονομή αυτής, δεν εκπληρώσι τα καθήκοντά των, εάν οι επιτηρούντες αυτούς δεν εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους, είναι απελπισία, Κύριοι, για κάθε δικαστήριο, όπου και αν τούτο λειτουργεί. Και παίρνοντας μάλιστα αφορμή απ' αυτό ν' αποταθώ προς τον Υπουργό της Δικαιοσύνης, αν και ελπίζω ότι δεν έχει ανάγκη της δικής μου προτροπής και ενισχύσεως ο κ. Υπουργός, και θα πρέπει να λάβει αφορμή να μην αφήσει να παρέλθουν οι λόγοι του κ. Βουλευτού εκ Λεβαδείας στη σιωπή, αλλά να ζητήσει να εξετάσει τα πράγματα πώς έχουν, και όχι μόνο να οδηγήσει τους αντιπροσωπεύοντας την Πολιτείαν, όπως ασκούν τη δημοσία αγωγή εκεί, όπως εκπληρώνουν ειλικρινά και όχι εικονικά το καθήκον τους, αλλά και να πάρει μέτρα εναντίον εκείνων, οι οποίοι έδωσαν αφορμή σε τέτοιο σατυρισμό της δικαιοσύνης της πατρίδος μας.

Αλλά το κακόν αυτό ας υποθέσωμεν ότι είναι μοναδικό στην Αθήνα, εύχομαι δε να είναι μοναδικό, και να μη διαπράττεται και σε άλλα μέρη, ελπίζω δε να μην επαναληφθεί και στο μέλλον, εάν το Υπουργείον της Δικαιοσύνης προβεί σε έρευνες περί του πράγματος και φροντίσει να διορθώσει τα κακώς κείμενα.

Αλλά δεν επρόκειτο περί της ευρείας περιφέρειας των Αθηνών, περί του κέντρου των Αθηνών, για να περιγράψει ο κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας ποία τυγχάνει η κατάσταση του Πλημμελειοδικείου επρόκειτο περί άλλου θέματος, τούτου, ότι, όταν ιδρύονται Πρωτοδικεία σε μικρές περιφέρειες, σε μικρές κοινωνίες, όταν οι δικαστές είναι αναγκασμένοι να συγκοινωνούν, να είναι σε άμεση επαφή με τους κατοίκους του χωριού ή της κωμοπόλεως εκείνης, στην οποία εδρεύει το Πρωτοδικείο, όταν συναντιώνται οι δικαστές και οι δικαζόμενοι, όταν γεύονται, όταν περνούν τα βράδια μαζί τους, όταν είναι σε άμεση επαφή και άμεση συγκοινωνία, είναι αδύνατον να μένουν ανεπηρέαστοι. Οι κοινωνικές σχέσεις πολλές φορές ενθαρρύνουν όσους είναι

προσπλωμένοι στα δικά τους συμφέροντα, συμβαίνει δε οι σχέσεις αυτές να εκτρέπονται και μέχρι της εκπληρώσεως των δημοσίων καθηκόντων, και εάν τυχόν οι δικαστές είναι ανώτεροι κάθε τέτοια αιτίας, είναι όμως όχι αδύνατον, εκείνοι οι οποίοι έχουν αντίθετα συμφέροντα, να μην πείθονται ότι, εάν εξέδωσαν οι δικαστές τέτοια απόφαση, εξέδωσαν αυτή μετά δικαιοσύνης, δεν είναι αδύνατον να υποθέσουν, ότι την εξέδωσαν χάριν εκείνων, μετά των οποίων συμβιώνουν και βρίσκονται σε άμεση επαφή.

Κατά την δική μου γνώμη, η δικαιοσύνη του λαού πρέπει να είναι μέσα στο λαό, και να βρίσκεται σε άμεση επαφή μαζί του. Η ανώτερα όμως δικαιοσύνη δεν πρέπει να έχει σχέσεις με τους δικαζομένους. Ενθυμείστε τους αρχαίους, πόσο υπερβολικά έκριναν αυτά, πώς αναπαρίσταναν με εικόνες τη γνώμη τους, για να διδάξουν στα πλήθη, ότι οι δικάζοντες πρέπει να είναι ξένοι των δικαζομένων. Πολλοί ενθυμούνται τα ιστορούμενα περί των δικαζόντων στο σκοτάδι, για να μη βλέπουν τα πρόσωπα των δικαζομένων.

Γ. Θεοτόκης. Εξήτασα το ζήτημα, Κύριοι, από τη διοικητική του σκοπιά. Αλλά το ζήτημα συζητήθηκε από προλαλήσαντες και από τη δικαστική του σκοπιά. Και ακούσατε τους μεν κατηγορούντες το σύστημα των μικρών δικαστηρίων, ή μάλλον το σύστημα των δικαστηρίων που λειτουργούν στις μικρές πόλεις. Και ακούσατε τον εύγλωττο εκ Λεβαδείας Βουλευτή, που αντιμετώπισε τα επιχειρήματα, τα οποία από αυτό το βήμα αναπτύχθηκαν κατά των συγκεκριμένων δικαστηρίων, δύνασθε δε να κρίνετε μεταξύ των επιχειρημάτων του μεν και των επιχειρημάτων των δε. Αλλά ο αξιότιμος εκ Γόρτυνος Βουλευτής προσεπάθησε να μειώσει την εντύπωση, την οποία ο λόγος του αξιότιμου εκ Λεβαδείας Βουλευτού προξένησε στη Βουλή, και ανέφερε, ότι όσα λέχθηκαν απ' αυτόν, σχετικά με το δικαστήριο των Αθηνών, ήσαν υπερβολικά, και εξέφρασε την απορία του, πώς ο Εισαγγελεύς δεν ενήργησε προς τιμωρίαν των δικαστών, περί των οποίων έκανε μνεία ο αξιότιμος εκ Λεβαδείας Βουλευτής. Αλλά ποίαν ενέργειαν πδύνατο, παρακαλώ, να κάνει ο Εισαγγελεύς; Μήπως ο αξιότιμος Βουλευτής εκ Λεβαδείας παρέστησεν, ότι εκ κακής προαιρέσεως των δικαστών τα γεγονότα ταύτα τα λυπηρά συνέβησαν; Συνέβησαν, συμβαίνουν και θα συμβαίνουν, διότι είναι αδύνατον, εξ' αιτίας του μεγάλου αριθμού των δικών, να επαρκέσουν οι δικαστές προς λεπτομερή και ακριβή εξέταση των υποθέσεων. Αυτό παρέστησε ο κ. Βουλευτής, και υποστήριξε, ότι στο δικαστήριο, το οποίο θα έχει λιγότερες υποθέσεις, η εξέταση θα γίνεται καλύτερα, η εκδίκαση της υποθέσεως τακτικωτέρα.

Η σθεναρή υπεράσπιση των επιχειρημάτων του Μπουφίδη εκ μέρους του ιδίου του Πρωθυπουργού και Υπουργού Εσωτερικών Γ. Θεοτόκη δεν άφησε περιθώριο σε κανέναν να αμφισβητήσει ότι ο Μπουφίδης θα καθιστούσε με τη σύμφωνη γνώμη της Βουλής τη Λεβάδεια πρωτεύουσα του Νομού Βοιωτίας.

Στη Θήβα οι παράγοντες όλης της πόλης και της επαρχίας συνειδητοποιούσαν πλέον ότι η βουλή θα ψήφιζε το νομοσχέδιο και ότι η Λεβάδεια θα γινόταν το κέντρο του Νομού.

Η κατάσταση άρχισε να επιδεινώνεται.

Οι Θηβαίοι πίστευαν ότι η Κυβέρνηση είχε δώσει εντολή στο τηλεγραφείο να μην αποστέλλονται τηλεγραφήματα διαμαρτυρίας στον τύπο, γεγονός που ανάγκασε το Δικηγόρο Β. Κυρέλλο να στείλει στην εφημερίδα «Εμπρός» την πιο κάτω επιστολή:

Κύριε Συντάκτη,

Σας γράφω από τας επαναστατημένας Θήβας μη έχων δε την απαιτουμένην ψυχικήν γαλήνην όπως σας περιγράψω την έκρυθμον κατάστασιν, παρακαλώ ν' ακούσετε δι' αυτήν τους επιφέροντας το παρόν μου.

Τους εστείλαμεν επίτηδες διότι τα τηλεγραφήματά μας τα κατακρατεί η λογοκρισία.

Εν Θήβαις, 10 Ιουνίου ώρα 11 π.μ.

Υμέτερος Β. Κυρέλλος

Το τηλεγράφημα που νόμιζαν λανθασμένα ότι δεν είχε φθάσει στον βασιλιά έλεγε:

Μεγαλειότατε,

Επαρχία Θηβών, δολοφονουμένη υπό της Κυβερνήσεως και θυσιαζομένη εις αυθαιρέτους θελήσεις βουλευτού Λεβαδείας, μαίνεται από τριών ημερών, ετέθη δε υπό την σκέπην της Υμετέρας Μεγαλειότητος, παρ' ης και μόνης αναμένει την σωτηρίαν της.

Η Κυβέρνησις αντί να συντελέσει εις κατευνασμόν εξαφθέντων πνευμάτων ρίπτει έλαιον εις την πυράν και μας θέτει από σήμερον υπό την πτέρναν ίλης ιππικού. Απαγορεύει δε την αποστολήν τηλεγραφημάτων και παραποιεί οσάκις δεν παρακρατεί τα αποστελλόμενα. Ο λαός έτι πλέον εξαγριωθείς εκ τούτου, προβαίνει εις τα έσχατα και συγκρατείται μόλις υπό των συντηρητικών του τόπου στοιχείων. Υμέτερα Υψηλή επέμβασις ας προλάβει βεβαίαν αιματοχυσίαν.

Το πρωί της 10 Ιουνίου έφθασε έξω από τη Θήβα η ίλη του ιππικού σε απόσταση περίπου 15 λεπτών από την πόλη. Ο Δήμαρχος Θηβών Ζεγγίνης μαζί με τον Αστυνόμο προϋπάντησαν τον ήλαρχο Μελέαγρο και του ζήτησαν να μην εισέλθουν στη Θήβα φοβούμενοι μήπως ερεθιστεί το εξαγριωμένο πλήθος από την παρουσία τους.

Ο διοικητής της ίλης σεβάσθηκε το αίτημά τους και κάλεσε τον τηλεγραφήτη της πόλης, στον οποίο έδωσε εντολή να διαβιβάσει αναφορά του στην Κυβέρνηση, από την οποία ζήτησε νεώτερες διαταγές.

Οι Θηβαίοι έδωσαν τροφή για την ίλη μόνο για μια ημέρα, γεγονός που ανάγκασε το Υπουργείο Στρατιωτικών να διατάξει την αποστολή τροφοδοσιών για τις ανάγκες της ίλης.

Όταν στις 6 μ.μ. της 10 Ιουνίου έφθασε στο Υπουργείο Στρατιωτικών το τηλεγράφημα του ήλαρχου Μελέαγρου, ο τμηματάρχης δημοσίας ασφαλείας ταγματάρχης χωροφυλακής Κόκκαλης το προσκόμισε ιδιοχείρως στον Υπουργό Στρατιωτικών Κουμουνδούρο μέσα στη Βουλή.

Συνήλθε έκτακτο υπουργικό συμβούλιο και αποφασίσθηκε η άμεση αποστολή του συνταγματάρχη πεζικού Δημ. Στάικου με εντολή να εξετάσει την κατάσταση και να λάβει κάθε νόμιμο μέτρο για την επαναφορά της τάξεως.

Ο συνταγματάρχης Στάικος ανεχώρησε νύχτα για τη Θήβα με άμαξα, συνοδευόμενος από τον ανθυπολοχαγό Βαλάση, ενώ ακολουθούσε μικρή δύναμη ανδρών.

Ταυτόχρονα ο υπουργός Στρατιωτικών Κουμουندούρος διέταξε τηλεγραφικά το διοικητή του ευζωνικού τάγματος Κορίνθου Πίκουλα να αναχωρήσει με το τάγμα του για τη Θήβα. Μετά το υπουργικό συμβούλιο, ο υπουργός Οικονομικών Σιμόπουλος κάλεσε στο γραφείο του το βουλευτή Θηβών Παπαχατζή και αφού μίλησαν επί μακρόν ανεχώρησε ο Παπαχατζής εκτάκτως για τη Θήβα.

Έξω από τη Βουλή ο Δαούτης δήλωνε στους δημοσιογράφους ότι ο Παπαχατζής εστάλη από την Κυβέρνηση για να καθησυχάσει τα πράγματα.

Για τη Θήβα ανεχώρησαν επίσης ο Αντιεισαγγελέας Αθηνών Αγγελακόπουλος και ο Ανακριτής Ιωαννίδης προς ενέργεια ανακρίσεων και ανακαλύψεως των πρωταιπίων των ταραχών.

Η Κυβέρνηση έδειχνε πλέον αποφασισμένη να πάρει αυστηρά μέτρα.

Ο συνταγματάρχης Στάικος κατέλυσε στο Κριεκούκι, όπου είχε μεταβεί προς καταυλισμό και η ίλη του Μελέαγρου.

Στις 11 Ιουνίου το πρωί ο ανακριτής Ιωαννίδης ανήγγειλε τηλεγραφικά στο Υπουργείο Δικαιοσύνης ότι παρουσιάσθηκε ενώπιον του επιτροπή εγκρίτων Θηβαίων και τον διαβεβαίωσαν ότι είναι πρόθυμοι να σεβασθούν τους νόμους και ότι δεν πρόκειται να αντιπάρξουν αντίσταση στις ενέργειες των δικαστικών αρχών.

Ο ανακριτής Αγγελακόπουλος ενημέρωσε τηλεγραφικά τον Υπουργό Δικαιοσύνης το μεσημέρι της ίδιας ημέρας ότι η παρουσία του Βουλευτή Παπαχατζή ηρέμησε τα πνεύματα και ότι η τάξη έχει αποκατασταθεί.

Οι δύο εκπρόσωποι της Δικαιοσύνης μαζί με το βουλευτή Παπαχατζή πήγαν στο Κριεκούκι και συνεννοήθηκαν με το συνταγματάρχη Στάικο για την είσοδο των στρατιωτικών δυνάμεων στη Θήβα.

Προηγήθηκε το ευζωνικό σώμα, μετά το πεζικό και ακολουθούσε το ιππικό, ένα σύνολο 500 ανδρών με επικεφαλής το ταγματάρχη Πίκουλα και τον ίλαρχο Μελέαγρο. Οι πολίτες αντιμετώπισαν φιλικά το στρατό και οι κάθε είδους απειλές αποδείχθηκαν απλά λόγια.

Ο στρατός κατέλυσε στα σχολεία της πόλης.

Το απόγευμα 15μελής επιτροπή των Θηβαίων επισκέφθηκε το συνταγματάρχη Στάικο για να χαιρετίσουν την άφιξη του στρατού και να διατυπώσουν τα αιτία της έκρυθμης κατάστασης.

Ο ιατρός Β. Δράκος απευθύνθηκε στο Στάικο εκ μέρους της επιτροπής λέγοντας:

Κύριε συνταγματάρχα

Η πόλις των Θηβών δι' ημών οας απευθύνει τους χαιρετισμούς της.

Λυπείται λίαν υποδεχθείσα υμάς και τον αδελφόν στρατόν άνευ της πρεπούσης εκδηλώσεως αισθημάτων αγάπης, διότι ήλθατε εκτελώντας διαταγάς να καταστείτε την εκδήλωσιν των αισθημάτων μας δια την αδικίαν ήτις μας προσγίγνεται. Καίτοι

γνωρίζομεν ότι οι τύποι δεν επιτρέπουν, εν τούτοις ευαρεσθηθείτε να δεχθήτε την παράκλησιν, πν ολόκληρος η επαρχία δι' ημών σας απευθύνει, ίνα μεταβιβάσετε οπουδήποτε την άπειρον θλίψιν της, δια το μελετώμενον κατ' αυτής μέγα αδίκημα δια της επιψηφίσεως ως έχει του νομοσχεδίου περί Διοικητικής του Κράτους διαίρεσεως.

Ο Στάικος τους υπενθύμισε ότι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να παραβιάζει τους νόμους και ότι ο στρατός έχει έλθει για να μην επιτρέψει βιαιότητες, συνέστησε να επιδείξουν νομιμοφροσύνη και με τους πολιτικούς εκπροσώπους τους να διεκδικήσουν νόμιμα τα αιτήματά τους.

Η δήλωση του πρωθυπουργού Θεοτόκη ότι την ψήφιση του νομοσχεδίου δεν θεωρεί ζήτημα εμπιστοσύνης, αλλά αφήνει ελεύθερους τους κυβερνητικούς βουλευτές να ψηφίσουν κατά συνείδηση, ευχαρίστησε τους Θηβαίους διότι άφηνε ελπίδες για τη μη ψήφιση του νομοσχεδίου.

Οι συνεχείς επαφές του βουλευτή Παπαχατζή με τους συμπολίτες του, διαμόρφωσαν μια νέα κίνηση τακτικής στον αγώνα της Θήβας.

Έδειχναν ικανοποιημένοι με μια τροπολογία όπου διοικητικά και δικαστικά να ανήκουν στο νομό Αττικής ή, σε περίπτωση που δεν γινόταν δεκτό αυτό το αίτημά τους, να ανήκαν διοικητικά στο νομό Βοιωτίας και δικαστικά να μην υπάγονταν στη δικαιοδοσία του Πρωτοδικείου Λεβαδείας, αλλά να παρέμεναν στη δικαστική δικαιοδοσία των Αθηνών.

Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε σε συνεδρίασή του την ψήφιση του Νομοσχεδίου ως είχε, ενώ ο Υπουργός Δικαιοσύνης Καραπάυλος διέταξε τις δικαστικές αρχές, που είχαν μεταβεί στη Θήβα, να συνεχίσουν τις ανακρίσεις και να προβούν στη σύλληψη των πρωταγωνιστών των επεισοδίων.

Ο Υπουργός Στρατιωτικών Κουμουνδούρος διέταξε το Στάικο να βοηθήσει την ανάκριση στο έργο της.

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης δήλωσε ότι:

Θα εκδοθούν εντάλματα κατά πάντων των υποκινησάντων τον λαόν εις τας ταραχάς, των αγορευσάντων εις τα συλλαλητήρια, ακόμη και κατ' αυτών των Δημάρχων, αν ήθελε προκύψει ένδειξη της ενοχής των.

Φαίνεται ότι οι πολίται παρασύρθησαν υπό πολιτικών κερδοσκοπών, εκμεταλλευθέντων αυτούς δι' άλλα συμφέροντα.

Ελπίζομεν ότι η ανάκριση θα αποκαλύψη τους πθικούς αυτουργούς, θα τιμωρηθώσι δε ούτους αυστηρότερον και αυτών των στασιακών.

Οι ανακριθέντες από τον Ανακριτή Ιωαννίδη ήταν οι Βασίλειος Κυρέλλος Δικηγόρος, Θωμάς Σαχάλης, Ε. Αναστασίου Δικηγόρος, Ερμ. Παπαχατζής Δικηγόρος, Νικ. Αναστασίου Ιατρός, Αναστάσιος Ζεγκίνης Δήμαρχος Θηβών, Ζερβόπουλος έμπορος, Τσέλιος Ιατρός, Δημ. Βαγιάννης Φαρμακοποιός και Π. Ζήσης.

Όλη αυτή η κατάσταση έδινε τροφή στον Αθηναϊκό τύπο, που κατακλυζόταν από άρθρα, επιστολές, χρονογραφήματα, σκιτσόγραφα, στίχους.

Ο περίφημος Σουρής έγραψε στο «Αστυ»:

Θηβαϊκός πόλεμος

*Κύττα, μάχη συγκροτείται, κι' ο Μπουφίδης απηνώσ
πέρυγι λευκή χιόνος επελαύνει στεγανός,
κ' ο Κακούλεζας της Θήβας, που πολέμου μένος κρύπτει,
Πυρ παλτόν εις τούτον ρίπτει,
κεραυνώνων τον Μπουφίδην ως ο Ζευς τον Καπανέα...
χαίρε γενεά γενναία.
Να κι' ο Λάππας στον καυγά
ώσπερ γίγας υψωθείς,
πλην κι' εκείνος επί γα έπεσε πανταλωθείς.*

Στην ίδια εφημερίδα υπήρχε σχόλιο από την αγόρευση Μπουφίδη στη βουλή και εγένετο μνεία του εύθυμου περιστατικού με το μάρτυρα από την Αίγινα. Έγραφε η εφημερίδα:

(Νοστιμώτατον) δικαστικόν ανέκδοτον διηγήθη προχθές εν τη Βουλή ο κ. Μπουφίδης, ομιλών περί της νέας διοικητικής διαιρέσεως και θέλων ν' αποδειξη την ανεπάρκειαν των υφισταμένων δικαστηρίων.

Συνέχιζε με τη λεπτομερή περιγραφή του περιστατικού και κατέληγε:

Και ο εν μικροσκοπία Ντρέϋφους απαγεται εις το πραιτώριον, ότε μετ' ολίγον προσάγεται προς εκδίκασιν της ανακοπής του, ο αληθής κατηγορούμενος, ο πραγματικώς καταγγελλθείς. Ο απροσδοκίτως καταδικασθείς δεν γνωρίζομεν τι έγεινε εν εις την περίστασιν ταύτην, αλλά προδήλως εδέπσε να γείνη προσφυγή εις τον Άρειον Πάγον και να διαταχθή η αναθεώρησις της δίκης!

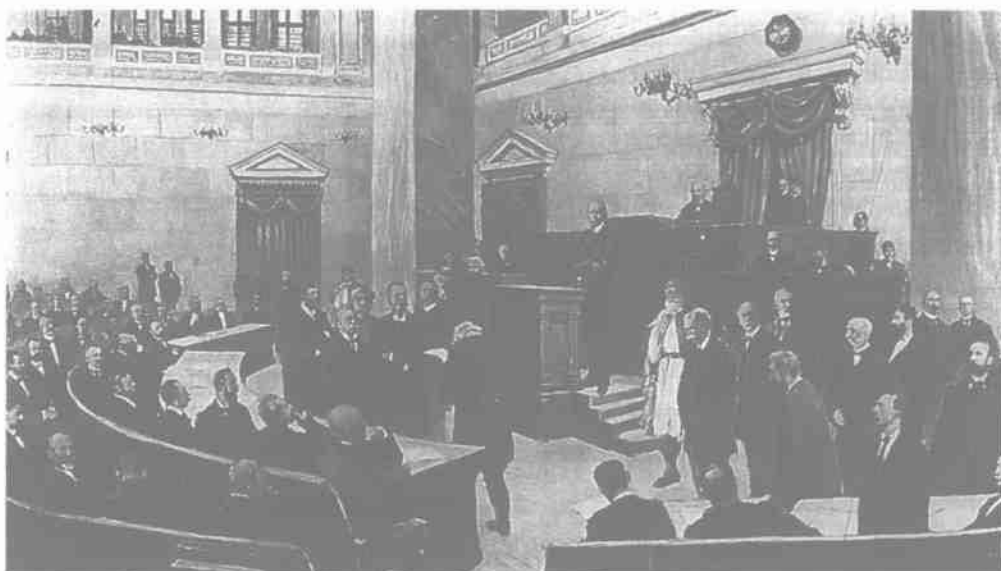
Το ανέκδοτον είναι τω όντι διασκεδαστικώτατον και δεν είναι δυστυχώς μοναδικόν· άλλ' είναι βέβαιος ο κ. Μπουφίδης, ότι αυτά δεν θα γίνωνται – όχι εις τους Παρισίους πλέον – άλλ' εις την Λεβάδεια.

Το Σάββατο 12 Ιουνίου στην εφημερίδα «ΕΜΠΡΟΣ» υπήρχε το πιό κάτω άρθρο:

«Τα παράδοξα»

Και αι μεν απειλαί των Θηβαίων περί ενόπλου εισβολής εις Αθήνας δεν παρέχουν, ελπίζομεν, πραγματικόν κίνδυνον, όπως ανησυχεί τις. Μολονότι η πρωτεύουσα δεν έχει την τύχην, καθώς και η Λεβάδεια, να διατελή υπό την στρατηγίαν του συμπαθεστάτου άλλως τε βουλευτού κ. Μπουφίδου, η εκ των νώτων όμως αντίδρασις των Λεβαδέων, θα ωφελήσει πολύ την άμυναν των Αθηνών.

Αλλά νομίζομεν, ότι είναι καιρός να εννοήσει και η Κυβέρνησις, ότι το νομοσχέδιον της διοικητικής διαιρέσεως δεν αξίζει τοιαύτας θυσίας. Μεταξύ των αστειότερων επινοιών είναι και το να θέλη κανείς να βελτιώσει την διοίκησιν δια του πολλα-

Η πολιτική ηγεσία στη Βουλή του 1887. Χαρίλαος Τρικούπης στο βήμα. Ανδρέας Αυγερινός, Πρόεδρος της Βουλής, από δεξιά Δημήτριος Ράλλης, Στριψιτόμπολας (με τη φουστανέλλα), Νικόλαος Λεβίδης, Αγγελος Βλάχος, Θεόδωρος Δηληγιάννης, Ανδρέας Συγγρός, Στέφανος Σκουλουδης, Νικόλαος Μπουψίδης· από αριστερά, Γεώργιος Θεοτόκης, Στέφανος Δραγούμης, Κυριακούλης Μαυρομαχάλης, Αλέξανδρος Σκουζές, Διονύσιος Στεφάνου, Τιμολέων Φιλήμων, Νικόλαος Καλογερόπουλος, Αχιλ. Γεροκωστόπουλος.

πλασιασμού των αφορμών, αίτινες παραλύουσιν αυτήν. Ιδιαίτερος μάλιστα η εξέγερσις των Θηβών και η αριμάνειος στάσις της Λεβαδείας αποδεικνύει προώρως, ότι το νομοσχέδιον της διοικητικής διαιρέσεως δεν παράγει τόσον καλούς καρπούς.

Όσοι αναζητούσιν αίτια εις την επιμονήν του κ. Θεοτόκη υπέρ του νομοσχεδίου τούτου βεβαιούσιν, ότι ο κ. Πρωθυπουργός φρονεί, ότι η Ελλάς μόνον δια της διοικητικής διαιρέσεως δύναται να σωθεί. Άλλ' η Ελλάς, ήτις δεν είδεν ανακούφισιν μέχρι τούδε από μέτρα πολύ σοβαρώτερα, παρακαλεί τον κ. Πρωθυπουργόν να μη την σώσει δια τοιούτου νομοσχεδίου.

Το συμπέρασμα όλων τούτων θα φανεί ίσως παράδοξον. Άλλ' αυτή είναι η γνώμη μας. Η Κυβέρνησις Θεοτόκη δεν έχει αντίδρασιν εις την Βουλήν και εύρεν ευμενεστάτην υποδοχήν από την κοινήν γνώμην. Απεφάσισε λοιπόν ν' αντιπολιτευθεί εαυτήν. Και προς τούτο εξέλεξε το νομοσχέδιον της διοικητικής διαιρέσεως. Η απόφασις τιμά βεβαίως το ηρωισμόν της. Αλλά παρακαλούμεν τον κ. Θεοτόκην να τεθεί ήδη επί κεφαλής των στρατευμάτων των αποστελλομένων εις Θήβας. Αφού δεν ηδυνήθη να μας αποδείξη, ότι είναι μέγας Πρωθυπουργός, ας μας αποδείξη, τουλάχιστον, ότι είναι μέγας στρατηγός».

Στις 13 Ιουνίου η «Ακρόπολη» δημοσίευσε μέρος τηλεγραφήματος από τη

Λειβαδιά. Σύμφωνα μ' αυτό δεν υπήρχε ξεσηκωμός στη Θήβα, όπως έλεγαν οι ανταποκρίσεις από τη Θήβα, αλλά η αλήθεια ήταν ότι με προτροπή δικηγόρων των Θηβών, οι Θηβαίοι είχαν κλείσει τα μαγαζιά τους επί 2ήμερο και κατεγείντο σε σύνταξη και αποστολή τηλεγραφημάτων προς το Βασιλιά, την Κυβέρνηση, τη Βουλή και τις εφημερίδες...

Το υπόλοιπο τηλεγράφημα δεν δημοσίευσε η «Ακρόπολις» για να μην δημιουργηθεί ένταση στη Θήβα, ενώ την ίδια ημέρα ο Υπουργός Παιδείας Ευταξίας δήλωνε ότι η Λειβαδιά πάσει θυσία πρέπει να γίνει έδρα Διοικήσεως.

Στις 14 Ιουνίου οι βουλευτές Θηβών Π. Παπαχατζής, Σ. Σπυρομήλιος και Ν. Δαούτης κατέθεσαν στη Βουλή τροπολογία, σύμφωνα με την οποία ζητούσαν η επαρχία Θηβών να ενταχθεί στο νομό Αττικής και ο νομός Βοιωτίας να αποτελείται από την επαρχία Λεβαδείας και τους Δήμους Τιθορέας, Ελατείας, Δρυμαίας και Λαρύμνης της επαρχίας Λοκρίδος, ενώ πιο έντονη ήταν η φημολογία ότι η Κυβέρνηση, προς άρση των παραπόνων των Θηβαίων, σκεπτόταν να εντάξει διοικητικά τη Θήβα υπό της Λεβαδείας ενώ δικαστικά υπό του Πρωτοδικείου Αθηνών.

Στη Θήβα συνέχιζε να παραμένει ο στρατός που ανήρχετο τελικά σε 750 άνδρες.

Ο συνταγματάρχης Στάικος με τηλεγράφημά του διευκρίνισε στο Υπουργείο Στρατιωτικών ότι ζήτησε ψωμί και τροφή, διότι η αγορά των Θηβών δεν επαρκούσε για να προμηθευτούν τα απαραίτητα τρόφιμα, και όχι γιατί υπήρξε άρνηση εκ μέρους των εμπόρων της Θήβας. Οι παράγοντες της Λεβαδείας είχαν αρχίσει να ανησυχούν με τις κινητοποιήσεις των Θηβαίων, γι' αυτό στις 14 Ιουνίου συγκάλεσαν συλλαλητήριο και με ψήφισμα ζητούσαν από το Βασιλιά, τη Βουλή και την Κυβέρνηση να παραγκωνίσουν τα στασιαστικά και παράνομα κινήματα των Θηβαίων και να ψηφισθεί το νομοσχέδιο όπως είχε υποβληθεί. Κατέληξαν δε ότι κάθε άλλη λύση θα αποδείκνυε σε όλη την Ελλάδα ότι επεκράτησαν όσοι δεν σέβονται τους νόμους και όσοι απειλούν το καθεστώς.

Ταυτόχρονα οι Θηβαίοι παράγοντες έστειλαν το πιο κάτω τηλεγράφημα στον καθηγητή Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Σπύρο Λάμπρου:

Εξ ονόματος του Θηβαϊκού λαού παρακαλείσθε όπως ευαρεστούμενος δπλώσετε υπό την ιδιότητά σας απόψε εις την «Εστίαν» και αύριον εις τας λοιπάς εφημερίδας «ποία πόλις υπήρξεν» από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον η πρωτεύουσα της Βοιωτίας και αν ποτέ εχρημάτισε τοιαύτη η πολις Λεβάδεια. Εκφράζουμε εκ των προτέρων ισόβιον ευγνωμοσύνην Επαρχίας, Εξ ονόματος του Θηβαϊκού λαού.

Ο καθηγητής Σπύρος Λάμπρου απάντησε άμεσα στις 15 Ιουνίου δια μέσου των εφημερίδων:

Αρχικά ανέφερε τη μεγάλη ιστορία των Θηβών κατά την αρχαιότητα έναντι της γνωστής από το Μαντείο του Τροφωνίου Λεβαδείας.

Στη συνέχεια τόνιζε τη διαχρονική πορεία των δύο πόλεων ιστορικά και, αφού επισήμανε τις ιστορικές εποχές που η μια υπερτερούσε έναντι της άλλης, ξεκαθάρισε ότι μέχρι την αποκατάσταση του Βασιλείου δεν εμφανιζόταν κάποια πόλη ως πρωτεύουσα της Βοιωτίας, κατέληγε δε ότι:

Μετά την αποκατάσταση του Βασιλείου η αρχαία Βοιωτία διπρέθη το πρώτον εις δύο διοικήσεις, την της Θηβαΐδος, έχουσαν πρωτεύουσαν τας Θήβας και την της Βοιωτίας, ης πρωτεύουσα ανεδείχθη η Λεβάδεια (1836).

Μετά δε το 1838 οι δύο διοικήσεις ενώθησαν εις μίαν την της Θηβαΐδος και Βοιωτίας με πρωτεύουσαν την Λεβάδεια.

Η δε νέα αυτή διαίρεσις ίσχυε μέχρι και του 1845 ότε καθιδρύθη η νυν ισχύουσα νομαρχιακή διαίρεσις.

Ξημερώματα της 15 Ιουνίου ψηφίζοταν και σε β' ανάγνωση το νομοσχέδιο και ο βουλευτής Δαούτης δήλωνε έξω από τη Βουλή.

– Εγώ είμαι απελπισμένος, δεν βλέπετε την πλειοψηφίαν εκτροχιαζομένην.

Η Θήβα έχασε την έδραν της, προσπάθησα απόψε δια της ενστάσεως της απαρτίας να αναβάλω τη συζήτηση αλλά μάταια, αφού και αντιπολιτευόμενοι ψηφίζουν το νομοσχέδιο χάριν επαρχιακών συμφερόντων και έπειτα σου λέγουν ότι δεν είναι προσωπικά.

Επίτηδες δε και ανέβαλα να ζητήσω αύριο επί της γ' αναγνώσεως ψηφοφορίαν επί της τροπολογίας υπέρ των Θηβών για να μην επέλθει αμέσως ο αντίκτυπος στη Θήβα.

Στις 16 Ιουνίου επέστρεφε στη Θήβα ο Ανακριτής Ιωαννίδης, ο οποίος συναντήθηκε στην Αθήνα με τον Υπουργό Δικαιοσύνης Καραπάυλο και τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Λυκουρέζο.

Η συνεργασία τους αντικείμενο είχε τη σύλληψη των πρωταίων των συλλαλητηρίων και των υποκινούντων τις ταραχές, καθώς και ο χαρακτηρισμός των πράξεων, ενώ ο ανακριτής Ιωαννίδης άρχισε να απαγγέλλει κατηγορίες και να καλεί σε απολογία επώνυμους παράγοντες της Θηβαϊκής κοινωνίας. Στη Βουλή συζητείτο στις 18 Ιουνίου η Τρίτη και τελευταία ανάγνωση του νομοσχεδίου.

Ο βουλευτής Θηβών Δαούτης υπέβαλε τροπολογία ζητώντας να μη διαιρεθεί ο Νομός Αττικής και Βοιωτίας και τόνισε πως αν γινόταν δεκτή αυτή δεν υπήρχε λόγος να συζητηθεί η τροπολογία που είχε καταθέσει μαζί με τους συναδέλφους του βουλευτές των Θηβών.

Με συντριπτική πλειονοψηφία απορρίφθησαν οι δύο προτάσεις και το λόγο πήρε ο Νικόλαος Μπουφίδης.

Τα σημαντικώτερα σημεία αυτής της ιστορικής αγόρευσης έχουν ως εξής:

Ν. Μπουφίδης. Δεν είναι ίσως αναγκαίον ν' απαντήσω εις όσα ο κ. Βουλευτής εκ Θηβών προέβαλεν απόψε, αν άλλοι λόγοι δεν με υποχρέωσαν να το πράξω. Πολλά έχουν γραφτεί αυτές τις ημέρες στον τόπο και πολλά γεγονότα έχουν γίνει στη Θήβα. Πρέπει όμως να μάθουν οι αντιπρόσωποι του έθνους, αλλά και όλος ο Ελληνικός Λαός, ότι σχετικά με την εμφανιζόμενη έριδα των δύο πόλεων, δεν έχουν λεχθεί ούτε έχουν γραφτεί, ότι είναι αποτέλεσμα κομματικής διαμάχης μεταξύ των διαγωνιζομένων πολιτικών κομμάτων εντός της πόλεως των Θηβών, για τους λόγους τους οποίους οι κύριοι αντιπρόσωποι των Θηβών γνωρίζουν καλύτερα από εμένα.

Διότι δεν είναι δυνατόν κατά την υποβολήν του νομοσχεδίου αυτού να αμφισβητηθεί, ότι από της συστάσεως του Ελληνικού Βασιλείου μέχρι σήμερα πρωτεύουσα της Βοιωτίας έδει να είναι η Λεβάδεια. Θα σας καταδείξω δε μέσα από επίσημα κείμενα, ότι, από τότε που έγινε Ελληνικό Βασίλειο, οι Κυβερνήσεις της Ελλάδος, οπότε αποφάσισαν να καταστήσουν τη Βοιωτία όλη μια διοικητική περιφέρεια, ή και όταν διεννοήθησαν να προβούν σε τέτοιες διοικητικές διαιρέσεις, πάντοτε ως πρωτεύουσα της Βοιωτίας πρότειναν τη Λεβάδεια. Ό,τι δε εγένετο απ' όλες τις Κυβερνήσεις, και όταν αυτές αποτελούντο από Βαυαρούς, και όταν αποτελέσθησαν από Έλληνες δεν ήτο δυνατόν να μη γίνει και τώρα. Έπρεπε επί πολύ να εργασθεί η κακοβουλία, για να δημιουργήσει την εντύπωση, ότι η σημερινή Κυβέρνηση προέβη στην υποβολή του νομοσχεδίου τούτου ορμωμένη από λόγους προσωπικούς. Σας παρακαλώ κύριοι Βουλευτές να μου χαρίσετε την προσοχή σας, για να αποδειχθεί ότι η Λεβάδεια αξίζει δικαιωματικά την πρώτην θέση στη Βοιωτία, αφού αυτό το δικαίωμα το έχει όχι από της συστάσεως του Ελληνικού Βασιλείου, αλλά πολύ προ της συστάσεως αυτού, δεν ήταν δυνατόν Ελληνική Κυβέρνηση, οποιαδήποτε θέση και αν είχα εγώ απέναντί της, αν επρόκειτο να καταστήση τη Βοιωτία μια διοίκηση, να αποβλέπει εις άλλη πόλη ως πρωτεύουσα εκτός της Λεβαδείας.

Κατά το 1836, δια διατάγματος της 20 Ιουνίου, εγένετο η πρώτη διαίρεση του Κράτους σε επαρχίες. Με το διάταγμα αυτό η Βοιωτία, αποτέλεσε μια επαρχία, με πρωτεύουσα τη Λεβάδεια. Η Θήβα με το διάταγμα αυτό αποτέλεσε ιδιαίτερη επαρχία, η οποία όμως δεν έφερε το όνομα της Βοιωτίας, αλλά επωνομάσθη επαρχία Θηβαΐδος. Όταν κατά το 1838 απεφασίσθη η ένωση κάποιων επαρχιών σε μία διοίκηση, η επαρχία Βοιωτίας ενώθηκε μετά της επαρχίας Θηβαΐδος, με πρωτεύουσα τη Λεβάδεια. Ακούσατε ήδη, κύριοι Βουλευταί, το νόμο περί μεταρρυθμίσεως της διοικήσεως του Κράτους της 22 Ιουλίου 1838· ακούσατε με ποιο τρόπο κανονίζει τις διοικήσεις. Διαβάζω για να ακούσουν όσοι υποστήριξαν ανακρίβειες και όσοι έγραψαν ψεύδη στα υπομνήματα, οι οποίοι εύλογα έλεγαν στα υπομνήματα ότι φοβούνται την συζήτηση στη Βουλή, διότι εδώ θα λάμψει η αλήθεια:

«Άρθρον 19. Διοικήσεις Βοιωτίας, περιλαμβάνουσα τας επαρχίας Βοιωτίας και Θηβαΐδος, πρωτεύουσα η Λεβάδεια».

Ιδού λοιπόν, όταν ενώθηκε η Βοιωτία σε μία διοίκηση, πρωτεύουσα αυτής υπήρξε η Λεβάδεια. Το διοικητικό καθεστώς που δημιουργήθηκε με αυτό το νόμο διατηρήθηκε μέχρι το 1845, όταν και εφαρμόσθηκε το νυν ισχύον νομαρχιακό σύστημα. Ενώ δε καθ' όλο αυτό το διάστημα πρωτεύουσα της Βοιωτίας υπήρξε η Λεβάδεια, γράφτηκε από τους γειτόνους μας στο υπόμνημά τους και υποστηρίχθηκε δυστυχώς υπό του Βουλευτού των Θηβών απόψε, ότι ουδέποτε η Λεβάδεια υπήρξε πρωτεύουσα της Βοιωτίας, άλλ' ότι αυτή πάντοτε ήταν η Θήβα, ενώ η Θήβα, και όταν αποτελούσε, προ του 1838, ιδιαίτερη επαρχία, δεν έφερε ούτε το όνομα της Βοιωτίας.

Αυτά είναι αρκετά νομίζω, να καταδείξουν, ότι μόνοι ημείς δικαιούμεθα να προβάλουμε κεκτημένα δικαιώματα, αφού από της συστάσεως του Βασιλείου, δυνάμει νόμων, μόνο η Λεβάδεια υπήρξε πρωτεύουσα της Βοιωτίας. Άλλ' επειδή έχουν την

τόλμη μετά παραδόξου επιμονής να αγωνίζονται, όπως διαστρέψουν τα πράγματα, θα μου επιτρέψετε, κύριοι Βουλευτές, να επικαλεσθώ και άλλες αποδείξεις, για να μη μείνη καμία αμφιβολία και εις αυτούς τους αγαπητούς γειτόνους, ότι η Ελληνική Κυβέρνηση, σεβομένη εαυτήν, ήταν αδύνατον να προβεί σε καταπάτηση δικαιών τόσο προφανών και να ορίσει πρωτεύουσα της Βοιωτίας άλλη πόλη εκτός της Λεβαδείας.

Απέδειξα ότι οι κείμενοι νόμοι καθιέρωσαν τα δικαιώματα της Λεβαδείας. Αλλά άρα γε, και μετά το 1845, όταν συζητήθηκε μεταρρύθμιση του καθεστώτος, υπήρξε διαφορετική στις Κυβερνήσεις που μελέτησαν σκέψη μεταρρυθμίσεως; Μετά το 1845 η πρώτη απόπειρα προς μεταρρύθμιση του καθεστώτος έγινε κατά το 1865, επί πρωθυπουργίας του αιμνήστου Κουμουνδούρου. Τότε έγινε και υποβλήθηκε στη Βουλή νομοσχέδιον περί διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους· και τότε, η Βοιωτία ολόκληρος αποτέλεσε μία διοίκηση, της πρωτεύουσα ορίζετο και πάλι η Λεβάδεια. Την εποχή εκείνη δεν υπήρχα εγώ, υπήρχαν όμως τα αναμφισβήτητα δικαιώματα της Λεβαδείας, η αναμφισβήτητη υπεροχή αυτής, και δεν ήταν δυνατόν, Κυβέρνηση νομιμόφρονος ανδρός να ξεπεράσει τέτοια δικαιώματα. Άλλ' εκτός του νομοσχεδίου τούτου κατά την ίδια εποχή υποβλήθηκε και νομοσχέδιο δικαστικής διαιρέσεως του Κράτους, το οποίο υπάρχει στα στενογραφημένα πρακτικά της Βουλής του 1865· και κατά το νομοσχέδιο αυτό έδρα του δικαστηρίου ορίζετο η Λεβάδεια. Ακούσατε, κύριοι Βουλευταί, το σχετικό μέρος του νομοσχεδίου:

«Άρθρον 15. Πρωτοδικείον Βοιωτίας, περιλαμβάνον τας επαρχίας Θηβών και Λεβαδείας, έδραν έχον την Λεβάδειαν».

Όταν δε συζητήθηκε το νομοσχέδιο αυτό στην πρώτη ανάγνωση, ο τότε Υπουργός της Δικαιοσύνης ποία, νομίζετε, επαρχία επικαλέσθηκε, για να δικαιολογήσει την ανάγκη της υποβολής του νομοσχεδίου; τη Λεβάδεια. Ιδού τι έλεγε ο τότε Υπουργός, όταν ο αείμνηστος Δεληγεώργης εναντιώθηκε στη ψήφιση του νομοσχεδίου, ζητώντας να προταχθεί η συζήτηση του νομοσχεδίου περί διοικητικής διαιρέσεως:

«**Λ. Κρεστενίτης.** Είναι άσχετον το εν από το άλλο. Το διοικητικόν σύστημα άπαξ ήτο και πάλιν επανήλθε, και πάλιν ο τόπος ημπορεί αν το ζητήσῃ. Το δικαστικόν το εξήτησε πάντοτε ο τόπος, διότι μόνον τα έξοδα των μαρτύρων δια την μετάβασιν θα ήναι περισσότερα από 200.000 δραχμάς, κατ' έτος, και εκτός τούτου σας δίδω εν παράδειγμα: Από την Λεβάδειαν έρχεται ένας μάρτυς· εγώ διατάσσω και του δίδουν 13 δραχμάς, αυτός θα πάρη ένα ζών με 30 δραχμάς, θα φάγη αυτός και το ζών του 20, και θα χασομερήσῃ 10 ημέρας· ώστε θα πληρώσῃ και αυτός άλλας 40 δραχμάς. Εξ αυτού βλέπετε, ότι όχι μόνον το Δημόσιον ωφελείται, αλλά και αυτός ο λαός. Αυτό είναι της πρώτης ανάγκης.»

Βλέπετε λοιπόν, Κύριοι, ότι και από της εποχής εκείνης η Κυβέρνηση της χώρας είδε την ανάγκη της διαιρέσεως του Πρωτοδικείου Αθηνών, αλλά συγχρόνως ανεγνώρισε, ότι μόνον στη Λεβάδεια ώφειλε να συστήσῃ το Πρωτοδικείο, και δεν ήταν δυνατόν να γίνει διαφορετικά. Η Λεβάδεια ήδη, από του 1838 είχε αναγνωρισθή ως πρωτεύουσα της όλης Βοιωτίας, είχε δε διατηρηθή ως πρωτεύουσα επί επτά όλα

έτη, ενώ η Θήβα ούτε υποδιοίκηση θεωρήθηκε αναγκαίο να γίνει, καίτοι άλλες πόλεις, όπως τα Μέγαρα, η Αταλάντη και άλλες, έγιναν υποδιοικήσεις. Πως ήταν δυνατόν λοιπόν να παραβλεφθούν κεκτημένα δικαιώματα; Άλλ' εκτός τούτου, και προ του 1865, κατά το έτος 1841, όταν κανονίσθηκαν τα θέματα της έδρας των Μοιραρχιών δια του διατάγματος της 19 Μαρτίου 1841, η Λεβάδεια ορίσθηκε έδρα της Μοιραρχίας των επαρχιών Θηβών και Λεβαδείας, συμπεριλήφθηκε μάλιστα στη περιφέρεια αυτής και της διοικήσεως της Φωκίδος. Ίδού, το διάταγμα:

«Διάταγμα περί μεταρρυθμίσεως τινων ως προς τα όρια της Στερεάς Μοιραρχιών». Εδάφ. β': «Η μέχρι τούδε Μοιραρχία Αττικής και Βοιωτίας, εδρεύουσα εν Λεβάδεια, θέλει περιλάβει τας διοικήσεως Βοιωτίας και Φωκίδος και την υποδιοίκησην Λοκρίδος· επομένως η Μοιραρχία αυτή θέλει ονομάζεσθαι εις το εξής Μοιραρχία Παρνασσίδος.»

Και ταύτα μεν σε ότι αφορά την ιστορία του διοικητικού οργανισμού του Κράτους. Άλλ' ο κ. Βουλευτής Θηβών νόμισε, ότι μπορούσε να αντιτάξει στα επιχειρήματά μας τα δικαιώματα των Θηβών που πηγάζουν από την ιστορία. Άλλ' η ιστορία δεν αναγνωρίζει την Θήβα ως πρωτεύουσα της Βοιωτίας, ούτε ήταν δυνατόν να είναι πρωτεύουσα, αφού αυτό ήταν αδύνατο με το ότι συνέβαινε σε όλη την Ελλάδα, αφού οι πόλεις ήταν αυτόνομες και αποτελούσαν η κάθε μία ανεξάρτητο Κράτος. Η Θήβα υπήρξε αναμφισβήτητα μια από τις σπουδαιότερες Βοιωτικές πόλεις, ίσως μάλιστα η σπουδαιότερη από όλες από την άποψη στρατιωτικής οργανώσεως, αλλά πρωτεύουσα ουδέποτε υπήρξε· αντίθετα άλλοτε υπήρξε υποτελής στον Ορχομενό, και άλλοτε κυρίαρχος, ουδέποτε όμως πρωτεύουσα όλων των Βοιωτικών πόλεων.

Ουδείς αρνείται το μεγαλείον του Επαμεινώνδου και των προγόνων ημών. Αλλά τη δόξα της Ελλάδος τη συναντώ και αλλού, τη βλέπω περιπλανώμενη στον υπερήφανο βράχο των Φαρών, από εκεί τη βλέπω φερομένη προς το Σούλι, το Μεσολόγγι, το Βαλτέτσι, τη βλέπω σπεύδουσα στο Δίστομο και την Αράχωβα και επιστρέφουσα στην Ακρόπολη των Αθηνών, και από εκεί, αφού παρακάμπτει την πόλη των Θηβών, τη βλέπω γονυπετούσαν προς την Πέτρα, όπως στεφανώσει τους ήρωες που έπεσαν εκεί, από το αίμα των οποίων εβλάστησε και παγιώθηκε η ανεξαρτησία του Ελληνικού Έθνους. Αυτή είναι η δόξα, η οποία σημείωσε επί του περιφανούς διαδήματος της Λεβαδείας τρία περίλαμπρα εμβλήματα, που συμβολίζουν τις τρεις μυριόεκρες μάχες, στις οποίες δοξάσθηκαν τα ελληνικά όπλα, τις μάχες του Διστόμου, της Αραχώβης και της Πέτρας!

Αλλά, Κύριοι, ομολογώ, ότι πάντες οι λόγοι αυτοί δεν είναι ικανοί, όπως αναγνωρισθεί κάποια πόλη ως πρωτεύουσα νομού. Σπουδαιότεροι λόγοι είναι άλλοι· είναι η ανάπτυξη, είναι το κλίμα, είναι το κεντρικόν της πόλεως...

Ν. Δαούτης. Τώρα το πέτυχες!

Μπουφίδης. Θα δείτε αμέσως, αν το πέτυχα... Σε ότι αφορά στο κεντρικόν της θέσεως, θα σας αποδείξω αμέσως, ότι τούτο δεν δύναται ν' αμφισβητηθή. Μεταξύ των δύο πόλεων βρίσκονται οι δήμοι Πέτρας και Ορχομενού της επαρχίας Λεβαδείας, και οι δήμοι Ακραιφνίου, Θεσπιών, Θίσβης και Πλαταιών των Θηβών. Αφού οι

δήμοι αυτοί είναι μεταξύ των δύο πόλεων, δεν δύναται να γίνει λόγος για τη διαφορά απόστασης που υπάρχει από την κάθε πόλη, διότι αυτή είναι άνευ αξίας. Η αξία λόγου διαφορά είναι δια τους δήμους που βρίσκονται πίσω των δυο πόλεων. Η Θήβα έχει πίσω της δυο δήμους, την Τανάγρα και την Αυλίδα. Η απόσταση αυτών από τη Λεβιάδα είναι κατά μέσο όρο 12 ώρες σε έδαφος επίπεδο και ομαλό· άλλ' η Λεβιάδα έχει πίσω της τρεις δήμους, σε έδαφος ορεινό και ανώμαλο, τους δήμους Χαιρωνείας, Διστομίων και Αραχώβης, οι οποίοι απέχουν των Θηβών, ο μὲν της Αραχώβης 17 ώρες, οι δυο άλλοι 13 ώρες. Έχουμε λοιπόν δυο μὲν δήμους των Θηβών, με πληθυσμό 7253 κατοίκους, που απέχουν 12 ώρες από τη Λεβιάδα, ενώ έχουμε τρεις δήμους της Λεβιαδείας με πληθυσμό 10.213 κατοίκους, που απέχουν πλέον των 14 ωρών, νομίζω ότι το κέντρο είναι καταφανές.

Αλλ' και η κατά τα υπόλοιπα υπεροχή της Λεβιαδείας κατέστησαν αυτήν από του ΙΕ' αιώνας πρωτεύουσα όχι μόνο της Βοιωτίας, αλλά και όλης της Ανατολικής Ελλάδος, ένεκα δε αυτού κατά τον Rouqeville έδωσε και το όνομά της σε όλη την Ανατολική Ελλάδα. Ακούσατε δε τι λέγει ο επιφανής Γάλλος στο σύγγραμμα αυτού «Περιηγήσεις ανά την Ελλάδα», όταν επισκέφθηκε τη Λεβιάδα κατά το 1814:

«Η Λειβαδιά, ήτις αντικατέστησε τη Λεβιάδα, είναι η νυν πρωτεύουσα της αρχαίας Βοιωτίας, της οποίας η έκτασις σχηματίζει εν Βοϊβοδική. Η πόλις Λειβαδιά έδωκε τόνομά της εις όλην τη Βοιωτία και προ του ΙΕ' αιώνας, απετέλεσε δε Βοϊβοδική δια φερμανίου του Σουλτάνου Σουλείμάν του Περιφήμου, περιλαμβάνον 18 μεγάλα χωρία. Υψωθείσα δε εις επισκοπήν περί τα μέσα του ΙΖ' αιώνας, διατηρεί ακόμῃ εις την κατοχήν των χριστιανών πολλούς χριστιανικούς ναούς. Οι Έλληνες της Λειβαδιάς είναι πράοι και πολυμήχανοι· η μάλλον συγκινητική και εγκάρδιος φιλοξενία τούς χαρακτηρίζει· μεθ' υπερηφανείας δε δεικνύουσι τον τάφον της μητρός του Λάμπρου Κατσώνη.»

Και αυτά αναφέρει για τη Λεβιάδα. Ακούσατε τι γράφει για τη Θήβα:

«Ο Duloir είναι ο πρώτος ταξιδιώτης, όστις ομιλεί περί Θηβών εις επιστολήν του προς τον περιώνυμον Menage. Δεν βλέπει τις εκεί (γράφει) άλλα ίχνη της αρχαιότητας, πλην θεμελίων τινών λιθίνων τοίχων, άτινα έκλειον την πόλιν εκ του μεσημβρινού μέρους· αλλά και ταύτα είναι ασήμαντα. Εκ της παλαιάς ευκλείας της πόλεως ουδέν απέμεινε, διότι μετά τον θάνατον του Επαμεινώνδου κατέστη αφανής, και, καθά ορθώς παρατηρεί ο Κικέρων, η δόξα των Θηβών εγεννήθη και απέθανε μετά του Επαμεινώνδου.»

Αυτήν την κρίσιν λίγο προ της επαναστάσεως κάνει ο διαπρεπής άνδρας για τις δύο πόλεις.

Αλλά, σας έλεγε ο Βουλευτής Θηβών πριν από λίγο, ότι η Θήβα πληρώνει περισσότερους φόρους εις το Δημόσιον, το επιχείρημα δεν θεωρώ σοβαρό, δεν νομίζω ότι το να καταβάλλει περισσότερους φόρους δίδει δικαίωμα πρωτείων, όταν δεν συντρέχουν άλλα προσόντα, όμως ο συνάδελφος και γι' αυτό θα καταδείξω ότι έλεγε ανακρίβειες.

Κατά τον απολογισμό του 1897, στο ταμείο και στο υποταμείο Θηβών κατεβλή-

θησαν δρχ. 269.959+264.678, ήτοι σύνολο δρχ. 534.637· στο ταμείο και υποταμείο Λεβαδείας δρχ. 375.547+50.548, σύνολο δρχ. 426.075. Άλλ' από τα ποσά αυτά πρέπει ν' αφαιρεθούν τα καταβληθέντα δια πληρωμή παγίων και προσωρινών δόσεων· διότι η καταβολή αυτών δεν αποτελεί καταβολή φόρου, αλλά τιμήματος αγοράς γαιών· πρέπει λοιπόν ν' αφαιρεθούν όσα κατά τις καταστάσεις του Υπουργείου των Οικονομικών κατεβλήθησαν προς το σκοπό αυτό. Έτσι αφαιρούμε δια το έτος 1897, από τη Θήβα το ποσό των δρχ. 191.234, από τη Λεβάδεια το ποσόν των δρχ. 74.247· εντεύθεν έχουμε ως αποτέλεσμα, ότι δια μεν τη Θήβα απομένει ποσό που πληρώθηκε από φόρους δρχ. 343.405, δια δε τη Λεβάδεια απομένει ποσό δραχμών 351.832, παρατηρούμε λοιπόν, ότι και ως προς την καταβολή φόρων υπερτερεί ελάχιστα η Λεβάδεια. Η έρευνα, σε ότι αφορά τους φόρους, αποδεικνύουν την ύπαρξη εμπορικής και κοινωνικής κινήσεως, βλέπουμε λοιπόν ότι η Λεβάδεια υπερτερεί σε καταπληκτικό βαθμό των Θηβών. Ακούσατε.

Φόρος οικοδομών: Θήβα δρχ. 11.167, Λεβάδεια δρχ. 16.658. Τηλεγραφικά τέλη: Θήβα δρχ. 2685, Λεβάδεια δρχ. 4053. Σιγαρόχαρτο: Θήβα δρχ. 686, Λεβάδεια δρχ. 21.791. Ταινίες: Θήβα δρχ. 1859, Λεβάδεια δρχ. 53.293. Γραμματόσημα: Θήβα δρχ. 6.146, Λεβάδεια 9.875. Χαρτόσημο: Θήβα δρχ. 115.801, Λεβάδεια 118.217.

Μόνο στο φόρο των αροτριώντων κτηνών υπερτερεί η Θήβα· αλλά και γι' αυτά, ενώ πληρώνουν στο ταμείο Θηβών, καλλιεργούνται εδάφη της επαρχίας Λεβαδείας, διότι καλλιεργούν κυρίως την Κωπαίδα.

Αλλά μήπως ο πληθυσμός των δύο πόλεων δικαιολογεί τη σύσταση της έδρας αλλού εκτός από τη Λεβάδεια; Η επίσημη στατιστική του Κράτους φέρει τη μεν Θήβα να έχει πληθυσμό 3469 κατοίκους, τη δε Λεβάδειαν 6271...

Δαούτης. Με συγχωρείτε, κύριε συνάδελφε· αφαιρείτε τα δύο προάστεια, τα οποία είναι συνέχεια της πόλεως.

Μπουφίδης. Να τα προσθέσω προς χάριν σας, μολονότι τα προάστεια είναι ξεχωριστά από την πόλη, και είναι γνωστό ότι απέχουν πολύ της πόλεως. Ιδού: Θήβα 3469, Άγιοι Θεόδωροι 1094, Πυρί 1049, σύνολο 5612. Άλλ' η Λεβάδεια μόνη χωρίς προάστεια έχει 6271.

Δαούτης. Βάλετε και τάλλα προάστεια.

Μπουφίδης. Θέλετε να υπολογίσω και το Τάχι ως προάστειον, που απέχει μισή ώρα; Θέλετε όλο το δήμον των Θηβαίων να υπολογίσω ως πόλη των Θηβών; Το πράττω προς χάριν σας. Όλος ο δήμος έχει 6586, αποτελούμενος από 7 χωριά, μόνη δε η Λεβάδεια 8476! Είθε ευχαριστημένος; Αυτά λέγουν οι επίσημοι αριθμοί· όμως και απέναντι αριθμών γράψατε και είπατε ανακρίβειες, χωρίς να υπολογίσετε ότι θα γίνει συζήτηση και έλεγχος, και θα λάμψει η αλήθεια.

Αλλά μήπως κατά την τελευταία μόνον απογραφή παρουσιάζεται αυτή η διαφορά του πληθυσμού; Στα υπομνήματά τους οι κ.κ. Βουλευταί Θηβών ανέφεραν, ότι η διαφορά του πληθυσμού κατά την τελευταία απογραφή παρατηρείται, διότι η απογραφή έγινε στις 6 Οκτωβρίου, όταν εξ' αιτίας της συλλογής του βάμβακος διαμένουν πολλοί ξένοι στη Λεβάδεια. Προς άρση και αυτού, του επιπόλαιου επιχειρήμα-

τος, λαμβάνω τη στατιστική του 1890, που έγινε τον Απρίλιο, όταν δεν έγινε συλλογή κανενός προϊόντος, ούτε του βάμβακος, και εκεί αποδεικνύεται, ότι η πόλη των Θηβών έχει κατοίκους 3.228, η δε Λεβάδεια 4.990, δηλαδή 5.000. Κατά την τελευταία δεκαετία η πόλη των Θηβών αυξήθηκε κατά 200 μόνον κατοίκους, η δε Λεβάδεια κατά 1300 κατοίκους. Από την αύξηση αυτή αποδεικνύεται ότι η πόλη της Λεβαδείας είναι πόλη ζωής και κινήσεως, και ότι όσα περί του νοσηρού του κλίματος εγράφησαν, είναι συκοφαντίες· θα το αποδείξω αμέσως με επίσημους αριθμούς.

Γράψατε στο υπόμνημά σας, ότι η Λεβάδεια είναι νοσηρά, προσβαλλομένη από ελειογενείς πυρετούς, και διαδώσατε τη φήμη αυτή επιτήδεια, εκμεταλλευόμενοι το πριν από 30 χρόνια νοσηρό κλίμα, ένεκα της τότε καλλιέργειας του ρυζιού, όπως γίνετε πιστευτοί. Αλλά θα σας αποδείξω ότι και πάλι συκοφαντείτε τη Λεβάδεια. Ερεύνησα τις στατιστικές στο Υπουργείο των Εσωτερικών, όπως βρω πληροφορίες για τη θνησιμότητα των δυο πόλεων. Ακούσατε τι λένουν οι επίσημοι αριθμοί· έχω στα χέρια μου απόσπασμα από το βιβλίο των νεκροσκοπών των δύο πόλεων. Προκύπτει ότι η πόλη των Θηβών, κατά μέσο όρο των ετών 1896-1897-1898, έχει θνησιμότητα 32/1000, η δε πόλη της Λεβαδείας μόνον 20/1000. Κατά το 1896 στη Θήβα απεβίωσαν 69, είναι δε ξεχωριστοί οι θάνατοι της πόλεως από των προαστείων των Πυρί, Αγίων Θεοδώρων και των άλλων χωρίων. Ο αριθμός ούτος, διαιρούμενος δια του αριθμού των κατοίκων, μας δίδει θνησιμότητα 23/1000. Κατά το έτος 1897 οι θάνατοι είναι 110· ώστε κατά το έτος τούτο έχουμε θνησιμότητα 35/1000, το έτος 1898 οι θάνατοι ανέρχονται εις 116, και επομένως η θνησιμότης ανέρχεται σε 37/1000. Κατά το 1896 οι θάνατοι στη Λεβάδεια ανήλθον εις 135 επί 6,271 κατοίκων· ώστε έχουμε θνησιμότητα 20/1000, το 1897 στη Λεβάδεια οι θάνατοι ανήλθον στον αριθμόν 122· έχουμε θνησιμότητα 19/1000. Ο ανώτατος όρος της θνησιμότητας στη Λεβάδεια φθάνει μέχρι του αριθμού 20/1000, ο δε κατώτατος μέχρι του 19/1000, ενώ στη Θήβα ο μιν ανώτατος όρος μέχρι του αριθμού 37/1000, ο δε κατώτατος μέχρι του 23/1000. Κρίνετε εσείς λοιπόν ποια είναι η νοσηρά πόλη.

Αλλ' ανάγκη ν' ανακοινώσω συγκριτική μελέτη και επί των άλλων πόλεων, για να αποδειχθεί, ότι μας συκοφάντησαν. Ιδού τι λέγει η επίσημη στατιστική. Η Αθήνα φέρει θνησιμότητα 23/1000, ο Πειραιάς 21, η Πάτρα 24, η Σύρος 28, τα Τρίκαλα 28, η Κέρκυρα 26, ο Βόλος 29, η Λάρισα 29, η Ζάκυνθος 24, η Καλαμάτα 18, ο Πύργος 21, η Τρίπολη 21. Από τη συγκριτική μελέτη αποδεικνύεται, ότι η Καλαμάτα κατέχει την τελευταία θέση, ως προς τον αριθμόν της θνησιμότητας, και αμέσως μετά έρχεται η Λεβάδεια· πρώτη δε όλων, ως προς τον αριθμόν της θνησιμότητας έρχεται η πόλη των Θηβών.

Δαούτης. Όποιος σας ακούει, θα γελά με σας!

Μπουφίδης. Αλλ' εγώ θα γελάσω τελευταίος! Ακούσατε ακόμη.

Αλλά νομίζετε, Κύριοι, ότι θα αρκεσθώ έως εδώ, δια να υποστηρίξω τον αναμφισβήτητον ήδη ισχυρισμό, ότι η Λεβάδεια είναι μια των πιο υγιεινών πόλεων της Ελλάδος; Ανέτρεξα σε άλλη στατιστική του 1884, σύμφωνα με την οποία έχουμε θανάτους εντός του έτους 1884 στην πόλη των Θηβών 165, στη Λεβάδεια 103· η αναλο-

γία κατά το έτος αυτό είναι πολύ μικρότερη, η δε σύγκριση λίαν ικανοποιητική δια την Λεβάδεια. Επικαλέσθηκα αυτούς τους αριθμούς, για να κλείσω για πάντα τα στόματα εκείνων, οι οποίοι συκοφαντούν τη Λεβάδεια, γράφοντας και λέγοντες, ότι έχει κλίμα νοσηρό, και ότι προσβάλλεται από ελειογενείς πυρετούς. Είναι γνωστόν προς όλους μας, και μάλιστα όσους από μας είναι ιατροί, ότι οι ελειογενείς πυρετοί στα νοσώδη κλίματα αναπτύσσονται κατά τους θερινούς μήνες, Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο, ας δούμε ποία είναι κατά τη συγκριτική στατιστική η θνησιμότητα των μνημών αυτών στις δύο πόλεις και έτσι θα έχουμε ασφαλή βάση να κρίνουμε περί της υγείας των δύο πόλεων.

Σας διαβάζω τους αριθμούς. Μάιος, στη Θήβα θάνατοι 15, στη Λεβάδεια 5· Ιούνιος, στη Θήβα θάνατοι 13, στη Λεβάδεια 8· Ιούλιος, στη Θήβα θάνατοι 15, στη Λεβάδεια 6· Αύγουστος, στη Θήβα θάνατοι 11, στη Λεβάδεια 9· Σεπτέμβριος, στη Θήβα θάνατοι 15, στη Λεβάδεια 9.

Επικαλούμαι την μαρτυρία των κυρίων ιατρών, που βρίσκονται στην αίθουσα αυτή για να μου ειπουν, αν πόλη, στην οποία κατά τους μήνες, τους οποίους ανέφερα, παρατηρείται τέτοια θνησιμότητα, δύναται να θεωρηθεί νοσώδης... Ποίον λοιπόν το κέρδος, που κερδίσατε από αυτή τη συκοφαντία; Αν υποθεθεί η Λεβάδεια νοσώδης, νοσοδεστέρα βεβαίως αποδεικνύεται η πόλη των Θηβών.

Επομένως και κατά τούτο η Λεβάδεια υπερτερεί.

Θα επικαλεσθώ κρίσεις για τη Λεβάδεια, προερχόμενες από άνδρες επιφανείς, σοβαρούς, ξένους προς τα πάθη και τα συμφέροντά μας, θα ειδούμε τι εντυπώσεις απεκόμισαν αυτοί για τη Λεβάδεια και ποια για τη Θήβα, αφού επισκέφθηκαν και τις δύο. Σας διαβάζω τις κρίσεις γνωστού και επιφανούς ανδρός, του μακαρίτου Σχλίεμαν, για τις δύο πόλεις. Πριν όμως προβώ σ' αυτήν την ανάγνωση τούτων, οφείλω να δηλώσω, ότι λυπούμαι, διότι κατάσταση ανάγκης με υποχρεώνει να προβώ σε ανακοινώσεις κατά της γειτονικής πόλης, επίσης αγαπητής ο' εμένα, με την οποία συνδέομαι στενότερα, άλλ' είπα ότι διατελώ σε κατάσταση ανάγκης. Η συκοφαντηθείσα πατρίδα μου απαιτεί από εμένα την ικανοποίηση αυτή, και εγώ προβαίνω στο καθήκον μου.

Να τι γράφει λοιπόν ο μακαρίτης Σχλίεμαν στο σύγγραμμά του «Ορχομενός»:

«Η νυν επί την Καδμείαν περιοριζομένη πόλις είναι ο ρυπαρώτερος και απεχθέστερος τόπος της Ελλάδος, και συμβουλεύω σπουδαίως τους περιηγητάς, προτιμότερον να διανυκτερεύσωσιν εις το φαυλότερον αχυρώνα παρά εις το λεγόμενον Ξενοδοχείον των Θηβών».

Πιο κάτω, σαν να μην αρκούσαν αυτά, μεταχειρίζεται τη ρυπαρότητα της πόλεως σαν μέτρο σύγκρισης με το χωριό Τοπόλια:

«Έν τη τοποθεσία των Κωπών κείται το χωρίον Τοπόλια, σχεδόν τοσοούτον ρυπαρόν όσον και αι Θήβαι...»

Δαούτης. Αυτά τα έγραψε, διότι δεν τον άφηναν να κλέβει αρχαιότητες.

Μπουφίδης. Αμέσως μετά γράφει τα εξής για τη Λεβάδεια:

«Η νυν Λεβάδεια ήτο επί τουρκοκρατίας η μάλιστα ανθούσα πόλις της βορείου

Ελλάδος, έχουσα 1500 οικίας· και σήμερον ακόμη είναι πόλις, ήτις εμποιεί εντύπωσιν ευπορίας και καθαριότητος. Ευρίσκει τις νυκτερινόν κατάλυμα, μολονότι ο ευγενής και ευπαίδευτος αστυνόμος κ. Γ. Λουκίδης δεν επιτρέπει τοις ξένοις να κατοικήσωσιν αλλαχού η εν τη φιλοξένω αυτού οικία».

Παπαχατζής. Ο Σχλίεμαν ήταν άνθρωπος του συμφέροντος.

Μπουφίδης. Αφού νομίζετε ότι δεν είναι αμερόληπτη η μαρτυρία αυτού, θα επικαλεσθώ άλλην. Ο πρώτος γραμματέας της Γαλλικής Πρεσβείας στην Αθήνα Henrie Belle, το 1881 στο σύγγραμμά του «Περιηγήσεις ανά την Ελλάδα», περιγράφει ως εξής τις δύο πόλεις. Και πρώτα για τη Θήβα:

«Παρακάμπτοντες, λέγει, υπέρυθρον λόφον, διακρίνομεν αίφνης περί τας 300 οικίας επί στενού επιπέδου πεντήκοντα μέτρων, μεμονωμένου πανταχόθεν από των παρακειμένων υψωμάτων. Είναι η πόλις των Θηβών, όπου μετ' ολίγον εισερχόμεθα.

Αι Θήβαι αποτελούνται εκ μιας μόνον οδού, αρκούντως ευρείας, διερχομένης δια διπλής σειράς μονωρόφων οικιών, των οποίων το ισόγειον, κατειλημμένον υπό διαφόρων καταστημάτων, προστατεύεται δια πλατέος προστεγάσματος εκ σανίδων, στηριζομένων επί ξυλίνων πασσάλων, χονδροειδώς τετραγωνισμένων. Τα συνεχή ταύτα προστεγάσματα, εκτεινόμενα εκατέρωθεν της οδού, αποτελούσιν είδος στοάς, χρησιμεύουσας ως καταφυγίου και περιπάτου εις τους κατοίκους κατά τας βροχάς, συχνάς κατά την χώραν ταύτην. Πολλάι οικίαι, κρημνισθείσαι υπό σεισμού και μη οικοδομηθείσαι, παρουσιάζουσι την όψιν πόλεως την επιούσαν πολιορκίας. Σήμερον, μίαν εκ των εκατόν ογδοήκοντα εορτών του ημερολογίου των ορθοδόξων, το πλήθος περιφέρεται εις τας οδούς. Φοβούμεθα μήπως, ένεκα του πλήθους των χωρικών του συρρεύσαντος εις την πόλιν, δεν εύρωμεν δωμάτιον εις το χάνι, οπόθεν εκπέμπεται οσμή ναυτιώδης, λίαν δυσάρεστος. Αλλά χάρις εις την προστασίαν του δημάρχου ευρίσκομεν κατάλυμα εν τη πόλει.

Καθ' όλην την νύκτα η κατοικία συνεταράσσετο υπό του πνέοντος σφοδρού ανέμου, όπως εν ώρα σεισμού. Εις τας διαφόρους οδούς της πόλεως εκατοντάδες αμνών εβέλαζον κατά παντοίους τόνους. Τα ποιμνια εσκοπνωμένα εντός της πόλεως, σχεδόν υπό τα παράθυρά μας, εθορύβουν, ποθούντα ν' απέλθωσιν εις τα όρη των. Ενίστε η φωνή του ποιμένος επέβαλλε σιγήν εις τον θόρυβον τούτον, όστις έπαυεν επί στιγμήν, όπως μετ' ολίγον επαναληφθή».

Ακούστε δε, Κύριοι, την περιγραφή που κάνει για τη Λεβάδεια:

«Αφού επί τινα χρόνον διήλθομεν ανωφέρειαν κεκαλυμμένην υπό νηθισμένης ερείκης, φθάνομεν εις κορυφήν, οπόθεν διακρίνομεν πέραν ευφόρου πεδιάδος την πόλιν της Λεβαδείας, μίαν των γραφικωτέρων και χαριεστέρων πόλεων της Ελλάδος, της οποίας αι λευκαί με ερυθράς στέγας οικίαι, κλιμακηδόν επί ταχείας κλίσεως διατεθειμένα, αναμιγνύονται με δένδρα και άνθη εις τους πρόποδας του Ελικώνος επί της εισόδου μυστηριώδους στενοπορίας.

Η νυξ είχαν ήδη επέλθει, ότε κατήλθομεν εις την πόλιν δι' ευρείας και καθαράς οδού, εν μέσω διπλής σειράς καταστημάτων και καφενείων.

Την επιούσαν γεερθέντες είχομεν ενώπιον ημών το μεγαλύτερον μέρος της πόλε-

ως της Λεβαδείας. Αι χαρίεσσα και κομψαί οικίαι της κατέρχονται μέχρι του χειμάρρου, φωτιζόμεναι υπό του πλίου της πρωΐας, όστις ρίπτει επί των λευκών τοίχων και ερυθρών στεγών ζωπρόν φως αντιθέτως προς τα πέριξ απείρου γλυκύτητος. Η κάτω πόλις εκτείνεται επί των δύο οχθών της Ερκύνης, ήτις απωτέρω χωρεί οφιοειδώς εν τη πεδιάδι μέχρι της λίμνης Κωπαίδος. Το παν παρουσιάζει κίνησιν και ζών, και εις τον θόρυβον του χειμάρρου ανεμινύετο ο υπόκωφος και κανονικός θόρυβος του κοπάνου των γναφρών. Κυπάρισσοι, πλάτανοι και λεύκαι εκάλυπτον τα κλιμακηδόν διατεθειμένα δώματα, εν δε τη πεδιάδι λευκοί οικίσκοι ευρίσκοντο διεσπαρμένοι εν τω μέσω κήπων, πεφυτευμένων υπό αμυγδαλών, ροδακινών και επιδεών, υπό την σκιάν των οποίων βλαστάνουσιν ο αραβόσιτος και το ορύζιον...».

Επιτρέψτε μου να σας διαβάσω περικοπή περί Λεβαδείας από το σύγγραμμα του Άγγλου καθηγητού Mahaffy, όπου ομιλεί για τη σύγχρονη ζωή της πόλης:

«... Και ήδη, υπάρχει περισσότερα ζωή εις την Λεβιάδειαν παρά εις τας πλείστας των ελληνικών πόλεων. Όλος ο βάμβαξ της χώρας εισάγεται και πωλείται εκεί. Και με την βοήθειαν της μεγάλης δυνάμεως του ύδατος κέκτται η Λεβάδεια μίαν σημαντικήν βιομηχανίαν, όπου ο βάμβαξ κλώθεται και υφαίνεται. Μέγας και διαυγέστατος ποταμός χωρίζει την πόλιν εις δύο. Ολόκληρος η άποψις της πόλεως ομοιάζει προς ελβετικήν πόλιν, και ολόκληρος η πέριξ ανωφέρεια των ενδοξοτέρων βουνών του κόσμου, άτινα την στέφουν, φέρει εις τον ταξιδιώτην ελβετικής αναμνήσεις».

Η Λεβάδεια, που τόσες εντυπώσεις προκαλεί στους ξένους, είναι εύλογο να προκαλέσει το ενδιαφέρον κάθε Ελληνικής Κυβερνήσεως. Ας ακούσουμε τι γράφει για το παρόν και το μέλλον αυτής ο διακεκριμένος Αλσατός ακαδημαϊκός Μειύμάρ, στην μελέτη περί των δημοσίων έργων στην Ελλάδα, που δημοσιεύθηκε στο εκδιδόμενο στο Παρίσι το 1870 περιοδικό «Εθνική Επιθεώρησις»:

«Η πόλις της Λεβαδείας (γράφει) είναι μια των ωραιωτάτων και κομψωτάτων πόλεων της Ελλάδος. Χωριζομένη από της πεδιάδος δι' ορεινής οφρύος, αναπετάννυται ζωγραφικώς δίκην αμφιθεάτρου επί υπωρείας αποτόμου πολυποικίλου θέας. Η Έρκυνα, έχουσα τας αρχάς απ' αυτής, ρεί δια μέσης πόλεως. Αι βαθείαι χαράδραι και αι αναμνήσεις των σπηλαίων του Τροφωνίου Διός πληρούσι την ψυχήν απεριγράπτου ρέμβης. Αλλ' η σκηνή μεταβάλλεται και καθίσταται ευθυμοτέρα ως κατέλθωμεν εις την πόλιν. Αι οδοί της πόλεως καθαραί και υπό εργαστηρίων ποικίλης ύλης και πολυχρώτων προϊόντων οριζόμεναι, εισί πλήρεις λαού ευθύμου και εργατικού, όστις έχει εν Ελλάδι υπόληψιν λαού τιμίου και φιλοξένου. Αι κυπάρισσοι, αι πλάτανοι και αι ιτέαι, σκιάζουσαι τας στέγας και τα δωμάτια των οικιών, γραφικήν αποτελούσι την πρόσοψιν. Ο διά μέσου της πόλεως διερχόμενος ποταμός της Ερκύνης πληροί ζωής και ποιήσεως τας οδούς. Και νυν μεν λάλος, κελαρύζων, χειμαρρώδης και εύθυμος, νυν δε μελαγχολικός και σοβαρός, καταφέρεται επί το προάστειον, μεταβαλλόμενος εις πράον ρείθρον, ούτινος τα ελαφρά νάματα έρπουσιν ανά μέσον σειράς μακράς αγροικιών και αγροκπιών, κομψών, χλοερών και κατασκιών, άνεσιν και ευημερίαν αποπνεόντων.

Η πόλις της Λεβαδείας δεν παρέχει την όψιν της πενίας, της αργίας και της αγροί-

κίας πολλών πόλεων της Ελλάδος, υφ' ης παθαίνεται ο περιγητής. Οι κάτοικοι κέκτονται ευφορωτάτας γαίας εις τας παρακειμένας πεδιάδας, και εισίν έκδοτοι εις την καλλιέργειαν. Η τακτική εργασία και η εξ αυτής απορρέουσα άνεσις εξημέρωσε τα ήθη αυτών. Όταν η λίμνη Κωπαΐς αποξηρανθή, η Λεβάδεια θέλει δρέψει πρώτη τους καρπούς της ωφελείας ταύτης και θέλει καταστή μία εκ των πρώτων πόλεων της Ελλάδος. Αύτη έσται εις το μέλλον το κέντρον πάσης δράσεως εν τη Βοιωτία, και η αφετηρία μεγάλης παραγωγής παντοίων βιομηχανικών επιχειρήσεων».

Παπαχατζής. Μπα! μπα! μπα! Συ κοντεύεις να μας την κάμης Παρίσι τη Λειβαδιά!

Μπουφίδης. Θα με ερωτήσετε ίσως, τι γράφει περί Θηβών. Ουδέν! Πέρασε από τη Θήβα και έφυγε, χωρίς να γράφει άλλο παρά το ότι «και αι Θήβαι έχουσι γην παράλυπρον, προσομοίαν προς την της Αττικής».

Αλλά για να καταδείξω σ' εοάς ότι και αυτοί οι γείτονες Θηβαίοι αποδίδουν αξίαν εις τη Λεβάδεια, σαν πόλη εμπορικής ζωής, θα σας διαβάσω αγόρευση του άλλοτε αντιπροσώπου των Θηβών μακαρίτου Κατοίνα. Όταν κατά το 1863 βαρύς χιονιάς κάλυψε τον Κιθαιρώνα, και η συγκοινωνία μεταξύ της Ανατολικής Ελλάδος και των Αθηνών διεκόπη για αρκετό χρόνο, ο τότε πληρεξούσιος των Θηβών, θέλοντας να προκαλέσει το ενδιαφέρον της Κυβερνήσεως για γρήγορη αποκατάσταση της συγκοινωνίας, ποία, νομίζετε, επικαλέσθηκε πόλη, όπως εξεγείρει το ενδιαφέρον της Κυβερνήσεως; Τη Θήβα; Όχι. Τη Λεβάδεια επικαλέσθηκε, διότι τον αποκλεισμό της Λεβαδείας θεώρησε ως επιβλαβή στα συμφέροντα του τόπου, και επί της εμπορικής κινήσεως της Λεβαδείας αφού στηρίχθηκε, επεζήτησε ν' αποκαταστήση την συγκοινωνία της πατρίδος του. Ακούσατε:

«**Κατοίνας.** Κύριοι, προ 20 ημερών γνωρίζετε, ότι διεκόπη η συγκοινωνία μεταξύ της Ανατολικής Ελλάδος και της πρωτεύουσας. Εγώ νομίζω, ότι όχι μόνον δι' αυτό, αλλά διότι επί είκοσιν ημέρας αγνοούμε τι γίνεται εις την Ανατολικήν Ελλάδα, όπου μεγάλα εμπορικά συμφέροντα διακινδυνεύουν, και διότι έχομεν την βεβαιότητα, ότι η επαρχία Λεβαδείας, η οποία κάμνει εξαγωγών βάμβακος 2-3 εκατομμυρίων οκάδας, θα υποστή μεγάλη ζημίαν, διότι οι έμποροι του Λονδίνου διαμαρτύρονται κατά των προμηθευτών...» κλπ.

Αυτές είναι, Κύριοι, οι κρίσεις των ξένων και του πληρεξουσίου των Θηβών περί Λεβαδείας, την οποίαν τόσον σκαιότατα συκοφαντούν επί μήνες ήδη, αφού γράφουν και λέγουν ανυπόστατα περί αυτής.

Δαούτης. Δεν συκοφαντούμεν· λέγομεν τα δικάια μας.

Μπουφίδης. Σας απέδειξα ποια είναι τα δικάια σας. Ήταν ανάγκη να πω αυτά, κύριοι Βουλευταί, διότι επιθυμούσα, όταν κληθείτε να δώσετε τη ψήφο σας, να μη ευρεθή Βουλευτής, ο οποίος ήθελε νομίσει, ότι χαρίζεται προς εμένα προσωπικά, ή προς την Κυβέρνηση, δίδοντας τη ψήφο του υπέρ της Λεβαδείας. Η υπέρ της Λεβαδείας ψήφος επιβάλλεται εκ της υπεροχής της, και την υπέρ αυτής γνώμην της Βουλής αποδέχομαι ομόφωνον. (Εύγε! Εύγε!).

Ι. Γ. Λάππας. Κρίνω περιττόν, κύριοι Βουλευταί, να σας κουράσω, μετά απ' όσα

εδώ ειπώθησαν επί των υποβληθεισών διαφορών τροπολογιών. Δια μακρόν ο δεινός χειριστής του λόγου και συμπολίτης μου, κ. Μπουφίδης, σας εξέθεσε τους λόγους, δια τους οποίους η Λεβάδεια πρέπει να προτιμηθεί σαν πρωτεύουσα της Βοιωτίας. Πλην των ποικίλων άλλων λόγων, και η υπεροχή του πληθυσμού, διότι κατά την τελευταία απογραφή η Λεβάδεια αριθμεί 6271 κατοίκους, η δε Θήβα μόνο 3469, και η αναγνώριση της Λεβαδείας υπό του Κράτους επί επιταγής, ήτοι από του 1838-1845, σαν πρωτεύουσα της διοικήσεως Βοιωτίας, αλλά προ πάντων, κύριοι Βουλευταί, διότι αυτή είναι η μετά τον Πειραιά και τη Σύρον τρίτη βιομηχανική πόλι στην Ελλάδα, επιβάλλουν στους Θηβαίους να αναγνωρίσουν τη Λεβάδεια ως πρωτεύουσα του νομού Βοιωτίας.

Τώρα δε στρέφομαι προς τους κυρίους αντιπροσώπους των Θηβών, και παρακαλώ αυτούς να συνομολογήσουν, αφού πλέον έχουμε μία και την αυτή πατρίδα, τη Βοιωτία, ότι επιβάλλεται ο' εμάς, τους αντιπροσώπους των Θηβών και της Λεβαδείας, να φροντίσουμε από καθήκον να συμφιλιώσουμε και αδελφοποιήσουμε τους δύο λαούς, και να συνεργασθούμε χάριν των κοινών συμφερόντων.

Παπαχατζής. Ουδέποτε θα βρεθούμε μαζί!

Λάππας. Θα βρεθούμε, κύριε συνάδελφε, διότι τους Θηβαίους και Λεβαδείες συνδέουν κοινά πόθοι και κοινά βιοτικά συμφέροντα».

Τελικά με 117 ψήφους υπέρ του νομοσχεδίου, 33 ψήφους κατά και ενός που δήλωσε παρών, το νομοσχέδιο ψηφίσθηκε ξημερώματα της 18 Ιουνίου 1899.

Στη Θήβα δεν υπήρχαν περιθώρια για αντιδράσεις, γιατί ήδη ο ανακριτής Ιωαννίδης είχε απαγγείλει σε επώνυμους Θηβαίους ότι: «από της 8 έως 19 Ιουνίου τεθέντος επί κεφαλής του Θηβαϊκού λαού εξηνάγκασαν αυτόν εις βίαν κατά των δημοσίων αρχών προς παρακώλυσιν εκτελέσεως αποφάσεως της Κυβερνήσεως, γενόμενης ούτω αιτίας στάσεως κατά των καθεστηκυίων αρχών».

Η κατηγορία απαγγέλλεται κατά των εξής Θηβαίων: Αθ. Ζεγγίνης δήμαρχος Θηβαίων, Γεώργιος Σίνης δήμαρχος Πλαταιών, Π. Γκορίτσας δήμαρχος Θεσπιών, Κ. Χρηστίδης, Κ. Ανδριανός, Β. Κυρέλλος, Ευστ. Δόλογλος, Αγγελής Στάμου, Δ. Κρανιώτης, Επαμ. Αναστασίου, Πελοπίδας Ζιώμας, Δ. Κατσίνης, Ε. Ταμβίσκος, Αλ. Κουκούλεζας, Γ. Παπαϊωάννου, Κίμων Στάικος, Αλ. Κώνστας, Αναστ. Τσέλιος, Β. Δράκος, Φιλοκλής Καλόππας, Δ. Βαγιάννης, Δ. Βυρίνης, Σπυρίδων Παπαχατζής, Ν. Σπηλιώτης, Θ. Σαχάλας, Ευαγ. Μπασιάκος, Στ. Παπαχατζής, Στ. Μπέλλος, Δημ. Μπέλλος, Ανδ. Τσίτσας, Κ. Φουφούνης, Θ. Χούντρης, Αναστ. Κ. Αναστασίου, Αγγελής Στάικος, Λουκάς Παυλίδης, Δημοσθένης Βουρδουμπάς, Γ. Παπαγγιάνης, Φιλοποίμην Θεαγένης, Πελοπ. Βρυζάκης, Στ. Τζουγελάκης, Πολυνείκης Στεφανάκης, Ηλ. Χαντζής, Ιωαν. Δαγλαρίδης, Νίκας, Δημ. Παπαθ. Γιαννίσης, Απ. Αγραφιώτης, Π. Α. Ανδριανός, Δ. Αγάσσος ή Αντωνίου, Αντ. Θωμαΐδης, Αχιλ. Κοττάς, Ν. Σαχάλας, Ν. Αναστ. Χαντζής, Δημ. Παναγιωτίδης, Ιωάν. Δόλογλου, Δημ. Γιαννίσης, Στυλ. Ζερβόπουλος, Ιωάν. Στιμπουράκης, Αλ. Κασαβριάς, Σεραφεΐμ Τάλαρος.

Οι κατηγορούμενοι απολογούμενοι ισχυρίσθηκαν ότι έλαβαν μέρος στα γεγονότα αλλά με την παρουσία τους κατάφεραν να καταπαύσουν τις ταραχές και δεν επέτρεψαν στο μαινόμενο πλήθος να εκραγεί.

Οι Θηβαίοι είχαν εναποθέσει πλέον τις ελπίδες τους στο Βασιλιά Γεώργιο Α', αφού πίστευαν ότι ίσως δεν κύρωνε το νόμο που ψήφισε η Βουλή.

Όμως τη Δευτέρα 21 Ιουνίου 1899 ο Θεοτόκης ανέβηκε στ' Ανάκτορα και ο Βασιλιάς υπόγραψε και επικύρωσε το νόμο.

Η αναμενόμενη επιείκεια του Βασιλιά προς τους Θηβαίους έγινε πράξη αργότερα καθώς με Βασιλική Χάρη απήλλαξε οριστικά τους καταδικασθέντες στην Αθήνα πρωταίτιους των γεγονότων: Βασίλειο Κυρέλλο δικηγόρο, Θωμά Σαχάλα, Ε. Αναστασίου δικηγόρο, Θωμά Θωμαΐδη, Ερ. Παπαχατζή δικηγόρο, Νικ. Αναστασίου ιατρό, Αναστάσιο Ζεγκίνη δήμαρχο Θηβών, Ζερβόπουλο έμπορο, Τσέλιο ιατρό, Δημ. Βαγιάννη φαρμακοποιό και Π. Ε. Ζήση.

Στη Λειβαδιά, ξημερώνοντας 18 Ιουνίου προς 19 Ιουνίου κανείς δεν κοιμήθηκε. Η είδηση ότι με απόφαση της Βουλής η Λειβαδιά ήταν πρωτεύουσα του Νομού Βοιωτίας προξένησε θύελλα ενθουσιασμού.

Χιλιάδες πυροβολισμών αντηχούσαν όλη τη μέρα στην πόλη.

Οι εικόνες του Πρωθυπουργού Θεοτόκη και του Νικολάου Μπουφίδη στεφανωμένες με άνθη είχαν αναρτηθεί με σημαίες σε όλα τα μπαλκόνια των σπιτιών και των καταστημάτων της αγοράς.

Ο κόσμος κτυπούσε τις καμπάνες των εκκλησιών, περιφερόταν μέσα στην πόλη κάτω από τους ήχους μουσικής από οργανοπαίκτες.

Οι ζητωκραυγές υπέρ του Βασιλιά, της Κυβερνήσεως και του Μπουφίδη δεν είχαν τελειωμό. Το σύνολο των επιστημόνων, των συντεχνιών, των δημοσίων υπαλλήλων, των εμπόρων, των βιομηχάνων έστειλαν δεκάδες συγχαρητηρίων τηλεγραφημάτων στους βουλευτές Μπουφίδη και Λάππα.

Το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Λεβαδέων διεβίβασε προς αυτούς το ακόλουθο τηλεγράφημα:

Επί επιψηφίσει σωτηρίου νομοσχεδίου διοικητικής διαιρέσεως κράτους, δι' ου ωρίσθη έδρα διοικήσεως νομού Βοιωτίας η Λεβάδεια, Δημοτικόν Συμβούλιον Λεβαδέων εκφράζει ευγνωμοσύνην του δι' επιψηφισιν παρ' υμών και δια καταβληθέντας ατρήτους κόπους σας.

Δήμαρχος Λεβαδέων Ν. Πανουργιάς

Στις 20 Ιουνίου στο Μητροπολιτικό Ναό εψάλη θεία δοξολογία, μετά το τέλος της οποίας σύσσωμος ο λαός της Λεβαδείας και οι παράγοντες της επαρχίας Λεβαδείας συγκεντρώθηκαν έξω από ναό και άκουσαν λόγους ευχαριστιών εκ μέρους των δικηγόρων Ευριπαίου και Παπασπύρου προς την Κυβέρνηση και τους βουλευτές της Επαρχίας. Στη συνέχεια εκδόθηκε ψήφισμα, με το οποίο ο λαός της πόλης εξέφραζε την ευγνωμοσύνη του:

1. Προς την Κυβέρνηση δια την υπ' αυτής υποβολή και υποστήριξη των εθνοσωτηρίων νομοσχεδίων, όπως αυτό της διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους.
2. Προς τη Βουλή, που ψήφισε το νομοσχέδιο.
3. Προς τον υπέροχο συμπολίτη κ. Ν. Μπουφίδη, δια τους υπ' αυτού καταβληθέντες αγώνες προς αναγνώριση των δικαίων της Λεβαδείας και
4. Προς πάντας τους οποιουσδήποτε συντελέσαντες βουλευτές και ιδιώτες υπέρ του μεγαλείου της Λεβαδείας.

Το βράδυ της 20 Ιουνίου στην αγορά της πόλης έγιναν εορταστικές εκδηλώσεις και επακολούθησε μεγάλη λαμπαδοφορία.

Τελικά σύμφωνα με το Νόμο ΒΧΔ' της 6/8 Ιουλίου 1899 περί Διοικητικής Διαίρεσεως του κράτους, το άρθρο 2 παρ. 2, το νομό Βοιωτίας αποτελούσαν οι επαρχίες Λεβαδείας και Θηβών.

Έδρα του νομάρχη και φυσικά πρωτεύουσα οριζόταν η Λεβάδεια.

Επίσης με το άρθρο 12 του ιδίου Νόμου, συνηθίζοντο Πρωτοδικεία στους Νομούς, όπου δεν υπήρχαν τέτοια, με έδρα την πρωτεύουσα του Νομού. Ακόμη προβλέπετο ότι η περιφέρεια της δικαιοδοσίας των πρωτοδικείων και ο χρόνος της έναρξης εργασιών αυτών θα οριζόταν στο μέλλον με Βασιλικό Διάταγμα.

Με μεγάλη αγωνία σύσσωμος ο λαός της επαρχίας Λεβαδείας, κυρίως όμως ο Νομικός κόσμος της πόλης, περίμενε την έκδοση του Βασιλικού Διατάγματος για την ίδρυση και λειτουργία του Πρωτοδικείου Λεβαδείας.

Δικηγόροι το 1899 στη Λεβάδεια ήταν οι: Βαρδαβούλιας Ιωάν., Ευρωπαϊός Κ., Κουτσοπέταλος Κων., Μπαλωμένος Αθαν., Μπουρνόζος Παναγ., Παπασπυρίδωνος (Παπασπύρου) Γεώργιος, Φάφαλης Αριστ., Χέβας Παν., Φόρτης Σπυρίδων, Βασ. Μέγας, Γεώργιος Κορόζος, Ιωάν. Κουτσοπέταλος, Αναστάσιος Κυριαζής.

Συμβολαιογράφοι ήταν οι: Νάκος Πέτρος, Παπαχρήστου Κων. και

Δικαστικοί Επιμελητές οι: Καλλιακούδας Αλεξ., Μαχαιρίτσας Αντ., Παπαϊωάννου Θωμάς, Παπακωνσταντίνου Δ., Παπαχρήστου Γεωργ., Πατής Ιωάν., Ρήγας Ιωάν., Σαρίδης Γεώργ., Σουφλίδης Δημ., Στουραϊτής Κων., Φαρμάκης Αττων.

Το Βασιλικό Διάταγμα υπογράφηκε στις 14 Οκτωβρίου 1900 και δημοσιεύθηκε στο υπ' αρ. 241 φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως. Στο υπ' αρ. 1^ον άρθρο του αναφερόταν ότι:

Το εν τη έδρα του νομού Βοιωτίας συσταθέν Πρωτοδικείον λαμβάνει επωνυμίαν «Πρωτοδικείον Λεβαδείας», έχει δικαιοδοσίαν επί του νομού Βοιωτίας και περιλαμβάνεται εν τη περιφερεία των εν Αθήναις Εφετών.

Ακόμα, σύμφωνα με το άρθρο 5 του ιδίου Βασιλικού Διατάγματος:

Ως ημέρα έναρξεως των εργασιών ωρίζετο η 1^η Σεπτεμβρίου 1901, από δε της έναρξεως των εργασιών του Πρωτοδικείου Λεβαδείας έπαυσε η δικαιοδοσία του Πρωτοδικείου Αθηνών.

Δυστυχώς όμως το Πρωτοδικείο Λεβαδείας, στα χρόνια που επακολούθησαν, αντιμετώπισε μεγάλα προβλήματα και αρκετές φορές απειλήθηκε η λειτουργία του μέχρι του σημείου να καταργηθεί. Αυτό οφειλόταν, αφ' ενός μεν στην πολιτική αντιπαράθεση και στο πάθος των πολιτικών αντιπάλων του Νικολάου Μπουφίδη και αφ' ετέρου στους πολιτικούς και όχι μόνο παράγοντες των Θηβών, που ποτέ δεν ξέχασαν τα γεγονότα του 1899 και αγωνίστηκαν πεισματικά 35 χρόνια μέχρι που κατάφεραν τη διάσπαση του Πρωτοδικείου Λεβαδείας, με την παράλληλη ίδρυση και λειτουργία Πρωτοδικείου Θηβών.

Χαρακτηριστική ήταν σχετική συζήτηση στη Βουλή το Μάρτιο του 1904, που αφορούσε νομοσχέδιο οικονομικού περιεχομένου.

Από το βήμα της βουλής ο αντιπολιτευόμενος βουλευτής Κ. Αγγελόπουλος τον υπουργό Οικονομικών κ. Σιμόπουλο, αναφέρθηκε στα γεγονότα του 1899 και ανέφερε τα πιο κάτω λόγια κατά του Νικολάου Μπουφίδη:

Ο κ. Υπουργός των Οικονομικών φαίνεται ότι βαδίζει απρόσεκτα και δια τούτο πίνει πάντοτε στα χέρια των ληστών του Γλάδοτωνος. Και δια να πείσω εσάς περί τούτου, θα αναφέρω μόνο ένα παράδειγμα.

Κατά το 1900, διερχόμενος με θυλάκια πλήρη χρυσίου από τα σύνορα της Λεβαδείας, συνελήφθη υπό του Καπετάνου, ή ως έλεγαν οι Βυζαντινοί του Καπετάνου της επαρχίας εκείνης, υπό του κ. Μπουφίδου. Ο κ. Μπουφίδης, με το λευκό του υπογένειο και τους ιέρακος οφθαλμούς, έχει ομολογουμένως στρατιωτική φυσιογνωμία, και δύναται κάποιος αξιόλογα να τον εκλάβει ως απόστρατο επιλοχία (ιαρότης). Δια τούτο δεν εκπλήττομαι, ότι ενέπνευσε φόβο στον κύριο Σιμόπουλο, ήσυχο και γλυκύ άνθρωπο. Ο κύριος Μπουφίδης, κατά το ωραίο σύστημα του χαριτωμένου μας τόπου εζήτησε από τον συλληφθέντα Υπουργό, τον κ. Σιμόπουλο, λύτρα. Ποια λύτρα εζητήθησαν; Απλούστατα πράγματα: 4 Πρωτοδικεία, από τα οποία ένα στη Λεβάδεια, και δέκα νομοί, από τους οποίους ένας στη Λεβάδεια. Αλλά τι εστοίχισε η σύλληψη αυτή στο Κράτος, και πόσα ποσά πληρώνει το Κράτος ετήσια δια τα λύτρα του κυρίου Μπουφίδου; Ο κ. Πρωθυπουργός και ο κ. Υπουργός των Οικονομικών πολλές φορές διελάλησαν, ότι με μικρά πράγματα εξεμπερδευσαν με τον κ. Μπουφίδη, ότι η δαπάνη ανήλθε μόνο σε 150.000 δραχμές. Αλλά φαίνεται, ότι η δαπάνη δεν είναι τοιαύτη: διότι έχω εδώ ένα σημείωμα, από το οποίο φαίνεται, τι ποσό στοίχισε η απροσεξία του κ. Υπουργού των Οικονομικών. Οι δαπάνες των νέων νομών και των νέων Πρωτοδικείων φαίνονται πολύ ανώτερες του ποσού, το οποίο ανέφερε προς εμάς πολλές φορές ο κ. Πρωθυπουργός διότι επιβαρύνθησαν εξ' αιτίας αυτών κατά τα εξής ποσά τα διάφορα Υπουργεία. Το Υπουργείο της Δικαιοσύνης, εάν λάβουμε υπ' όψιν το 1899, την εποχήν την προ της συστάσεως των νέων νομών και Δικαστηρίων, και τον Προϋπολογισμόν του 1904, θα βρούμε, ότι έχει σε ορισμένα κεφάλαια τις εξής διαφορές: Στο κεφάλαιον 7, «Πρωτοδικεία», το μεν 1899 αναγράφει πίστωση δραχ. 876.240, το 1904 αναγράφει πίστωση 992.800, δηλαδή επί πλέον δαπάνη 116.560. Το κεφάλαιον 8, «έξοδα υπηρεσίας Πρωτοδικείων», το 1899 περιλαμβάνει πίστωση 89.673, το 1904 περιλαμβάνει πίστωση 113.570, δηλαδή επί πλέον 23.897. Στο κεφάλαιο 9, «Εισαγγελίαι Πρωτοδικών», ο Προϋπολογισμός του 1899 περιλαμβάνει πίστωση δραχ. 217.600, ο δε του 1904 δραχ. 260.540, δηλαδή επί πλέον δραχ. 42.940. Το κεφάλαιον 10, «έξοδα υπηρεσίας Εισαγγελιών», το 1899 είναι 43.736, το 1904 αναγράφονται 51.160, δηλαδή επί πλέον 7.424. Το κεφάλαιον 13, «φυλακαί εξεταστικάί και ποινικάί», δραχ. 198.672 το 1899 αλλά 203.179 το 1904, δηλαδή επί πλέον δραχ. 4.507. Ήτοι συνολικά το Υπουργείο της Δικαιοσύνης περιλαμβάνει επί πλέον πιστώσεις 195.328 δραχμών σε σύγκριση του Προϋπολογισμού του 1899 με αυτόν του 1904.

Ν. Μπουφίδης. Είναι πολλά κονδύλια άσχετα, ώστε καλύτερα να μη αφαιρέσετε τίποτε... Το λόγο, κύριε Πρόεδρε.

Γ. Θεοτόκης. Δεν νύξισε ούτε κατά ένα ο αριθμός των υπαλλήλων των δημοσίων έργων. Πως προκύπτει αυτή η διαφορά;

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Άρα έχετε και στο Υπουργείο των Εσωτερικών αύξηση δαπάνης εκ δραχ. 296.760.

Επομένως, εάν αθροίσουμε το ποσόν των τεσσάρων Υπουργείων, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Στρατιωτικών και Εκκλησιαστικών, θα δούμε, ότι η σύλληψη του κ. Υπουργού των Οικονομικών στα σύνορα της Λεβαδείας στοίχισε 1.425.278 δραχμές ετήσια στο Κράτος, και όχι 150.000 δραχμές, ως διατείνεται παραδόξως ο κ. Πρωθυπουργός.

Άλλ' είναι τάχα η πολυτέλεια αυτή, η δικαστική και η διοικητική, ανάλογος προς την έκταση και τον πληθυσμό της χώρας; Παρετήρησα και άλλοτε και αναφέρω και τώρα, ότι η Ρουμανία, η οποία έχει έκταση χιλιομετρική διπλάσια της Ελληνικής, – διότι έχει έκταση 131.020 τετρ. χιλιόμετρων, κατοίκους δε έξι περίπου εκατομμύρια, ενώ εμείς έχουμε μόνον 2.500.000 – έχει 32 νομούς. Πόσα δε Δικαστήρια; έχει 32 Πρωτοδικεία, – Κράτος με διπλάσια, επαναλαμβάνω, έκταση και υπερδιπλάσιο πληθυσμό!– εμείς 26! Πόσα Εφετεία; Τέσσαρα· εμείς πέντε! Πόσα Ειρηνοδικεία; 130· εμείς 235! Εμείς θέλουμε να έχουμε διπλάσιο αριθμό!

Η Βουλγαρία, κύριοι συνάδελφοι, έχει έκταση χιλιομετρική πολύ ανώτερη της Ελλάδος, πληθυσμό δε ενάμισυ εκατομμύριο ανώτερο του ελληνικού πληθυσμού. Πόσους έχει νομούς; πόσα Πρωτοδικεία; 18· εμείς 26. Πόσα Εφετεία; 3· εμείς 4.

Η Σερβία, η οποία έχει έκταση χιλιομετρική μικρότερη της Ελλάδος, αλλά πληθυσμό ίσο με εμάς, έχει εντούτοις σε αναλογία λιγότερους νομούς· έχει 17 μόνον.

Άλλ' αν και από άλλης απόψεως εξετάσουμε τους προϋπολογισμούς του Υπουργείου της Δικαιοσύνης, θα βρούμε ότι η Ρουμανία δαπανά 5.230.000 φράγκα, η Σερβία πολύ ολιγότερα, 1.792.228, η Βουλγαρία 4.153.236, η δε Ελλάς 6.000.000! Ερωτώ εσάς, για ποιο λόγο έχουμε πέντε Εφετεία, από τα οποία τα δυο να δημοσιεύουν ασήμαντο και αυτόχρημα κωμικόν αριθμόν αποφάσεων το έτος; Γιατί να έχουμε τόσα Πρωτοδικεία; γιατί τόσα Ειρηνοδικεία; Δεν είναι άσκοπη και περιττή δαπάνη, και δεν είναι ασπλαχνία να φορολογούμε τον Ελληνικό κόσμο, για να ιδρύουμε περιττά Δικαστήρια και περιττούς νομούς, λόγου χάριν στη Λεβάδεια, η οποία απέχει ήδη σιδηροδρομικώς 2 μόνον ώρας των Αθηνών ή της Χαλκίδος;».

Ν. Μπουφίδης. Ο κ. εξ Αττικής Βουλευτής είναι αναμφισβητήτως ο μεθυγραφικώτερος των ρητόρων της Βουλής, αλλά αυτό δεν τον εμποδίζει να είναι και ο μυθολογικώτερος αυτών, διότι έχει παρατηρηθεί, ότι όσες φορές λαμβάνει το λόγο, δεν ασχολείται μόνο σε εξεύρεση εικόνων, για να παραστήσει τα διανοήματά του, αλλά μυθολογεί και επί των πραγμάτων, αφού και τα πράγματα διαστρέφει, και ανακρίβειες, κατά τρόπο μη επιτρεπόμενο στη νοημοσύνη αυτού, ούτε στην, υποτιθέμενη τουλάχιστον, νοημοσύνη των ακροατών του, υποβάλλει ενώπιον της Βουλής.

Δεν είχα σκοπό να αναμιχθώ στη συζήτηση αυτή, ούτε στη συζήτηση, η οποία από ημερών ήδη διεξάγεται σκόπιμα εδώ, για να παραστεί, ότι απόλυτος ανάγκη

υπάρχει, όπως και οι νομοί και τα νέα Δικαστήρια, τα οποία κατά το 1899 συνεστάθησαν, καταργηθούν, όπως με την οικονομία, που θα προκύψει από την κατάργηση αυτών, θα αποκτήσουμε το χρήμα, το απαιτούμενο όχι μόνο, όπως προοικίσουμε το Ταμείον της Εθνικής Αμύνης, αλλά και όπως ανταποκριθώμεν σε όλες τις δαπάνες των στρατιωτικών Υπουργείων, και ίσως όπως κατορθώσουμε με αυτά να αποκτήσουμε και τη Μακεδονία!

Άλλος των κυρίων Βουλευτών αγορεύοντας βρήκε, ότι η λειτουργία της δικαστικής εξουσίας δύναται να επιδράσει ευεργετικώς επί της κοινωνίας, εάν περιορισθεί σε σημείο, το οποίο δεν επιτρέπει η νομοθεσία. Και είναι περισσότερο περίεργο αυτό, διότι υποστηρίχθηκε από διακεκριμένο νομομαθή και έγκριτο δικηγόρο. Και ακούσαμε να βροντοφωνούν από του βήματος της Βουλής: «Τα Ειρηνοδικεία σε τι χρησιμεύουν; δυνάμεθα να καταργήσουμε πλήθος τοιούτων». Εάν δε ευρεθεί κάποιος να ρωτήσει αυτούς, γιατί, την απάντηση έχουν πρόχειρη· διότι τα περισσότερα από τα Ειρηνοδικεία, σας λένουν, δεν εκδίδουν παρά πέντε μόνον, ή δέκα ή είκοσι αποφάσεις. Έτσι δε η ευεργετική επίδραση της Δικαιοσύνης επί της Πολιτείας καθορίζεται εκ του αριθμού των αποφάσεως, τις οποίες συμπίπτει να εκδίδουν τα Δικαστήρια!

Ομολογώ, ότι δεν ανέμενα να ακούσω τέτοια επιχειρήματα, λεγόμενα μάλιστα από δικαστικούς άνδρες. Γνωρίζω ότι οι κοινωνίες αποδεχόμενες την ανάγκη να ζήσουν σε αρμονία όπως επιβάλλει το συμφέρον τους, δημιουργούν εξουσία ανεξάρτητη, τη δικαστική εξουσία, στην οποία παρέχουν το δικαίωμα να επιβάλλει το σεβασμό προς την αλήθεια και το δίκαιο, ανορθούσα το προσβαλλόμενο δίκαιο, και διδάσκουσα συγχρόνως τον αμοιβαίο σεβασμό προς τα δικαιώματα των πολιτών και της Πολιτείας εν γένει. Γίνεται φανερό, ότι η επίδραση της Δικαιοσύνης κάθε άλλο σκοπό επιδιώκει παρά τη δημιουργία πολλών δικών. Ευτυχής δ' είναι η κοινωνία εκείνη, στην οποία η επίδραση της δικαστικής εξουσίας θα έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη πάσης των Δικαστηρίων εργασίας. Θα είναι δε η μεγαλύτερη ευτυχία, την οποία δύναται να αποκτήσει η πατρίς μας, εάν έλθει εποχή, κατά την οποία θα παρέρχονται έτη ολόκληρα χωρίς τα Δικαστήρια να έχουν ανάγκη να συνεδριάζουν. Έτσι εγώ τουλάχιστον εννοώ την επίδραση της δικαστικής εξουσίας επί της κοινωνίας. Για να πραγματοποιήσει η δικαστική εξουσία αυτό το σκοπό, δαπανά το Κράτος όσα δαπανά· διότι διαφορετικά δεν θα υπήρχε λόγος να δαπανώνται τα ποσά αυτά

Μεθ' όλα αυτά σας λένουν οι Κύριοι της πτέρυγος εκείνης: «τα Ειρηνοδικεία εις τι χρησιμεύουν; διατί να μη συγχωνεύσωμεν πολλά Ειρηνοδικεία εις ένα;» Λες και ότι τα Ειρηνοδικεία είχαν μόνο το σκοπό να δικάζουν τις κλήσεις των δικολάβων, τόσα δε άλλα ύψιστα καθήκοντα, τα οποία έχουν να επιτελούν οι Ειρηνοδίκες, καθόλου δεν ελήφθησαν υπ' όψιν. Εάν μόνον και άπαξ του έτους παρασταθεί η ανάγκη της συγκροτήσεως ενός συγγενικού Συμβουλίου, ενός μόνον, υπέρ ενός ανηλίκου, δεν δικαιολογείται η δαπάνη του Κράτους υπέρ της υπάρξεως του Ειρηνοδικείου; Εάν μία μόνο φορά παρασταθεί ανάγκη να προσκληθεί ο Ειρηνοδίκης, για να

λύσει διαφορά επί προσωρινών μέτρων, δεν δικαιολογείται η υπέρ της λειτουργίας του Ειρηνοδικείου δαπάνη; Τότε γιατί πληρώνουν τους φόρους οι πολίτες; Και σας ομιλούν περί καταργήσεως των Ειρηνοδικείων, λες και, Κύριοι, επρόκειτο περί καταργήσεως θέσεων αργομισθών! Δεν εξετάζω, αν έχουν και άλλα καθήκοντα οι Ειρηνοδίκες, διότι εγώ γνωρίζω, και όλοι εσείς γνωρίζετε, πόσα καθήκοντα έχει ο Ειρηνοδίκης· άλλ' ανέφερα δύο μόνο περιστάσεις, οι οποίες αρκούν να δικαιολογήσουν την ύπαρξη παντός Ειρηνοδικείου. Θα ήταν δε αληθινά περίεργο πράγμα, εάν η Ελληνική Βουλή αποφάιζε να καταδικάσει τους κατοίκους π.χ. της Ανάφης, όποτε παραστεί ανάγκη να ληφθούν μέτρα προς προστασία των συμφερόντων κάποιου ανηλίκου, να παραλαμβάνουν τους συγγενείς μέσα σε καΐκι, να πλέουν, εάν ευνοϊκός είναι ο άνεμος, αρκετές ημέρες, εάν δε δεν είναι ευνοϊκός, επί μήνες ολόκληρους, για να φθάσουν στην έδρα του Ειρηνοδικείου, όπως συγκροτηθεί συγγενικό Συμβούλιο, για να προστατεύσει τα συμφέροντα του ορφανού!

Εγώ κυρίως ανέβηκα στο βήμα για να απαντήσω σε όσα ο αξιότιμος εξ Αττικής Βουλευτής είπε, με τρόπο μυθογραφικό πάντοτε, περί των δαπανών, στις οποίες υποβλήθηκε το Κράτος από τη σύσταση των νομών και των νέων Δικαστηρίων, διότι, όταν αυτά, Κύριοι, λέγονται στη δημοσιογραφία, χωρίς να έχουν καμία επισιμότητα, βεβαίως μπορεί κανείς να μη το προσέξει· άλλ' όταν από το επίσημο βήμα της Βουλής αντιπρόσωπος του έθνους προβαίνει σε τέτοιες ανακοινώσεις, που δεν στηρίζονται ή μάλλον είναι αντίθετοι προφανώς προς τους αριθμούς και τα κείμενα των Προϋπολογισμών, είναι πράγματι ανάγκη επί τέλους να αρθεί ο πέπλος, για να φανεί, ότι δεν είναι επιτηραμένο να ανέρχονται στο βήμα της Βουλής και να προκαλούν καταδικαστική ψήφο στη συνείδηση της Βουλής και του Ελληνικού λαού για πράξεις νομοθετικές, οι οποίες αναμφισβήτητα υπήρξαν ευεργετικές γι' ολόκληρους πληθυσμούς. Και για να μην απασχολώ τη Βουλή επί μακρόν, θα εισέλθω αμέσως στο θέμα.

Αλλά πριν όμως εισέλθω και εξετάσω το οικονομικό μέρος, θέλω να γνωρίζω, αν η πτέρυγα αυτή (δεικνύει την αριστεράν), η οποία κόπτεται υπέρ της καταργήσεως των νομών και των Δικαστηρίων, είναι σύμφωνη προς τις ιδέες αυτές. Διότι, Κύριοι, εμείς δεν είμεθα που πήραμε την πρωτοβουλία των μεταρρυθμίσεων αυτών, την πρωτοβουλία των μεταρρυθμίσεων αυτών έλαβαν άλλοι, εμείς δε δανεισθήκαμε αυτές από την υποστήριξη, την οποία έγκριτα μέλη της πτέρυγας αυτής έπραξαν ενώπιον της Βουλής, αφού απέδειξαν ότι πρέπει οι νομοί και τα Δικαστήρια να αυξηθούν, διότι μόνον έτσι, έλεγαν, δύναται να υπάρξει αληθινή Διοίκηση και αληθινή Δικαιοσύνη. Και είναι αλήθεια περίεργο, πώς ελπισμόνισαν, ότι αυτοί υπήρξαν οι εισηγητές και πρωτοστάτες τέτοιων ιδεών, και έρχονται να επικρίνουν εμάς, οι οποίοι αποδεχθήκαμε τις ιδέες αυτών, και επραγματοποιήσαμε αυτές! Τούτο, Κύριοι, ομολογώ, ότι υπερβαίνει και το περίεργο· διότι εκείνοι, οι οποίοι παρακολουθούν, τις συνεδριάσεις της Βουλής από πολλά έτη, γνωρίζουν τις ιδέες ενός εκάστου των κυρίων Βουλευτών, οι οποίοι επίσης επί μακράν σειράν ετών παρακάθηνται στην αίθουσα αυτή, και οφείλουν να γνωρίζουν, ότι η κοινοβουλευτική ιστορία δεν λη-

ομονείται, ή ότι, εάν λησμονείται, υπάρχουν άνθρωποι, οι οποίοι δεν αφήνουν να λησμονηθεί. Πως είναι δυνατόν να εκφράζονται μετά τέτοιας – ας μου επιτραπεί η λέξη – εμπαιθείας κατά των νομοθετημάτων των μεταρρυθμιστικών, τα οποία εμείς εισαγάγουμε κατά το 1899, αφού αυτοί υπέδειξαν τις μεταρρυθμίσεις αυτές, στηρίζαντες μάλιστα έτοι τα προγράμματα αυτών; Μην νομίζετε, ότι εγώ ακολουθώ το σύστημα του κυρίου εξ Αττικής Βουλευτού, μυθογραφών από το βήμα της Βουλής. Δεν συνήθισα να μυθογραφώ. Θα σας αναγνώσω αυτές τις λέξεις των Κυρίων, οι οποίοι εμφανίζονται αμείλικτοι διώκται σήμερα των νομών και των Δικαστηρίων, για να δείτε, ποιοι είχαν την πρωτοβουλίαν αυτών των μεταρρυθμίσεων.

Β. Βουδούρης. Κύριε Πρόεδρε, να μου δώσετε το λόγο, παρακαλώ.

Ν. Μπουφίδης. Κατά το 1894 συνεζητείτο ο Προϋπολογισμός του 1895, και κατά τη γενική συζήτηση του Προϋπολογισμού μίλησαν πολλοί των ρητόρων της Αντιπολιτεύσεως – διότι και τότε η πτέρυγα αυτή ήταν η Αντιπολίτευση (δεικνύει την αριστερά), η πτέρυγα δε αυτή ήταν η Συμπολίτευση (δεικνύει τη δεξιά), – μεταξύ δε των μελών της Αντιπολιτεύσεως ήταν και ο εξ Αρτης βουλευτής και φίλος μου κ. Καραπάνος, ο οποίος ανέπτυξε μακρότατον πρόγραμμα διοικήσεως. Τι δε έλεγε, ομιλών ενώπιον της Βουλής; Ακούσατε, για να κρίνεται, ποιοι είναι εκείνοι, οι οποίοι πρώτοι συνέλαβαν την ιδέα τη μεταρρυθμιστική, όσον αφορά τη διοίκηση της χώρας. Ιδού τι έλεγε τότε ο κ. Καραπάνος (αναγιώσκει):

«Η Διοικήσις ημών εις κακήν ευρίσκεται κατάστασιν· ουδείς αγνοεί, ότι, όπου αυτή υφίσταται, είναι σχεδόν εξηρθρωμένη, και ότι εις τας πλείστας των επαρχιών δεν υπάρχει ούτε σκιά Διοικήσεως. Ποία π.χ. δύναται να είναι η ενέργεια του νομάρχου Απωλοακαρνανίας, εν Μεσολογγίω εδρεύοντος, επί της επαρχίας Ευρυτανίας; Εν ταις απόκεντροις δε ταύταις επαρχίαις τις αντιπροσωπεύει την Διοικήσιν; Οφείλομεν επομένως, δια να δυνηθώμεν να μορφώσωμεν αληθή διοικήσιν, να μεταβάλωμεν τα όρια των διοικητικών περιφερειών, αυξάνοντες τον αριθμόν των Νομαρχιών».

Ακούετε, κύριοι Βουλευταί; ακούετε;

Τινές Βουλευταί (εκ της δεξιάς. Ακούομεν, μάλιστα).

Ν. Μπουφίδης. «Αυξάνοντες τον αριθμόν των Νομαρχιών», λέγει ο κύριος Καραπάνος.

Κ. Καραπάνος. Κατά πόσους;

Ν. Μπουφίδης. Ακούσατε, ποιος ομιλεί περί αυξήσεως του αριθμού των Νομαρχιών!

Αλλά νομίζετε, ότι μόνον τον αριθμόν των Νομαρχιών ζητούσε να αυξήσει ο κύριος Καραπάνος; Με ποιο τρόπο νομίζετε ότι επεδίωκε μεταρρύθμιση και βελτίωση στα πράγματα της Δικαιοσύνης; Ακούσατε. Ο κύριος Καραπάνος επιθυμούσε να περιορισθεί ο αριθμός των δικαστών κατά τις συνεδριάσεις από 5 εις 3 (αναγιώσκει):

«Το δικαστικόν ημών σύστημα έχει ανάγκη ριζικωτέρας μεταρρυθμίσεως. Την βελτίωσιν του δικαστικού κλάδου δυνάμεθα και πρέπει να επιδιώξωμεν δια της

Η οδός Νικολάου Μπουφίδη και τα Δικαστήρια στη δεκαετία 1900.

ελατιώσεως ουχί των Δικαστηρίων, αλλά του προσωπικού αυτών, και δια της καλύτερας αμοιβής αυτών».

Κ. Καραπάνος. Αναγνώσατέ το ολόκληρον.

Ν. Μπουφίδης. Εις εμέ δεν χρησιμεύει ν' αναγινώσκω παρά εκείνο το οποίο αποδεικνύει συγκεκριμένα τις επί του θέματος ιδέες σας, τις οποίας πραγματεύομαι.

Β. Βουδούρης. Ο κύριος Καραπάνος αντιπροσώπευε τότε μόνον τον εαυτόν του (θόρυβος).

Ν. Μπουφίδης. Μη νομίζετε, ότι με το θόρυβο θα κατορθώσετε να μειώσετε την εντύπωση του λόγου μου. Όσο δε και να θορυβήσετε, θα το επαναλάβω εκατό φορές, για να ακουσθεί σε όλη τη Βουλή και απ' όλο τον Ελληνικό λαό, εντός και εκτός της Ελλάδος, διότι στους πολιτικούς άνδρες, οι οποίοι έχουν ριζωμένες πεποιθήσεις περί του τρόπου της διοικήσεως της πατρίδας μας, δεν είναι επιτραμμένο να μεταβάλλουν αυτές από απλό πείσμα και αντίδραση προς τους αντιπάλους τους, όταν μάλιστα εκείνοι, ακολουθούν τις γνώμες αυτών, και εφαρμόζουν αυτές.

Θα έλθω ήδη στον υπολογισμό των δαπανών, τον οποίο έκανε ο κ. εξ Αττικής συνάδελφος, για να δούμε επί τέλους, ποιον είναι πράγματι το ποσόν, το οποίον δαπανάται για τη σύσταση των 10 νομών και των τεσσάρων Δικαστηρίων. Δεν έχω πρόχειρο τον υπολογισμό, τον οποίο την εσπέρα αυτή έκανε ο κ. εξ Αττικής Βουλευτής, άλλ' έχω πρόχειρον τον υπολογισμόν, τον οποίον σε διάφορα φύλλα των εφημερίδων της πρωτευούσης δημοσίευσαν οι ασχολούμενοι να αποδείξουν, ότι οι δαπάνες των νέων νομών και Δικαστηρίων ανήλθαν σε 1.396.383 δραχμές, ήτοι περίπου σε 1.400.000 για να καταλήξουν δε εις το αποτέλεσμα τούτο, κατά ποιον τρό-

πον, νομίζετε, υπολογίζουν; Συγκρίνουν τον Προϋπολογισμό του 1899 με αυτόν του 1902.

Αλλά για να βρούμε τι δαπανήθηκε για τη σύσταση των τεσσάρων Δικαστηρίων, το πράγμα είναι ευχερέστερο. Τα 4 Δικαστήρια συνεστήθησαν το 1901, το Σεπτέμβριο, όταν δε, το Νοέμβριο, ο τότε Υπουργός της Δικαιοσύνης υπέβαλε τον προϋπολογισμό του 1902, επειδή είχαν ήδη συσταθεί τα 4 Δικαστήρια, περιέλαβε τις δαπάνες των τεσσάρων Δικαστηρίων για όλο το έτος. Ο τότε Υπουργός στην εισηγητική έκθεση έλεγε ότι 81.324 δραχμαί είναι η ετησία δαπάνη των τεσσάρων Πρωτοδικείων.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Έτσι ε;

Ν. Μπουφίδης. Αλλά, μετά τη διαβεβαίωση την επίσημη, ενώπιον της Βουλής από τον Αρμόδιο Υπουργό, ότι οι δαπάνες για τα 4 νέα Πρωτοδικεία ανέρχονται σε δρ. 81.324, πως είναι δυνατόν να έχετε το θάρρος, ερωτώ, να προκαλείτε καν συζήτηση και να τολμάτε να ισχυρίζεστε, ότι και μια έστω επί πλέον δραχμή είναι δυνατόν να δαπανηθεί για τα Δικαστήρια αυτά;

Ι. Καλούτσος. Θέλωμεν να πεισθούμε. Αναφέρει η έκθεση αυτή αναλυτικά τα ποσά;

Ν. Μπουφίδης. Βεβαιότατα, αφού είναι προϋπολογισμός. Επειδή δε και χωρίς να με προκαλέσετε είχα σκοπό να κάνω μιαν οιονεί διάλεξη μετά των κ. Βουλευτών περί των δαπανών εκάστου Δικαστηρίου, – διότι τέλος πάντων πρέπει να λυθή μια για πάντα το ζήτημα αυτό, για να γίνει γνωστό, τι δαπανά το Κράτος για τα 4 ταύτα Δικαστήρια, – προβαίνω σε λεπτομερή λογαριασμό, κατά τον οποίο θα παρατηρήσει η Βουλή, ότι το όλον ποσόν των δαπανών ανέρχεται εις 100.400 δραχμές. Παρακαλώ δε να με παρακολουθήσετε, διότι επιθυμώ να με διορθώσετε, εάν παραλείψω καένα κονδύλιο.

Για τα τέσσαρα Πρωτοδικεία επροβιβάσθησαν 4 Πρόεδροι. Επομένως θα υπολογισθεί η διαφορά του μισθού των Προέδρων, διότι ως δικασταί υπήρχον...

Π. Γκίκας. Δεν διορίσθησαν άλλοι;

Ν. Μπουφίδης. Όχι. Διότι πάντοτε ο αριθμός των δικαστών είναι πολύ μικρότερος του αριθμού, τον οποίον ορίζει ο νόμος προς λειτουργίαν των Δικαστηρίων.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Επιτρέπετε μια διακοπή;

Ν. Μπουφίδης. Μην με διακόπτετε. Κατόπιν ομιλείτε.

Λοιπόν η διαφορά δι' έκαστον Πρόεδρον είναι 1200 δραχμαί ετησίως, επομένως δια τους τέσσαρας είναι δρ. 4800. Δια τους 4 γραμματείς, προς δραχ. 170 μηνιαίως, το όλον 8160 δια τους 4 ετησίως... Εάν επιθυμεί κάποιος από τους κ. Βουλευτές, ας κρατά σημειώσεις για να κάνει κατόπιν την πρόσθεση, μήπως υποτεθεί, ότι έχω λάθος στην πρόσθεση...

Γ. Φικιωρης. Εις άλλα ζητήματα.

Ν. Μπουφίδης. Ποια άλλα; Είναι γραμμένα όλα εις τον προϋπολογισμόν.

Έχουμε γι' υπογραμματείς και γραφείς, κατά τον προϋπολογισμό, δραχ. 19.809. Για τα ενοίκια των Πρωτοδικείων, κατά τον προϋπολογισμό, δρ. 9600, για τους μι-

σθούς τεσσάρων Εισαγγελέων δραχ. 19200, για το προσωπικό των Εισαγγελιών δρ. 13.080. Για γραφικά, κατά τον προϋπολογισμό, δρ. 2400. Γραφικά Εισαγγελιών δραχμές 1452. Ενοίκια Εισαγγελιών δραχ. 6300. Ενοίκια φυλακών, κατά τον προϋπολογισμό, δρ. 9360. Μισθός τεσσάρων επιστατών των φυλακών, κατά τον προϋπολογισμό, δραχ. 3840. Μισθός τεσσάρων φυλάκων δρ. 2400.

Αυτές είναι οι δαπάνες. Για δε το Κακουργιοδικείο ουδεμία πρόσθετη δαπάνη υπάρχει στον προϋπολογισμό.

Όλες οι δαπάνες αυτές ανέρχονται σε δρ. 100.400. Άλλ' εξ αυτών πρέπει να αφαιρεθούν δρ. 20.000, κατά τις οποίες μειώνεται η δαπάνη από τα άλλα Πρωτοδικεία, ένεκα της αφαιρέσεως του κατωτέρου προσωπικού, γραφικών και άλλων εξόδων, και επομένως το ποσόν, στο οποίο οι δαπάνες του Κράτους ανέρχονται για τα 4 Πρωτοδικεία, είναι δραχ. 81.000, όπως προείπα.

Γ. Καλούτσος. Ενθυμούμαι πρόχειρα κάποιες δαπάνες τους εκτάκτους γραφείς των Κακουργιοδικείων, τους μισθούς κληττήρων των ακροατηρίων και Εισαγγελιών.

Ν. Μπουφίδης. Υπάρχουν όλα υπολελογισμένα εις το προσωπικό των Δικαστηρίων, είναι υπολελογισμένα στους προϋπολογισμούς. Εάν θελήσετε να προσθέσετε και τους κληττήρες τους δύο, 5.000 δραχμάς ή 10.000 δραχμάς, θα έχετε 105.000 ή 110.000 δραχμάς. Πόσα θέλετε, για να φθάσετε στο ποσόν του 1.400.000;

Αυτό είναι, Κύριοι, το ποσόν, το οποίον δαπανά το Κράτος για τα νέα δικαστήρια. Τώρα θα δούμε, τι δαπανά για τους νέους νόμους.

Ο κ. συνάδελφος δυσπιστεί προς τον αρχηγόν του, διότι στον Προϋπολογισμό του 1903, του οποίου εισηγητής υπήρξε ο κ. Βουλευτής εκ Γόρτυνος, ρητά αναγράφεται, ότι η οικονομία, η οποία επιτυγχάνεται για το Κράτος με την κατάργηση των νέων νομών, ανέρχεται σε 120.000 δραχμάς. Αυτό λέγει ο Προϋπολογισμός του 1903, ότι η οικονομία μετά την κατάργηση, Κύριοι, των νέων νομών, ανέρχεται σε 120.000 δραχμές. Καταργουμένων δε των νέων νομών δια των νομοθετημάτων, τα οποία εισήγαγε ο κ. Βουλευτής εκ Γόρτυνος, καταργούνται και όλες οι συνεπακόλουθες δαπάνες στους νέους νομούς, και η οικονομία αυτή ανέρχεται, κατά τη βεβαίωση που υπήρχε στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού, σε δραχμές 120.000. Και ο κ. Βουλευτής εξ Αττικής, ενώ είχε υπόψη, προσδιορισμένο από τον αρχηγό αυτού, όλο το ποσό της δαπάνης για τα νέα Δικαστήρια και τους νέους νομούς, ανερχόμενον σε 200.000 δραχμάς, ο κ. Βουλευτής εξ Αττικής αναβιβάζει αυτό σε 1.400.000! Και για να το αναβιβάσει στο ποσόν αυτό, ποια μέθοδο νομίζετε ότι ακολουθεί;

Εις Βουλευτής (εκ δεξιών). Τη μέθοδο του παπά! (γέλως).

Ν. Μπουφίδης. Κύριοι, η μέθοδος, την οποίαν ακολουθεί, ομολογώ, ότι δεν είναι από εκείνες, οι οποίες περιποιούν τιμή στους λογιστικούς, διότι θ' ακούσετε περιεργότατα πράγματα· π.χ. θα δείτε, ότι υπολογίζει διαφορά από το κεφάλαιο των δημοσίων έργων του Υπουργείου των Εσωτερικών δραχ. 265.320. Και θα ερωτήσετε αμέσως: «Αλλά τέλος πάντων ποια σχέση έχουν οι νέοι νομοί με τα δημόσια έργα;

Μήπως αυξήθηκε το προσωπικό των νομομηχανικών ή μηχανικών;» Ουδόλωσ. Λοιπόν πως επήλθε αυτή η αύξηση, αυτή η διαφορά; Παρακαλώ να μην ανθήσει στα χείλη σας μειδιάμα, εάν ακούσετε, από πού εξάγει τη διαφορά ο κύριος συνάδελφος. Ο κ. συνάδελφος είναι ευφυέστατος άνθρωπος, δεν δύναται να πλανηθεί, ἀλλ' έχει τον παράδοξο εγωισμό να νομίζει ότι δύναται να παρασύρει σε πλάνη όλους εσάς που ακούτε τα λόγια του.

Ο Προϋπολογισμός του 1899, τον οποίον επικαλείται, στο κεφάλαιο 14, «Δημόσια έργα», έχει δύο άρθρα· το ένα άρθρο επιγράφεται «Προσωπικόν εν τοις νομοίς και εν ταις επαρχίαις», το έτερον άρθρον, το 3, επιγράφεται «Προσωπικόν βοηθητικόν»· το συνολικό ποσό των δύο τούτων άρθρων ανέρχεται σε δραχ. 351.960. Ο Προϋπολογισμός του 1902 τα δυο ταύτα άρθρα στο κεφάλαιο 14 τα έχει ένα άρθρον· ο κ. Βουλευτής εξ Αττικής λαμβάνει λοιπόν το ένα άρθρο από τα δύο του Προϋπολογισμού του 1899, και το συγκρίνει μετά δύο άρθρα του Προϋπολογισμού του 1902, και έτσι βρίσκει τη διαφορά εκ δραχμών 265.320! (γέλωτες εν τη δεξιά). Καταλαβαίνετε, Κύριοι, ότι αυτό δεν είναι έλλειψη καλής πίστεως, ἀλλ' είναι έλλειψη καλής εκτιμήσεως της διανοητικής καταστάσεως αυτού, ο οποίος νόμισε, ότι προκαλώντας τα μειδιάματα και τα γέλια των κυρίων Βουλευτών από τη μεθυγραφική περιγραφή στην αγόρευσή του, μπορεί να μας αποπλανήσει τόσο, ώστε να νομίσουμε, ότι στα δημόσια έργα υπάρχει διαφορά 265.320 δραχμών. Το περίεργον δε είναι, ότι ο κ. εξ Αττικής Βουλευτής γνωρίζει, ότι η μέθοδος αυτού είχαν ήδη αποκαλυφθεί στη δημοσιογραφία, και όμως δεν βαρέθηκε να τη φέρει και ενώπιον μας.

Αλλά νομίζετε, ότι μόνο οι 265.320 δραχμές προστίθενται στη ράχη των νέων νομών και Δικαστηρίων; Θα ακούσετε κάτι, το οποίον θα σας καταπλήξει, διότι θα ακούσετε, ότι στο κεφάλαιον 9 του προϋπολογισμού του Υπουργείου των Στρατιωτικών, υπό τον τίτλο «Χωροφυλακή», ανέγραφε διαφορά επί πλέον δια το έτος 1902 δρ. 696.565, οι οποίες δεν ανεγράφοντο στον προϋπολογισμό του 1899. Τη διαφορά δε αυτή ο κ. Βουλευτής ρίπτει σε βάρος των νέων νομών και Δικαστηρίων! Όταν ανέγνωσα αυτό, σας ομολογώ, ότι δεν εδυνάμην να εννοήσω, ποια σχέση έχει η δαπάνη της χωροφυλακής με τους νέους νομούς, και επί πολλή ώρα βασάνιζα το νου μου, για να ανακαλύψω τη σχέση, την οποία απέδιδαν οι κύριοι της Αντιπολιτεύσεως, αναγράφοντες τέτοια ποσά στις σημειώσεις τους. Εδέησε να ζητήσω βοηθήματα, και προσέτρεξα στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού του 1902. Τι διάβασα δε εκεί, σε σχέση με τη διαφορά των δρ. 696.565 στο κεφάλαιο 9, «Χωροφυλακή», του προϋπολογισμού του 1902 προς τον προϋπολογισμόν του 1899; Γράφει ο τότε Υπουργός επί των Στρατιωτικών, ότι η επί πλέον αυτή διαφορά προέρχεται εκ της γεννησομένης κατά το έτος εκείνο προμηθείας ειδών ιματισμού των οπλιτών της χωροφυλακής και του στρατού, διότι εξηντλήθη η προμήθεια... (ιλαρότης).

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Εμείς δεν είπαμε αυτό.

Ν. Μπουφίδης. Όταν διάβασα αυτά στην εισηγητική έκθεση, δεν ξέρω πως, από ένστικτο, οι χείρες μου συνέλαβαν την ελάχιστη σωζόμενη ακόμη κόμη της κε-

φαλής μου, διότι δεν εδυνάμην να φαντασθώ τέτοιο περί την κατάσταση αριθμών θράσος, αφού ήταν γνωστό, ότι πρόχειρα ήθελε αποκαλυφθεί η θρασύτητα.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Κατά το 1904 που είναι ο ιματισμός αυτός;

Ν. Μπουφίδης. Η επί πλέον λοιπόν δαπάνη, κατά τη ρητή βεβαίωση του Υπουργού των Στρατιωτικών, προέρχεται από αγορά ιματισμού των οπλιτών της χωροφυλακής και του στρατού. Και ερωτά ο κ. Βουλευτής αυτή τη στιγμή, διότι ενόμιζεν, ότι ως προς τα του προϋπολογισμού του 1904 είναι अपαράσκευος, ερωτά, πως υπάρχει αυτή η διαφορά. Απαντώ προς αυτόν, ότι οι νέοι νομοί συνεστάθησαν κατά το 1900, κατά το 1899 δεν υπήρχαν· η διαφορά λοιπόν των δαπανών κυρίως στον πρώτο Προϋπολογισμό από της συστάσεώς των πρέπει να συζητηθεί, διότι έκτοτε δεν προσετέθησαν δαπάνες για τους νέους νομούς, ούτε συνεστάθησαν άλλοι νομοί, ούτε αυξήθηκε το προσωπικόν αυτών. Κατά το χρόνο λοιπόν εκείνο η διαφορά του κεφαλαίου 9 του Υπουργείου των Στρατιωτικών δεν υπήρχε, διότι η υπάρχουσα διαφορά προερχόταν από το πραγματικό γεγονός, το οποίο ουδεμία σχέση είχε με τους νέους νομούς και τα νέα Δικαστήρια, εκτός εάν υπολογίζει, ότι η προμήθεια του ιματισμού έγινε λόγω της συστάσεως των νέων νομών και των νέων Δικαστηρίων (γέλωτες).

Αυτή είναι η απάντησις, την οποία είχα να δώσω στον κ. Βουλευτή εξ Αττικής, ο οποίος νόμισε, ότι, επειδή δεν είχα τότε τον Προϋπολογισμό του 1904 στα χέρια μου, θα κατάφερε να μας καταπλήξει δια της ερωτήσεώς του.

Αυτός, Κύριοι, είναι ο λογαριασμός, τον οποίο ακούσατε από τον κ. Βουλευτή εξ Αττικής, και ο οποίος ανέρχεται σε 1.400.000 δραχμάς! Θέλετε δε να δείτε, μετά την αφαίρεση των ποσών, τα οποία πρόσθεσαν χονδρικά και αυθαίρετα οι Κύριοι σε βάρος των νέων νομών, πόσες είναι οι δαπάνες αυτών; Ακούσατε. Από το ποσό δραχ. 1.396.383 πρέπει ν' αφαιρεθούν οι 265.320, οι οποίες προέρχονται από τη διαφορά των δύο άρθρων του κεφαλαίου των δημοσίων έργων· πρέπει ν' αφαιρεθούν επίσης οι 696.565 δραχμές, οι οποίες αφορούν τον ιματισμό των οπλιτών της χωροφυλακής και του στρατού, πρέπει ν' αφαιρεθούν οι 275.000 δραχμές, οι οποίες προέρχονται από τη διαφορά μεταξύ των 375.000, τις οποίες αναγράφει ως έξοδα Δικαστηρίων, προς τις πραγματικές 100.000, οι οποίες απαιτούνται ως δαπάνη των Δικαστηρίων, – διότι αναγράφουν 375.000, ενώ αποδείξαμε, ότι η δαπάνη είναι 100.000 κατ' έτος, – επομένως τις επί πλέον αναγραφόμενες 275.000 πρέπει να τις αφαιρέσουμε. Ακόμη 14.000 δραχμές, τις οποίες αναγράφει το Υπουργείον των Εσωτερικών. Πρέπει επίσης ν' αφαιρέσουμε δραχμές 13.000, την επί πλέον διαφορά του κεφαλαίου 6 του Υπουργείου των Εσωτερικών υπό τον τίτλον «Στρατολογία», διότι ούτε λεπτό δαπανάται επί πλέον για τα Στρατολογικά Συμβούλια, πλην των ενοικίων.

Δεν γνωρίζω, αν κρατήσατε σημείωση των αριθμών· αλλά τα ποσά ταύτα προστιθέμενα αποτελούν το ποσό των δραχμών 1.263.885. Το ποσό αυτό, το οποίον ουδεμία έχει σχέση με τους νέους νομούς και τα νέα Δικαστήρια, πρέπει ν' αφαιρέσουμε από τον υπολογισμό του κ. Βουλευτού εξ Αττικής. Όταν δε αφαιρέσετε το ποσό αυ-

τό, τι απομένει; 132.498 δραχμαί! Αυτό είναι το ποσό, κατά τους δικούς τους λογαριασμούς, το ποσό, το οποίον δαπανά το Κράτος επί πλέον δια τους νέους νομούς και τα νέα Δικαστήρια. Και διατυμπανίζουν συνεχώς και προσπαθούν να πείσουν τον κόσμο, ότι μεγάλη σπατάλη έγινε για τα Δικαστήρια και τους νέους νομούς, ενώ πάσα η δαπάνη που έγινε για χάρη αυτών ανέρχεται σε 132.498 δραχμές!

Αλλά, Κύριοι, εγώ, αν ομίλησα μετά τόσης αυστηρότητας, για τη λογιστική τάξη, την οποία ακολούθησαν οι θέλοντες να παραστήσουν, ότι μεγάλη και φοβερή δαπάνη έγινε για τα Δικαστήρια, το έπραξα, διότι δεν επεθυμούσα να νομίσουν, ότι πδύναντο ν' αποπλανήσουν εσάς και τον Ελληνικό λαό, και να πιστεύσετε, ότι αληθώς έγινε τέτοια δαπάνη· αλλά και αν είχαν γίνει οι διπλάσιες και τριπλάσιες των δαπανών αυτών, θα ήμουν πάντοτε υπέρ της αυξήσεως των Δικαστηρίων και της αυξήσεως των νομών, θα ήμουν δε υπέρ αυτών όχι μόνο δι' όσα επιχειρήματα πολύ εύγλωττα ανέπτυξε ο αξιότιμος εξ Αρτης βουλευτής κ. Καραπάνος άλλοτε, όταν δεν είχε αλλάξει γνώμες, αλλά και διότι διαφορετικά εννοούσα εγώ τη λειτουργία της δικαστικής εξουσίας, και κατ' άλλο τρόπο φαντάζομαι την επίδραση των διαφόρων υπηρεσιών του Κράτους, επί της κοινωνίας και της Πολιτείας γενικά. Αυτό δε λέγω, Κύριοι, διότι, όσες φορές άκουσα τον κ. Βουλευτή εκ Γόρτυνος να αγορεύει κατά τις ημέρες αυτές από το βήμα αυτό, άκουσα πάντοτε αυτόν να επιτίθεται κατά της τηλεγραφικής και ταχυδρομικής υπηρεσίας, ως δαπανηράς υπηρεσίας, ένεκα της οποίας το Κράτος υποβλήθηκε σε αδικαιολόγητες δαπάνες.

Και γιατί όλα ταύτα; Δαπανά το Κράτος περισσότερα σήμερα για την ταχυδρομική και τηλεγραφική υπηρεσία, απ' όσα δαπανούσε κατά το περικλεές έτος 1896; Και κατά ποιο τρόπο θα κρίνουμε για τις δαπάνες μιας υπηρεσίας; Οι υπηρεσίες στο Κράτος έχουν διπλό προορισμό. Νομίζετε, ότι για κάθε υπηρεσία, που λειτουργεί καλά, οι δαπάνες της συντηρήσεως αυτής βεβαίως πρέπει να είναι ανάλογοι προς τα έσοδα, τα οποία προσπορίζει στο Κράτος η υπηρεσία, άσχετα προς την ευεργετικότητα του προορισμού αυτής υπό την άλλη άποψη, την κοινωνική;

Ας εξετάσουμε τώρα και το θέμα αυτό, για να δούμε, αν είναι δεδικοιολογήμενα τα εναντίον μας παράπονα για τη σπατάλη δήθεν, την οποία εφαρμόσαμε επί της τηλεγραφικής και ταχυδρομικής υπηρεσίας, επειδή αυξήσαμε κάπως το προσωπικό της, επειδή αυξήσαμε τα μέσα της συγκοινωνίας, επειδή πυκνώσαμε το δίκτυο της τηλεγραφικής και ταχυδρομικής ανταπόκρισης, αφού συστήσαμε γραφεία τηλεγραφικά και ταχυδρομικά, αφού βελτιώσαμε τα μέσα της μεταφοράς, με σκοπό να γίνεται αυτή ταχύτερη, και τέλος προνοήσαμε να αυξηθούν οι διανομές των επιστολών στις κυριότερες πόλεις της Ελλάδος. Ας εξετάσουμε, για να δούμε, αν είναι δίκαιες οι εναντίον μας αιτιάσεις.

Κατά το έτος 1898 προϋπολογίζοντο δαπάνες δραχ. 2.428.730, προϋπολογίζοντο δε έσοδα 2.350.700, επομένως υπήρχε επί πλέον διαφορά μεταξύ εσόδων και εξόδων δραχ. 78.000. Αυτό ήταν το έλλειμμα, το οποίον είχαμε κατά το έτος 1898. Κατά το 1903, όταν λειτουργούσε ο νέος οργανισμός της ταχυδρομικής και τηλεγραφικής υπηρεσίας, υπελογίσθησαν τα έξοδα εις 3.579.201, τα δε έσοδα εις 4.521.300...

Έχουμε λοιπόν διαφορά δραχμών 942.000 κατά το έτος 1903, διότι ο οργανισμός ο νέος της ταχυδρομικής και τηλεγραφικής υπηρεσίας υπήρξε τέτοιος, και τέτοια είχε επιρροή επί της υπηρεσίας, ώστε τα έσοδα να αυξάνονται καταπληκτικά. Κατά το 1904 είχαμε έξοδα δραχ. 3.670.870, είχαμε έσοδα δραχ. 4.720.100, διαφορά επί πλέον στα έσοδα δραχ. 1.049.230. Ερωτώ, ποία είναι η οικονομικότερη υπηρεσία; Εκείνη, για την οποία δαπανούμε 3 εκατομμύρια και απολαμβάνουμε 4 εκατομμύρια, ή εκείνη, για την οποία δαπανούμε 2.500.000 και απολαμβάνουμε 2.700.000;

Έτσι έχουν τα πράγματα, Κύριοι, πρέπει να παύσουν πλέον να επικαλούνται διαρκώς την κατάργηση των νομών και των Δικαστηρίων, διότι αποδείχθηκε, ότι από την κατάργηση αυτών δεν είναι δυνατόν να προσπορισθούν μεγάλα κέρδη· αλλά συγχρόνως δεν πρέπει να λέγεται και να υποστηρίζεται από το εθνικό τούτο βήμα, ότι η στρατιωτική οργάνωση της χώρας δύναται να επιτευχθεί με οικονομίες από τον Προϋπολογισμό...

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Αυτό έλεγε ο κύριος Θεοτόκης.

Εις Βουλευτής. Αυτά μόνον σεις τα λέγετε, χωρίς να τα πιστεύετε, κύριε Αγγελόπουλε.

Ν. Μπουφίδης. Έχω την πεποίθηση, ότι η Βουλή θα πρέπει πρόθυμα να προβεί στην επιπήφισον του υπό συζήτηση νομοθετήματος, το οποίο τείνει να πληρώσει την επιβαλλομένη ανάγκη.

Δια πάσης θυσίας να διεκδικήσουμε τα अपαράγραφα δικαιώματα μας, υπέρ της διατηρήσεως των οποίων οι πατέρες μας ποταμούς όλους αιμάτων έχυσαν. (Εύγε! εύγε! και χειροκροτήματα εκ της δεξιάς).

Β. Βουδούρης. Η Βουλή, κύριε Πρόεδρε, άκουσε μετά πόσης τραγικότητας ο εκ Λεβαδείας Βουλευτής μίλησε, προκειμένου περί της συστάσεως των τεσσάρων νέων Πρωτοδικείων, μεταξύ των οποίων και το Πρωτοδικείο Λεβαδείας. Βεβαιώνω, κύριε Πρόεδρε, τη Βουλή, ότι με την ίδια τραγικότητα μιλούσε και όταν ζήτησε από τον τότε και νυν Πρωθυπουργό την υποβολή νομοσχεδίου προς σύσταση Πρωτοδικείου και Νομαρχίας στη Λεβάδεια, και μετά μεγαλύτερη ακόμη τραγικότητας μιλούσε, όταν πολιορκούσε, θα έλεγα, τον κ. Πρωθυπουργό και ζητούσε την εκτέλεση του ψηφισθέντος από τη Βουλή νόμου.

Θέλοντας ο κ. Βουλευτής να μεμφθεί την Αντιπολίτευση ως ανακόλουθη, επικαλέσθηκε παλαιά ομιλία του αξιότιμου εξ Άρτης βουλευτού κ. Καραπάνου. Ελπισμόνησεν όμως, ότι ο αξιότιμος εξ Άρτης Βουλευτής δεν αντιπροσωπεύει άλλον ή τον κ. Καραπάνον...

Ν. Μπουφίδης. Δεν ελπισμόνησα εγώ, σεις ελπισμόνησατε, ότι είσθε Υπουργός και υποβάλατε το νομοσχέδιο.

Β. Βουδούρης. Ακριβώς, κύριε Βουλευτά εκ Λεβαδείας, διότι δεν ελπισμόνησα, ότι ήμουν Υπουργός, γι' αυτό έλαβα το λόγο, για να μάθει η Βουλή από το στόμα μου, του τότε Υπουργού, τα όσα είχαν λάβει χώρα.

Λησμόνησε λοιπόν ο εκ Λεβαδείας Βουλευτής, ότι ο αξιότιμος εξ Άρτης Βουλευ-

τής δεν αντιπροσωπεύει άλλον ή τον κύριον Καραπάνον· την Αντιπολίτευση αντιπροσωπεύει ο ηγέτης αυτής· ποιος δε είναι ο ηγέτης αυτής, η Βουλή το γνωρίζει.

Επαναλαμβάνω να είπω, Κύριοι, ότι εγώ ακριβώς ζήτησα το λόγο, για να ακούσει η Βουλή από το στόμα μου, του τότε Υπουργού, την ιστορία της συστάσεως των νέων Πρωτοδικείων.

Ο εκ Λεβαδείας Βουλευτής μετά μεγάλη, ως προείπον, τραγικότητας μιλούσε τότε και ζητούσε από την Κυβέρνηση εκείνη τη σύσταση Πρωτοδικείου στη Λεβάδεια. Και είχε καταντήσει τόσο ενοχλητικός, ώστε αναγκάσθηκε η τότε Κυβέρνηση να υποκύψει στην επιθυμία του. Ο νόμος λοιπόν ψηφίσθηκε, αλλά παρήλθεν ένα και ήμιον ολόκληρο έτος χωρίς να εκτελεσθεί. Αυτό αποδεικνύει, ότι η τότε Κυβέρνηση ουδεμία διάθεση είχε να συστήσει τα νέα Πρωτοδικεία. Ενθυμούμαι δε τον τότε και νυν κ. Πρωθυπουργό πολλές φορές στενοχωρημένο, και να αναζητεί με κάθε τρόπο ν' αποφύγει την εκτέλεση του νόμου εκείνου. Εάν δε, κύριε Πρόεδρε, προΐστατο τότε του Υπουργείου της Δικαιοσύνης Υπουργός που να είχε το απαιτούμενο σθένος, βεβαίως ο νόμος περί των νέων Δικαστηρίων δεν θα είχε εκτελεσθεί. Βεβαίως, εάν ο τότε Υπουργός επί της Δικαιοσύνης είχε το σθένος να αντισταθεί θα είχε προσφέρει μέγιστη υπηρεσία προς τον τότε και νυν κ. Πρωθυπουργό. Ο τότε και νυν κ. Πρωθυπουργός είχε αναγνωρίσει, ότι δεν έπρεπε να συστήσει τα νέα Πρωτοδικεία, και ζητούσε με κάθε τρόπο ν' αποφύγει την εκτέλεση του νόμου· άλλ' ο κύριος εκ Λεβαδείας Βουλευτής είχε τεθεί επί κεφαλής ενδιαφερομένων Βουλευτών και ζητούσε την εκτέλεση του νόμου. Και ήμουν Υπουργός τότε, και οφείλω να ομολογήσω, ότι μας επεβλήθη. Διότι είχε μειωθεί η θέση αυτού τότε στην επαρχία του, και ζητούσε δια της συστάσεως του Δικαστηρίου να σωθεί· και το επέτυχε. Διότι χωρίς τη σύσταση του Δικαστηρίου ο κύριος Μπουφίδης δεν θα είχε την ευχαρίστηση να βρίσκεται μεταξύ μας και να λέγει όσα την εσπέραν αυτήν είπε από το βήμα, διότι βεβαίως θα ήταν έξω της Βουλής και ελεύθερος να εργάζεται στο δικηγορικό του γραφείο.

Θ. Π. Δηλιγιάννης. Οι αριθμοί, τους οποίους ανέφερε ο κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας περί της ταχυδρομικής και τηλεγραφικής υπηρεσίας, δεν είναι ακριβείς. Αν, ως λέγει, πήρε τους αριθμούς από τους Προϋπολογισμούς, δεν μου φαίνεται, ότι είναι ορθό να κρίνει κάποιος τ' αποτελέσματα του απολογισμού του 1896 προς τον Προϋπολογισμό του 1902.

Ο κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας ενδέχεται να περιλαμβάνει μεταξύ των εσόδων και τα έσοδα τα εισπραττόμενα για λογαριασμό ξένων τηλεγραφικών εταιρειών, τα οποία ο ταμίας δεν εισάγει εις το δημόσιο ταμείο, άλλ' αποδίδει εις τας ειρημένας εταιρείας.

Επί των άλλων βεβαίως θα μου δοθεί η ευκαιρία να απαντήσω στον κ. Βουλευτή. Τότε θέλω πραγματευθεί όχι περί ταπεινών, αλλά περί ουσιωδών ζητημάτων. Εάν δαπανά το Κράτος περισσότερα ή ολιγώτερα, όταν έχει 26 νομούς ή 16, ή έχει Πρωτοδικεία περισσότερα 4 ή 6 από όσα είχε πρότερον, το ζήτημα είναι ευρύτερον. Η αύξηση των δαπανών του Κράτους δεν είναι διοικητικό ή οικονομικό ευεργέτη-

μα σε Κράτος, το οποίο βρίσκεται σε τέτοιες οικονομικές δυσχέρειες, στις οποίες ευρισκόμεθα εμείς. Άλλ' υπάρχουν απόψεις εξετάσεως των ζητημάτων ευρύτερες, δεν θέλω δε να παραλείψω να ομιλήσω για όλα αυτά σε προσεχή συνεδρίαση.

Γ. Φικιώρης. Αναγκάσθηκα να λάβω το λόγο από την αγόρευση του αξιοτίμου εκ Λεβαδείας Βουλευτού για το ζήτημα κυρίως των νέων νομών και ειδικότερα για το ζήτημα των νέων Πρωτοδικείων. Γνωρίζω ότι έχω να παλαιψω προς τη ρητορική δεινότητα και την ευστροφία του πνεύματος του αξιοτίμου κ. συναδέλφου· αλλά αυτό δεν με αποθαρρύνει, διότι έχω πεποίθηση, ότι η αλήθεια είναι τόσο φανερή, ώστε όχι μόνο αυτού η ρητορική δεινότητα, αλλά και αυτή η του Δημοσθένους δεν θα ήταν δυνατόν να καταρρίψει τα πορίσματα της αλήθειας αυτής.

Δεν θαυμάζω, κύριε Πρόεδρε, το θάρρος του αξιοτίμου εκ Λεβαδείας Βουλευτού, που έρχεται επανειλημμένως ενώπιον της Βουλής και επιμένει ότι τα Πρωτοδικεία και οι νέοι νομοί επέφεραν αγαθά αποτελέσματα εις το Κράτος, διότι, αφού, όπως ακούσατε από τον αξιοτίμο εκ Χαλκίδος συνάδελφο, κατόρθωσε αυτός και μόνος να επιβάλει στην Κυβέρνηση να εισαγάγει τα νομοσχέδια εκείνα, και να καταστήσει αυτά νόμους του Κράτους, επόμενο είναι να έχει το θάρρος – για να μη άλλως, προσφυέστερον, χαρακτηρίσω αυτό – να προσέρχεται και να υποστηρίζει και σήμερα ακόμη το ρουσφέτι αυτού τούτου, ήτοι τη σύσταση των νέων νομών και των νέων Πρωτοδικείων, από τα οποία μόνον ζημία επήλθε στο δημόσιο ταμείο, αλλά και μέγιστη βλάβη στη Διοίκηση και στη Δικαιοσύνη.

Εγώ δεν θα ομιλήσω για την ιστορία, αλλά θα ομιλήσω επ' αυτών των πραγμάτων. Και ερωτώ και τον αξιοτίμο εκ Λεβαδείας συνάδελφο και κάθε άλλον από εσάς, που έχει την ίδια γνώμη, να μου ειπεί, ποια είναι η βελτίωση από τις νέες Νομαρχίες στη διοίκηση; Προ του νόμου αυτού, της αυξήσεως των νομών, γενικώς, δύναμαι να είπω, επιστεύετο, ότι, εάν ευρίσκοντο 16 νομάρχες – όσοι ήταν πρώτα οι νομοί – άξιοι της θέσεως αυτής και είχαν συνείδηση του προορισμού τους, ήταν δυνατόν δι' αυτών και μόνον να λυθεί στην Ελλάδα το ζήτημα της τάξεως και ευνομίας, άλλ' ότι δύσκολο είναι να ευρεθούν τέτοιοι, όχι διότι δεν υπάρχουν άνδρες, άλλ' ένεκα της πολιτικής καταστάσεως του Κράτους. Και ενώ πιστεύαμε, ότι δεν ήταν δυνατόν να βρούμε 16 μόνο νομάρχες που να στέκονται στο ύψος της θέσεώς των, έρχεται σήμερον ο κ. εκ Λεβαδείας συνάδελφος και μας λέγει, ότι βελτιώθηκε η διοίκηση δια της αυξήσεως αυτών εις 26, τους οποίους όλοι γνωρίζουμε, πως και από που λαμβάνουν οι Κυβερνήσεις και προς ποιον σκοπό διορίζουν, ως γνωρίζουμε και τη δράση και εργασία αυτών. Δεν μου λέγετε, ποια από τις νέες νομαρχίες βελτίωσε τα της διοικήσεως του νομού, τον οποίον διευθύνει, και πότε ήλθε σε επικοινωνία περισσότερη προς τους πολίτες του νομού του προς βελτίωση είτε της διοικήσεως της δημοτικής, είτε της αστυνομίας, είτε οιοδήποτε άλλου κλάδου, του οποίου αυτός έχει την εφορεία και την επίβλεψη; Ουδείς αυτών εξέρχεται της έδρας του, παρά μόνο, όταν πρόκειται να παραλάβει δημόσια έργα, δια να κάμει καταστάσεις οδοιπορικών και αποζημιώσεων. Εγώ τουλάχιστον τούτο γνωρίζω, και πιστεύω, ότι ουδείς από εσάς θα αρνηθεί, ότι αυτό είναι αλήθεια.

Άλλ' εκτός της Διοικήσεως έρχομαι στη Δικαιοσύνη. Ο αξιότιμος εκ Λεβαδείας Βουλευτής είπε, ότι ο εξ Άρτης συνάδελφος είχε άλλοτε τη γνώμη...

Κ. Καραπάνος. Κύριε συνάδελφε, ο αξιότιμος εκ Λεβαδείας Βουλευτής πήρε κάποιες φράσεις από τις αγορεύσεις μου, χωρίς να αναπτύξει το όλο των ιδεών μου.

Γ. Φικιώρης... ότι δια του πολλαπλασιασμού των νομών και των Δικαστηρίων δύναται να επέλθει βελτίωση, και ότι εκ της πτέρυγος ταύτης εξήλθε το πρώτον η ιδέα του πολλαπλασιασμού τούτων. Τι προς τούτο; Εάν και άλλοι είχαν την ίδια ιδέα, ούτε αυτούς θα συγχαρώ, άλλ' ούτε και τον αξιότιμο εκ Λεβαδείας συνάδελφο ούτε και τα μέλη της Κυβερνήσεως, τα οποία υιοθέτησαν την ιδέα εκείνη και έλαβαν την πρωτοβουλία της εισηγήσεως και της ψηφίσεως του νόμου εκείνου. Δεν θα συγχαρώ ακόμη περισσότερο αυτούς, διότι εγκατέλειψαν τις ίδιες γνώμες, οι οποίες ήταν και ορθότερες, τις γνώμες του αξιότιμου εκ Παρνασσίδος Βουλευτού και νυν Υπουργού των Οικονομικών, ο οποίος το 1892, ως Υπουργός της Δικαιοσύνης, δια μακροτάτης και λίαν δεδικοιολογημένης εκθέσεως εισηγήθηκε νομοσχέδιο στη Βουλή, με το οποίο ζητούσε να καταργήσει μερικά από τα τότε υπάρχοντα Πρωτοδικεία.

Υπάρχουν πλείστες εκκρεμείς υποθέσεις, δεν εργάζονται όμως τα Πρωτοδικεία, διότι δεν υπάρχει προσωπικό αρκετό ένεκα της διαιρέσεως αυτών σε μικρότερα, και εφόσον υπάρχει αυτή η διαίρεση, και το Κράτος νομίζει, ότι στα μικρά Δικαστήρια αρκούν τρεις ή το πολύ τέσσαρις δικαστές, βεβαίως δεν είναι δυνατόν να λειτουργούν αυτά κανονικά, και όχι μόνο εις τα συμφέροντα των δικαζομένων, οι οποίοι περιμένουν δύο και τρία έτη για να συζητηθούν όλες οι υποθέσεις των, επέρχεται βλάβη, αλλά και εις τα συμφέροντα και αυτού του δημοσίου ταμείου. Διότι νομίζω, ότι, όταν δικάζονται 1600 υποθέσεις, το δημόσιο ταμείο εισπράττει περισσότερα εκ τελών ή όταν δικάζονται 1200. Ιδού το κέρδος, το οποίο έχει και ο λαός και το Κράτος, και από άποψη απονομής ταχείας και ορθής δικαιοσύνης και από άποψη εσόδων. Φρονώ λοιπόν, ότι με πίστη ουδείς δύναται ν' αμφισβητήσει, ότι όχι μόνο για τα Πρωτοδικεία η μικρή περιφέρεια είναι επιβλαβής, αλλά και για όλα τα άλλα Δικαστήρια.

Προκειμένου περί Ειρηνοδικείου, ο κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας είπε, ότι δεν πρέπει να καταργηθούν τα μικρά Ειρηνοδικεία, και αυτά ακόμη που εκδίδουν 20 ή 30 αποφάσεις κατ' έτος, διότι είναι δύσκολη η συγκοινωνία. Αποδέχομαι, Κύρισι, ότι στα μικρά νησιά, τα οποία δεν έχουν τακτική συγκοινωνία, είναι ανάγκη να υφίσταται τέτοια μικρά Ειρηνοδικεία, άλλ' εις την άλλην Ελλάδα, τη Στερεά, τη Θεσσαλία, την Πελοπόννησο και τα νησιά, όπου η συγκοινωνία σήμερα είναι πολύ καλύτερη ή όσο ήταν άλλοτε, διατί να υπάρχουν μικρά Ειρηνοδικεία, και ταύτα όχι προς το συμφέρον της Δικαιοσύνης, αλλά προς ικανοποίηση κομματικών και προσωπικών συμφερόντων; Για να αποδείξω πόσο ολέθρια είναι τέτοια μικρά Ειρηνοδικεία, θα φέρω παράδειγμα εκ της επαρχίας μου, της Λακεδαίμονος. Σε απόσταση μια ώρα από τη Σπάρτη υπήρχε Ειρηνοδικείο μικρό, στον οποίο, επειδή δεν είχαν μεγάλες απολαβές, απέφευγαν να υπηρετούν καλοί Ειρηνοδίκες, και δια τούτο τοποθετού-

νταν σ' αυτό οι χειρότεροι, ή οι υπό καταδίωξη, οίτινες όμως κατόρθωναν ως επί το πλείστον να μη μεταβαίνουν στη θέση των, και ούτω το Ειρηνοδικείο διθυθύνετο σχεδόν πάντοτε υπό γραμματέων, οίτινες, ευνόπτο είναι, πώς δίκασαν. Εκτός δε τούτου στο Ειρηνοδικείο εκείνο, επειδή δεν ήταν δυνατόν να συντηρούνται δικολάβοι ικανοί και ηθικοί, έμεναν δύο ή τρεις άγευστοι καθ' ολοκληρία της νομικής επιστήμης, οι οποίοι δεν έκαναν τίποτα άλλο από το να γεννούν δίκες, για να ζήσουν και πολλές φορές βλέπαμε αγωγές για διαφορά μιας δραχμής ή πέντε δραχμών, επί των οποίων εξεδίδοντο τρεις, τέσσερις και πέντε αποφάσεις προδικαστικές! Βλέποντας το κακό αυτό, συνέστησα πολλές φορές στους πολιτευόμενους του τόπου μου, πριν αρχίσω να πολιτεύομαι ο ίδιος, ότι πρέπει να προσπαθήσουν όλοι να καταργηθεί το Ειρηνοδικείο αυτό. Στο άκουσμα όμως, ότι πρόκειται να καταργηθεί, εξηγείροντο οι τρεις ή τέσσερις οινοπώλες του χωρίου εκείνου, στο οποίο έδρευε το Ειρηνοδικείο, και οι δύο ή τρεις δικολάβοι, των οποίων τα συμφέροντα προσβάλλονταν, και κατόρθωσαν να ξεγεύουν και τους χωρικούς, για να αντιδράσουν στην κατάργηση, έτσι δεν πέτυχε αυτή.

Η συζήτηση αυτή, με θέμα πάντοτε την επιβάρυνση του προϋπολογισμού από την ίδρυση των νέων Νομών και Δικαστηρίων του 1899, ολοκληρώθηκε στη Βουλή στις 13 Μαρτίου του 1904. Οι αντιπολιτευόμενοι το Νικόλαο Μπουφίδη συνέχιζαν τις επιθέσεις εναντίον του:

«**Κ. Ι. Αγγελόπουλος.** Ανέρχομαι, Κύριοι, και πάλι στο βήμα, όπως από υποχρέωση προσωπική εξετάσω, αν και κατά πόσον τα υπό του κ. Βουλευτού Λεβαδείας λεχθέντα εντεύθεν σε αντίλογο των όσων εγώ εξέθεσα, σχετικών δε προς την αύξηση την επελθούσα στις δαπάνες του Κράτους ένεκα των νέων νομών και των νέων Δικαστηρίων, είναι τελείως ακριβή, και αν πρέπει ταύτα να γίνουν από εσάς πιστευτά. Θα προσπαθήσω ήσυχα και ήρεμα, με όσες δύνάμεις έχω, να διεξέλθω τα περί τούτου, χωρίς ρητορικά σχήματα και εξάρσεις, χωρίς κραυγές και θορύβους, και χωρίς να τίλλω τας τρίχας της κεφαλής μου, καθ' οιονδήποτε τρόπο, όπως θέλησε να πράξει προχθές εδώ ο κ. εκ Λεβαδείας συνάδελφος, για να κινήσει, φαίνεται, τον οίκτο σας και το έλεος, και προκαλέσει τη συμπάθεια σας προς αποδοχή των παραδόξων αυτού γνωμών και προς οριστική αναγνώριση του εν Λεβαδεία Δικαστηρίου και του νομού της Βοιωτίας, της οποίας πρωτεύουσα είναι η Λεβάδεια...

Ν. Μπουφίδης. Εγώ δεν λέγω πράγματα, τα οποία να προκαλούν σε όσους ακούουν να σηκώνονται οι τρίχες της κεφαλής των.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Και όμως πράξατε αυτό προχθές, και συγκεκινημένη η Βουλή έβλεπε και τα δυο σας χέρια υψούμενα μέχρι της φαλακράς σας κόμης! Αλλά ταύτα πάντα τα ρητορικά καρυκεύματα, συνήθη στις αιθούσας ποινικών Δικαστηρίων, προς αποπλάνηση απλοϊκών ενόρκων, αφήθη, αλλά και ανωφελή είναι στην αίθουσα αυτή. Αποτεινόμενος εγώ προς τους αντιπροσώπους της χώρας, αντιπροσώπους νοημονεστάτου λαού, έχω ανάγκη να ζητήσω συνδρομή και καταφύγιο σε ρητορικά σχήματα; Έχει τάχα και η αλήθεια ανάγκη ψιμυθίου; Αλλά μήπως δύναται και ο ανθρωπότερος ρητορικός λόγος και αυτά ακόμη της ποιήσεως τα μελίρρυτα

ψεύδη να καλύψουν ή να επισκιάσουν καν την αλήθεια; Και τάχα τι θα προσθέσει η κραυγή εκείνη, η εις την διαπασών της εντάσεως, την οποίαν συνήθως μεταχειρίζεται ο κύριος Βουλευτής εκ Λεβαδείας, όταν πρόκειται να λάβει το λόγον ιδίως και πρωτίστως επί του ζητήματος των νέων νομών και των νέων Δικαστηρίων;

Ενθυμούμαι, αναγνώσας στον καλό Πλούταρχο, το ρήτορα εκείνου των Ρωμαίων, το Γάιο Γράκχο, ο οποίος μιλούσε στο Forum ενώπιον του Ρωμαϊκού δήμου, και ενθυμούμενος τον άδικο θάνατο του αδελφού του, που δολοφονήθηκε από τους αριστοκρατικούς, επαθαίνετο, κατελαμβάνετο υπό οργής και ερεθισμού, και ύψωνε υπέρμετρα τη φωνή. Άλλ' εγένοντο σ' αυτόν φιλικές παραστάσεις, ότι οι κραυγές δεν ωφελούν τόσο πολύ την υπόθεσή του, και ότι θα ακούγονταν πολύ περισσότερο ευχάριστα, αν ηρεμότερα αγόρευε. Και ο Γάιος Γράκχος έλαβε ένα μέτρο· προσεκάλεσε φίλο του, Έλληνα απελεύθερο, κιθαρωδό, τον οποίο τοποθέτησε πίσω από το βήμα, όταν επρόκειτο να αγορεύσει, και όταν ύψωνε τη φωνή, παρασυρόμενος από το πάθος, ο κιθαρωδός, με μαλακούς ήχους κιθάρας, συντελούσε, ώστε ο ρήτορας να καταβιβάζει τη φωνή του και να κατέρχεται σε ήρεμο τόνο. Δεν γνωρίζω, αν ο κ. εκ Λεβαδείας Βουλευτής έχει φίλο κάποιο κιθαρωδό, άλλ' αν τυχόν έχει τέτοιο, καλό είναι να φέρει αυτόν εδώ και να τον τοποθετήσει πίσω από το βήμα, όταν πρόκειται να μιλήσει για τους νέους νομούς και τα νέα Δικαστήρια, διότι είναι τούτο ζήτημα, δια το οποίον κατ' εξοχήν ενδιαφέρεται, και το οποίον τον παρασύρει σε κραυγές και σε θρήνους πολύ δυσαρέστους στην ακοή μας, και πολύ επιβλαβείς και στην υγεία του.

Ν. Μπουφίδης. Δεν έχω, και παρακαλώ να μου δανείσετε ένα.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Ο κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας θέλησε ν' αμφισβητήσει την ακρίβεια των αριθμών, τους οποίους ανέφερα ενώπιον σας, και ασχολήθηκε σχεδόν να παραστήσει και να πείσει εσάς, ότι δέκα όλοι νέοι νομοί και τέσσερα νέα Δικαστήρια δεν στοίχισαν σχεδόν τίποτε στο Κράτος, ότι δωρεάν, ούτως ειπείν, λειτουργούν! Άλλ' εγώ τον παρακαλώ, εάν σπουδαίως – ως δεν πιστεύει κανείς από εσάς, διότι νοήμων είναι ο άνήρ, – φρονεί τούτο, να λάβει μέρος στη συζήτηση αυτή, και να με διακόπτει μάλιστα και να με ερωτά, όσες αναφέρω κάποιον αριθμό, ο οποίος δεν είναι ακριβής. Διότι όταν κατά τον άλλο τρόπο συζητεί, τρόπο δικολαβικό αυτόχρημα, διαστρέφει τους αριθμούς, χειρονομεί και κραυγάζει, σύγχυση μόνον φέρει στη συζήτηση, χωρίς να αποβλέπει σε άλλο παρά στο ν' αποπλανήσει τους απλουστέρους.

Εγώ υποστήριξα ότι οι νέοι νομοί και τα νέα Δικαστήρια έφεραν αύξηση δαπανών όχι μόνον στο Υπουργείο των Εσωτερικών και της Δικαιοσύνης, αλλά και σε άλλα. Είπαν δε συγκεκριμένα κατά Υπουργείο και κατά κεφάλαιο. Είπαν ότι το Υπουργείο της Παιδείας υπέστη επηρεασμό από το νόμο εκείνο στις δαπάνες του. Και ερωτώ τον κ. Μπουφίδη, άλλ' ερωτώ και τον κ. Υπουργό της Παιδείας, ως ειδικότερο: αληθεύει, ότι ένεκα των νέων νομών εγένετο αύξηση στο κεφάλαιον 16, «προσωπικόν επιθεωρητών», εκ δραχμών 1640; Αληθεύει, ότι τα έξοδα υπηρεσίας επιθεωρητών και Εποπτικών Συμβουλιών ανήλθαν επί πλέον εις 13.500 δραχμάς, το όλον 15.140; Εάν τούτο είναι ανακριβές, ειπέ τε. Και εν τούτοις ο κύριος εκ Λε-

βαδείας Βουλευτής, όταν αγόρευε προχθές, τίποτα δεν ανέφερε για το Υπουργείο της Παιδείας; εκραύγαζε μόνον, έτιλλε τις τρίχες της κεφαλής του, άσθμαινε, αγωνιούσε· άλλ' οι κραυγές δεν είχαν δυστυχώς πράγματα, τα οποία να πείθουν νοήμονες και σωφρονούντες ακροατές. Έχετε αμφισβήτηση περί του αριθμού τούτου;

Ν. Μπουφίδης. Παρακαλώ.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Σας παρακαλώ εγώ.

Ν. Μπουφίδης. Θα μου επιτρέψετε να παρακαλέσω τους συναδέλφους σας, τον κ. Πετρίδη και τον κύριο Τζαννετάκη, να απαντήσουν, διότι εγώ κουράσθηκα να συζητώ.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Ταύτα είναι ανάξιες υπεκφυγές. Επειδή οι Κύριοι, τους οποίους αναφέρετε, είναι αντιπρόσωποι ευρισκόμενοι στην αυτή με εσάς μοίρα, διότι αντιπροσωπεύουν επαρχίες στις οποίες συνεστάθησαν νέοι νομοί και Δικαστήρια, στοχάζεσθε ότι θ' αντλήσετε από αυτούς επιχειρήματα.

Ν. Μπουφίδης. Στην αυτή όμως πτέρυγα με εσάς ανήκουν.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Δεν έχει σημασία η παρατήρηση μας. Διότι ταύτα δεν είναι ζητήματα πτερύγων· οι πτέρυγες σας χρειάζονται για να εξέλθετε της συζητήσεως, για να υπεκφύγετε τον αγώνα, για να πετάξετε ίσως εκ τινος παραθύρου εντεύθεν. Το ζήτημα, περί του οποίου συζητούμε, είναι, αν οι νέοι νομοί και τα νέα Δικαστήρια αύξησαν σπουδαία τις δαπάνες του πτωχού Κράτους. Τι ζητείτε παρά του κ. Τζαννετάκη να είπει; Να είπει, ότι δεν θέλει το Δικαστήριο της επαρχίας του; Βεβαίως δεν θα το είπει ο άνθρωπος. Το θέλει, όπως το θέλετε και σεις· το θέλει, όπως το θέλει και ο κ. Πετρίδης. Αλλά δεν πρόκειται περί τούτου· πρόκειται, τι στοιχίζουν εις το Κράτος να νέα Δικαστήρια...

Ν. Μπουφίδης. Θα είπει ότι είναι χρήσιμα.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Αλλά δεν πρόκειται σήμερα ούτε και περί τούτου· πρόκειται περί των δαπανών, αν πυξήθησαν ή ου. Εγώ ερωτώ εσάς περί των δαπανών του Υπουργείου της Παιδείας, αν αύξηθηκαν με τη σύσταση των νέων νομών, και εσείς ενώπιον όλης της Βουλής με παραπέμπετε στον κ. Τζαννετάκη, ή τον κ. Πετρίδη! Εγώ σας λέγω, ότι οι νέοι νομοί και τα νέα Δικαστήρια επέβαλαν σε νέες και μεγάλες δαπάνες το Κράτος, και εσείς απαντάτε: «είναι χρήσιμα ταύτα!» Εγώ σας ερωτώ: «Οι αριθμοί, τους οποίους αναφέρω, είναι ακριβείς;» Και σεις λέγετε: «είμαι κουρασμένος!» Αλλ' υπάγετε τότε να κοιμηθήτε, και μην έρχεσθε εδώ ν' αποπλανάτε την Βουλή.

Ν. Μπουφίδης. Εγώ έχω το δικαίωμα να είπω, ότι είμαι κουρασμένος, και να παρακαλέσω τους κυρίους συναδέλφους Λάππα, Πετρίδη και Τζαννετάκη, οι οποίοι είναι παρόντες να απαντήσουν διότι εγώ αρκετά αγωνίσθηκα να σας πείσω, αλλά εσείς είναι αδύνατον να πεισθείτε. Επειδή δε είναι δυνατόν να είναι γλυκύτερα η φωνή των συναδέλφων, αφού κάθονται στην αυτή πτέρυγα με εσάς, τους παρεκάλεσα να σας πείσουν εκείνοι».

Τέτοιου είδους συζητήσεις και επιθέσεις κατά του Μπουφίδη έγιναν στη δεκαετία 1900-1910.

Τον Ιούλιο του 1909 η Κυβέρνηση Θεοτόκη οδηγήθηκε σε παραίτηση από τη συνομοσία του Στρατιωτικού Συνδέσμου.

Η εντολή προς σχηματισμό Κυβέρνησης δόθηκε στο σημαντικότερο αντίπαλο της από την αντιπολίτευση το Δ. Ράλλη.

Η αδυναμία του Ράλλη να συναντηθεί με τους κινηματίες τον ανάγκασε σε παραίτηση και ο Βασιλιάς Γεώργιος Α έδωσε εντολή σχηματισμού Κυβέρνησης στον επίσημο διάδοχο του Θ. Δηλιγιάννη, τον Κυριακούλη Μαυρομιχάλη.

Μια εποχή γεμάτη ένταση ζούσε η βουλή και το έθνος.

Στις εφημερίδες πάλι άρχισε να γράφεται ότι η νέα κυβέρνηση σκοπεύει να καταργήσει αρκετά από τα νεοϊδρυθέντα Πρωτοδικεία, αρκετά Πταισματοδικεία και Ειρηνοδικεία, προκειμένου να υπάρξει οικονομία και να αξιοποιηθούν χρήματα για πρακτικούς σκοπούς.

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1909 οι πολιτικοί παράγοντες της Λεβαδείας, ο νομικός κόσμος της πόλης και ο λαός της, υπό την καθοδήγηση του Νικολάου Μπουφίδη, συγκεντρώνονται στην πλατεία Αθανασίου Διάκου, σ' ένα μαζικό συλλαλητήριο διαμαρτυρίας για τη μελετούμενη κατάργηση του Πρωτοδικείου.

Η συγκέντρωση εξέδωσε ψήφισμα, το οποίο εστάλη στον Πρόεδρο της Βουλής, τον Υπουργό της Δικαιοσύνης και τους Αρχηγούς των κομμάτων. Το κείμενο του είχε ως εξής:

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ο Λαός Λεβαδείας συνελθών σήμερον 27ην τρέχοντος μηνός και έτους εις πάνδημον συλλαλητήριο επί τη πληροφορία περί μελλούσης υποβολής υπό της Κυβερνήσεως Νομοσχεδίου περί καταργήσεως του Πρωτοδικείου Λεβαδείας.

Θεωρών ότι δια της καταργήσεως του Πρωτοδικείου τούτου εκδίδοντος περί τας 900 πολιτικές αποφάσεις, 3400 ποινικάς και 1400 βουλευμάτα κατ' έτος όχι μόνον οικονομία δεν προέρχεται, καθόσον πάντα τα έξοδα καλύπτονται υπό των εσόδων, αλλά και ζημία εκ της μειώσεως των τελών του χαρτοσήμου, αυξήσεως των μαρτυρικών δικαιωμάτων, μειώσεως του φόρου των οικοδομών και επιτηδευμάτων και μειώσεως των εσόδων των Δήμων, προς δε θέλει επέλθει μέγιστος ηθικός κλονισμός, τόσον εις τα καθ' έκαστα άτομα μεταβαλλομένης άρδην της οικονομικής καταστάσεως των πολιτών καθισταμένης προβληματικής της εν τω μέλλοντι ομαλής εκπληρώσεως των προς το Κράτος υποχρεώσεων αυτών, επανερχομένης κατ' ανάγκην της προτέρας καταστάσεως, καθ' ην η δημόσιος ασφάλεια ευρίσκετο εν διαρκεί διασαλεύσει, το κράτος των νόμων δεν ήτο σεβαστόν και οι εγκληματίαι και τα κακοποιά στοιχεία ελυμαίνοντο την επαρχίαν μας, όσον και εν τω συνόλω ως προς την απόλυτον απονομήν της δικαιοσύνης, μη δυναμένης ν' αποδοθή εν τη μεγάλη δικαστική περιφέρεια τόσον ταχέως και ακριβοδικαίως όσον εν τη μικρά τοιαύτη εν τη οποία ο αδικούμενος πολίτης ευρίσκει παραχρήμα το καταπατούμενον δίκαιον αυτού και η τιμωρία του εγκληματίου γνωστού εις τους δικάσοντας, ταχεία και παραδειγματική επέρχεται, χωρίς να υποβάλληται ο αδικούμενος εις δαπάνας μεταβάσεώς του εις Αθήνας εγκαταλειμπάνων την εργασίαν του επί ημέρας και εντεύθεν σπουδαίως ζημιούμενος. Ήδη μάλιστα, όποτε νέα περίοδος ανακαινίσεως και βελ-

τιώσεως διαπνέει σύμπαντα τον Ελληνισμόν, η κατάργησις των Πρωτοδικείων και εντεύθεν η αφαιρέσις εκ του λαού του επιουσίου άρτου της Δικαιοσύνης, του φαινομένου τούτου οδηγού εις την πρόοδον και ευημερίαν, όχι μόνον το προσδοκώμενον αποτέλεσμα της βελτιώσεως δεν θέλει επιφέρει, αλλά τουναντίον την χαλάρωσιν της απονομής της Δικαιοσύνης, υλικήν και κοινωνικήν ζημίαν τόσων πόλεων.

ΑΠΟΦΑΙΝΕΤΑΙ

Ικετεύει την Σην Κυβέρνησιν όπως μη υποβάλη υπό την ψήφισιν Βουλής, το Νομοσχέδιον της καταργήσεως των πρωτοδικείων ως μέλλοντος να επιφέρει γενικήν αναστάτωσιν και υπό την όψιν της Δικαιοσύνης, υπό την οικονομικήν και κοινωνικήν των καθ' έκαστον πολιτών και πως αυτού του Κράτους.

Ικετεύει τους Αρχηγούς των κομμάτων αξιοτίμους κ.κ. Γ. Θεοτόκη, Δημ. Ράλλην και Στ. Δραγούμην καταδείξωσιν εν τη Βουλή το άσκοπον και επιβλαβές της επιψηφίσεως νομοσχεδίου τούτου.

Ικετεύει την Βουλήν των Ελλήνων την αποτελουμένην εξ ανθρώπων γνωριζόντων πλήρως τη διαφοράν της απονομής Δικαιοσύνης εν τη στενή δικαστική περιφερεία της εν τη ευρεία τοιαύτη και ηθικήν και υλικήν και κοινωνικήν ζημίαν των μερών τα Πρωτοδικεία θέλουσι καταργήσωσι όπως καταψηφίωσιν το τοιούτον νομοσχέδιον.

Παρακαλεί και εντέλλεται τους Βουλευτάς της επαρχίας μας κ.κ. Μπουφίδην και Ιωάν. Λάππαν όπως υπερμαχήσωσι των δικαίωμά μας στη Βουλή κατά την συζήτησιν του νομοσχεδίου τούτου ως και τους λοιπούς πολιτευομένους της Επαρχίας μας φροντίσωσι δια των αγορεύσεων λοιπών ενεργειών των να καταδείξωσι την επερχομένην εκ της καταργήσεως υλικήν και ηθικήν ζημίαν τόσον του Κράτους όσον και των συμπολιτών και συντελέσωσιν όπως μη επί των μερών των επέλθη η τελεία καταστροφή της επαρχίας των ηθικώς και υλικώς.

Τέλος συνιστών επιτροπή εκ του κ. Γεωρ. Κορόζου Δημάρχου, Λ. Χ. Κουτσοπετάλου δικηγόρου,, Γρυπνονσιώτου Ιατρού, Θωμά Κατωγά φαρμακοποιού, Παν. Χέβα δικηγόρου Προέδρου του Δικηγορικού συλλόγου, Σπ. Στράγκα, Στ. Μαγιάκου, Σπ. Σπυρίδωνος, Ηρ. Λάππα, Νικολ. Μέγα βιομηχάνων, και Γεω. Μπαρμπάτση, Δημ. Δάλκα, Γεωρ. Λάππα, Ηρ. Ασημακοπούλου και Αντ. Χρυσαιίτου εμπόρων, εις ους αναθέτει την περαιτέρω και διαρκή ενέργειαν των δεόντων γενέσθαι προς αποσόβησιν του κινδύνου του απειλούντος ολόκληρον τον νομόν Βοιωτίας εκ της καταργήσεως του Πρωτοδικείου Λεβαδείας.

Εν Λεβαδεία τη 28 Σεπτεμβρίου 1909

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γ. Κορόζος, Λ. Κουτσοπέταλος, Ιω. Γρυπνονσιώτης, Θ. Κατωγάς,
Π. Χέβας, Σπ. Σπυρίδωνος, Στ. Μαγιάκος, Σ. Στράγκας, Ηρ. Λάππας, Νικόλ. Μέγας,
Γεωρ. Μπαρμπάτσης, Δημ. Δάλκας, Γεωρ. Λάππας, Ηρ. Ασημακόπουλος, Αν. Χρυσαιίτης.

Ο βουλευτής Λάμπας ανήκε τώρα στο Κυβερνητικό μέρος, ενώ ο Νικόλαος Μπουφίδης στην αντιπολίτευση, εξακολουθούσαν όπως πάντα να δείχνουν την αγάπη τους για τη γενέθλια γη.

Έτσι ο Λάμπας, κινούμενος παρασκηνακά, ενημέρωνε το λαό της Λεβαδείας δια μέσω της εφημερίδας «ΛΕΒΑΔΕΙΑ» ότι το νομοσχέδιο περί καταργήσεως των Πρωτοδικείων παραπέμφθηκε σε επιτροπή νομομαθών, γεγονός που θα έδινε τη δυνατότητα να αντιμετωπισθεί ανάλογα στο μέλλον από τους παράγοντες της πόλης και ότι δεν υπήρχε άμεσος κίνδυνος για το Πρωτοδικείο.

Όμως δεν ενημέρωσε την επιτροπή, που συγκροτήθηκε στο συλλαλητήριο της 27^{ης} Σεπτεμβρίου, γι' αυτό η τοπική εφημερίδα σχολίαζε ότι προφανώς ο κ. Λάμπας δεν ενέγκρινε την επιτροπή που όρισε η λαϊκή συνέλευση, γι' αυτό την ευχάριστη είδηση απέφυγε να τη μεταδώσει στην πόλη δια μέσου της επιτροπής.

Η επιτροπή του Λαού της Λεβαδείας ταυτόχρονα έστειλε στις εφημερίδες "Αθήνας", "Πατρίς", "Σκριπ.", "Εσπερινήν" δύο τηλεγραφήματα:

Λαός Λεβαδείας διαμαρτύρηται εντόνως καθ' υπονοίας Στρατιωτικού συνδέσμου ότι Βουλευταί μας υποκινούν επαρχίαν εις εκδήλωσιν ζωηρού πόνου και υφ' ης κατέχεται αγανακτήσεως επί μελετωμένη καταστροφή πόλεως Λεβαδείας. Βουλευταί Λεβαδείας ζώντες και κατοικούντες εν Αθήναις ίσως εποθήθησαν υπό αδικου κοινής γνώμης Αθηνών. Πόλις όμως Λεβαδείας έτοιμος να υποστεί πάσαν θυσίαν προς αποσώβησιν μελετωμένης δια καταργήσεως Πρωτοδικείου καταστροφής αυτής διαδηλοί ότι δεν θα επιτρέψη να καταστραφή τόσον μακαρίως δια οπασμωδικών και επιπολαίων νομοσχεδίων. Λαός Λεβαδείας φρονεί ότι στρατός και στόλος δεν κατασκευάζεται ούτε πρέπει να κατασκευασθή δια βαρβάρου εξοντώσεως 7 ή 10 πόλεων, αλλά δια θυσιών ολοκλήρου του έθνους. Η Λεβάδεια είναι πρόθυμος εις πάσαν θυσίαν υπέρ ενισχύσεως στρατού και στόλου.

Επιτροπή Λαού Λεβαδείας

Δήμαρχον Κυπαρισσίας

Λαός Λεβαδείας πληρέστατα συμμεριζόμενος αποφάσεις ευγενούς Λαού Κυπαρισσίας συγχάριρει αυτόν επί ανδρική και εμπρεπούση εκδηλώσει αυτών. Παρακαλούμεν να μας αναγγείλιτε πάσαν έμπρακτον απόφασιν λαού Κυπαρισσίας δια πιστήν αυτής μίμψιν, προς αποτροπήν επαπειλουμένου αδικοτάτου και μεροληπτικού ολέθρου πόλεως μας δια καταργήσεως Πρωτοδικείου.

Επιτροπή Λαού Λεβαδείας

Η εισηγητική έκθεση του Νομοσχεδίου περί καταργήσεως κάποιων Δικαστηρίων του Κράτους υποβλήθηκε στη Βουλή στις 7 Οκτωβρίου του 1909 από τους Υπουργούς Οικονομικών και Εσωτερικών Αθην. Ευταξία και Κ. Π. Μαυρομιχάλη αντίστοιχα.

Στα υπό κατάργηση Πρωτοδικεία επροτείνετο και το Πρωτοδικείο Λεβαδείας.

Οι αρμόδιοι υπουργοί εισηγούντο την κατάργηση 2 Εφετείων, 10 Πρωτοδικείων, 120 Ειρηνοδικείων και 10 Ειδικών Πταισματοδικείων.

Θεωρούσαν ότι στις δύσκολες για τη χώρα περιστάσεις, η διαρρύθμιση του προϋπολογισμού απαιτούσε εξασφάλιση πόρων που θα προήρχοντο από την αποκοπή περιττών δαπανών για τη λειτουργία των υπό κατάργηση δικαστηρίων.

Οι εισηγητές υπουργοί ανέφεραν στη Βουλή ότι έχει παγιωθεί σε όλους η πεποίθηση ότι τα δικαστήρια ήταν πολλά και καθόλου δεν βοηθούσαν στην απονομή της Δικαιοσύνης.

Σημείωναν ότι συγκριτική μελέτη των νομοθετικών ή των εκτελεστικών πράξεων, με τις οποίες ιδρύονταν κατά καιρούς νέα δικαστήρια ή αυξάνετο ο αριθμός των δικαστών, ήταν σε αντίθεση με τις αντίστοιχες ανάγκες και εύκολα έβγαινε το συμπέρασμα ότι αυτά τα μέτρα δεν είχαν υπαγορεύσει λόγοι που αφορούσαν το συμφέρον της Δικαιοσύνης.

Συνεπώς ανεξάρτητα από τη σκοπιμότητα ή τους λόγους δια τους οποίους καθιερώθηκε η υπάρχουσα κατάσταση θα έπρεπε να εξετασθεί αν υπήρχαν βάσιμοι λόγοι προς διατήρηση ή όχι αυτής.

Επεσήμαιναν ότι ήδη λειτουργούσαν στο Κράτος σιδηρόδρομοι, αμαξιοί οδοί που κάθε μέρα γίνονται περισσότεροι κατά τρόπο που να διευκολύνεται σε όλες σχεδόν τις επαρχίες η συγκοινωνία και επομένως, οι δυσχέρειες που υπήρχαν από τις μεγάλες αποστάσεις, αλλού μιν εξέλιπαν ολοσχερώς, αλλού δε μειώθηκαν σπουδαίως.

Έπρεπε συνεπώς να ερευνηθεί αν οι υποθέσεις που απασχολούσαν τα υπάρχοντα δικαστήρια, ποσοτικά και ποιοτικά, αντιστοιχούσαν στις υφιστάμενες ανάγκες λειτουργίας του κάθε δικαστηρίου.

Η άποψη των υπουργών ήταν ότι η καθ' ημέρα παρατήρηση και πείρα όσων συνδέονταν με την απονομή της Δικαιοσύνης αλλά και αξιόπιστοι αριθμοί καταδίκαν την υπάρχουσα κατάσταση.

Ειδικότερα για τη λειτουργία των Πρωτοδικείων ανέφεραν ότι:

Από τον αριθμό των 184 δικαστών (Προέδρων, Πρωτοδικών και εμμίσθων Παρέδρων) στον οποίο ανέρχεται η δύναμη των 26 Πρωτοδικείων του Κράτους, εξέτελεσαν πολιτική υπηρεσία κατά την τελευταία τριετία - ανεξαρτήτως κάποιων μικρών αυξομειώσεων - 135 περίπου σε όλο το Κράτος, διότι εκ των 184 δέον να αφαιρεθούν 39 τακτικοί ανακριτές.

Ο επίοιος μέσος όρος των αποφάσεων που εκδόθηκαν κατά την τελευταία τριετία από τα δικαστήρια του Κράτους ανέρχεται συνολικά σε 33.883, από τις οποίες 9.319 εξέδωσε το Πρωτοδικείο Αθηνών δια 19 δικαστών, έτσι ώστε αναλογούν 490 αποφάσεις (ερήμν και κατ' αντιμωλίαν) σε κάθε δικαστή. Οι δε υπόλοιπες 23.764 εξεδόθησαν κατ' έτος από τα 25 άλλα Πρωτοδικεία του Κράτους που απασχόλησαν 114 δικαστές. Έτσι ώστε σε κάθε ένα από αυτά αναλογούν 208 περίπου αποφάσεις, ήτοι αριθμός κατώτερος και του ημίσεως των αποφάσεων, τις οποίες εκδίδουν οι δικαστές των Αθηνών.

Εάν επομένως πάρουμε ως μέσον όρο δι' έκαστον δικαστή 490 αποφάσεις (όσες εκδίδει έκαστος από τους Πρωτοδικές των Αθηνών) οι συνολικές αποφάσεις των Πρωτοδικείων του Κράτους, οι οποίες ανέρχονται σύμφωνα με τα πιο πάνω σε

33.083 πρέπει να απασχολούν 68 μόλις πρωτοδικές, αντί των ήδη υπαρχόντων 135.

Ειδικότερα δε από τα πιο κάτω Πρωτοδικεία, τα οποία εκδίδουν κατ' έτος αποφάσεις κατά μέσο όρο:

Του Βόλου 1489, της Ηλείας 1464, της Κορίνθου 1161, της Κυπαρισσίας 864, της Λεβαδείας 824, της Καρδίτσας 606, της Παρνασσίδος 602, της Λευκάδος 366, του Γυθείου 195, της Ευρυτανίας 132.

Ήτοι σε δέκα Πρωτοδικεία του Κράτους απασχολούνται 45 περίπου δικαστές και εκδίδουν συνολικά 7703 αποφάσεις ετησίως, από τις οποίες 154 αναλογούν σε κάθε δικαστή απέναντι των 490, τις οποίες εκδίδει έκαστος των δικαστών στην Αθήνα.

Απ' όσα πιο πάνω εκτίθενται συμπεραίνεται ότι με τις προτεινόμενες καταργήσεις πρόκειται να εκλείπουν θέσεις κατ' ουσίαν αργόμισθοι, και ότι τα διατηρούμενα δικαστήρια είναι υπεραρκετά προς διεξαγωγή απρόσκοπτη των υποθέσεων που απασχολούν την Ελληνική Δικαιοσύνη.

Αλλά τα δικαστήρια, των οποίων προτείνεται η κατάργηση, δεν είναι μόνο εντελώς περιττά και μάταια επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό του Κράτους, άλλ' αποβαίνουν απ' όλες τις απόψεις προς ζημία στην απονομή της δικαιοσύνης.

Ακόμη και αυτός ο ήδη υπάρχων αριθμός των δικαστών, ο οποίος απεδείχθη τόσο πολυτελής και περιττός, είναι ανεπαρκής διανεμόμενος στα 26 Πρωτοδικεία του Κράτους και θα ήταν ανάγκη, να αυξηθεί ακόμη ο αριθμός των δικαστών, όπως λειτουργούν αυτά κανονικά.

Διότι ήδη όχι σπάνια συμβαίνει κωλυόμενου ενός ή δυο εκ των δικαστών πολλών επαρχιακών Πρωτοδικείων, να καθίσταται αδύνατη η συγκρότηση των συνεδριάσεων.

Ακόμη και από μια άλλη άποψη η κατάργηση και των δέκα Πρωτοδικείων θα ήταν προορισμένη να υπηρετήσει το συμφέρον της δικαιοσύνης, διότι η μετάθεση των δικαστών σε ορισμένα Πρωτοδικεία (λ.χ. της Κυπαρισσίας, της Ευρυτανίας, της Παρνασσίδος κλπ) θεωρούμενη ως μια των δυσμενεστέρων καταδιώξεων, αποφεύγεται όχι σπάνια με μεγάλες θυσίες· και διότι η υπηρεσία των δικαστών σε μικρές κοινωνίες και στο κέντρο ακριβώς της συγκρούσεως των επαρχιακών συμφερόντων, αυξάνει τους ενδεχομένους κινδύνους της παρεκτροπής αυτών· και τέλος διότι η τοποθέτηση δικαστών σε Πρωτοδικεία που δεν έχουν επαρκείς εργασίες, αποβαίνει εξ' αιτίας της έλλειψης των αφορμών αλλά και των μέσων της ενασχολήσεως περί την επιστήμη και την εφαρμογή, γενέτειρα αργίας και αμαθείας. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των εκδικαζομένων υποθέσεων και όσο ευρύτερος ο κύκλος των συνεργαζομένων δικαστών, τόσο και των δικαστών η κατάρτιση και της δικαιοσύνης η απονομή αποβαίνει πληρεστέρα.

Απ' όσα πιο πάνω εκτίθενται συνάγεται ότι η προτεινόμενη κατάργηση Εφετείων και Ειρηνοδικείων είναι πρωτίστως εξ αυτού του συμφέροντος της δικαιοσύνης επιβεβλημένη. Εξ αυτών δε των λόγων ενδεδειγμένη ήταν και η κατάργηση δέκα Πρωτοδικείων. Πλην σκόπιμο εκρίθη, όπως το μέτρο αυτό συνδυασθεί με κάποια

ιδιαίτερη νομοθετική μέριμνα, ως προς την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, τα πορίσματα της οποίας προσεχώς θα υποβάλουμε στη ψήφο της Βουλής.

Οι σφοδρές αντιδράσεις των επαρχιών όπου έδρευαν τα προτεινόμενα να καταργηθούν Πρωτοδικεία υποχρέωσε την Κυβέρνηση να παραπέμψει το θέμα προς συζήτηση σε επιτροπές και φυσικά να μην πραγματοποιηθεί η κατάργηση των 10 Πρωτοδικείων.

Στη Βουλή συνεχίσθη μόνο η συζήτηση της κατάργησης δεκάδων Ειρηνοδικείων.

Το Νοέμβριο του 1909 ο Νικόλαος Μπουφίδης, βουλευτής της αντιπολίτευσης πλέον, αναγκάστηκε από το βήμα της Βουλής να θυμίσει, κυρίως στο βουλευτή Αττικής Αγγελόπουλο, τι έλεγε στο παρελθόν σχετικά με τις επιπτώσεις της Διοικητικής Διαίρεσης του Κράτους, όταν κατηγορούσε το Μπουφίδη ότι είχε προκαλέσει οικονομική ζημιά στο Έθνος για να ευεργετήσει την ιδιαίτερα του πατρίδα.

Αφορμή έδωσε η συζήτηση σχετικού νομοσχεδίου που αφορούσε τη διεύρυνση ή όχι των εκλογικών περιφερειών της χώρας.

Ο Μπουφίδης παίρνοντας το λόγο τόνισε ότι δεν είχε σκοπό να αναμιχθεί στη συζήτηση, διότι επί αρκετό καιρό είχε σιγήσει στις συζητήσεις της βουλής.

Υποχρεώθηκε όμως να πάρει το λόγο όταν άκουσε τους ισχυρισμούς του βουλευτή Αττικής Αγγελόπουλου.

Υπενθύμισε, σε όσους βουλευτές παρευρίσκοντο πριν από έτη στη βουλή, τους Φιλιππικούς που εξαπέλυε ο Αγγελόπουλος και οι ομοϊδεάτες του κατά του συστήματος της αύξησεως των νομών, όταν ήταν στην αντιπολίτευση, και πόσους κεραυνούς εξαπέλυαν, όταν έτυχαν να είναι στην Κυβέρνηση.

Έτσι, μ' αυτές τις επιθέσεις και τις ανακοινώσεις στον τύπο, είχαν καταφέρει να δηλητηριάσουν τον Ελληνικό λαό και να τον πείσουν ότι με τη σύσταση των δέκα νομών η Κυβέρνηση Θεοτόκη σπατάλησε 1.400.000 δρχ δημοσίου χρήματος.

«**Ν. Μπουφίδης**, ... φώναζε, πως κατά τέτοιο τρόπο σπαταλάτε το δημόσιο θησαυρό; Δεν λυπείσθε το χρήμα του Δημοσίου, μας έλεγε, και προβαίνετε εις δημιουργία θέσεων πολυτελείας δαπανώντας το χρήμα το οποίο εισπράττετε εκ του ιδρώτος του Ελληνικού λαού; Και ταύτα μεν τότε έλεγαν για να διασύρουν εμάς ενώπιον του Ελληνικού λαού. Ακούσατε όμως την εσπέρα αυτή τον κ. Αγγελόπουλο και τους άλλους ρήτορες της πτέρυγας εκείνης διαρρηγνύοντας τα ιμάτιά των κατά του υπό συζήτηση νομοσχεδίου, με το οποίο επιζητείται η κατάργηση των δέκα νομών όχι μόνο διότι τούτο ως αναγκαία συνέπεια έχει την επέκταση της εκλογικής περιφέρειας, αλλά διότι εύρισκαν ότι η ύπαρξη των δέκα νομών, και επομένως η δική μας δημιουργία τούτων ήτο επιβαλλομένη και αναγκαία προς εξυπηρέτηση των αναγκών του λαού. Ανεφώνει ο κ. Αγγελόπουλος, που θα καταφύγει ο πολίτης στα απομεμακρυσμένα μέρη της διοικήσεως, για να εύρει θεραπεία των αναγκών αυτού, όταν δεν έχει τη διοίκηση πρόχειρη; Αλλά, Κύριοι, τι άλλο λέγαμε εμείς τότε, όταν υποστηρίζαμε την προσθήκη των 10 νομών, και ιδίως τι έλεγα εγώ αγωνιζόμε-

νος από του βήματος της Βουλής ν' αναιρέσω τα επιχειρήματα, τα οποία επικαλούντο οι τότε καταπολεμούντες τη σύσταση των νέων νομών, αυτό το οποίο οι ίδιοι την εσπέρα αυτή επικαλούνται;

Το νομοσχέδιο τούτο δεν αφορά κυρίως στη δημιουργία εκλογικής περιφέρειας. Η υποβολή του νομοσχεδίου τούτου κατά την αιτιολογική έκθεση δύο έχει λόγους, τις οικονομίες, τις οποίες ακούσατε την εσπέρα αυτή εξελεγχόμενες υπό του κ. Αγγελόπουλου και αποδεικνυόμενες μηδέν, και την έλλειψη διοικήσεως, καθόσον φρονούν ότι τα πρόσωπα των Νομαρχιών δεν είναι πρόσωπα περιωπής αναλόγου προς τη θέση αυτών. Αλλά, Κύριοι, και οι δύο αυτοί λόγοι δεν είναι επαρκείς όπως πείσουν κάποιον ότι επιβάλλεται η κατάργηση των δέκα νομών· ακούσατε δε τους τέως αμειλίκτους διώκτες των δέκα νομών αγωνιζομένους υπέρ της διατηρήσεως αυτών, για να μην αφεθεί ο Ελληνικός λαός έκθετος πάσης αντιλήψεως της διοικήσεως, μη έχων πού να καταφύγει σε περίπτωση που υπήρχε ανάγκη ν' απευθύνει κάποιο παράπονο. Και γιατί λοιπόν, Κύριοι, αφού θεωρείτε αναγκαία την ύπαρξη των νομών, εκόπεσθε άλλοτε επικρίνοντας εμάς διότι συνεστήσαμε αυτούς; Σας έλεγαν προηγουμένως οι κύριοι Αγγελόπουλος και Κρεστενίτης ότι η επερχόμενη οικονομία εκ της καταργήσεως των δέκα νομών είναι μηδαμινή. Ενθυμούμαι ότι ο αείμνηστος Δηλιγιάννης ανεβίβαζε ταύτη εις 120.000 δραχμών επείως, καθ' ην στιγμήν ο κ. Αγγελόπουλος εφώνει από του βήματος ότι 1.400.000 δραχμών εσπατάλησαμεν δια τη σύσταση αυτών.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Λέγετε μια θλιβερά ανακρίβεια και λυπούμαι για αυτό.

Ν. Μπουφίδης. Ουδέποτε στο βίο μου είπα ανακρίβειες.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Υπάρχουν Εστενογραφημένα Πρακτικά.

Ν. Μπουφίδης. Εάν θέλετε, να φέρουμε τα εστενογραφημένα Πρακτικά, για να σας αποδείξω ότι, για να αναβιβάσετε το ποσό σ' αυτό το ψευδή αριθμό, περιελάβατε ως δαπάνη των νέων νομών τη δαπάνη του Υπουργείου των Στρατιωτικών για τον μισθισμό των οπλιτών της Χωροφυλακής, και όταν σας ήλεγχαν από το βήμα της Βουλής και σας αποδείκνυαν ότι προσεθέσατε ψευδείς αριθμούς, δια ν' αναβιβάσετε τη δαπάνη εκεί όπου την αναβιβάσατε, μείνατε άναυδος, διότι δεν είχατε ούτε λέξη, με όλη τη μεθυγραφική δεινότητα, την οποία έχετε να προσθέσετε. Σε 120.000 δραχμές λοιπόν ανεβίβαζε την οικονομία εκ της καταργήσεως των 10 νομών ο μακαρίτης Δηλιγιάννης· και εντεύθεν προβάλλεται το ερώτημα: αξίζει τον κόπο για 120.000 δραχμών όχι μόνο να στερήσουμε το λαό των μέσων της διοικήσεως, αλλά και να καταστρέψουμε 10 πόλεις της Ελλάδος, τις οποίες συμφέρον έχει και καθήκον η Πολιτεία να συντρέχει για να κατορθώσουν και αυτές να προαχθούν, όπως προήχθησαν και άλλες πόλεις, οι οποίες υπήρξαν πρωτεύουσες νομού; Αξίζει λοιπόν για 120.000 δραχμών να φέρουμε τοιαύτη καταστροφή; Ιδού, Κύριοι, ο λόγος για τον οποίο, εφόσον το νομοθέτημα αυτό σκοπεί την κατάργηση των Νομαρχιών, εγώ θα καταψηφίσω αυτό. Ηδύνατο η Κυβέρνηση, αν ήθελε να ευρύνει την εκλογική περιφέρεια – διότι νομίζει ότι πρέπει η περιφέρεια η εκλογική να ευρυνθεί, καθόσον και εγώ είμαι υπέρ της ευρείας εκλογικής περιφέρειας - να έπραττε άλλο, μη συνδυάζουσα τη διεύ-

ρυνση της εκλογικής περιφέρειας με την κατάργηση των νομών και την καταστροφή των πόλεων, μεταξύ των οποίων και η πόλις, η οποία με τιμά επί μακρά έτη, στέλνοντας με στη Βουλή. Άλλ' εγώ δεν έλαβα το λόγο για να αγωνισθώ κατά του νομοσχεδίου. Το λόγο έλαβα, διότι επεθύμουν η αγόρευσή μου ν' ακουσθεί ως φωνή διαμαρτυρίας κατ' εκείνων, οι οποίοι ως έργο έχουν και ως καθήκον υπολαμβάνουν να συκοφαντούν τους πολιτικούς αυτών αντιπάλους μέχρι του σημείου του ν' αποδίδουν σ' αυτούς τάσεις σπατάλης του δημοσίου πλούτου, αστοργία προς τα δημόσια συμφέροντα, χωρίς ν' αναλογισθούν ότι επέρχονται περιστάσεις κατά τις οποίες εξαναγκάζονται να ομολογήσουν την αλήθεια και να μετανοήσουν γι' όσα στην ορμή του πολιτικού ανταγωνισμού κατηγορούν κατά του πολιτικού αυτών αντιπάλου. Και μολονότι, Κύριοι, εγώ είμαι υπέρ της διατηρήσεως των νομών εύχομαι όπως η Βουλή ψηφίσει το νομοσχέδιο, για να διδαχθούμε πάντες, όπως, όταν ομιλούμε από του βήματος της Βουλής, αποδίδουμε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι και ομιλούμε ειλικρινώς, μη προσπαθούμε δε συκοφαντούτες τους άλλους ν' ανέλθουμε στην Αρχή, έστω και αν πρόκειται να πατήσουμε επί των πτωμάτων εκείνων».

Το μεγάλο παράπονο του Νικολάου Μπουφίδη εναντίον εκείνων που τόσο σκληρά τον είχαν "κτυπήσει" μέσα και έξω από τη Βουλή και η έντονη διάθεση να βάλει μια για πάντα τα πράγματα στη θέση τους τώρα, που μετά από χρόνια οι ίδιοι πολιτικοί του αντίπαλοι είχαν την ίδια θέση με αυτόν, διεφάνη και στην ολοκλήρωση της απάντησης που έδωσε το βράδυ της 3^{ης} Νοεμβρίου 1909 στο βουλευτή Αττικής κ. Αγγελόπουλο.

Ν. Μπουφίδης. Θέλω να ρωτήσω: όταν ο κ. Βουλευτής εξ Αττικής ομιλούσε περί παρελθόντος, περί τίνος τάχα παρελθόντος ομιλούσε; Περί του παρελθόντος του ιδιωτικού μου βίου ή του πολιτικού; Αν ομιλούσε περί του παρελθόντος του ιδιωτικού βίου μου, το παρελθόν τούτο υπήρξε και έντιμο και λαμπρό.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Ποιος ομίλησε περί αυτού;

Ν. Μπουφίδης. Του ιδιωτικού μου βίου το παρελθόν θα κληροδοτήσει στην οικογένειά μου έντιμο πενία, την οποία θα φέρουν τα τέκνα μου υπερήφανα ως περικαλλές διάδημα της εντιμότητας του πατρός των. Όταν δε ο τάφος ομιλήσει, θα σιγήσει η συκοφαντία, οι δε συκοφάντες θα καλύψουν το πρόσωπο εξ αισχύνης. Αυτό είναι του ιδιωτικού βίου μου το παρελθόν.

Περί τίνος άραγε παρελθόντος άλλου μίλησε; Περί του πολιτικού μου;

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Βεβαιότατα και μόνο.

Ν. Μπουφίδης. Άλλ' εγώ έχω παρελθόν πολιτικό...

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Ναι, ναι.

Ν. Μπουφίδης. Εγώ έχω παρελθόν πολιτικό επίσης και έντιμο και λαμπρό. Οπαδός των αρχών του μεγάλου πολίτου της Ελλάδος Χαριλάου Τρικούπη επί μακρά σειρά ετών είχα την τιμή να τύχω της αμερίστου εκτιμήσεως και αγάπης εκείνου, ετιμήθην δε εις την υπό την προεδριάν αυτού Κυβέρνηση αναλαβών το Υπουργείο των Εσωτερικών: γνωρίζει δε η Ελληνική Πολιτεία πως η χείρα αυτή διήύθυνε κατά την εποχή εκείνη το Υπουργείο των Εσωτερικών.

Μετά το θάνατο δ' εκείνου συνεχίζω την πολιτική μου δράση υπό την αρχηγία του εντίμου Βουλευτού Κερκύρας, πεντάκις τιμήθηκα δια της εμπιστοσύνης των αντιπροσώπων του έθνους ανεληθών στο ύπατο αξίωμα του Προέδρου της Βουλής· δύνανται δε να μαρτυρήσουν όλοι οι παρακαθήμενοι εδώ πως εγώ χειρίσθηκα το ύψιστο αλλά και μεγάλες επιβάλλον υποχρεώσεις αξίωμα τούτο.

Περί ποίου λοιπόν παρελθόντος μιλούσε ο κ. Βουλευτής ; Μήπως νόμισε ότι εγώ είμαι εξ εκείνων, οι οποίοι δεν έχουν το παρελθόν αυτών καθαρό ως ο καθρέπτης; Εγώ έχω παρελθόν τέτοιο, ώστε να σεμνύνομαι δι' αυτό. Δεν είμαι εξ' εκείνων, οι οποίοι δεν έχουν παρελθόν, δεν έχουν καν παρόν και οι οποίοι βεβαίως δεν δύνανται να έχουν μέλλον. Περί ποίου λοιπόν παρελθόντος μίλησε κατά τρόπο, ο οποίος πδύνατο να προκαλέσει τα σχόλια εκείνων, οι οποίοι άκουσαν αυτόν; Αρκεί η απάντηση αυτή ως προς το μέρος τούτο της αγορεύσεώς του.

Εγώ, Κύριοι, δεν μετέβαλα ποτέ γνώμη. Δεν υπάρχει σημείο του πολιτικού μου βίου, κατά το οποίο να ήταν δυνατόν στους πολιτικούς μου αντιπάλους να εύρουν μια καν στα εστενογραφημένα Πρακτικά της Βουλής ομιλία μου - και ευτυχώς ή δυστυχώς είναι πολλές αυτές στα εστενογραφημένα Πρακτικά - επί της οποίας να στηρίξουν αντίφαση γνώμων, διότι ουδέποτε σκέφθηκα ν' αρνηθώ ό,τι πάντοτε από πεποιθήσεως, υποστήριξα. Οιονδήποτε συμφέρον πολιτικό ή προσωπικό και αν υπαγόρευε σ' εμένα την ανάγκη μεταβολής γνώμης, περιεφρόνησα πάντοτε και το πολιτικό και το προσωπικό μου συμφέρον και έμεινα στις πεποιθήσεις μου, για να έχω το δικαίωμα να λέγω σ' εκείνους, οι οποίοι μεταβάλλουν τις γνώμες ανάλογα προς τα προσωπικά συμφέροντα αυτών, όσα άκουσε χτες και όσα θ' ακούσει σήμερα ο κ. Αγγελόπουλος.

Ο κ. Βουλευτής εξ Αττικής δύναται ν' ακολουθεί το Βίσμαρκ και να μεταβάλλει γνώμες εκάστοτε, διότι δεν έχει την ιδιότητα εκείνου, ο οποίος δεν μεταβάλλει γνώμες, αλλά, όταν αποφασίσει να μεταβάλει γνώμες, πρέπει να έχει υπ' όψη του, ότι θ' ακούσει όσα καθένας ο οποίος ρυμουλκείται στις σκέψεις του από το δικό του συμφέρον.

Εγώ δεν εκάκισα τον κ. Βουλευτή, διότι εθεώρησε ορθό να μεταβάλει γνώμη, άλλ' είχα την αξίωση, αφού μετέβη στην αντίθετη γνώμη, ν' αναγνωρίσει με ειλικρίνεια ότι αδικήσε τότε τους πολιτικούς του αντιπάλους· αλλά αφού δεν έγινε αυτό είχα το δικαίωμα να παρατηρήσω σ' αυτόν ότι οι πολιτικοί άνδρες πρέπει να είναι ειλικρινείς και ότι δεν επιτρέπεται σ' αυτούς χάριν ευτελούς προσωπικού συμφέροντος να μεταβάλλουν γνώμες.

Άλλ' ο κ. Βουλευτής Αττικής, για να μη διευρυνθεί η εκλογική περιφέρεια και διατρέξει τον κίνδυνο ν' αποτύχει κατά τις εκλογές, σπεύδει να δηλώσει ότι είναι κατά του νομοθετήματος, ωσανεί πρόκειται να χαθεί η Ελλάδα, εάν δεν είναι ο κ. Αγγελόπουλος Βουλευτής ή εγώ δια της ευρείας περιφέρειας.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Όχι εσείς. Είναι μεγάλη απώλεια!

Ν. Μπουφίδης. Αληθές είναι ότι θα είναι μεγαλύτερη η απώλεια από τη δική μου αποτυχία παρά από τη δική σου· αλλά πάντως η Ελλάδα δεν θα χαθεί! Ομολογώ,

Κύριοι, ότι κατεπλάγην χθες, όταν άκουγα τον κ. βουλευτή αναφωνούντα: Τι σας φταίνε οι πτωχοί αγρότες οι απομακρυσμένοι από την έδρα του νομού να στερηθούν τη διοίκηση; Είναι αυτή παλίμβουλος πολιτική, την οποία εγώ θεωρώ ότι δεν είναι επιτετραμμένο να μετέρχεται άνθρωπος αξιών ότι δύναται - ως δύναται πράγματι - να κατέχει το βήμα και να συμβουλεύει τα πρέποντα προς τους συναδέλφους του. Τούτο πθέλπισα να σας παρατηρήσω. Άλλ' αυτός αντί ν' απαντήσει σε όλα περιορίσθηκε να βρίσει, όπως συνηθίζει.

Εγώ, Κύριοι, υπήρξα ίσως πολύ δριμύτατος στην επίθεση κατά των πολιτικών μου αντιπάλων, και ενθυμούνται όσοι παρευρίσκονται εδώ επί πολλά έτη μετά πόσης δυνάμεως αγόρευα, για να καταπολεμήσω όσα θεωρούσα ότι ήταν δυνατόν να γίνουν πρόξενα κακών στην πατρίδα μας. Ουδέποτε όμως έφυγε από τα χείλη μου ύβρις ή υπαινιγμός προσωπικός εναντίον οποιουδήποτε από τα μέλη της Βουλής, όσο και αν ήμουν αντίθετος με τις γνώμες κάποιων κ. συναδέλφων. Διότι πάντα τιμώ και σέβομαι τα μέλη της Βουλής, διότι είναι άξια τιμής και μεγάλου σεβασμού. Εάν όλοι τηρούμε τέτοια στάση, δεν θα περιερχόμεθα στο σημείο που περιήλθαμε εξετευλιζόμενοι και ταπεινούμενοι καθ' ημέρα. Ο πολιτικός ανταγωνισμός έχει τα όριά του· πρέπει δε να περιορισθούμε εντός των ορίων τούτων και να μη παρεκτρέπώμεθα εις λόγους, οι οποίοι πρέπει να ομολογήσουμε, Κύριοι, μόνο σε χυδαίους ανθρώπους αρμόζουν».

Στις σχετικές συζητήσεις που έγιναν το Φεβρουάριο του 1910, δόθηκε η δυνατότητα στο Νικόλαο Μπουφίδη να αποδείξει τη σταθερότητα του πολιτικού του λόγου αλλά και τη βαθιά πίστη του ότι η ύπαρξη δικαστηρίων ήταν προς όφελος των πολιτών και της κοινωνικής γαλήνης.

Γ. Φικιώρης (Υπουργός της Δικαιοσύνης). Λόγοι οικονομικοί, σύμφωνα με τη γνώμη και δικαιοσύνης, επέβαλαν σ' εσάς κατά την προηγούμενη λήξασα Σύνοδο να ψηφίσετε νόμο περί καταργήσεως Ειρηνοδικείων μέχρι 120, ορίσατε δε το ανώτατο δικαστικό συμβούλιο όπως εξεύρει τα Ειρηνοδικεία που πρέπει να καταργηθούν. Μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως στη δημοσιογραφία πράγματι εξηγέρθησαν όλοι οι τόποι εκείνοι των οποίων τα Ειρηνοδικεία κατηργούνταν. Τα παράπονα ταύτα η Κυβέρνηση βεβαίως δεν πδύνατο παρά να λάβει σοβαρώς υπ' όψιν και έχει ήδη υπό μελέτη, ελπίζω δ' ότι θα καταφέρει να εξεύρει κάποιο νομοθετικό μέτρο δια του οποίου να θεραπεύσει τα τοιαύτα γενόμενα, ως λέγεται, αδικήματα. Θα παρακαλέσω τον κ. Πρόεδρο της Βουλής, όπως ορισθεί και επιτροπή από Βουλευτές, όπως από κοινού αποφασίσουμε τον καταλληλότερο τρόπο προς θεραπεία, διότι πρέπει να καταργηθούν Ειρηνοδικεία κατά τη δική μου γνώμη όχι από οικονομικούς λόγους άλλ' από άποψη δικαιοσύνης ουδέως, Κύριοι, πιστεύω ν' αμφισβητεί.

Ν. Μπουφίδης. Έχω, κύριε Πρόεδρε, εντελώς αντίθετη την αντίληψη περί του σκοπού και του προσορισμού της δικαστικής εξουσίας από εκείνη την οποία εξεδήλωσε ο κ. Υπουργός της Δικαιοσύνης. Ότι ουδέν μέτρον και ουδεμία με μέτρον κατάργηση δύναται να εξυπηρετήσει τα οικονομικά συμφέροντα του Δημοσίου και τη δικαιοσύνη, περισσότερο δε τη δικαιοσύνη.

Και δεν δειλιάζω να χαρακτηρίσω όλες αυτές τις θεωρίες ότι ανατρέπουν εντελώς το σκοπό δια τον οποίο η Πολιτεία δημιούργησε μεταξύ των εξουσιών και την ανεξάρτητη δικαστική εξουσία, διότι όσοι θέτουν ως βάση το μεγάλο ή μικρό αριθμό των εκδιδομένων αποφάσεων σφάλλουν ριζικά επί της αρχικής ιδέας περί του προορισμού της δικαιοσύνης στα Κράτη και τις κοινωνίες· διότι ο προορισμός της δικαιοσύνης δεν είναι να εκδίδει πολλές αποφάσεις, αλλά να κατορθώσει καμία απόφαση να μην εκδίδεται. Το θέμα είναι άξιο μεγάλης προσοχής και μακράς συζήτησεως.

Και γι' αυτό θα παρακαλέσω τον κ. Πρόεδρο της Βουλής ν' αποδεχθεί τη γνώμη μου όπως αναβληθεί σήμερα η συζήτηση, όπως μετά το αποτέλεσμα το οποίο θα προσαγάγει ο κ. Υπουργός της Δικαιοσύνης δια της επιτροπής θα δούμε αν πρέπει κάποια των Ειρηνοδικείων να καταργηθούν ή κανένα, όπως εγώ φρονώ, ή αν πρόκειται να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντα τα οικονομικά της χώρας δια της καταργήσεως ή να καταστραφούν, διότι εγώ φρονώ ότι θα καταστραφούν, διότι πρόκειται η δικαιοσύνη ή να καταστραφεί τελείως ή να εκλείψει εκεί όπου πρέπει προ πάντων να υπάρχει.

Το θέμα, επαναλαμβάνω, είναι άξιον μακράς συζήτησεως και πολλής μελέτης και αναβάλλω να ομιλήσω ει' αυτού, αφού πρόκειται να γίνει συζήτηση. Επειδή δ' εδήλωσα ότι έχω ριζική γνώμη κατά κάθε καταργήσεως Ειρηνοδικείων ή Δικαστηρίων θα έχετε την καλοσύνη, κύριε Πρόεδρε, να μη με συμπεριλάβετε στην επιτροπή.

Φωνές Βουλευτών. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να συμπεριληφθείτε.

Ν. Μπουφίδης. Όχι, διότι είναι αδύνατον να συμβιβασθώ με οποιαδήποτε γνώμη που ζητεί μερική κατάργηση, αφού ριζικά είμαι αντίθετος κάθε καταργήσεως Δικαστηρίου.

Θα παρακαλέσω τον κ. Υπουργό να προσαγάγει κατάσταση που να εμφανίζει μέχρι ποιου ποσού εξοικονομείται αυτή η μεγάλη οικονομία από την κατάργηση των Ειρηνοδικείων, έστω και αν καταργηθούν και τα 40 Ειρηνοδικεία, για να ισχυριζόμαστε ότι πρέπει να καταργηθούν τα Ειρηνοδικεία λόγω οικονομίας. Προέβημεν πρώτα στην κατάργηση 90 Ειρηνοδικείων, άλλ' επειδή είδαμε κατόπιν ότι το πράγμα δεν είναι πολύ ευχερές, διότι επί τέλους δεν δυνάμεθα ν' αφαιρέσουμε και το υποκάμισο από τον Ελληνικό λαό και δεν θέλουμε να ομολογήσουμε ότι κακώς πράξαμε, λέμε ότι θα καταργήσουμε λιγότερα.

Αλλά γιατί να καταργήσετε λιγότερα, για να κερδίσετε κάποιους οβολούς από τους πολίτες; Η ύπαρξη και σκιάς Πταισματοδικείου αρκεί, για να μην τελούνται πταίσματα στην έδρα. Τέλος πάντων ας προσαχθεί κατάσταση, για να δούμε πόσα εκατομμύρια κερδίζουμε απ' αυτήν την κατάργηση, για να μάθει τέλος πάντων ο Ελληνικός λαός ότι δεν σοβαρευόμεθα τελικά.

Γ. Φικιώρης (Υπουργός επί της Δικαιοσύνης). Επαναλαμβάνω ότι δεν είναι μόνο οικονομικοί λόγοι οι οποίοι επιβάλλουν την κατάργηση των Ειρηνοδικείων, αλλά και λόγοι Δικαιοσύνης, διότι Δικαστήρια εν γένει μικρά δεν έχουν λόγο υπάρξεως, εκτός αν άλλες ανάγκες επιβάλλουν την ύπαρξη αυτών. Δεν βλέπω ποιο λόγο

έχει ειρνοδικείο το οποίον εκδίδει εκατό μόνον αποφάσεις. Όλα σχεδόν τα Ειρνοδικεία τα οποία ιδρύθηκαν μετά το 1883 ιδρύθηκαν για λόγους μόνον κομματικούς. Όπως λειτουργούσε πριν στα μέρη εκείνα η Δικαιοσύνη δύναται να λειτουργεί και τώρα.

Εγώ, εάν μπορούσα, θα πρότεινα την κατάργηση περισσότερων ακόμη Ειρνοδικείων, άλλ' οι περιστάσεις δεν το επιτρέπουν.

Ν. Μπουφίδης. Αυτός είναι ο τρόπος κατά τον οποίον απαντούν πάντοτε εκείνοι οι οποίοι νομίζουν ότι τα Ειρνοδικεία συνεστάθηκαν για κομματικούς λόγους· διότι εγώ ούτε γνωρίζω ούτε νομίζω ότι Ειρνοδικεία συνεστάθηκαν για λόγους κομματικούς. Αλλά δεν πρόκειται να συζητήσουμε σήμερα· ζήτησα το λόγο κατά τη β' ανάγνωση, όταν θα μιλήσω επί της αρχής του νομοσχεδίου και θα ζητήσω όπως ουδέν Ειρνοδικείον καταργηθεί.

Κ. Ι. Αγγελόπουλος. Μου φαίνεται, κ. Πρόεδρε, αληθώς παράδοξο ότι ο κ. Υπουργός της Δικαιοσύνης για δεύτερη ήδη φορά εκφράζει τη γνώμη ενώπιον της Βουλής ότι επιβάλλεται η κατάργηση πολλών ή λίγων Ειρνοδικείων χάριν λόγων Δικαιοσύνης. Ομολογώ ότι δεν κατόρθωσα να εννοήσω ποιοι είναι αυτοί οι λόγοι της Δικαιοσύνης.

Αλλ' είναι άραγε ο Ειρνοδίκης όργανο μόνον της Δικαιοσύνης; Γνωρίζει καλά ο κ. Υπουργός της Δικαιοσύνης, άριστος δικηγόρος, τα πολλαπλά καθήκοντα του Ειρνοδίκου, έστω και στη μικρότερη περιφέρεια. Αν λείπει ο Ειρνοδίκης, και από τη μικρότερη έστω περιφέρεια, άραγε πολλά άλλα συμφέροντα του Κράτους δεν θα πάθουν; Μελετούσα πριν από λίγο καιρό το νόμο τον οποίον ψηφίσαμε περί επαρχιακής οδοποιίας, και είδα τους φόρους οι οποίοι επιβάλλονται και τις άλλες πολλαπλές διατάξεις. Αλλ' είδα σ' αυτές ότι ο Ειρνοδίκης έχει σπουδαιότατα καθήκοντα να εκπληρώσει κατά την εφαρμογή και εκτέλεση του νόμου αυτού. Αλλ' ο Ειρνοδίκης είναι, όπως γνωρίζει άριστα ο κ. Υπουργός, και προστάτης των ορφανών ανηλίκων, είναι πρόεδρος της λιμενικής επιτροπής, πρόεδρος ναυαγαιρεισιών, συμβολαιογράφος. Τόσο σοβαρά καθήκοντα δεν επιβάλλουν τη διατήρηση αυτού, ως χρησιμωτάτου οργάνου; Και αληθώς άριστα έπραξε ο αξιότιμος κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας προκαλέσας τον κ. Υπουργόν της Δικαιοσύνης να καθορίσει την οικονομία, η οποία θα προκύψει εκ της καταργήσεως των Ειρνοδικείων. Τότε ακριβώς θα δούμε αν υπάρχει κάποια οικονομία ή και ζημία στο Κράτος. Υπάρχει δε ζημία και δια το Κράτος αφ' ενός και δια τους ιδιώτας αφ' ετέρου, οι οποίοι κατ' ανάγκη θα υποβληθούν εξ' αιτίας της καταργήσεως των Ειρνοδικείων της περιφέρειας αυτών σε ζημίες πολλές και σπουδαίες.

Γ. Φικιώρης (Υπουργός της Δικαιοσύνης). Ο κ. Βουλευτής εξ Αττικής πείθεται ότι ουδεμία ιδέα έχει περί του πως λειτουργεί η Δικαιοσύνη στα μικρά Ειρνοδικεία. Εάν γνώριζε ότι στα μικρά Ειρνοδικεία η διεξαγωγή και η υπεράσπιση των υποθέσεων διενεργείται από αμαθείς δικολάβους, διότι ένεκα του μικρού αριθμού των υποθέσεων δεν είναι δυνατόν να διατηρώνται άξιοι του έργου δικολάβοι· εάν δικηγορούσε και έβλεπε πως οι υποθέσεις διεξάγονται, πως υπερασπίζονται, πως οι

Ειρνοδίκες των μικρών αυτών Ειρνοδικείων σε συνεννόηση με τους δικολάβους παρελκύουν τις δίκες με τις πολλές προδικαστικές αποφάσεις σκόπιμα· εάν γνώριζε ότι και αυτή η κατανάλωση του χαρτοσήμου καταδολιεύεται από τους δικολάβους εν γνώσει και των Ειρνοδικών, δεν θα έλεγε ότι δεν πρέπει να καταργηθούν τα μικρά Ειρνοδικεία. Αλλά βέβαια αγνοώντας όλα αυτά δίκιο έχει να λέγει ότι οι Ειρνοδίκες έχουν υψηλά καθήκοντα να εκτελούν, πιστεύοντας ότι τα καθήκοντα αυτά διεξάγονται και στα μικρά Ειρνοδικεία όπως διεξάγονται στις πόλεις.

Στ. Ν. Δραγούμης (Πρωθυπουργός). Εννοώ, Κύριοι, ότι το θέμα θίγει καθένα των αντιπροσώπων των επαρχιών ιδιαίτερος, διότι εκάστη επαρχία αδύνατον να μη αισθάνεται λύπη διότι πρόκειται ν' απολέσει αγαθό όπως αυτή αντιλαμβάνεται τούτου, εκ της καταργήσεως ενός ή δύο Ειρνοδικείων. Εκάστη επαρχία έχει αυτό το κέρδος, το αμέσως από τον καθένα τιμώμενο, ότι σε ορισμένη περιφέρεια υπάρχει Αρχή, η οποία συγκεντρώνει γύρω απ' αυτή κίνηση, η οποία βέβαια αποφέρει κέρδη στο κέντρο, όπου η κίνηση αυτή γίνεται.

Ν. Μπουφίδης. Επαναλαμβάνονται πάντοτε αυτά εντός του Κοινοβουλίου τούτου δυστυχώς σε βάρος της δικαστικής υπηρεσίας και σε βάρος μιας τάξεως στην οποία θέλουν ν' αποδίδουν όλα τα κακά τα οποία συμβαίνουν στην Ελλάδα. Αν οι Ειρνοδίκες δεν ήθελαν να ενεργούν τις ανακρίσεις, ηδύναντο να ληφθούν εναντίον αυτών μέτρα· αν οι Ειρνοδίκες δεν ήσαν επαρκείς, ηδύναντο η Πολιτεία να λάβει μέτρα όπως τους καταστήσει επαρκείς· αν δεν ήσαν χαρακτήρας δικαστικού υπερόχου, ηδύναντο η Πολιτεία να καταστήσει αυτούς υπερόχους χαρακτήρας· εάν οι Ειρνοδίκες φατρίαζαν, ηδύναντο η Πολιτεία να λάβει μέτρα κατ' αυτών όπως μη φατριάσουν. Δια τούτο και εδώ πολλές φορές ζητήσαμε το αμετάθετο των Ειρνοδικών, το οποίον εματαιούτο εκάστοτε, διότι ήταν αντίθετο στις σκέψεις εκείνων οι οποίοι νομοθέτησαν το αντίθετο. Ηδύναντο λοιπόν η Πολιτεία να λάβει τα μέτρα της όπως καταστήσει τους Ειρνοδίκες άξιους της αποστολής των. Αν δ' είναι κάποιιοι ανάξιοι της αποστολής των, συνέπεια τούτου δεν δύναται να είναι η κατάργηση του Ειρνοδικείου, άλλ' η αποβολή αυτών από την υπηρεσία, διότι και σκιά μόνο Ειρνοδικού σε κάποιο χωριό ή σε κάποιο Δήμο δύναται να προλαμβάνει την τέλεση αδικημάτων κατά του ποινικού και του πολιτικού δικαίου, διότι, αν κάποιος έχει πρόχειρη τη Δικαιοσύνη, όχι μόνο κι' αυτός επιζητεί την ανόρθωση του προσβληθέντος δικαίου του, αλλά και προσπαθεί να σέβεται το δικαίωμα του άλλου, καθόσον γνωρίζει ότι θέλει οδηγηθεί ενώπιον του Ειρνοδικού και θέλει υποστεί τις συνέπειες του νόμου. Είναι άλλως τε γνωστή η παροιμία την οποία ανέφερε ο κ. συνάδελφος, ότι ο φόβος φυλάττει τα έρημα, όταν δε ο φόβος δεν φυλάττει τα έρημα, αλλοίμονο στα έρημα! Αυτό λοιπόν ζητούμε να κάνουμε δια της καταργήσεως; Είναι ένα νομοσχέδιο το οποίο περιορίζει σ' ένα αριθμό την κατάργηση, αφού πρόκειται κατ' αυτόν τον τρόπο να εννοηθεί η Δικαιοσύνη, θα δούμε όμως ύστερα με ποιο τρόπο ζητείται να εννοηθεί η Δικαιοσύνη δια της αντικαταστάσεως του Ειρνοδικού, από ποιον; Από τον αρχαιότερο των συμβολαιογράφων! Τι είναι ο αρχαιότερος των συμβολαιογράφων; Αν τουλάχιστον είχαμε συμβολαιογράφους επιστήμονες, γνώστες του δικαίου, θα ήταν υποφερτό· τι είναι ο αρχαι-

ότερος των συμβολαιογράφων το φαντάζεσθε; Άνθρωπος με ορθά κολλάρα, με γυαλιά στους οφθαλμούς και με φαρδείς λαιμοδέτες μη γνωρίζοντας να ορθογραφεί· αυτός καλείται ν' απονέμει δικαιοσύνη! Τι είναι δε Ειρηνοδικειακή Δικαιοσύνη; Είναι η πρόσθετη Δικαιοσύνη, όπως ζητούν να τη χαρακτηρίσουν, για να καταπατήσουν κάθε ίχνος υπάρξεως αυτής. Η Δικαιοσύνη δεν έχει τάξεις, η Δικαιοσύνη είναι μία· δικαιοσύνη αποδίδει ο Εφέτης, δικαιοσύνη αποδίδει και ο Ειρηνοδίκης, σε κάποιες δε μάλιστα περιστάσεις αποδίδει μεγαλύτερη δικαιοσύνη ο Ειρηνοδίκης. Σε όσους γνωρίζουν - και γνωρίζουν όλοι - την αρμοδιότητα των Ειρηνοδικών, δεν είναι ανάγκη να θυμίσω ότι σπουδαιότατα συμφέροντα πολλές φορές διαχειρίζεται η Ειρηνοδικειακή Δικαιοσύνη, και θέλετε τον Ειρηνοδική κωλυόμενο ν' αναπληρώνει ο νοτάριος, ο αρχαιότερος, λες και δεν πρόκειται να γνωρίζει αυτός ο οποίος πρόκειται ν' αναπληρώσει τον Ειρηνοδική όλη τη σειρά του δικαίου, για να δυνηθεί να εκδώσει απόφαση που να πείθει και τους διαδίκους και να επιβάλλει ο' αυτούς το δίκαιο το οποίο καλούνται ν' αποδώσουν. Τέτοια ιδέα όσοι έχουν για τη Δικαιοσύνη την Ειρηνοδικειακή βεβαίως θα καταλήξουμε σε τέτοια νομοσχέδια, αλλά τέλος πάντων ας φροντίσουμε να είναι το τραύμα όσο το δυνατόν μικρότερο, και γι' αυτό είπα ότι, ενώ δεν πρέπει να καταργηθεί το εδάφιο περί του οποίου συζητάμε, πρέπει να ληφθεί πρόνοια όπως διατηρηθούν τα Πταισματοδικεία περί των οποίων ανέφερε ο κ. συνάδελφος, διότι τα Πταισματοδικεία είναι χρησιμότητα στη Δικαιοσύνη, ασχέτως της ενεργείας από την πλευρά της ανακρίσεως, είναι τα χρησιμότερα δικαστήρια όταν ενεργούν μέσα στα καθήκοντά τους ως δικαστήρια τοπικά, επιβάλλοντα στους παραβιάζοντες το δίκαιο να σέβονται αυτό, το σέβονται δε, όταν επανειλημμένα εισαχθούν ενώπιον του Πταισματοδικείου και υποστούν τις συνεπιείες του νόμου. Λοιπόν ζητείτε να καταργηθούν, για να κερδίσετε λίγα κερμάτια· άλλ' αυτός είναι ο σκοπός παντός Κράτους, να κερδίζει λίγα κερμάτια και ν' αποστερεί τον Ελληνικό λαό παντός στοιχείου προόδου και ευημερίας, ν' αποστερεί δε τον επιούσιο άρτο, όπως τον ονόμασε χθες ο συνάδελφος κ. Πονηρόπουλος, της Δικαιοσύνης της Ειρηνοδικειακής και της Πταισματικής; Γι' αυτό φρονώ ότι πρέπει να μείνει η διάταξη του ε' εδαφίου του άρθρου 3, πρέπει δε ο Υπουργός της Δικαιοσύνης να λάβει πρόνοια όπως μην καταργηθούν και εκείνα τα Πταισματοδικεία τα οποία έδειξαν τόση χρησιμότητα κατά την δράση τους τα προηγούμενα χρόνια.

Γ. Φικιώρης (Υπουργός της Δικαιοσύνης). Ο κ. Βουλευτής εκ Λεβαδείας λησμόνησε ότι και σήμερα ο Ειρηνοδίκης αναπληρούται από το γραμματέα αυτού, οι δε γραμματείς γνωρίζετε ποιοι είναι· πάντοτε καλύτεροι θα είναι οι συμβολαιογράφοι από τους γραμματείς των Ειρηνοδικείων που απονέμουν δικαιοσύνη, οι οποίοι γνωρίζουμε πως έχουν στρατολογηθεί. Ελπίζω δ' ότι από το νόμο που τελευταία ψηφίσθηκε και τώρα ισχύει περί προσόντων των δικαστικών υπαλλήλων θα επέλθει τέτοια βελτίωση ώστε θα ελαττωθεί κατά πολύ ο αριθμός των ανικάνων, ώστε οι Ειρηνοδίκες να προλαμβάνουν τα πταίσματα αυτά.

Στη συνεδρίαση της 23 Φεβρουαρίου 1910 οι Βουλευτές Ευβοίας Μ. Στεφα-

νίδης, Σ. Κριεζιώτης ζήτησαν να υπαχθούν στη δικαιοδοσία του Ειρηνοδικείου Χαλκίδας γειτονικά χωριά της Βοιωτικής γης.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να ξεσπαθώσει ο βουλευτής Θηβών Γ. Κατσινας.

Γ. Κατσινας. Αναγκάζομαι, κύριε Πρόεδρε, να παρεμβώ στη συζήτηση αυτή, διότι η υπόθεση την οποία ανεκίνησε ο κ. συνάδελφος ενδιαφέρει πολύ την επαρχία Θηβών, της οποίας επεζήτησε τον διαμελισμό κατά τόσο άδικο τρόπο, ώστε θα συγκλονίσει εκ βάρων και θα εμβάλει σε κίνδυνο όλο τον πληθυσμό της επαρχίας Θηβών δια της αποσπάσεως μεγάλου μέρους αυτής από της επαρχίας Χαλκίδος. Ο διαμελισμός αυτός, τον οποίον οι κύριοι συνάδελφοι επιζητούν, δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτός· είναι αδύνατον να αποτολμηθεί τέτοιο αδίκημα κατά της επαρχίας Θηβών. Η επαρχία Θηβών, κύριε Πρόεδρε, διαχωρίζεται και διεχωρίσθηκε από το Δημιουργό του σύμπαντος από της Ευβοίας δια δυσπροσίτων ορέων, δια της Ευβοϊκής θαλάσσης. Αυτά δε τα φυσικά όρια συντετέλεσαν, ώστε να διαφυλάξουν σε καθένα των μερών αυτών διαφορετικό χαρακτήρα, διάφορα ήθη, διάφορα έθιμα και οι επιδρομές οι οποίες έγιναν κατά το μεσαίωνα άφησαν ανεξίτηλα ίχνη επί της Στερεάς Ελλάδος, ιδίως η επιδρομή των Αλβανών, της αρχαίας τούτης φυλής των Πελασγών, άφησε τα ήθη και έθιμα αυτών και τη γλώσσα, την οποία σήμερα λαλούμε, ώστε και αυτό μόνο είναι αρκετό, για να διακρίνει αυτούς από τους κατοίκους της Ευβοίας. Οι εξαιρετικές αυτές παραδόσεις των κατοίκων της επαρχίας Θηβών διατήρησαν ομολογουμένως και ανέπτυξαν τέτοια συνοχή, αλληλένδετη επικοινωνία μετά της πρωτεύουσας της επαρχίας, της πόλεως Θηβών, σε τρόπο ώστε ουδείς να δύναται ν' αποτολμήσει τέτοιο διαμελισμό.

Αλλ' επειδή πρόκειται περί της διοικητικής διαιρέσεως της επαρχίας Θηβών αναγκάζομαι να θυμίσω ότι η Βουλή πολλές φορές αδίκησε την επαρχία αυτή, σφαγιάσασα τα δίκαια αυτής από παραπλανήσεις. Όταν δε προ δέκα ετών κατά την επάρατο εκείνη εποχή επρόκειτο να συσταθούν νέα Πρωτοδικεία, τα οποία δημιουργήθηκαν χάριν πολιτικής κερδοσκοπίας, η οποία επέφερε την οικονομική εξάντληση του τόπου, δημιουργήθησαν τα Πρωτοδικεία εκείνα και η επαρχία Θηβών, ενώ εδικαιούτο να ληφθούν υπ' όψιν τα δίκαια αυτής, εξεσφενδονίσθη από του Πρωτοδικείου Αθηνών, από του νομού Αττικής στην επαρχία Λεβαδείας. Θα παρακαλέσω λοιπόν την Κυβέρνηση, θα παρακαλέσω ιδιαίτερα τον έντιμο κ. Πρόεδρο της Κυβερνήσεως, ο οποίος διακρίνεται ομολογουμένως και για τη φιλοπατρία του και για το ενδιαφέρον το οποίον δείχνει υπέρ των επαρχιών, να ευαρεστηθεί να επανορθώσει το αδίκημα το οποίο έχει γίνει στην επαρχία Θηβών, την οποία πολύ καλά γνωρίζει, και υπαγάγει την επαρχία αυτή είτε στο Πρωτοδικείο Αθηνών είτε στο Πρωτοδικείο της Χαλκίδος.

Σ. Κριεζιώτης. Αναγκάζομαι να λάβω και πάλι το λόγο, διότι ο φίλος μου αξιότιμος εκ Θηβών Βουλευτής στην ομιλία του ανέφερε ότι στην πρότασή μου περί του δήμου Αυλίδος οδγηθήκα από λόγους συμφέροντος.

Γ. Κατσινας. Προς εξυπηρέτηση των συμφερόντων της επαρχίας, την οποία αντιπροσωπεύετε.

Σ. Κριεζώτης. Εγώ έλαβα το λόγο και υποστήριξα τον πόθο των κατοίκων Αυλίδος, ο οποίος φαίνεται και από το ψήφισμα του δημοτικού συμβουλίου Αυλίδος το οποίο πριν από λίγο κατέθεσα. Την 8 Νοεμβρίου ζήτησε το δημοτικό συμβούλιο Αυλίδος με ψήφισμα την υπαγωγή αυτού στα δικαστήρια Χαλκίδος, όπως και διοικητικώς· κατόπιν του ψηφίσματος αυτού ζήτησα το λόγο, επαναλαμβάνω, για να υποστηρίξω αυτό, καθόσον οι περισσότεροι κάτοικοι των Χαλίων και άλλων χωριών του δήμου ζήτησαν να επιτευχθεί αυτό, επειδή συντάσσουν όλα τα συμβόλαια των και πραγματοποιούν τις χρηματικές των συναλλαγές είκοσι λεπτά της ώρας ευρισκόμενοι δίπλα στη Χαλκίδα. Ενώ ήδη δια τις πολιτικές και ποινικές δίκες και δια τις δικαστικές υποθέσεις των απέχουν από τη Θήβα μεν επτά ώρες, από δε της Λεβαδείας δώδεκα και πλέον είναι συνεπώς δαπανηρό και γι' αυτούς και για το Δημόσιο. Εγώ δεν έχω κανένα συμφέρον πολιτικό στο ζήτημα αυτό, άλλ' απорώ με εσάς, ο οποίος, αφού κάμνεται την υποχώρηση να υπαχθεί ολόκληρη η επαρχία σας δικαστικώς στο Πρωτοδικείο Χαλκίδος, ζήτημα δύσκολο, γιατί δεν δέχεσθε και αποκρούετε να υπαχθεί ο δήμος Αυλίδος, ο οποίος και με ψήφισμά του το ζητεί και δίκαιο είναι;

Στα δύσκολα χρόνια που έφεραν οι Βαλκανικοί πόλεμοι, ο εθνικός διχασμός, η Μικρασιατική καταστροφή, η πολιτική αστάθεια, σταμάτησε η αντιδικία μεταξύ Λεβαδείας και Θηβών. Αντίθετα υπήρξαν στιγμές αδελφικής αγάπης και αλληλεγγύης μεταξύ των πολιτών των δύο πόλεων.

Αξίζουν μνείας και αναφοράς τέτοιου είδους ιστορικές στιγμές συναδέλφωσης των πολιτών της Λεβαδείας και των Θηβών.

Την 25 Φεβρουαρίου του 1911 Στενημαχήτες πρόσφυγες της Λεβαδείας διοργάνωσαν μια πρωτοφανή πορεία για τα δεδομένα της εποχής και ξεκίνησαν πεζοί πορεία προς την Αθήνα, προκειμένου να επισκεφθούν τον Πρωθυπουργό και να διαμαρτυρηθούν στη Βουλή για την αδιαφορία της Κυβέρνησης απέναντι τους.

Με αγάπη ο λαός της Θήβας υποδέχθηκε τους Λειβαδίτες και τους παρέιχε κάθε διευκόλυνση τροφής και ύπνου. Οι διαδηλωτές κοιμήθηκαν στο Δημοτικό Σχολείο των Θηβών και την επομένη με συγκίνηση οι Θηβαίοι τους κατευόδωσαν, ευχόμενοι καλή επιτυχία στην αποστολή τους.

Ο Οκτώβριος του 1914 ήταν ένας μήνας καταστροφικός για τη Θήβα, αφού επί ένα μήνα η πόλη εσειέτο καθημερινά από δυνατούς σεισμούς, απόρροια των οποίων ήταν η πόλη να υποστεί τρομακτικές ζημιές, οι δε πολίτες να αφεθούν αβοήθητοι στο έλεος του χειμώνα. Ο μοναδικός συμπαραστάτης των Θηβαίων ήταν η πόλη της Λεβαδείας, γεγονός που αναγνώρισε η πόλη των Θηβών.

Έγινε έρανος στη Λειβαδιά και απεστάλησαν στη Θήβα τρόφιμα, χρήματα, φάρμακα, σκηνές, ξυλεία, ρουχισμός.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο τοπικός τύπος αλλά και ο βουλευτής Βασ. Κυρέλλος κατήγγειλε στη Βουλή τη στάση του κράτους, των αρχών, των γειτονικών πόλεων και κοινοτήτων, ακόμη και της εκκλησίας για την απαράδεκτη αδιαφορία που έδειξαν απέναντι στην τραγωδία του Θηβαϊκού λαού, εξυμνώντας ταυτόχρονα τη στάση της Λεβαδείας, οι πολίτες και οι αρχές της οποίας απετέλεσαν το μοναδικό αρωγό βοήθειας στο δράμα της Θήβας.

Το Μάιο του 1917, όταν η έλλειψη τροφίμων ήταν βασανιστική για τη Λειβαδιά και το φάσμα της πείνας επλανάτο στην πόλη, είχε φθάσει η ώρα των Θηβαίων να ανταποκριθούν τώρα στο κάλεσμα των Λειβαδιτών.

Η αλληλογραφία που παραθέτω πιο κάτω, μεταξύ των αρμοδίων παραγόντων για την επίλυση του προβλήματος, αποδεικνύει τη συναδέλφωση των λαών.

Διάθεσις 1500 οκ. αλεύρου, εις Λεβάδειαν

Μόλις εξηντλήθη η εν Λεβαδεία συγκεντρωθείσα ποσότης σιτηρών και προ του φάσματος της πείνης, όπερ ήρξατο να εμφανίζεται απειλητικόν προ παντός εις την εργατικήν τάξιν, η επιτροπή των προμηθειών Λεβαδείας εσκέφθη να ζητήσει αρωγήν από την ιδικήν μας επιτροπήν. Προς τούτο ο κ. Εισαγγελεύς Λεβαδείας κ. Ν. Παπαδάκης απέστειλε προς τον Πρόεδρον της λαϊκής Επιτροπής μας κ. Τιμ. Γκαβέαν το εξής τηλεγράφημα “λίαν επείγον”.

Κύριον Τιμ. Γκαβέαν

Θήβας

Τρόφιμα ενταύθα εξαντλήθησαν δια της εχούσας ανάγκην εργατικής τάξεως. Επικαλούμαι εθνικήν αλληλεγγύην αυτόθι επιτροπής και παρακαλώ όπως ευαρεστηθή και χορηγήση μιαν εύλογον ποσότητα εκ των αυτόθι περισσευμάτων δια την επαρχίαν Λεβαδείας προς αποφυγήν διενέξεων παρακαλώ απαντήσατε.

Ο Εισαγγελεύς Ν. Παπαδάκης

Η επιτροπή κατόπιν συσκέψεως, ενέκρινεν όπως αποσταλώσιν 1500 οκάδων αλεύρων με την τρέχουσαν τιμήν, με την οποίαν χρεώνονται και οι αρτοποιοί. Απεστάλη δε αμέσως η εξής τηλεγραφικήν απάντησις.

Κύριον Εισαγγελέα Λεβαδείας

Λαϊκή επιτροπή Θηβών συνειδύια εθνικήν ανάγκην χορηγεί εκ του άρτου της δια την αδελφήν Λεβάδειαν ποσόν 1500 οκάδων αλεύρου. Φροντίσατε παραλαβήν ενταύθα.

Πρόεδρος επιτροπής Τιμ. Γκαβέας

Τα άλευρα παρεχωρήθησαν αμέσως, ελήφθησαν στη Λεβάδεια και διετέθησαν στο κοινό. Η απάντησις δε της επιτροπής στη Λεβάδεια είχε ως εξής:

Κύριον Τιμ. Γκαβέαν

Ευχαριστώ θερμώς υμάς και λοιπά έντιμα μέλη αυτόθι επιτροπής δια παραχώρησιν αλεύρων χάριν των αναγκών και των εδώ πεινουσών εργατικών τάξεων μαρτυρούσα πατριωτικά αισθήματα Θηβαίων εις τα διανυομένας κρισίμους εθνικάς περιστάσεις.

Εισαγγελεύς Ν. Παπαδάκης”

Η Δικτατορία Θ. Πάγκαλου, το καλοκαίρι του 1925, υποσχέθηκε ότι θα αποκαθι-

στούσε τη χρηστή λειτουργία του κρατικού μηχανισμού, ο οποίος είχε αποδιοργανωθεί από μια περίοδο κοινοβουλευτικής αστάθειας και της συνεχούς απειλής κινημάτων.

Στα πλαίσια αυτά ο Υπουργός Δικαιοσύνης Ιωσήφ Κούνδουρος μελετούσε την κατάργηση αρκετών δικαστηρίων στη χώρα, μεταξύ των οποίων και το Πρωτοδικείο Λεβαδείας.

Τώρα δεν υπήρχε Νικόλαος Μπουφίδης να υπερασπίσει τα αιτήματα του Λαού της Λεβαδείας.

Ο Νικόλαος Μπουφίδης είχε φύγει από τη ζωή το Δεκέμβριο του 1912 πικραμένος από τη στάση των συμπολιτών του, οι οποίοι, σε μια πρωτοφανή επίδειξη αχαριστίας, δεν τον είχαν συμπεριλάβει στις προτάσεις τους για τη συμπλήρωση του συνδυασμού των Φιλελευθέρων του Ελ. Βενιζέλου στην επαρχία Λεβαδείας.

Υπερήφανος και ευαίσθητος πολιτικός άνδρας ο Νικόλαος Μπουφίδης είχε δηλώσει ότι δεν επιθυμούσε να κατέλθει στις εκλογές της 28 Νοεμβρίου 1910 υπακούοντας ίσως στην απόφαση του Γ. Θεοτόκη, Δ. Ράλλη και Κ. Μαυρομιχάλη, ηγετών των ισχυρότερων κομματικών σχηματισμών, που είχαν αποφασίσει να καταγγείλουν τη βίαιη διάλυση της βουλής και να απέχουν από την επικείμενη εκλογική αναμέτρηση. Αιτία η αποδοχή της συγκεκριμένης εισήγησης του Ελ. Βενιζέλου από τον Βασιλιά Γεώργιο τον Α'.

Μάταια ο Δικηγόρος, μετέπειτα Δήμαρχος Λεβαδείας, Γεώργιος Παπασπύρου, πατέρας του αιμνήστου Δημητρίου Παπασπύρου, είχε προσπαθήσει με επιστολές του στις Αθηναϊκές και τοπικές εφημερίδες να συγκινήσει τους συμπολίτες του, έτσι ώστε οι ίδιοι με προτάσεις τους να έπειθαν το Νικόλαο Μπουφίδη να συμμετάσχει στον Κυβερνητικό σχηματισμό του Ελευθερίου Βενιζέλου.

Αποκαλυπτική είναι η πολιτική δήλωση του Γεωργίου Παπασπύρου, που δημοσιεύθηκε το Νοέμβριο του 1910 στην εφημερίδα των Αθηνών "ΕΣΠΕΡΙΝΗ" και στην τοπική εφημερίδα "ΛΕΒΑΔΕΙΑ".

ΛΟΥΚΑΣ ΚΟΥΤΣΟΠΕΤΑΛΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΑΤΤΙΚΟΒΟΙΩΤΙΑΣ
ΤΟΥ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

Προς

*το Διοικητικόν Συμβούλιον του Γεωργικού συνδέσμου Λεβαδείας
και προς πάντας τους εκλογείς Λεβαδείας*

Το Διοικητικόν συμβούλιον του Γεωργικού Συνδέσμου Λεβαδείας προκλήθην υπό των εν Αθήναις συντεχνιών προς υπόδειξιν υποψηφίων Βουλευτών εκ Λεβαδείας, οίτινες θα συμμετάσχωσι του Κυβερνητικού συνδυασμού Αττικοβοιωτίας, συνελθόν προχθές υπέδειξε μετά των αξιοτίμων συναδέλφων κ. κ. Λαπουσιάδου, Κυριαζή, Κουτσοπετάλλου και εμέ.

Και επί τη εξόχως τιμητική ταύτη προτάσει του Διοικητικού συμβουλίου του ενταύθα Γεωργικού συνδέσμου εκφράζω προς τα μέλη του συμβουλίου τούτου και δι' αυτού προς σύμπαντα τον γεωργικόν σύνδεσμον την αϊδιον ευγνωμοσύνην μου.

Έχω όμως την γνώμην, ότι οι διάφοροι σύλλογοι, έτι δε μάλλον οι γεωργικοί, δεν πρέπει να απομακρύνωνται του κυρίου σκοπού της συστάσεως αυτών, ουδέ να εκτρέπωνται εις πολιτικήν ανάμιξιν δυναμένην να επιφέρη την διάλυσιν αυτών.

Αλλά κρίναν το διοικητικόν συμβούλιον του γεωργικού συλλόγου κατά την ελευθέραν και ανεξέλεγκτον γνώμην του σκόπιμον υπέρ της ιδιαιτέρας πατρίδος μας την τοιαύτην υπόδειξιν υποψηφίων Βουλευτών εκ Λεβαδείας έδει ν' αναμνησθή των υποχρεώσεων αυτής προς τον ευεργέτην της, έχον σταθεράν την γνώμην ότι άπαντες οι εκλογείς Λεβαδείας, είτε ως σύλλογοι είτε ως άτομα, καλούμενοι δια την εκδήλωσιν των πολιτικών φρονημάτων των, διατηρούντες το ίδιον αυτών καύχημα και υπέρ της ίδιας των τιμής μεριμνώντες να μη επιλανθάνωνται της οφειλομένης ευγνωμοσύνης προς τον δια γενναίων και ευγενών πράξεων ωφελήσαντα την Λεβαδείαν, τον υπέροχον πολιτευτήν της κ. Ν. Μπουφίδην, κινδυνεύσαντα χάριν αυτής και την ιδίαν του ζωήν και επανάστασιν εν τω έθνει να προκαλέσθ. Το ευγενέστερον τω ατόμω τοις λαοίς συναίσθημα είναι η ευγνωμοσύνη. Γνωρίζω ότι οι λαοί εν τη κυριάρχω αυτών δυνάμει εγκρύπτουσιν ελαττώματα παιδικά· και όσον λαός τις είναι λάτρης της ελευθερίας του κατά τοσούτον και τα ελαττώματα ταύτα είναι ανεπιτυγμένα. Κατ' εξοχήν όμως ο Ελληνικός λαός ως εκ του χαρακτήρος αυτού και της πολιτικής αυτού καταστάσεως ευκόλως παρασύρεται, όταν επιτηδείως κατορθώσθ τις να επωφεληθή των αδυναμιών του.

Από τοιούτου τινός παθήματος, από τοιούτου τινός ολισθήματος, φιλότιμε και ένδοξε Λαέ της Λεβαδείας, σκοπόν έχει η παρούσα να σε αποτρέψη. Μην απατώμεθα. Τον επιφανή πολιτευτήν της Λεβαδείας, τον διαπρεπή νομομαθή, τον προελθόντα εκ των σπλάγγων του λαού, τον ανελθόντα δια της υπερτίμου αξίας του και ικανότητος εις τα ύπατα της πολιτείας αξιώματα και τιμήσαντα αυτά δια του γενναίου, ευγενούς, ηθικού ενεργητικού σταθερού και υψηλού χαρακτήρος του, ουδέεις δύναται εντεύθεν να αναπληρώσθ ζώντα εν τω εθνικώ ημών συνεδρίω. Δύνανται και μάλιστα οι μετ' εμού υπό του ευγενούς διοικητικού συμβουλίου του γεωργικού συλλόγου συνεκλεγέντες αξιοτίμοι κ. κ. συνάδελφοι και ούτοι πολυετώς και πολυειδώς υπέρ του κοινού αγαθού της επαρχίας μας εργαζόμενοι και άλλοι ευέλπιδες της επαρχίας μας επιστήμονες και βιομήχανοι να τον βοηθήσωσι, άλλ' ουδέεις, μα

την αλήθειαν, δύναται να τον αντικαταστήσῃ. Οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες δὲν “ξεφυτρώ-
νουν ὡς μανιτάρια” ἀλλ’ ἀναδεικνύονται εἰς τὴν πολιτικὴν κοινήτραν δια πολυε-
τούς, ἀφιλοκερδούς μέχρις αὐτοθυσίας, εὐκρινούς, ἐνθουσιώδους, ὑπὲρ τῶν κοι-
νῶν ἐργασίας τῶν καὶ δια τῆς πολιτικῆς εὐσταθείας τῶν ἐπιφαίνονται καὶ ἐν τέλει
ἐπιπλέουν δια τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ πνεύματος τῶν καὶ τῶν μεγάλων πρὸς τοὺς
λαοὺς ὑπηρεσιῶν τῶν. Ἀφυπνισθίτε, ἐντιμοὶ συμπολίται, καὶ μὴ ἀφαρπάξεσθε ὡς
εὐγενῆς φιλότιμος καὶ πατριώτης λαὸς ποὺ εἴσθε ἀπὸ τοὺς διαφόρους ἐκμεταλλευ-
τάς τῶν προσωρινῶν ἀδυναμιῶν σας. Πρὸ τοῦ κλυδωνιζομένου πολιτειακοῦ σκά-
φους πρὸς τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτειακῆς κρίσεως πν διέρχεται τὸ ἔθνος ἡμῶν, πρὸ
τοῦ ἀπειλουμένου κινδύνου τῆς ἀφαιρέσεως ἐκ τῆς Λεβαδείας τῶν προσγενομένων
αὐτῆ ἀγαθῶν, ἐνωθίτε καὶ ὡς πρακτικὸς, σοβαρὸς, ἐργατικὸς Λαὸς ψηφίσατε κατὰ
τὰς ἐπικειμένας βουλευτικὰς ἐκλογὰς τοὺς ἀριστεῖς ἐκ τῶν υποψηφίων, ψηφίσατε
τοὺς συμπολίτας ἡμῶν πάντας καὶ οἰονδήποτε ἐξ αὐτῶν θέλετε, ἀλλὰ μὴ υποτιμάτε
ποτέ τὰς ἐκδουλεύσεις πρὸς τὴν Λεβαδίαν τοῦ γίγαντος πολιτικοῦ τῆς, τοῦ μεγάλου
εὐεργέτου τῆς οὔτινος, καίτοι ἀποσχόντος κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς, πάντο-
τε δέον νὰ ἐπιζητῶμεν τὴν σοφὴν γνώμην δια τὰς πολιτικὰς ἡμῶν ἀποφάσεις.

Ἐρρωσθε

Γ. Παπασπύρος Δικηγόρος

Τελικὰ υποψήφιοι τῆς ἐπαρχίας Λεβαδείας ἦταν οἱ Νικόλαος Ἀνδρεαδάκης,
Λουκάς Κουτσοπέταλος καὶ Λαζαρής.

Στὶς μεταρρυθμίσεις Κούνδουρου υπῆρξε ἀμεση ἀντίδραση καὶ κινητοποίη-
ση τοῦ Λαοῦ, τῶν παραγόντων, τῶν φορέων καὶ τῶν συλλόγων τῆς πόλης.
Πρωταγωνιστὴς αὐτῆ τῆς φορᾶ ἦταν ὁ γίος τοῦ Νικολάου Μπουφίδη Κρέων καὶ
συμπαραστάτης τοῦ ὁ ἥρωας τῶν Βαλκανικῶν πολέμων καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας
Λειβαδίτης Στρατηγὸς Δημ. Ἰωάννου. Συμπολεμιστὴς τοῦ Δικτάτορα Θ. Πάγκα-
λου κατάφερε με παρέμβασή του νὰ ἀποτρέψει τὸν κίνδυνον κατάρτησης τοῦ
Πρωτοδικείου Λεβαδείας.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ ψήφισμα εὐχαριστίας ἐκ μέρους ὅλης τῆς πόλης
για τὶς ὑπηρεσίες ποὺ προσέφερε στὴν πόλιν.

“Ψήφισμα

Ἐν Λεβαδίᾳ καὶ ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου σήμερον τὴν εἰκοστήν
ἐκτὴν (26) τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1926 συνελθόντα τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν
ἐν Λεβαδίᾳ Συλλόγων 1) Δικηγόρων 2) Ἐμπόρων 3) Βιομηχάνων 4) Τεχνιτῶν 5)
Γεωργῶν καὶ 6) Κηπουρῶν καὶ

Λαβόντα ὑπ’ ὄψει

Τὰς ἀνακοινώσεις τῆς ἐπὶ τούτῳ μεταβάσεως εἰς Ἀθήνας Ἐπιτροπῆς τοῦ Λαοῦ τῆς
πόλεως Λεβαδείας πρὸς ἀποτροπὴν τῆς μελετηθείσης καταργήσεως τοῦ Πρωτοδι-
κειοῦ Λεβαδείας καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Στρατηγού Κου Δημ. Ἰωάννου ἐπιδεχθέν δια τῆς
τρομερᾶς ἐπιμονῆς τοῦ Μέγιστον ἐνδιαφέρον δια τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερό-
ντων τοῦ Λαοῦ τῆς Ἰδιαιτέρας Τοῦ Πατρίδος Λεβαδείας,

Εκφράζουσιν

Εν ονόματι του Λαού Λεβαδείας
Τας απείρους ευχαριστίας των και
Ευγνωμοσύνην προς τον Στρατηγόν Κον ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ δια το
παρ' Αυτού επιδειχθέν ενδιαφέρον υπέρ του Λαού της πόλεως Λεβαδείας και
Διαβεβαιούσιν Αυτόν ότι ο Λαός θέλει τηρήσει ζωηράν την ανάμνησιν των Ευ-
γενικών Του Προσπαθειών.

Οι πρόεδροι

Δικηγόρων, Εμπόρων, Βιομηχάνων, Γεωργών, Τεχνιτών

Ενώ οι πολιτικοί παράγοντες και οι παραγωγικές τάξεις της Λεβαδείας έδιναν τη μάχη διατήρησης του Πρωτοδικείου τους, οι πολιτικοί παράγοντες των Θηβών έκαναν το δικό τους αγώνα για ίδρυση Πρωτοδικείου στη Θήβα.

Με συχνή αρθρογραφία στις τοπικές εφημερίδες, με κύρια προεκλογική υπόσχεση όλων των πολιτικών, με έντονες παραστάσεις όλων των παραγόντων σε κάθε επίσκεψη πολιτειακού παράγοντα στη Θήβα, χρόνο με το χρόνο αυτό το Θηβαϊκό αίτημα έδειχνε ότι δεν θα αργούσε να γίνει πραγματικότητα.

Στις 30 Αυγούστου του 1928 η εφημερίδα "ΕΘΝΟΣ" δημοσίευσε επιστολή του βουλευτή Θηβών Βασιλείου Κυρέλλου σχετικά με την ίδρυση Πρωτοδικείου στη Θήβα.

"Επιστολή προς το "ΕΘΝΟΣ"

Λουτρά Υπάτης 30 Αυγούστου 1928

Φίλε κ. Διευθυντά

Οφείλω να σας ευχαριστήσω δημοσία και θερμότητα εκ μέρους των συμπολιτών μου δια την "ολόψυχον" όσον και πολύτιμον σύστασιν που έκαμε το πάντοτε πρωτοστατούν προς ικανοποίηση των λαϊκών δικαίων "Εθνος" υπέρ της γνωστής αιτήσεως της Επαρχίας Θηβών ολοκλήρου προς σύστασιν Πρωτοδικείου εις την πρωτεύουσά της, τας Θήβας.

Ο διακεκριμένος συνεργάτης σας που έζησεν ολίγας ημέρας εν μέσω της ιστορικής, άλλ' αδικημένης πόλεως, δεν ήτο δυνατόν να μη ακούση και να μη εγκολπωθή τον κυριωτέρων της παλμών, ο οποίος πάλλει εξ' ίσου ζωηρώς επί σειράν πολλών ετών αφ' ης νναγκάσθη η επαρχία Θηβών να δωσιδική εις το Πρωτοδικεϊόν Λεβαδείας, παρά την θέλπισιν της και παρά παν δίκαιον.

Δεν ζητούν οι Θηβαίοι εν τούτοις την κατάργησιν ή την μετάθεσιν του Πρωτοδικείου της γείτονος. Παν άλλο.

Ζητούν απλώς και μόνο σύστασιν Πρωτοδικείου εν Θήβαις με δωσιδικούντας εις αυτό τους 52 χιλιάδας κατοίκους της επαρχίας. Και δια να μη επιβαρύνουν το κράτος με νέας δαπάνας εν καιρώ αυστηρών οικονομικών έχουν προ πολλού, δια ψηφισμάτων όλων των κοινοτήτων μας, προσφερθή και προσφέρονται πάντοτε ν' αναλάβουν αυτοί τας δαπάνας, δεχόμενοι προσθήκην αναλόγου ποσοστού επί της φορολογίας των 15 περίπου εκατομμυρίων, τα οποία εξ αμέσων φόρων πλήρωνε η επαρχία Θηβών κατ'

έτος εις το Δημόσιον Ταμείον. Πόσον δε κατόπιν της προσφοράς ταύτης δικαιούνται οι συμπολίται μου να αναμένουν την πραγματοποίησιν του αιτήματός των αυτού από Κυβέρνησιν πατρικίν, όπως η παρούσα, θεωρώ περιπτόν να εξάρω.

Μετ' ιδιαιτέρας τιμής
Βασ. Κυρέλλος Βουλευτής Θηβών

Ο "ΘΗΒΑΪΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ" σατύρισε στις 30-9-1928 μέσα από τις στήλες του με σίχους την ανικανότητα των πολιτικών της Θήβας να φέρουν Πρωτοδικείο στη Θήβα:

“ΣΑΤΥΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Προσφιλείς μου Βοιωτάρχαι, των Θηβαίων εκλεκτοί
τι καθόσαστε, φορέστε, τα ημίψηλα, τα φράκα
και καθένα σας να ιδούμε το ποδάρι να πατή
στην Επίσημη τη Βράκα.

Προ αυτού σαν παραστήτε
μην ντραπήτε να του πείτε
με χαμόγελο στα χείλια.

Πως με υποσχέσεις στίβα
τάξατε κι' οι δύο στη Θήβα
λαγούς με πετραχείλια.

Υποσθέητε στ' αλήθεια
δίχως λόγια - παραμύθια
να μας φέρετε κι' οι δύο γην εδώ επαγγελίας.

Για να πάψουν πια οι γύροι
του καθένα κακομοίρη
με την έδραν του Δικαίου εις την γην της Λεβαδείας.

Χαίρε κλεινέ Βασίλειε δεινέ πολιτικέ
μειλίχιε, γλυκέ.
Πρωτοδικείον έταξες κι' ο κόσμος το προσμένει
και με το τάμα σας αυτό είσθε κι' οι δύο δεμένοι.

Χαίρε και συ παμφίλτατε Νικόλα πατριώτη
που έταξες και συ πολλά
στην επαρχία μας καλά
αγαππτε Σπηλιώτη.

Χαίρε τέκνο Βοιωτίας κραταίε πολίτευτά
που επλάγιασες τη Βράκα φανερά κι' ορθά κοφτά.
Και εσύ Πρωτοδικείο έταξες στους εκλογείς
εις τους φίλους σου τους ζώντας επί της Καδμείας γης”.

Στις 3-2-1929 ο “ΘΗΒΑΪΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ” καυτηρίαζε με άρθρο του τους Λειβαδίτες, για τη στάση τους απέναντι στην αναγγελία περί ιδρύσεως Μονομελούς Πλημμελειοδικείου, στη στήλη ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ.

ΤΑ ΜΟΝΟΜΕΛΗ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΕΙΑ

Οι γείτονες Λεβαδείς δια τηλεγραφήματός των εις Αθήνας διαμαρτύρονται δια την παρά της Κοινοβουλευτικής επιτροπής έγκρισιν του νομοσχεδίου περί ιδρύσεως Μονομελών Πλημμελειοδικείων αυξανομένης της δικαιοδοσίας των Πταισματοδικείων εις το να δικάζουσι και ωρισμένα πλημμελήματα τιμωρούμενα δια φυλακίσεως μέχρι 6 μηνών. Νομίζομεν ότι ο θόρυβος τον οποίον δημιουργούσι είναι εντελώς αδικαιολόγητος καθ' όσον πρέπει να εννοήσωσι ότι η επαρχία Θηβών αρκετά διετέλεσε δικαστικώς υποτελής εις αυτούς και καιρός είναι να αποκτήσῃ και αυτή κάποιαν ανεξαρτησίαν δικαστηριακήν, μη υποχρεωμένων εν τω μέλλοντι των Θηβαίων να οδοιπορώσι επί ημέρας δια την εκδίκασιν μικροαδικημάτων, άτινα κάλλιστα δύναται να δικάσῃ και μόνος ο Πταισματοδίκης. Τα Σωματεία της πόλεως, οι δικηγόροι κλπ. συνεχάρησαν τηλεγραφικώς την Κυβέρνησιν δια την ληφθεϊσαν τοιαύτην απόφασιν, μέλλουσαν ν' ανακουφίσῃ σημαντικώς τους Θηβαίους πολίτας.

Στις 10 Μαρτίου 1929 η θηβαϊκή εφημερίδα “ΚΑΔΜΟΣ” καυτηρίαζε το βουλευτή Θηβών Σπηλιώτη, ότι αυθαίρετα πανηγύριζε για την ίδρυση Μονομελούς Πλημμελειοδικείου στη Θήβα και του επισήμαινε ότι δεν οφειλόταν σε προσωπικές τους ενέργειες αλλά ήταν εφαρμογή εκ μέρους της Κυβέρνησης του σχετικού Νομοσχεδίου, που είχε καταρτίσει ο υπουργός Δικαιοσύνης της οικουμενικής Κυβέρνησης Τουρκοβασίλης μετά από πίεση του Νομικού κόσμου από το Δεκέμβριο του 1927.

Η εφημερίδα θύμιζε στους βουλευτές Θηβών ότι προεκλογικά είχε στηθεί μεγάλη προεκλογική υπόσχεση στην αγορά των Θηβών, που έγραφε:

“Θέλετε Πρωτοδικείο; Ψηφίσατε Κυρέλλον - Σπηλιώτη”

Κατήγγειλε δε τους 2 βουλευτές ότι όχι μόνο δεν ήσαν ικανοί να ιδρύσουν Πρωτοδικείο αλλά επί Κυβερνήσεως Παπαναστασίου είχε ετοιμασθεί σχετικό νομοσχέδιο ιδρύσεως αλλά λόγω της μεταξύ των διαμάχης θάφτηκε η ιερή υπόθεση του Θηβαϊκού λαού.

Στις 28 Ιουλίου του 1929 ο Βουλευτής Θηβών Β. Κυρέλλος ενημέρωνε το Θηβαϊκό λαό με επιστολή σχετικά με το θέμα της ιδρύσεως Πρωτοδικείου στη Θήβα και απαντούσε στο πιο πάνω άρθρο.

“Επιστολαί προς τον “Θηβ. Ταχυδρόμον” Δια τον Θηβαϊκόν λαόν

Άρθρον του βουλευτού Θηβών κ. Β. ΚΥΡΕΛΛΟΥ

Η εφημερίς “Κάδμος” εξύφανεν εις το προτελευταίον φύλλον της υπό τύπον ανοικτής προς εμέ επιστολής του ετέρου της ξυνωρίδος των συνεργατών της ολόκληρον δίκτυον συκοφαντικών ψευδολογημάτων, δια των οποίων, εκτός άλλων, προσπαθεί να πείση τους ευαριθμούς αναγνώστας της, ότι εγώ είχα την δύναμιν να κάμω Πρωτοδικείον εις τας Θήβας, και επί της επαναστάσεως Πλαστήρα, και επί της δικτατορίας Παγκάλου, αλλά δεν το έκαμα, διότι δεν ... ηθέλησα να το κάμω! Και ότι μάλιστα επί κυβερνήσεως Παπαναστασίου διέβαλα - είναι η αβρά λέξις του διατριβογράφου - τους ενεργούντας υπέρ του Πρωτοδικείου τότε βουλευτάς Θηβών εις την κυβέρνησιν εκείνην!

Είναι τόσον εκ βάσεως γελοία αι συκοφαντίαι αύται, δια τους συμπολίτας μας, οι οποίοι πολύ καλά γνωρίζουν και εμέ και τους συκοφάντας μου, καθώς και τους μεγάλους και ακαλύπτους πάντοτε αγώνας μου και δια το ζήτημα του Πρωτοδικείου, καθώς και δια κάθε άλλο ζωτικόν της επαρχίας ζήτημα, αγώνας, τους οποίους και δια τούτο βραβεύουν επί τέσσαρας συναπτάς βουλευτικές περιόδους δια της πανηγυρικής ψήφου των, δια την οποίαν είμαι πάντοτε ευγνώμων και υπερήφανος, ώστε δεν θα άξιζε τον κόπον ν’ ασχοληθώ ουδ’ επ’ ελάχιστον με αυτάς, εάν δεν ενόμιζον, ότι μου παρέχουν θαυμασίαν ευκαιρίαν να τας σκορπίσω δημοσία ως κάρφη αχύρου δι’ επισήμων και αποστομωτικών διαψεύσεων, αι οποία ασφαλώς δεν θα επιτρέψουν του λοιπού εις τους δράστας των ψευδολογημάτων αυτών να επανέλθουν, εάν διασώζουν, όπως πιστεύω ειλικρινώς, ότι διασώζουν, το αίσθημα της αιδούς.

Το ζήτημα του Πρωτοδικείου

Και αρχίζω. Έθεσα εν πρώτοις υπ’ όψιν του αρχηγού της “Δημοκρατικής Ενώσεως” κ. Παπαναστασίου το απόκομμα του “Κάδμου”, δια του οποίου κατηγορούμαι, ότι διέβαλα εις την κυβέρνησιν του τους τότε βουλευτάς Θηβών, όταν ούτοι ενήργουν προς σύστασιν Πρωτοδικείου εν Θήβαις, και τον προεκάλεσα να δηλώσῃ, εάν τούτο αληθεύη.

Ο κ. Παπαναστασίου, ως τίμιος πολιτικός, έσπευσε, καθ’ ο είχε καθήκον, να μου απαντήσει δια της εξής επί λέξει επιστολής του:

Αθήναι 22 Ιουλίου 1929

Φίλτατε κ. Κυρέλλο,

Απαντών εις την υπό σημερινήν ημερομηνίαν επιστολήν σας σας γνωρίζω, ότι επί κυβερνήσεώς μου ουδέποτε έγινε εκ μέρους υμών διάβημά τι κατά των ενεργειών των τότε βουλευτών Θηβών περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου εν τη ιδιαίτερα σας πατρίδι.

Με φιλικά αισθήματα Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Δια πάντα καλής πίστεως άνθρωπον δεν χρειάζεται βίαια αποστομωτικώτερα διάψευσις του περί διαβολής συκοφαντικού θρύλλου από την ανωτέρω του τότε πρωθυπουργού κ. Αλ. Παπαναστασίου.

Ερχόμεθα ήδη εις την επανάστασιν Πλαστήρα. Θα προεκαλούν επιστολήν του πρωθυπουργού της επαναστάσεως εκείνης κ. Γονατά δια ν' αποδείξω ότι και ιδιαιτέρως πρότερον πολλάκις, αλλά και επί κεφαλής κατόπιν επιτροπής, επιμόνως και φορτικώς εισηγήθην και επεδίωξα ούστασιν Πρωτοδικείου εν Θήβαις, εάν δεν ενόμιζα περιττόν τούτο, εφ' όσον ζουν ευτυχώς όλοι, πλην του μακαρίτου ιατρού Σ. Μπέλλου, οι αποτελέσαντες την επιτροπήν εκείνην συμπολίται μας. Αν δεν με απατά η μνήμη, συμπεριλαμβάνοντο μεταξύ των μελών της επιτροπής, πλείστα διακεκριμένα μέλη της αγοράς μας, μεταξύ των οποίων και οι κ.κ. Α. Πρέζα, Αθ. Βασιλείου, Δ. Ρούλιας, οι οποίοι ερωτώμενοι, δεν έχω καμμίαν αμφιβολίαν ότι, ως έντιμοι και φιλαλήθεις πολίται, θα επιβεβαιώσουν τους λόγους μου, διότι είναι λόγοι αληθείας, μη δεκτικοί ουδεμίας, ουδαμόθεν διαψεύσεως!

Θα κατεχρώμην πολύ του χώρου του "Θηβαϊκού Ταχυδρόμου", εάν ήθελον απαριθμήσῃ και τας πλησιον του κ. Παγκάλου ενεργείας μου δια το αυτό μέγα ζήτημά μας του Πρωτοδικείου. Εκτός άλλων, ολόκληρον μακρόν σχετικόν υπόμνημά μου ευρίσκειται εις τα αρχεία του Πολιτικού γραφείου εις την διάθεσιν παντός. Και ο κ. Στενός ακόμη, μετά του οποίου τότε συνεργαζόμην, και από τινος δεν συνεργάζομαι, είναι εις θέσιν να μαρτυρήσῃ πόσας κατέβαλα προσπαθείας δια να πείσω και τον δικτάτορα και τον αρμόδιον υπουργόν του κ. Κούνδουρον να προβούν εις ίδρυσιν Πρωτοδικείου εν Θήβαις. Αν δεν επέτυχῃ τούτο, δεν το επέτυχῃ όχι βέβαια λόγω του τηλεγραφήματος το οποίο απεστείλαμεν περί των ελπίδων που μας παρέσχε σχετικώς ο αρμόδιος υπουργός, όπως προσποιείται ότι πιστεύει ο διατριβογράφος, ἀλλ' εκ των εξής λόγων. Πρώτον, διότι ο κ. Πάγκαλος εις πάσαν σχετικὴν ούστασιν μου στερεοτύπως μου απαντούσε, ότι δεν εννοεί να κάμῃ επαρχιακὴν πολιτικὴν δια να μη κατηγορηθῇ, ότι επιδιώκει να γίνῃ από κατάστασις κόμμα προσωπικόν. Και δεύτερον, διότι πλησίον της δικτατορίας η αντίδικός μας Λεβάδεια εἶχεν ισχυρότατον συνήγορον, τον κ. Κρέοντα Μπουφίδην, ο οποίος δεν επερίμενε βέβαια να πληροφορηθῇ από το τηλεγράφημά μας, ότι υφίσταται ζήτημα Πρωτοδικείου, διότι το ζήτημα αυτό γνωρίζει, ότι υφίσταται πάντοτε δια τους Θηβαίους φλέγον, παρ' όλην την πάροδον τόσων ετών, αφ' ης ο πατήρ του, βασιζόμενος εις το δίκαιον του ισχυροτέρου εσφαγίασε τας Θήβας.

Το φθινόπωρο του 1929 η Κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλου μελετούσε νέα Διοικητικὴ διαίρεση του Κράτους.

Μεταξύ Θήβας και Λεβαδείας άρχισε να δημιουργείται πολιτικὴ αντιπαράθεση για το ποια από τις δύο πόλεις θα γινόταν πρωτεύουσα υποδιοικήσεως σε ευρεία περιφέρεια.

Στις 19 Σεπτεμβρίου του 1929 ο βουλευτής Βοιωτίας και προσωπικός φίλος του Ελευθερίου Βενιζέλου Λουκάς Κουτσοπέταλος γνωστοποιούσε με τηλεγράφημά του μέσα από τις στήλες της τοπικής εφημερίδος "ΒΟΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ" ότι:

Γραφόμενα ότι η Λεβάδεια υπάγεται Λαμίαν ανακριβέστατον· ακριβές είναι ότι Λεβάδεια γίνεται πρωτεύουσα υποδιοικήσεως με ευρείαν περιφέρειαν.

Κουτσοπέταλος

Άμεση ήταν η απάντηση από τη Θήβα. Στην εφημερίδα "ΚΑΔΜΟΣ" η πολιτική προσωπικότητα των Θηβών Ι. Κτιστάκης, δημοσίευσε κύριο άρθρο με τίτλο "ΝΑ ΠΑΡΑΙΤΗΘΟΥΝ" και ζητούσε από τους 4 βουλευτές και γερουσιαστές που προέρχονται από την επαρχία Θηβών να ομολογήσουν την ανικανότητά τους και να παραιτηθούν.

Τονίζοντας τη δικαστηριακή υπαγωγή των Θηβών στη Λεβάδεια έγραφε μεταξύ άλλων τα εξής:

Δεν υπελογίσθη διόλου η μεγίστη διαφορά της εμπορικότητας της πόλεώς μας, από την της γείτονος, ο παραγωγικός οργανισμός της, η αναπτυχθείσα κατά τα τελευταία έτη εις παν σημείον πρόοδος της; Δεν έχει κατανοηθή, πόσον βαρέως φέρομεν την επί τόσα έτη δικαστηριακήν υπαγωγήν μας εις την Λεβάδειαν, δια την ποίαν αδικίαν είχομεν και επαναστατήσει ακόμη; Η ιστορική τουλάχιστον υπόστασίς μας, δεν ηδυνήθη να σταματήσει τους μηδέποτε σκεπτομένους λογικώς, αρμοδίους; Και απεφάσισαν να καταδικάσουν δια μιαν ακόμη φοράν, την και σπουδαιότεραν εις το ν' ατενίζωμεν υποχρεωτικώς καθ' εκάστην την Ερκύνην και το Λικοχώρι;.

Η εφημερίδα "ΒΟΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ" ανέλαβε την υπεράσπιση των συμφερόντων της Λεβαδείας και στο κύριο άρθρο της Κυριακής 6 Οκτωβρίου 1929 με τίτλο "Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ", επιχειρηματολόγησε γράφοντας ότι η Λεβάδεια είναι το διοικητικό κέντρο της Βοιωτίας, κατηγορούσε δε τους Δικηγόρους των Θηβών ως υπεύθυνους για τις διαμαρτυρίες των Θηβών, γράφοντας μεταξύ άλλων τα εξής:

Διατί οι κύριοι αυτοί, κυρίως δικηγόροι, εγείρουν έναν τοιούτον θόρυβον όχι μόνον δημαγωγικόν αλλά και επιβλαβή δι' αυτήν ταύτην την επαρχίαν; Το να ζητούν αι Θήβαι να γίνουν πρωτεύουσα υποδιοικήσεως εν γνώσει τού ότι τούτο είναι αδύνατον δια να επιτευχθή η επικουρική βάσις ήτις είναι: Οπουδήποτε αλλού πηγαίνετε την επαρχίαν Θηβών πλην της Λεβαδείας. Το τι θα γίνη, αν τούτο είναι συμφέρον ή όχι πιστεύομεν ακραδάντως ότι οι κύριοι ούτοι δεν θέλουν καν να το σκεφθούν. Φανταζόμεθα ότι κανένας λογικός άνθρωπος δεν μπορεί να παραδεχθή ότι η Θήβα μπορεί να γίνη πρωτεύουσα υποδιοικήσεως. Η Ελευσίς και τα Μέγαρα ποτέ δεν είναι δυνατόν να υπαχθούν εις τας Θήβας. Τότε από τι θα συγκροτηθή η υποδιοίκησις Θηβών; Μόνον από την επαρχίαν τους; Αλλά τότε δεν θα είναι υποδιοίκησις άλλ' επαρχία. Ωστε τι ζητούν. Να προσκολληθούν την επαρχία Θηβών διοικητικώς σήμερον εις τας Αθήνας αύριον και δικαστικώς. Αυτός φαίνεται καθαρά ότι είναι ο απώτερος σκοπός των θορυβούντων, με κεκαλυμμένην την φρούδον ελπίδα τού να ανοίξουν τα γραφεία τους στην Αθήνα και να ζήσουν πλέον ως πρωτευουσιάνοι.

Αλλά τούτο συμφέρει εις την επαρχίαν Θηβών, το θέλουν οι χωρικοί, είναι το συμφέρον αυτών τούτων των δικηγόρων; Είναι λοιπόν προτιμώτερον ο Μαυροματαίος, ο Βαγιώτης, ο Καρδιποώτης να τρέχουν στην Αθήνα αντί της Λειβαδιάς; Και πηγαίνοντες οι δικηγόροι εις την Αθήνα, στο μέγα αυτό χάος, πιστεύουν σοβαρά

ότι θα τρέξουν εις αυτούς οι εκ της επαρχίας Θηβών και δεν θα θελήσουν άλλους δικηγόρους πλην αυτών; Αυτά πρέπει να σκεφθώσιν οι κυρίως ενδιαφερόμενοι κάτοικοι της επαρχίας Θηβών αντί των υπόπτου σκοπού δημαγωγιών. Το να δημαγωγί κανείς είναι εύκολον, αλλά το αποτέλεσμα; Αυτό δεν τους ενδιαφέρει;

Το Νοέμβριο του 1928 στη βουλή υποβλήθηκε νομοσχέδιο περί Μονομελών Δικαστηρίων.

Ο Δήμαρχος Θηβών και τα σωματεία της πόλης, θέλοντας να προλάβουν πιθανές αντιδράσεις από τη Λεβάδεια, έστειλαν τηλεγραφήματα προς την Κυβέρνηση και τη Βουλή και παρακαλούσαν:

“Όπως το ταχύτερο ψηφισθεί αυτό το νομοσχέδιο, δια του οποίου αίρεται εν μέρει μια αδικία προσγενομένη εις βάρος της επαρχίας μας από δεκάδων ετών”.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Δικαιοσύνης απάντησε αμέσως στο Δήμαρχο Θηβών Γεώργιο Δαγλαρίδη:

Επί χθεςινού τηλεγραφήματος, οικείον νομοσχέδιον ψηφισθήσεται ταχέως.

Η ψήφιση του νομοσχεδίου χαροποίησε όλη τη Θήβα και έδωσε τη δυνατότητα στην εφημερίδα “ΚΑΔΜΟΣ” να γράφει την Κυριακή 3 Φεβρουαρίου 1929, σε κύριο άρθρο της με τίτλο “ ΤΑ ΜΟΝΟΜΕΛΗ”, μεταξύ άλλων τα εξής:

Ανεξαρτήτως όμως των άνω, δεν είναι δυνατόν παρά να μας εμπλήσση χαράς το πρώτον τούτο βήμα προς αναγνώρισιν των δικαίων της Επαρχίας, δια τα οποία τόση μελάνη έχει χυθή και τόσαι, από μιας τριαντακονταετίας, παρακλήσεις, δια την ικανοποίησιν των υπό του Κράτους, έχουν γίνη. Με την ίδρυσίν του, εις την Επαρχίαν μας, πολλά, πλείστα καλά θα προκύψουν, μεγάλοι οικονομικοί χρήματος σπαταλούμενοι εις ξενοδοχεία της Λεβαδείας και χρόνου πολυτίμου θα γίνουν, και εν μέρει θα πραγματοποιηθή εν όνειρον των κατοίκων τής πάντοτε αδικουμένης περιφέρειας ταύτης. Και από της απόψεως αυτής, της ενάρξεως δηλαδή της ολοκληρώσεως του πόθου του λαού της Επαρχίας μας, χαιρετίζομεν την κατ’ αρχήν ψήφισιν του περί ου ο λόγος νομοσχεδίου, και ευχόμεθα όπως, έστω και αργότερον το Κράτος θελήση να φθάσιν εις τον τελικόν σκοπόν μας, της ιδρύσεως ενταύθα πλήρους Πρωτοδικείου.

Η έναρξη του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Θηβών έγινε στις 18 Μαΐου του 1929 και έδωσε τη δυνατότητα στο Θηβαίο Δικηγόρο Ε. Βουρδουμπά να κλείσει την ομιλία του, την ημέρα της ενάρξεως της λειτουργίας του, λέγοντας:

Ειδικώτερον δια την πόλιν και την επαρχίαν Θηβών αποτελεί τον πρώτον σταθμόν εξ ων θα βαδίσει εις την εκπλήρωσιν ποθοτάτης και δικαίας αξιώσεως όπως στην ιστορική αυτή πόλιν που συγκεντρώνει άπαντα τα προσόντα, συσταθεί και Πρωτοδικείον.

Η ευχή του Δικηγόρου Βουρδουμπά άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά τον Οκτώβριο του 1935.

Η Επαναστατική επιτροπή, της οποίας ηγείτο ο Στρατηγός Αλ. Παπάγος, εξανάγκασε την Κυβέρνηση Τσαλδάρη σε παραίτηση.

Η αβασίλευτη δημοκρατία καταργήθηκε και επανήλθε ο Βασιλιάς Γεώργιος ο Β'.

Ο στρατηγός Γ. Κονδύλης έγινε Πρωθυπουργός και υπουργός Δικαιοσύνης ο Δ. Γιαννόπουλος, είναι οι δύο άνδρες που έκαναν πραγματικότητα το επί δεκαετίας θηβαϊκό αίτημα για ίδρυση Πρωτοδικείου στη Θήβα.

Ο Λουκάς Κουτσοπέταλος τους κατήγγειλε με προκήρυξη του που είχε τίτλο:

“Το έγκλημα”

“Επέπρωτο η Λεβάδεια να καταστή θύμα της κομματικής κραιπάλης της συμμορίας η οποία κατέχει από τινος την Κυβέρνηση της χώρας και η Δικαιοσύνη αντικείμενον της αισχροτέρας συναλλαγής ομοίαν της οποίας ο πλέον αχαλίνωτος κομματάρχισμός ουδέποτε μέχρι σήμερα διδάσκει. Εν μιά νυκτί και μόνη υπερεκατόν αναγκαστικοί νόμοι ρουφετολογικοί εδημοσιεύθησαν διανεμόντες κόλλυβα εις τους συντρόφους και οπαδούς της συμμορίας ήτις με θράσος αφθαστον αυτοκαλείται “Πολιτική σύμπραξις των εκπροσωπούμενων ότι εις ηθικήν και διανόησιν έχει να επιδείξει η Ελλάς”!! Ούτω εκλήθη η Ελληνικός Λαός να πληρώση την νομοθετικήν ακολουσίαν με υπεροκτακόσια εκατομμύρια, εκλήθη και η Λεβάδεια να εισφέρει εκτός της εισφοράς της εις την ανιστόρητον αυτήν σπατάλην και την ζώνη της και την πρόοδόν της. Μια υπόσχεσις ενός βουλευτού ότι θα είναι οπαδός της αφθαστου εις ηθικήν και διανόησιν συμμορίας ήρκεσε να διαιρέση εις δύο το άλλως μικρόν Πρωτοδικείον Λεβαδείας, να νεκρώση μίαν κοινωνίαν, να στιγματίση την Δικαιοσύνην και ταύτα χωρίς ουδενός ουσιαστικού ανταλλάγματος υπέρ των Θηβών. Διότι ποια αξία λόγου ωφέλεια υπέρ των Θηβών δύναται να υπολογισθή. Το διχοτομούμενον Πρωτοδικείον εξέδωσε κατά την τελευταίαν τριετίαν 1796 πολιτικές αποφάσεις ήτοι 600 ετησίως, ποινικάς δε του τριμελούς Πλημμελειοδικείου περί τας 1000 ετησίως κατά μέσον όρον εις ας περιλαμβάνονται και αι λειπομαρτυρία εξ αυτών 374 κατά μέσον όρον προέρχονται εκ της Επαρχίας Θηβών, εκδίδει ακόμη περί τας εβδομήκοντα αποφάσεις του Κακουργιοδικείου ετησίως, εξ ων αι εξήκοντα αφορώσιν εις λωποδυσίας, αμβλώσεις, παιδοκτονίας. Διαιρουμένων των υποθέσεων τούτων εις τα δύο Πρωτοδικεία και αφαιρουμένων εκ του Πρωτοδικείου Θηβών των υποθέσεων αίτινες ενδιαφέρουσι κατοίκους της πόλεως Θηβών και των προαστείων, οίτινες δικαζόμενοι εις Θήβας ουδέν εις την πόλιν εισφέρουσιν, απομένουσι 300 το πολύ υποθέσεις του τριμελούς, 35 του Κακουργιοδικείου, εξ ων αι 30 λωποδυτικά και 300 πολιτικά, εξ ων και σήμερα τας 250 τουλάχιστον διαχειρίζονται οι Θηβαίοι δικηγόροι. Η μεγαλυτέρα λοιπόν πελατεία του νέου Πρωτοδικείου θα είναι κουκουβάγιες και ωφέλεια το λάλημά των. Ελπίς της εν τω μέλλοντι ευρύσεως της περιφερείας του νέου Πρωτοδικείου δεν υπάρχει διότι ούτε η Μεγαρίς πλην των Ερυθρών ούτε η Λοκρίς δεν είναι δυνατόν ν’ αποτελέσουσι στάδιον επεκτάσεως της δικαιοδοσίας

Δεκαετία του 1930 στην κεντρική πλατεία έξω από το ουζερί του Ντούσα, δικηγόροι με οργανοπαίκες μετά από εκδήλωση. Διακρίνονται μεταξύ άλλων οι Δικηγόροι Μπουρνός, Γονής, Κονίτσας, Νησιωτής, Νίκαινας, Μπέλλος, Τομαράς, Μεριζάνης, Μασούρας, Βέργος, Ηλιοπούλος. (Αρχείο Γ. Καφωνα)

του Πρωτοδικείου τούτου. Μηδαινή είναι αναντιρρήτως η ολική ωφέλεια της πόλεως Θηβών εκ της πραγματοποιήσεως της δικαστηριακής ταύτης παρωδίας. Ηθικόν επίδρασιν ουδείς σοβαρά σκεπτόμενος δύναται να προΐδῃ. Το γεγονός ότι προήλθεν εξ αθεμίτου συναλλαγής δίδει το μέτρον της ηθικής αξίας του εγχειρήματος. Την κοινωνικόν επίδρασιν την ανευρίσκομεν ευκόλως αναλογιζόμενοι ότι περί το θνηογενές τούτο κατασκεύασμα θα συγκεντρωθή πληθύς αργοσχόλων δικηγόρων, κλητῆρων, επιδόξων υπαλλήλων και διαφόρων άλλων παρασίτων, ματαίως προσπαθούντων να κερδίσωσιν ολίγον ξηρόν άρτον. Αντί της αναξίας λόγου τοιαύτης ωφελείας των Θηβών δια την Λεβάδειαν παρεσκευάσθη συντριβή οικονομική επαγγελματικής κοινωνίας ην εδημιούργησε η επί τέσσαρας δεκαετηρίδας λειτουργία του Πρωτοδικείου Λεβαδείας το οποίον ιδρύθη και ελειτούργησεν ως βιώσιμος οργανισμός, αναστολή προόδου της πόλεως, ζημία εις ολόκληρον την κοινωνίαν. Οικονομικά και ηθικά ναυάγια και εδώ και εις Θήβας, χασομέριδες αμφοτέροθεν, οίτινες θα εξελιχθώσιν εις εχθρούς του κοινωνικού καθεστώτος, είναι το ασφαλές προΐόν του συντελεσθέντος εγκλήματος.

Η Λεβάδεια και δικαίωμα και υποχρέωσιν έχει ν' αμυνθή δι' όλων των μέσων προς πρόληψιν της απειλουμένης καταστροφής. Η κοινωνία μας παραμερίζουσα επί του παρόντος την αναζήτησιν ευθυνών αίτινες αναμφισβητήτως υπάρχουσι βαρύνονται, ίνα μη ούτω επέλθη διάσπασις του κοινού αγώνος, πρέπει να κατέλθη πάνοπλος εις τον αγώνα. Ας έχωμεν υπ' όψιν ότι όλαι ανεξαιρέτως αι κοινωνικά τάξεις θίγονται ολεθρίως εκ του ανοσιουργήματος και όλοι ηνωμένοι ας αναλάβωμεν υποχρέω-

σιν να εισφέρωμεν ως στρατιώται απλοί ό,τι έκαστος δύναται εις τον κοινόν αγώνα όστις δι' ημάς μεν είναι αγών ιερός, από το πανελλήνιον δε θα θεωρηθή ως αγών δικαίος και απολύτως ηθικός. Πρέπει να έχωμεν υπ' όψιν ότι ο αγών μας θα είναι μακρός και πολλές απογοητεύσεις θα δοκιμάσωμεν κατά την διεξαγωγήν του. Πολλάί θα καταβληθώσιν προσπάθειαι προς ματαίωσιν αυτού και κυρίως παρ' εκείνων οίτινες παρεσκεύασαν και εξετέλεσαν το ανιστόρητον έγκλημα καθ' ημών. Όπως μας επληροφόρησεν η Επιτροπή, ο Υφυπουργός του Πολιτικού Γραφείου του Πρωθυπουργού Σταμ. Μερκούρης όστις αποτελεί την συνισταμένην των περί την Κυβέρνησιν ηθικότητων προσεπάθησε πρώτος να ρίψη το πρώτον δηλητηριώδες σπέρμα της διαιρέσεως. Ας πτύσωμεν μετά περιφρονήσεως προς τας τοιαύτας προσπάθειας και προσβλέποντες μετά πεποιθήσεως προς τον σκοπόν μας ας αγωνισθώμεν με την βεβαιότητα ότι θα σώσωμεν την Λεβαδείαν.

Εν Λεβαδεία τη 25 Νοεμβρίου 1935

Λ. Κουτσοπέταλος

Στις 28-11-1935, στην εφημερίδα "ΑΤΤΙΚΑ & ΒΟΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ" γίνεται περιγραφή της ατμόσφαιρας στις δύο πόλεις:

Ιδρύεται Πρωτοδικεΐον εις Θήβας, Ευχαριστία Θηβών, Διαμαρτυρία Λεβαδέων

Δι' αναγκαστικού νόμου δημοσιευθέντος εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της παρελθούσης Τετάρτης ιδρύεται Πρωτοδικεΐον εις Θήβας το οποίον άρχεται λειτουργούν από του ερχομένου Απριλίου. Αι Θήβαι πανηγυρίζουν δια την ικανοποίησιν του πόθου αυτού του Θηβαϊκού λαού, οι δε διάφοροι επιστημονικοί και επαγγελματικοί σύλλογοι μεταξύ των οποίων και ο εν Αθήναις Θηβαϊκός σύλλογος συνελθόντες εκτάκτως απέστειλαν ευχαριστήρια τηλεγραφήματα εις την Κυβέρνησιν, και εις τον βουλευτήν Θηβών κ. Μίμιν Βουρδουμπάν τον συνετελέσαντα κυρίως εις την ίδρυσιν του Πρωτοδικείου.

Από το άλλο μέρος οι Λεβαδεΐς έχουν εξεγερθή κατά της ίδρύσεως πρωτοδικείου εν Θήβαις διότι αποτελεί η ίδρυση αυτή βαρύτατον πλήγμα κατά της πόλεως Λεβαδείας. Σχετικώς απέστειλαν και τα κάτωθι τηλεγραφήματα εκτός των προσωπικών δι' επιτροπών δικηγόρων και επαγγελματιών διαβημάτων διαμαρτυρίας.

Λεβαδεία. (Τηλ/κως). - Το Δημοτικόν Συμβούλιον δια παμπηφίας διαμαρτύρεται εντόνως δια μελετωμένην διχοτόμησιν Πρωτοδικείου περιφερείας Λεβαδείας, δι' ίδρύσεως ετέρου Πρωτοδικείου εν Θήβαις, ουδαμώς δυναμένου να συντελέση εις εξυπηρέτησιν απονομής Δικαιοσύνης, αποτελούντος δε βαρύτατον πλήγμα κατά της πόλεως Λεβαδείας, διερμηνεύον την ομόθυμον γνώμην της πόλεως Λεβαδείας εκπλήκτου προ του μελετωμένου κατ' αυτής πλήγματος, απευθύνει βαθυτάτην παράκλησιν της πόλεως Λεβαδείας όπως αποτραπή η ανωτέρω ενέργεια.

Εντολή Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Λεβαδείας
Βασ. Κοϊτσάνος

Όμοιον τηλεγράφημα μας απέστειλαν οι πρόεδροι των σωματείων Λεβαδείας: Εμπορικού Συλλόγου Ταμπάκης, Ομοσπονδίας Επαγγελματιών Ν. Δημακόπουλος, Συλλόγου Τεχνιτοεργατών Κ. Γέρος, Συλλόγου Εστιατόρων Ι. Γουργιώτης, Κρεοπωλών Ι. Καλαντζής, Κομμωτών Λ. Σκορδάς, Κρεοπωλών Δ. Λεωνίδου, Εμποροραπτών Γ. Ψαρόμυαλος, Υποδηματοποιών Κ. Δάλκας, Αρτοποιών Γ. Αργυρίου, Βαμβακεμπόρων Ι. Θεοδωρόπουλος, Ενώσεως Πολυτέκνων Π. Μαντζουράνης, Ενώσεως Παλαιών Πολεμιστών Ν. Δημακόπουλος, Ιδιωτικών Υπαλλήλων.

Ευχαριστήρια εκ Θηβών

ΘΗΒΑΙ. (Τηλ/κως). - Συνελθόν εκτάκτως το διοικητικόν συμβούλιον της Επαγγελματικής Ενώσεως της πόλεώς μας υποβάλλει επί ικανοποιήσει πόθου Θηβαϊκού Λαού την διαβεβαίωσιν αιωνίας ευγνωμοσύνης.

Ο πρόεδρος Κ. Χατζιωάννου ο γενικός γραμματεύς Μακρόπουλος. Τα μέλη: Σπ. Μάλλιος, Ι. Παναγιωτάρας, Σωτ. Ζιώμας, Ηλ. Αδάμ, Κ. Πουλιόπουλος, Κίμων Αργυρίου, Ανδρ. Συρομήτρος, Γ. Ευαγγελίου, Κ. Μπούρτζης, Γ. Τζουβές, ο πρόεδρος των σαγματοποιών Δ. Ελληνικός, Ομοσπονδία Επαγγελματιών και Βιοτεχνών επαρχίας Θηβών.

Πρόεδρος: Σπ. Μάλλιος,
Γραμματεύς: Αγγ. Χατζηδάκης

Η εφημερίδα "ΚΑΔΜΟΣ", που στα 27 χρόνια λειτουργίας της είχε δώσει αγώνες για την ίδρυση Πρωτοδικείου στη Θήβα, πανηγύριζε και έδινε συγχαρητήρια στους πολιτικούς άνδρες των Θηβών για την αγαστή συνεργασία τους που έκανε πραγματικότητα το όνειρο δεκαετιών, καθώς και το Δημοτικό Συμβούλιο Θηβαίων που αποφάσισε να χορηγεί 400.000 δρχ ετήσια στο Δημόσιο για τα έξοδα του Πρωτοδικείου από το Δημοτικό Προϋπολογισμό.

Στο 4^ο φύλλο της 4 Δεκεμβρίου 1935 με τίτλο "ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΝ" ανέφερε μεταξύ άλλων:

Από της ημέρας της εκδόσεώς της δεν υπάρχει σχεδόν φύλλον της το οποίον να μη ασχολήται με το επίμαχον θέμα. Άρθρα επανειλημμένως έχουν γραφή, διατραγωδούντα τα βασανιστήρια των δικαζομένων εις το Πρωτοδικείον της Λεβαδείας χωρικών της Επαρχίας μας, ωθήσεις προς τους κατά καιρούς ισχύοντας έχουν δημοσιευθή και σφοδραί επικρίσεις κατά των κακώς διαχειρισθέντων το ζήτημά μας έχουν εν αυτή γίνη. Και άπαντα ταύτα δια μίαν μόνον ιδέαν, δια την ίδρυσιν του Πρωτοδικείου μας. Ας είμεθα επομένως άπαντες ευγνώμονες δια το μεγάλο καλό που έγινε εις την πόλιν μας προς την Κυβέρνησιν του κ. Γ. Κονδύλη η οποία τόσοσιν καλά ποσάνθη τον πόνον μας και το δίκαιόν μας, προς τον εισηγητήν του Νόμου Υπουργόν της Δικαιοσύνης κ. Δ. Γιαννόπουλον και προς τους διαχειρισθέντας τόσοσιν καλώς την όλην υπόθεσιν και μη φεισθέντας κόπων και μόχθων Βουλευτήν μας κ. Δ. Βουρδουμπάν και Δήμαρχόν μας κ. Ι. Κτιστάκην.

Ενώ σε άλλη σελίδα περιέγραφε τις αντιδράσεις του Θηβαϊκού λαού και την υποδοχή που είχαν οι πρωταγωνιστές της επιτυχίας:

Η αναγγελία του γεγονότος, την οποίαν επηκολούθησαν χαρμόσυνα κωδωνοκρουσίοι, φωταγώνησις της πόλεως και της Δημαρχίας και σημαιοστολισμός των Καταστημάτων της Αγοράς υπήρξαν το προοίμιον του συναγερμού, όστις ανεστάτωσεν ολόκληρον την πόλιν κατά την υποδοχήν του Βουλευτού κ. Δημ. Βουρδουμπιά και του Δημάρχου κ. Ι. Κτιστάκη, οίτινες υπήρξαν οι κύριοι συντελεσταί του επιτελεσθέντος μεγάλου επαρχιακού γεγονότος. Ολόκληρος η χωρεία των Δικηγόρων ανεχώρησεν αμέσως άμα τη λήψει του χαρμοσύνου τηλεγραφήματος εις προϋπάντησιν του αυτοκινήτου του φέροντος ταύτη δύο απολυτρωτάς του τόπου μας και τους οποίους συνήντησεν εις το Κρικεύκι. Έξωθι της πόλεως το αναμένον πλήθος άμα τη αφίξει των αυτοκινήτων εξέσπασεν εις ουρανομήκεις ζητωκραυγάς και αφού ήρπασεν εις χείρας τους κ. κ. Βουρδουμπιά και Κτιστάκην εν μέσω πανδαιμονίου ζητωκραυγών και χειροκροτημάτων ήρχισε κατευθυνόμενον προς το Δημαρχείον. Πρώτος από του εξώστου ωμίλησεν ο κ. Δήμαρχος, όστις αφού ετόνισε την μεγάλην σημασίαν, την οποίαν έχει το επιτελεσθέν γεγονός της ιδρύσεως Πρωτοδικείου εις την πόλιν μας δια το οποίον ο Δήμος θα διαθέσῃ επί μίαν τριετίαν 400 χιλ. δρ. κατ' έτος, ησπάσθη εξ ονόματος του Θηβαϊκού Λαού τον κ. Μίμην Βουδρουμπιά. Κατόπιν λίαν συγκεκρινημένος ο Βουλευτής κ. Βουρδουμπιάς εξιστόρησε τας ενεργείας, τας οποίας κατέβαλε πλησίον της παραιτηθείσης Κυβερνήσεως, έχων συνεπίκουρον τον κ. Δήμαρχον και ηυχاریστησε την Κυβέρνησιν και ιδιαίτέρως τον Πρόεδρον αυτής κ. Κονδύλην, τον αντιπρόεδρον κ. Θεοτόκην και τους Υπουργούς Δικαιοσύνης και Οικονομικών κ. κ. Γιαννόπουλον και Παπαθανάσπν.

Στο επόμενο φύλλο της 22 Δεκεμβρίου 1935, όταν ήδη έχει κυκλοφορήσει η προκήρυξη του Λ. Κουτσοπέταλου στη στήλη με τίτλο "ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ", απαντά στο Λ. Κουτσοπέταλο:

Ο πολύς κ. Κουτσοπέταλος μεταξύ άλλων ασυναρτησιών και δικολαβισμών ασ παρατάσει εις έντυπον ανακοινωθέν του απευθυνθέν προς τους πατριώτας του και αφορόν την ίδρυσιν του Πρωτοδικείου μας, όπερ ειρήσθω εν παρόδω θεωρεί ως έγκλημα, κόπεται και δια την συνεπεία της ιδρύσεως του Πρωτοδικείου Θηβών ανύπαρκτον επιβάρυνσιν του Δημοσίου Προϋπολογισμού!! Δεν ενθυμείται όμως ο κ. πολιτευτής τας ευκλεείς ημέρας της διμήνου Υπουργίας του εις τας παραμονάς των εκλογών του Σ/βρίου του 1932 καθ' ας τόσπν στοργήν είχεν εις το Δημόσιον χρήμα ώστε τους μεν Προέδρους των Κοινοτήτων της Επαρχίας Λεβαδείας και Θηβών, εφωδίασεν με δεκάδας χιλιάδων δραχμών εκ του Ταμείου της Επαρχιακής οδοποιίας δια την δήθεν εκτέλεσιν έργων, τον δε ιδιοκίτην του πανδοχείου Παλποκούντουρα τον ικανοποίησε με δρόμον στοιχίσαντα 600.000 δραχμών, χωρίς να υπάρχη άλλος λόγος παρά μόνον η άγρευσις σταυρών. Αλλά που υπάρχει η "ντροπή".

Σκωπτικά στιχουργήματα αρχίζουν να ξαναδημοσιεύονται στον τοπικό και Αθηναϊκό τύπο. Οι ρόλοι έχουν αντιστραφεί. Οι Θηβαίοι τώρα πανηγυρίζουν ενώ οι Λειβαδίτες διαμαρτύρονται.

Γεγονότα ανεμένοντο
Οι Θηβαίοι εμένοντο
Δια την αναστολήν λειτουργίας
    Θέμιδος
Ωσάν να επρόκειτο περί Θεάς
    Αρτέμιδος
Η Λειβαδιά ενέμετο σαράντα
    χρόνια οφέλη
Το Πρωτοδικεῖον τῆς θα μείνη
    τι ἄλλο θέλει;
Τους Θηβαίους ο Θεός ἀπόλυτα
    εδικαίου
Κατόπιν θυσιών εἰς τον βωμόν
    Δικαίου
Ηγέρθη και ο Επαμεινώνδας
    και εἶπε ξεκινώντας
Τάσσομαι εἰς το πλευρόν σας
    ως που νάβρετε το δίκαιόν σας
Επενέβη συν τοῖς ἄλλοις και η
    Θεία Δίκη
η οποία κι' ἔδωσε τελικώς τῆ
    Νίκη

Θίσβιος

Στις αρχές του Ιανουαρίου του 1936 ο στρατηγός Κονδύλης, ἤδη αρχηγός του Ριζοσπαστικοῦ κόμματος, ἔγινε δεκτός με μια άνευ προηγουμένου υποδοχή στη Θήβα.

Στις 31 Ιανουαρίου ο Κονδύλης πεθαίνει ξαφνικά και ο λαός της Θήβας προσκυνά τη σωρό του όταν διήλθε με το τρένο από τη Θήβα.

Τη σχετική εἶδηση περιγράφει ο "ΚΑΔΜΟΣ":

"Ο θάνατος του Στρατηγού Κονδύλη, εἰάν κατελύπησε ολόκληρον σχεδόν τον γηγενή Ἑλληνικόν Λαόν, λόγω τῆς λαμπράς του πολιτικῆς σταδιοδρομίας, κατελύπησε πολύ περισσότερο τον λαόν τῆς πόλεώς μας. Ἦτο ο μόνος πολιτικός ο οποίος κατενόησεν τὴν μεγάλην ἀδικίαν τὴν ὁποίαν ἀπὸ μισοῦ σχεδόν αἰῶνος υφιστάμεθα, δια τῆς υπαγωγῆς μας πρωτοδικειακῶς εἰς Λεβάδειαν και ἔσπευσε κατὰ το ὀλιγοήμερον χρονικόν διάστημα καθ' ὃ διακυβέρνησε τὴν χώραν μας, να μας ικανοποιήσῃ ἰδρῶν εν Θήβαις το εν λόγω Δικαστήριον.

Δικαίως ἄρα ολόκληρος ο πληθυσμός μας κατήλθε παρὰ το προκεχωρημένον τῆς ὥρας εἰς τον Σιδ. Σταθμόν και προσεκίνησε τὴν σωρόν του εκλιπόντος πολιτικού".

Το θάνατο του Κονδύλη ακολούθησαν μια σειρά θανάτων, που αναστάτωσαν την πολιτική ζωή της Ελλάδος.

Πρώτα συνέβη ο θάνατος του Ελευθερίου Βενιζέλου, στις 19 Μαρτίου 1936 στο Παρίσι, ακολούθησε ο θάνατος του Πρωθυπουργού Κ. Δεμερτζή, στις 13 Απριλίου 1936.

Ταυτόχρονα, η ισοψηφία των 2 παρατάξεων στη Βουλή μετά τις εκλογές της 26 Ιανουαρίου 1936 (143 έδρες οι αντιβενιζελικοί και 142 έδρες οι βενιζελικοί) είχε αποτέλεσμα να παγώσουν οι εξελίξεις σχετικά με την ίδρυση του Πρωτοδικείου Θηβών.

Ο βασιλιάς Γεώργιος διόρισε Πρωθυπουργό στις 13 Απριλίου 1936 τον αντιπρόεδρο της τότε Κυβερνήσεως Ιωάννη Μεταξά, στη θέση του αποθανόντος Κ. Δεμερτζή.

Ο Ιωάννης Μεταξάς πήρε ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή στις 27 Απριλίου του 1936.

Στις 17 Μαΐου 1936 πέθανε και ο αρχηγός του Λαϊκού κόμματος Π. Τσαλδάρης.

Η εσωτερική κατάσταση παρουσίαζε πολλές ανωμαλίες, τα δε πολιτικά κόμματα, λόγω της ασυνεννοησίας που υπήρχε στη Βουλή, διέπραξαν ένα ιστορικό λάθος, όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια με την κήρυξη της δικτατορίας, να δώσουν μακροχρόνια νομοθετική εξουσιοδότηση στην Κυβέρνηση Μεταξά, αφού διεκόπησαν οι εργασίες της Βουλής για μακρό χρόνο.

Συγκεκριμένα, έδωσαν το δικαίωμα να εκδίδει νομοθετικά διατάγματα με την έγκριση επιτροπής από 45 βουλευτές, ενώ είχαν διακοπεί οι εργασίες της Βουλής.

Ο πόλεμος των ανακοινώσεων είχε ήδη αρχίσει μεταξύ των παραγόντων των Θηβών και της Λεβαδείας.

Στις 29-4-1936, ο Δικηγόρος Θηβών Νάκος Αναστασίου έστειλε άρθρο με τίτλο "Το Πρωτοδικεϊόν Θηβών" στην εφημερίδα "ΑΤΤΙΚΑ - ΒΟΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ" και μεταξύ άλλων έγραφε:

Φίλε κ. Διευθυντά,

Παρακαλώ δημοσιεύσατε τα κάτωθι.

Παγκοσμίως της θέσεως της σημερινής Κυβερνήσεως μετά την δοθείσαν ψήφον της Βουλής, προβλέπεται, ότι θα τεθούν ήδη επί τάπητος και οι νόμοι οι εκδοθέντες υπό της Κυβερνήσεως Κονδύλη, μεταξύ των οποίων και ο ιδρυτικός του αρτισυστάτου Πρωτοδικείου Θηβών. Μ' όλον ότι πνωμένος ο Θηβαϊκός Λαός αγρύπνως παρακολουθεί την εξέλιξιν του ζητήματος με την Ένωσιν Δικηγόρων και τον πρόεδρόν της κ. Μικρόν επί κεφαλής, εν τοσούτω δεν αποκλείονται και δυσάρεστα ενδεχόμενα, εις τον φόβον δε τούτον μας ενισχύει πολύ και το γεγονός, αφ' ενός μεν η σοβαρά αντίδρασις του Γενικού Λογιστηρίου, εις την οποίαν προσκόπτουν πάντοτε αι απαιτούσαι δαπάνην πρωτοβουλία και αφ' ετέρου λυσοσώδη πολεμικὴν εκ μέρους των Λεβαδέων, δια της οποίας επιδιώκεται δια δευτέραν φοράν ανίερος στραγγαλισμός των δικαίων του. Η ιστορία άλλως τε του μεγάλου αυτού ζητήματος μαρτυρεί, ότι δεν θα είναι ο λαός των Θηβών, όστις αγογγύστως θα υποχωρήσῃ. Εξ' ετέρου να υπο-

Μάιος 1936, επιτροπή Θηβαίων στην Αθήνα.

δείξη εις τους κ. κ. Βουλευτάς, ότι πρέπει να αισθανθούν, ότι το ζήτημα του Πρωτοδικείου Θηβών είναι ζήτημα όχι πολιτικών φίλων του Α ή του Β κόμματος, άλλ' είναι ζήτημα λαού και ότι δεν ικετεύομεν, άλλ' αξιούμεν.

Κατ' αυτόν τον τρόπον επιτυγχάνονται οι αγώνες με οργάνωσιν, αποφασιστικότητα και σύστημα, χωρίς μοιρολατρείαν, ταπεινούς υπολογισμούς και ένοχον αμέλειαν, διότι Hannibal ante portas του Πρωτοδικείου.

Μετά τμής
Νάκος Αναστασίου

Το Μάιο του 1936 η Θήβα ήταν σε κατάσταση εντασης, από την παράταση του ζητήματος της ιδρύσεως του Πρωτοδικείου.

Οι αντιδράσεις που υπήρχαν από την επαρχία Λεβαδείας θύμιζαν μέρες του 1899.

Καθημερινά τα καταστήματα, τα σχολεία και τα γραφεία παρέμεναν κλειστά.

Στις 14 Μαΐου άρχισε να εντείνεται η κινητοποίηση των πολιτών και στο Πλημμελειοδικείο Θηβών ματαιώθηκε η συνεδρίαση εξ' αιτίας της απουσίας των Δικηγόρων και των πολιτών.

Οι επιστημονικοί σύλλογοι και οι παραγωγικές τάξεις συγκεντρώθηκαν και εξέλεξαν επιτροπή αγώνα.

Ο Πρόεδρος της επιτροπής, Δικηγόρος Γ. Παπαϊωάννου, κάλεσε ανταποκριτές του Αθηναϊκού τύπου και έκανε τις πιο κάτω δηλώσεις.

Από της ανεξαρτησίας του Ελληνικού Βασιλείου, τρία Πρωτοδικεία ιδρύθησαν,

Μάιος 1936, Θηβαίοι σε άμαξα με πάνω Πρωτοδικείον ή Θάνατος, διακρίνεται ο Δήμαρχος Θηβαίων κ. Ιωάννης Κτιστάκης.

μεταξύ των οποίων πρώτον ήτο των Θηβών, το οποίον μετά πολλά έτη υπήχθη εις το Πρωτοδικείον Αθηνών. Εις τα 1901, επί Κυβερνήσεως Θεοτόκη και Προέδρου Βουλής Ν. Μπουφίδου, βουλευτού Λεβαδείας και τη αξιώσει τούτου και μόνου, ιδρύθη Πρωδικείον εν Λεβαδεία. Κατά την εποχήν εκείνην, ολόκληρος η επαρχία Θηβών – η οποία σήμερα αριθμεί πληθυσμόν 65.000 κατοίκων, ενώ η επαρχία Λεβαδείας έχει μόνον 45.000 – διεμαρτυρήθη εντονώτατα, πλην επεκράτησεν η γνώμη του Μπουφίδου, παρά παν δίκαιον.

Η ίδρυσις του Πρωτοδικείου Θηβών είναι ζήτημα ηθικής τάξεως, διότι η επαρχία μας, ως αποδεικνύεται εκ της στατιστικής του υπουργείου Δικαιοσύνης, φθάνει εις τον διπλάσιον αριθμόν δικαστικών υποθέσεων της επαρχίας Λεβαδείας, η δε κατάσταση των δρόμων είναι τοιαύτη, ώστε απαιτούνται μεγάλοι οδοιπορίαί και τριήμερος ενασχόλησις δια την μετάβασιν εις το Πρωτοδικείον Λεβαδείας.

Στις 15 Μαΐου, αντιπροσωπεία του Θηβαϊκού Λαού, την οποία αποτελούσαν οι Ζεγκίνης Π., Λαλιώτης, Απ. Μάλλιος, Κ. Χατζηϊωάννου εκπρόσωπος των επαγγελματιών, Κ. Μπερπής, Σώκος, Γ. Παπαϊωάννου, Α. Μπασιάκος, Ιωαν. Ντόκος Δικηγόρος, Ζιώμας έμπορος και άλλα άτομα, περίπου 30 με αυτοκίνητα, που έφεραν μαύρες σημαίες και λάβαρα με την επιγραφή "Πρωτοδικείον ή Θάνατος" ανεχώρησαν για την Αθήνα.

Όταν έφθασαν στο Πυριτοδοποιείο ισχυρά αστυνομική δύναμη, με επικεφαλής τον Αστυνόμο Κουτσοχέρα, εμπόδισε τη διέλευσή τους προς την Αθήνα και κατέσχεσε τα λάβαρα και τις σημαίες.

Επειδή υπήρξε κίνδυνος συμπλοκής, το Υπουργείο Εσωτερικών έδωσε

εντολή εισόδου μόνο στους επικεφαλής της Επιτροπής και στους υπολοίπους συνεστήθη η επιστροφή στη Θήβα, γεγονός που συνέβη.

Η επιτροπή, με επικεφαλής τους βουλευτές Κυρέλλο, Σπηλιώτη και Μπασιάκο, καθώς και τους εκπροσώπους των Θηβαίων που διέμεναν στην Αθήνα Δράκο και Γολυμά, συναντήθηκαν με τον υφυπουργό του Πολιτικού Γραφείου του Πρωθυπουργού Γεωργακόπουλο, ο οποίος τους διαβεβαίωσε ότι το ζήτημα του Πρωτοδικείου θα λυθεί τελικά υπέρ των Θηβών, και ότι θα υπάρξει εξαίρεση του νόμου που αφορά τη σύσταση του Πρωτοδικείου Θηβών από την εξαγγελθείσα αναστολή της ισχύος των αναγκαστικών νόμων της Κυβερνήσεως Κονδύλη.

Η ικανοποιητική απάντηση του Γεωργακόπουλου καθηρούχασε τους Θηβαίους, οι οποίοι έδωσαν υπόσχεση ότι θα σταματήσουν τις κινητοποιήσεις τους.

Η επιτροπή στη συνέχεια επισκέφθηκε όλους τους αρχηγούς των κομμάτων, προς τους οποίους ανέπτυξαν το αίτημά τους και έλαβαν απάντηση ότι όλοι συμφωνούσαν για την ίδρυση του Πρωτοδικείου Θήβας, με τη διαφορά ότι το ζήτημα θα έπρεπε να ρυθμισθεί από την επιτροπή εξουσιοδοτήσεως.

Την ίδια ημέρα η επιτροπή είχε κυκλοφορήσει προκήρυξη στη Θήβα με το εξής κείμενο:

Λαέ της επαρχίας Θηβών,

Αύριον το πρωί συγκροτείται μέγα πανεπαρχιακόν συλλαλητήριον διαμαρτυρίας δια την μελετωμένην κατάργησιν του Πρωτοδικείου μας. Έχομεν ιερόν καθήκον όλοι, άνδρες, γυναίκες, παιδιά, να λάβωμεν μέρος εις το συλλαλητήριον αυτό, δια να διαδηλώσωμεν με μίαν φωνήν την ακλόνητον θέλησιν του Λαού της επαρχίας μας όπως λυθή το δίκαιον ζήτημά μας.

Επιτροπή αγώνος της επαρχίας Θηβών

Έτσι, όταν επέστρεψε η επιτροπή από την Αθήνα, βρέθηκε μπροστά σε συγκέντρωση κατοίκων, στους οποίους μίλησε εκ μέρους της επιτροπής ο Ζεγκίνης. Αφού ενημέρωσε το λαό για τις ενέργειές του είπε τα εξής:

Κύριοι, ευρίσκομαι εις την ευχάριστον θέσιν να σας αναγγείλω ότι ο αρχηγός του μεγαλειτέρου κόμματος κ. Σοφούλης ετάχθει ανεπιφυλάκτως υπέρ των απόψεών μας και εφώδιασε την επιτροπήν με επιστολήν προς τον κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως, εν τη οποία δηλοί ότι δεν έχει ουδεμίαν αντίρρησιν δια την ίδρυσιν του Πρωτοδικείου της πόλεώς μας και αν τελικώς υποβληθή το ζήτημα, εις την κοινοβουλευτικήν επιτροπήν, το κόμμα των Φιλελευθέρων θα υποστηρίξη ενθέρμως την άποψιν των κατοίκων Θηβών.

Οι κάτοικοι των Θηβών ζητωκραύγασαν υπέρ του Σοφούλη, αρχηγού των φιλελευθέρων, ενθουσιασμένοι, αφού τις προηγούμενες ημέρες οι διαδόσεις έφεραν το Σοφούλη αντίθετο με την ίδρυση Πρωτοδικείου στη Θήβα, γεγονός που είχε αναγκάσει τον ίδιο το Σοφούλη να στείλει στους βουλευτές Κυρέλλο και Σπηλιώτη το πιο κάτω τηλεγράφημα.

«Διαψεύδω κατηγορηματικώς την πληροφορίαν ότι προέβην εις έντονα διαβή-

ματα παρά τω κ. πρωθυπουργώ όπως αποφύγη τον νόμον περί του Πρωτοδικείου των Θηβών, την οποίαν και χαρακτηρίζω ως κακόβουλον. Τουναντίον ανεκοίνωσα εις τον κ. Πρωθυπουργόν ότι η κυβέρνησις είνε ελευθέρα να λύση το ζήτημα κατά την κρίσιν της. Επιβεβαιώ μόνον όσα εδήλωσα περί του ζητήματος και εις την επιτροπήν των Θηβαίων η οποία με επεσκέφθη εις το γραφείον μου».

Η θετική εξέλιξη των γεγονότων έδωσε τη δυνατότητα στην επιτροπή αγώνα να ζητήσει από το Θηβαϊκό λαό να άρουν τα οδοφράγματα και να επιτρέψουν τη συγκοινωνία Θήβας - Λεβαδειάς, που είχε διακοπεί και να συνεχίσει τον αγώνα του με νόμιμα μέσα.

Το βράδυ της 16 Μαΐου έγινε μεγάλη συγκέντρωση στο Δημαρχείο Θηβών, από τον εξώστη του οποίου μίλησαν πολλοί ρήτορες, οι οποίοι συνέστησαν εμμονή στον αγώνα με νομιμότητα, αφού τόνισαν ότι αυτός ο αγώνας θα συντελέσει στην ικανοποίηση του Θηβαϊκού αιτήματος.

Το μεσημέρι της ίδιας ημέρας είχε προηγηθεί ένα επεισόδιο που είχε δυναμιτίσει την ατμόσφαιρα. Περνώντας από τη Θήβα λεωφορείο της γραμμής Λεβαδειάς - Θηβών - Αθηνών ο βοηθός του οδηγού του λεωφορείου Ζ. Ζαχαρόπουλος εναίτηξε με μορφασμούς τους Θηβαίους, οι οποίοι έκαναν περίπατο στην κεντρική οδό. Οι Θηβαίοι καταδίωξαν το λεωφορείο αλλά δεν το πρόφτασαν.

Όταν επέστρεψε το βράδυ το λεωφορείο οι Θηβαίοι επετέθησαν εναντίον του, με αποτέλεσμα να τραυματίσουν τον οδηγό του Ζαχαριά, ο οποίος προσπαθούσε να προστατεύσει το λεωφορείο και τον βοηθό του Ζαχαρόπουλο.

Με επέμβαση του μοιράρχου Μπάμπαλη και του Εισαγγελέα Παπαδόπουλου το επεισόδιο δεν πήρε τραγικές διαστάσεις, ενώ ο Ζαχαρόπουλος συνελήφθη και εστάλη συνοδεία Αστυνομικής δυνάμεως στη Λεβάδεια.

Οι εξελίξεις αυτές είχαν σαν αποτέλεσμα την άμεση κινητοποίηση του λαού και των παραγόντων της Λεβαδειάς.

Η αντίδραση από τη Λειβαδιά είναι έντονη. Τη συντονίζουν οι Δικηγόροι - Βουλευτές Λ. Κουτσοπέταλος, Κ. Κορόζος, Θεμ. Κονίτσας και σύσσωμος ο Δικηγορικός Σύλλογος Λεβαδειάς.

Τρία τηλεγραφήματα - επιστολές διαμαρτυρίας δημοσιεύονταν σε όλο τον Αθηναϊκό τύπο. Το πρώτο απευθυνόταν προς τους κ. κ. Πρωθυπουργό, Υπουργό Δικαιοσύνης, Αρχηγούς των Πολιτικών κομμάτων και τα μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομοθετικής Εξουσιοδότησεως και είχε ως εξής:

Αξιότιμοι Κύριοι,

Σας είναι γνωσταί αι συνθήκαι υφ' ας εξεδόθη επί Κυβερνήσεως Κονδύλη ο αναγκαστικός νόμος περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου Θηβών. Όλοι γνωρίζετε ότι ο νόμος ούτος υπήρξεν αντάλλαγμα προσχωρήσεως εις τας κυβερνητικές τάξεις Λαϊκού βουλευτού Θηβών. Ευτυχώς η διάδοχος Κυβέρνησις Δεμερτζή ανέστειλε την εφαρμογήν του νόμου τούτου και πλείστων άλλων της Κυβερνήσεως εκείνης, αποφασίσασα να παραπέμψη τούτους εις την Βουλήν προς ηθικήν κάθαρσιν. Συνελθούσης της Βουλής εγένετο, κατ' εισήγησιν της σημερινής Κυβερνήσεως, το ψήφι-

σμα περί αναστολής των νόμων τούτων και κατά την έγκυρον γνώμην όλων των Αρχηγών των πολιτικών κομμάτων και ο νόμος ούτος υπήχθη εις την αναστολήν. Παραδόξως άμα τη επιστροφή του κ. Πρωθυπουργού εκ Βελιγραδίου εξεδηλώθη διαφωνία μεταξύ αυτού επιμένοντος να εφαρμοσθή ο νόμος αμέσως και του υπουργού της Δικαιοσύνης υποστηρίζοντος την αναστολήν αυτού, συνέπεια δε της διχογνωμίας υπήρξεν η παραίτησις του κ. Βρυάκου (ίδε δηλώσεις Πρωθυπουργού 11 Μαΐου). Εν τέλει απεφάσισεν ο κ. Πρωθυπουργός την παραπομπήν του νόμου εις την κοινοβουλευτικήν Επιτροπήν με πρότασιν κυρώσεως. Η τελευταία αύτη απόφασις της Κυβερνήσεως είναι προφανώς ασύμφορος εις τους επιδιώκοντας την όπως όπως ίδρυσιν του Πρωτοδικείου. Εσουνήθισαν αι περί τούτου αποφάσεις να λαμβάνωνται εν κρυπτώ και αιφνιδιαστικώς. Υπό τοιαύτας συνθήκας εγένετο το πρώτον ο νόμος και υπό τας αυτάς συνθήκας απεφασίσθη η εξαίρεσις αυτού από της αναστολής. Ο δημόσιος έλεγχος δεν συμφέρει, η εξέτασις του ζητήματος θα αποδειξη ασφαλώς ότι ουδείς λόγος συντρέχει να δημιουργηθή θνησιγενές Πρωτοδικειακόν κατασκεύασμα, εκ των σαρκών ετέρου μικρού Πρωτοδικείου καθισταμένου ούτως ασφαλώς μελλοθανάτου. Αυτή είναι η αιτία των θεατρικών εξεγέρσεων και της δίθην λευκής απεργίας και των συλλαλητηρίων επί των οποίων ωμίλησεν ο υφυπουργός κ. Γεωργακόπουλος, ως μη ώφειλεν, υποσχεθείς υποστήριξιν της Κυβερνήσεως παρά τας προς ημάς ρητάς δηλώσεις του κ. Πρωθυπουργού, ότι εις το ζήτημα η Κυβέρνησις θα μείνη αμερόληπτος.

Προκειμένου ήδη Υμείς, Αξιότιμοι Κύριοι, να αποφανθήτε επί της εγκριτικής προτάσεως της Κυβερνήσεως ήτις θα υποβληθή εις την κρίσιν Υμών, θα θέσωμεν υπ' όψει Σας δι' υπομνήματος όλα τα στοιχεία εφ' ων βασιζόμενοι θα δώσπε τιμίαν ψήφον αλλά νομίζομεν, ότι προ ημών οφείλει να πράξη τούτο η Κυβέρνησις.

Η Κυβέρνησις, αρνουμένη και χάρις οικονομίων να δώση πιστώσεις δια τον διορισμόν δημοδιδασκάλων προς μόρφωσιν των Ελληνοπαίδων, η διακόψασα τας πιστώσεις συντηρήσεως κλινών εις τα σανατόρια προς περίθάλπιν απόρων φυματικών, οφείλει να εξηγήση τίνες λόγοι την εξηνάγκασαν να επιβαρύνη τον προϋπολογισμόν με την δημιουργίαν του τερατοργήματος.

Ο κ. υπουργός της Δικαιοσύνης, εκ του δικαστικού προερχόμενος κλάδου, και ανώτατος υπάλληλος του Κράτους, θα διαπράξη παράβασιν καθήκοντος αν δεν ζητήση τας επί τούτου γνώμας των ανωτάτων δικαστικών λειτουργών, οίοι οι κ. κ. Πρόεδρος και Εισαγγελεύς του Αρείου Πάγου, Πρόεδρος και Εισαγγελεύς Εφετών, ων η ανεπιπρέαστος από πολιτικούς υπολογισμούς γνώμη θα βαρύνη επί της συνειδήσεώς Σας. Ο κ. Πρωθυπουργός οφείλει να δικαιολογήση την εγκριτικήν πρότασίν του, εξηγών εις Υμάς το επιχείρημά του, καθ' ο η δικαιοσύνη πρέπει να ευρίσκεται εγγύς προς τους πολίτας και πως συμβιβάζεται προς την γνώμην του ταύτην το γεγονός ότι δια του νόμου τούτου ο Δήμος Αυλίδος (ούτινος τα δύο μεγαλύτερα χωρία (Χάλια και Βαθύ) απέχουσι μόλις δύο ή τρία χιλιόμετρα της Χαλκίδος) αποσπάται εκ του Πρωτοδικείου Χαλκίδος και υπάγεται εις το Πρωτοδικείον Θηβών ου η έδρα απέχει πλέον των 40 και 50 χιλιομέτρων απ' αυτών, οφείλει ακό-

μη να εξηγήσει πώς υπάγεται εις το Πρωτοδικεῖον Θηβῶν ἢ ἐπὶ τῆς Βοιωτικῆς ἀκτῆς κειμένη συνοικία τῆς πόλεως Χαλκίδος.

Οφείλει ἡ Κυβέρνησις νὰ υποβάλῃ ὑπὸ τὴν κρίσιν Ὑμῶν ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τὴν ἐπέισαν νὰ εἰσπηθῇ ἐγκριτικὴν τοῦ νόμου πρότασιν καὶ ποῖαν ἐξυπηρετήσιν τῆς δικαιοσύνης ἐπιδιώκει ὅταν ἰδρῦν πολυμελὲς δικαστήριον εἰς πόλιν μικρὰν ἀπέχουσαν τῆς Λεβαδείας 45 χιλιομέτρα, ἐξυπηρετουμένην δια συγκοινωνίας τεσσάρων αμαξοστοιχειῶν καὶ τεσσάρων αυτοκινήτων λεωφορείων ἡμερησίως εἰς τρόπον, ὥστε ὁ διάδικος νὰ δύναται αὐθημερόν καὶ με ελαχίστην δαπάνην νὰ μεταβαίῃ εἰς Λεβάδειαν νὰ δικάζεται καὶ νὰ επιστρέφῃ οἴκαδε.

Εάν ἡ Κυβέρνησις, ρυμουλκουμένη ἀπὸ τὰς ψευδοεξεγέρσεις, παραλείψῃ τὰ ἀνωτέρω καθήκοντά τῆς, εἴμεθα βέβαιοι, ἀξιότιμοι Κύριοι, ὅτι Ὑμεῖς θὰ σπεύσητε νὰ τὴν υποχρεώσητε εἰς τούτο καὶ ἀνευ αὐτῶν θ' ἀρνηθῆτε νὰ ἐκφέρτε γνώμην.

Ἐν Αθήναις τῆ 18^ῃ Μαΐου 1938

Ἡ Ἐπιτροπὴ Λαοῦ Λεβαδείας

Ἡ δευτέρη ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ ἀπευθυνόταν στοὺς: Πρόεδρο Ἀρείου Πάγου, Εἰσαγγελεὰ Ἀρείου Πάγου, Πρόεδρο Ἐφετῶν Αθηνῶν, Εἰσαγγελεὰ Ἐφετῶν Αθηνῶν, Πρόεδρο Δικηγορικοῦ Συλλόγου Αθηνῶν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς εἶχε ὡς ἀκολουθῶς:

Σας εἶναι γνωστὸν ὅτι δι' ἀναγκαστικοῦ Νόμου καθαρῶς κομματικῆς συναλλαγῆς ἐπὶ κυβερνήσεως Κονδύλη, ἐδιχοτομήθη τὸ μικρὸν Πρωτοδικεῖον Λεβαδείας καὶ ἰδρῦθη τοιοῦτον καὶ εἰς Θήβας.

Ἢδὴ ὁ Νόμος οὗτος θὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν Κοινοβουλευτικὴν Ἐπιτροπὴν Ἐξουσιοδοτήσεως.

Σεῖς οὐσιαστικῶς ηγγείσθε τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἔχετε ἐντεύθεν υποχρέωσιν νὰ ἐκφέρτε τὴν ἀπὸ ἀπόψεως συμφέροντος τῆς Δικαιοσύνης γνώμην σας εἰς τὸν κ. ὑπουργόν τῆς Δικαιοσύνης δι' αὐτοῦ νὰ λάβωσιν γνώσιν τῶν γνωμῶν σας ὁ Πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως καὶ οἱ κ. κ. Ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων.

Συμφέρι εἰδικώτερον εἰς τὴν Δικαιοσύνην με τὰ υπάρχοντα ἤδη μέσα συγκοινωνίας ἢ ἰδρυσις νέων πολυμελῶν δικαστηρίων (Πρωτοδικείων);

Συμφέρι εἰδικώτερον ἢ διχοτόμισις τοῦ μικροῦ Πρωτοδικείου Λεβαδείας καὶ ἢ ἰδρυσις τοιοῦτου καὶ εἰς τὰς Θήβας ὅταν ἢ ἀπόστασις Θηβῶν – Λεβαδείας εἶναι μόλις 45 χιλιομέτρα καὶ ἢ διαδρομὴ διενεργεῖται σιδηροδρομικῶς δια τεσσάρων αμαξοστοιχειῶν καὶ τεσσάρων λεωφορείων με εὐτελὴ ναῦλον οὕτως ὥστε οἱ διάδικοι νὰ μεταβαίνωσιν εἰς Λεβάδειαν καὶ νὰ επιστρέφωσιν αὐθημερόν;

Συμφέρι ἢ ἰδρυσις τοῦ Πρωτοδικείου Θηβῶν ὅταν με τὸν ἰσχύοντα Νόμον περὶ Μονομελῶν δικαστηρίων εἰς δικαστὴς καθ' ἕκαστον Σάββατον ἐκδικάζῃ ἐν Θήβαις τὰς ποινικὰς υποθέσεις τοῦ Δήμου Θίσβης τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν, αἵτινες αποτελοῦσι τὰ 4)5 τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ποινικῶν υποθέσεων τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν;

Ἢ μήπως ἢ γνώμη ὅτι ἢ Δικαιοσύνη πρέπει νὰ εἶναι ἐγγύτερον πρὸς τὸν πολίτην δὲν ἐξυπηρετεῖται πλήρως με τὴν υπάρχουσαν ἀπὸ 35ετίας κατάστασιν εἰς τὴν περι-

φέρειαν του Πρωτοδικείου Λεβαδείας, εις ο υπάγονται μόνον αι επαρχίαι Θηβών και Λεβαδείας;

Νομίζοντες ότι η άποψις αύτη είναι κεφαλαιώδης αντανακλώσα εις το συμφέρον και το γόπτρον της Δικαιοσύνης και φρονούντες ότι η δημοσία πρόκλησις Υμών είναι επιβεβλημένη προς διαφώτισιν του πολιτικού κόσμου προς το συμφέρον της Δικαιοσύνης, επιτρέπατέ μας να πιστεύωμεν ότι είναι ιερά και επιβεβλημένη η υποχρέωσις Υμών να εισηγηθήτε εις τον αρμόδιον κ. υπουργόν της Δικαιοσύνης τας επί τούτω γνώμας σας.

Επιτροπή Λαού Επαρχίας Λεβαδείας

Η τρίτη ανοικτή επιστολή απευθυνόταν στον Υπουργό Οικονομικών και είχε ως εξής:

Σας είναι γνωστόν ότι δι' αναγκαστικού Νόμου καθαρής Κομματικής Συναλλαγής επί Κυβερνήσεως Κονδύλη εδιχοτομήθη το Πρωτοδικεϊόν Λεβαδείας και ιδρύθη τοιούτον και εις τας Θήβας.

Τούτο είναι ασφαλώς επιβάρυνσις του Κρατικού προϋπολογισμού και η επιβάρυνσις αυτή δεν αίρεται εκ της υποχρέωσεως του Δήμου Θηβαίων προσφερομένου να εισφέρη ορισμένον χρηματικόν ποσόν, αφ' ενός μεν διότι η υποχρέωσις αύτη είναι ανεπαρκής άλλως ανελήφθη υπό του Δήμου Θηβαίων δια δύο (2) έτη και αφ' ετέρου δια να μη κρυπτόμεθα όπισθεν του δακτύλου η υποχρέωσις αύτη τάχιστα θα αρθή και όρα και άροις παρομοίας υποχρέωσεως του Δήμου Αγρινίου.

Πιστεύοντες ότι Υμείς ο Κέρβερους του Δημοσίου Θησαυρού έχετε υποχρέωσιν δημοσία προκαλούμενοι να είπητε τας γνώμας σας εις εποχήν κάλλιστα οικονομικής περισυλλογής προς αντιμετώπισιν των στρατιωτικών αναγκών και ενισχύσεως των πενωμένων λαϊκών μαζών.

Σας παρακαλούμεν να διαφωτίσπε τον κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως, τον κ. Υπουργόν της Δικαιοσύνης και τους κ. κ. Αρχηγούς των Κομμάτων και τα μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής αν είναι πρέπον κατά τοιούτον τρόπον κομματικής συναλλαγής να διασπαθίζηται το χρήμα του Λαού εις ίδρυσιν Πρωτοδικείου της Θήβας απεχούσας 45 χιλιόμετρα εκ Λεβαδείας και εξυπηρετουμένων πλήρως και με τον Νόμον των μονομελών δικαστηρίων και από απόψεως οικονομικής και από απόψεως απονομής δικαιοσύνης.

Επιτροπή Λαού Επαρχίας Λεβαδείας

Των ψηφισμάτων αυτών είχε προηγηθεί συλλαλητήριο στην κεντρική πλατεία της Λεβαδείας, το βράδυ της 16 Μαΐου, όπου είχαν μιλήσει διάφοροι ήρωτες και είχαν τονίσει ότι ο αγών των Λεβαδεών δεν κινείται από αντίθεση προς τη Θήβα αλλά στηριζόταν στο γεγονός ότι η διατήρησις δύο Πρωτοδικείων είναι αδύνατη και πολύ σύντομα θα οδηγήσει στο μαρασμό και των δύο.

Τόνιζαν ότι δεν υπήρχε λόγος που να δικαιολογεί την ύπαρξη δεύτερου Πρωτοδικείου, αφού η απόστασις Λεβαδείας - Θηβών ήταν μόλις 40 χιλ. και υπήρχε 4 φορές την ημέρα συγκοινωνία με λεωφορεία και τρένα.

Οι ομιλητές αξίωναν να συζητηθεί το νομοσχέδιο στην κοινοβουλευτική επιτροπή μετά δίμηνο τουλάχιστον, έτσι ώστε να έχει ηρεμήσει η κατάσταση και να έχει επέλθει εκτόνωση από τον τεχνικό θόρυβο που δημιουργούσαν οι Θηβαίοι, όπως τόνιζαν.

Διαμαρτυρίες υπάρχουν και από τη Χαλκίδα μετά την αναγγελία περί συστάσεως Πρωτοδικείου Θηβών.

Ψήφισμα απεστάλη προς τον κ. Πρωθυπουργό, τον Υπουργό της Δικαιοσύνης, τους Αρχηγούς των κομμάτων και τους Βουλευτές Ευβοίας από το Περιφερειακό Επιμελητήριο Ευβοίας:

Διοικητικόν Συμβούλιον Περιφερειακού Επιμελητηρίου Ευβοίας λαβών γνώσιν σκοπούμενης ιδρύσεως Πρωτοδικείου εν Θήβαις δι' ου ούτε το συμφέρον της Δικαιοσύνης προάγεται, ούτε πραγματική ανάγκη πρόκειται να πληρωθή, αντιθέτως δημιουργείται άσκοπος δαπάνη Προϋπολογισμού και θίγονται ποικίλα συμφέροντα δια την πόλιν Χαλκίδος εκ της αποσπάσεως Δήμου Αυλίδος εκ του Πρωτοδικείου Χαλκίδος ως και Συνοικίας της πόλεως ημών κειμένης επί της Βοιωτικής ακτής οι κάτοικοι της οποίας θα δικάζονται εις Θήβας απεχούσας υπέρ τα τεσεράκοντα χιλιόμετρα διαμαρτύρεται εντόνως δια την μελετωμένην ίδρυσιν Πρωτοδικείου Θηβών και παρακαλεί όπως αποτραπή η ψήφισις του Νόμου τούτου.

Πρόεδρος Κων. Καρακώστας

Στις 17 Μαΐου η εφημερίδα των Αθηνών "ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΝΩΜΗ" προσπαθούσε να προωθήσει συμβιβαστική λύση, με κύριο άρθρο που είχε τίτλο:

Το επίμαχον Πρωτοδικείον Πως θα τερματισθή άμέσως ο πόλεμος Θηβών και Λεβαδείας Μια πρότασις που ικανοποιεί

Αι Θήβαι και η Λεβάδεια είναι αι συμπαθείς πρωτεύουσαι δύο σπουδαιωτάτων αγροτικών περιφερειών. Και των δύο οι καλοί και φίλεργοι κάτοικοι μοχθούν εργαζόμενοι, φορολογούνται αγρίως, αφαιμάσσονται αγριώτερον από την τοκογλυφίαν, από την κερδοσκοπίαν, και από τον κεφαλαιοκρατικόν Μινώταυρον της Αγγλικής Εταιρίας Κωπαίδος. Επί μίαν πενταετίαν ήδη μαστίζονται από την οικονομική κρίσιν. Μαζί με τους χωρικούς τα δεινά της κρίσεως και του μαρασμού των εργασιών βασανίζουν και τους μικροαστούς, επαγγελματίας, εργάτας και διανοουμένους των δύο επαρχιακών κέντρων. Το Κράτος έχει εγκαταλείψει και τας δυο επαρχίας εις το έλεος της κομματικής Φαυλοκρατίας και Συναλλαγής.

Απ' εδώ επήγασεν η σημερινή κρίσις που απειλεί να λάβη την απροσδόκητον μορφήν εμφυλίου πολέμου μεταξύ Θηβαίων και Λεβαδέων δια το Πρωτοδικείον.

Είναι μεγάλη πλάνη, βεβαίως, να νομίζουν οι Θηβαίοι ότι θα σωθούν από την κρίσιν με την ίδρυσιν του Πρωτοδικείου εις την πόλιν των. Όπως είναι μεγάλη πλάνη να πιστεύουν οι Λεβαδείς ότι σώζονται, αν δεν ιδρυθή το νέον Πρωτοδικείον. Η ρίζα του κακού είναι αλλού, και αλλού η θεραπεία του. Ας μη μάχωνται λοιπόν προς αλλήλους,

αλλά ας είναι συναδελφωμένοι εις τον αγώνα δια μίαν αληθινήν ανόρθωσιν του Κράτους και δια μίαν αληθινά λαϊκήν πολιτικήν που θα ανακουφίση και τους πληθυσμούς των δύο επαρχιών.

Έως τότε όμως υφίσταται ένα ζήτημα Πρωτοδικείου. Οι κομματικοί κοτζαμπάσπδες των δύο επαρχιών εστάθησαν και εδώ πιστοί πράκτορες της απαισίας φαυλοκρατίας. Έκαμαν το ζήτημα αυτό κλωτσοσκούφι εις τα παρασκόνια της Κομματικής Συναλλαγής. Και έτσι εφθάσαμεν εις τα οδοφράγματα των Θηβών όπως και πριν από 35 χρόνια εις τα χρόνια της προϋδικής φαυλοκρατίας του Θεοτόκη και του Δεληγιάννη.

Όλοι οι άλλοι καιροσκοπούν πονηρώς και δεν τολμούν να δώσουν μίαν αποφασιστικήν και δικαίαν λύσιν από φόβον μήπως χάσουν ψήφους. Γενική, αληθώς λαϊκή αντίληψις δια την οξυτάτην αυτήν σύγκρουσιν, δεν υπάρχει πουθενά.

Η «Ελευθέρα Γνώμη» είναι εφημερίς ανεξάρτητος που έχει σπκώσει το φραγγέλιον κατά της φαυλοκρατίας. Προτείνει μίαν άμεσον, την μόνην δικαίαν λύσιν, που θα ασφαλίση τα δίκαια και των δύο επαρχιών μας.

Η Λεβάδεια δεν πρέπει να μαρανθή αποσυρομένων εκ του Πρωτοδικείου της όλων των δήμων της επαρχίας Θηβών. Αλλά και αι Θήβαι δεν είναι δίκαιον να μην έχουν το Πρωτοδικείον των. Αυτό θα απαλλάξη τους πτωχούς αγρότας και κτηνοτρόφους των μακρυνών της χωρίων από υπερόγκους θυσίας. Και θα ικανοποιήση μίαν δικαίαν απαίτησιν μιας πολυπληθεστάτης επαρχίας η οποία περισσότερον από κάθε άλλην δικαιούται να έχη Πρωτοδικείον εις την πρωτεύουσάν της.

Να ιδρυθή λοιπόν το Πρωτοδικείον Θηβών. Να μη χάση όμως τίποτα από την προηγουμένην δύναμίν του το Πρωτοδικείον Λεβαδειάν. Να γίνουν προς τούτο αι εξής ευκολώταται και απλούσταται μεταβολαί αι οποίαί μόνον η άπειρος μυωπία των Κομμάτων δεν τας είδε ακόμη.

Η μεγάλη περιφέρεια του παλαιού δήμου Θεσπιών, που είναι και η πλησιεστέρα εις την Λεβάδειαν, να παραμείνη εις το Πρωτοδικείον Λεβαδειάς. Εις αυτό να υπαχθή και ένα μέρος της επαρχίας Λοκρίδος, η νοτιωτέρα της πλησιεστάτη και καλώς συγκοινωνούσα με την Λεβάδειαν περιοχή, αποσπώμενη από το Πρωτοδικείον Λαμίας, το οποίον έχει εις την αρμοδιότητά του την εκτεταμένην περιφέρειαν ολοκλήρου της Φθιώτιδος. Με πνεύμα λαϊκής αλληλεγγύης και λαμβανομένων υπ' όψιν όλων των τοπικών αναγκών, ημπορούν κάλλιστα να συμφωνήσουν προς το κοινόν συμφέρον οι κάτοικοι των ενδιαφερομένων δήμων. Εις το Πρωτοδικείον Θηβών εξ άλλου να υπαχθή το Βοιωτικόν, άλλωστε, Ακραιφνιον και η πλησιεστέρα προς τας Θήβας περιοχή της Μεγαρίδος, της οποίας μερικά χωρία απέχουν ολιγώτερον από τας Θήβας παρά από τας Αθήνας, όπου υπάγονται σήμερον πρωτοδικειακώς. Ακόμη και όλη η Μεγαρίς θα ημπορούσε να υπαχθή εις το Πρωτοδικείον Θηβών. Διότι και η συγκοινωνία της με τας Θήβας είναι πυκνοτάτη και οι Μεγαρείς θα αππλάσσουντο του μαρτυρίου να περιμένουν 7-8 μήνας την έκδοσιν αποφάσεων από το υπερφορτωμένον Πρωτοδικείον Αθηνών όπου σήμερον υπάγονται.

Έτσι θα ικανοποιηθούν όλοι και θα σταματήση αυτομάτως και δια δικαίας και σκοπίμου λύσεως ο απειλούμενος Λεβαδοθηβαϊκός πόλεμος.

Ο απεσταλμένος της εφημερίδας "ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ", έστειλε στις 18 Μαΐου την πιο κάτω ανταπόκριση από τη Θήβα:

Ελύθη την νύκτα η απεργία των Θηβών Η διακοπή λόγω του πένθους

ΘΗΒΑΙ, 18 Μαΐου. (Του απεσταλμένου μας). – Σήμερα είναι η Πέμπτη ημέρα από της κηρύξεως της απεργίας, και οι Θηβαίοι επιμένουν ακλόνητοι εις τον αγώνα των. Τα καταστήματα καθ' όλην την ημέραν ήσαν κλειστά. Οι εκ των διαφόρων χωριών κατελθόντες εις Θήβας χωρικοί δια να μετάσχουν του συλλαλητηρίου, ήρχισαν να αποχωρούν, επιστρέφοντες εις τας εστίας των, ελλείψει τροφίμων. Εν τω μεταξύ, πυκναί ομάδες πολιτών διατρέχουν τας οδούς, ζητωκραυγάζουσαι υπέρ της ιδρύσεως του Πρωτοδικείου. Η ατμόσφαιρα είναι ηλεκτρισμένη από την επικρατούσαν εκ της αναμονής έξαψιν των πνευμάτων.

Πλήθος κόσμου ήτο καθ' όλην την πρωίαν συγκεντρωμένον προ του Δημαρχείου και του Τηλεγραφείου και ανέμενε νέα εξ Αθηνών περί των ενεργειών της Επιτροπής αγώνος, η οποία ανεχώρησε πάλιν τας πρωινάς ώρας δια την Πρωτεύουσαν.

Ο βουλευτής Θηβών κ. Α. Μπασιάκος, δια τηλεγραφήματός του, συνιστά εις τον Θηβαϊκόν Λαόν ηρεμίαν και εκφράζει την γνώμην ότι το ζήτημα του Πρωτοδικείου, καθ' όλας τας υπάρχουσας σοβαράς ενδείξεις, θα λυθῆ υπέρ των Θηβών.

Υπό της πλειονότητος των κατοίκων της πόλεως ερρίφθη η πρότασις όπως εις ένδειξιν σεβασμού προς την μνήμην του εκλιπόντος αρχηγού του Λαϊκού Κόμματος Π. Τσαλδάρη, διακοπή αύριον (σήμερα) η απεργία και ψαλή επιμνημόσυνος δέσις εις την Μητρόπολιν των Θηβών.

Λόγω της ολοέν παρατηρουμένης ελλείψεως τροφίμων, πολλοί εκ των κατοίκων τρέφονται αποκλειστικώς με λαχανικά, τα οποία αφθονούν εις την περιοχίν.

Ανακοινωθέν της Επιτροπής Αγώνος

Την 8^η μ.μ. εξεδόθη υπό της Επιτροπής Αγώνος το κάτωθι ανακοινωθέν:

Η Επιτροπή Αγώνος δια την άμεσον λειτουργίαν του Πρωτοδικείου, μετά πολύωρον σύσκεψιν, κρίνασα ότι ουδείς σοβαρός λόγος συντρέχει προς συνέχισιν της απεργίας, αποφασίζει την λύσιν αυτής προσωρινώς, και καλεί τας εργαζομένας τάξεις να τελούν εν επιφυλακή, έχουσαι ημίκλειστα τα καταστήματά των, όπως μετά του αυτού ενθουσιασμού επαναλάβουν εν ανάγκη εκ νέου τον αγώνα, ευθύς ως δοθῆ το σύνθημα.

Την ίδια ημέρα στις 8 το βράδυ έγινε συλλαλητήριο έξω από το Δικαστικό μέγαρο της Λεβαδείας, όπου ο κόσμος, διαμαρτυρούμενος έντονα, ζητούσε από την επιτροπή που χειριζέτο το ζήτημα του Πρωτοδικείου να εγκαταλείψει τη νομοταγή θέση και να λάβει άλλη στάση, αφού όπως δήλωναν είχε γίνει πλέον αντιληπτό από όλους, ότι η Κυβέρνηση και οι πολιτικοί αρχηγοί έδιναν περισσότερη προσοχή στις διαμαρτυρίες των Θηβαίων, περιφρονώντας την πόλη της Λεβαδείας.

Η αντιπροσωπεία της επιτροπής, οι Κων. Τομαράς Δικηγόρος, Ν. Δημακόπουλος Πρόεδρος των επαγγελματιών και Ν. Γκικόπουλος Δικηγόρος, ζήτησαν από το λαό να είναι ήσυχος και ότι η στάση τους θα εξαρτηθεί από την πορεία του ζήτηματος.

Η πορεία των γεγονότων άρχισε να παίρνει άσχημη τροπή για τη Λεβάδεια από την 19 Μαΐου. Οι βουλευτές Κουτσοπέταλος και Κοροζός ενημερώνουν την εφημερίδα "ΕΣΤΙΑ", ότι στη Λεβάδεια γίνονται ταραχές από τους αναστατους κατοίκους.

Οι κάτοικοι περιφέρονται στους δρόμους πυροβολώντας και απειλούν να ανατινάξουν το σιδηρόδρομο. Τα γεγονότα διέψευσε ο Διοικητής Χωροφυλακής σε τηλεφώνημα που του έγινε από τον αρχηγό της Χωροφυλακής, τον οποίο ενημέρωσε ότι έγινε σύσκεψη, στην οποία συμμετείχε ο ίδιος, η απεργιακή επιτροπή και ο Πρόεδρος Πρωτοδικείου προς εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης.

Το βράδυ της 19 Μαΐου έγινε γνωστό στην πόλη ότι τελικά η Κυβέρνηση αποφάσισε να μην παραπέμψει στην κοινοβουλευτική επιτροπή εξουσιοδότησεως το νόμο περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου στη Θήβα. Αμέσως τα προεδρεία των διαφόρων οργανώσεων της πόλης συνήλθαν σε έκτακτη σύσκεψη και αποφάσισαν όπως κηρύξουν την πόλη σε επανάσταση.

Εξέλεξαν εκτελεστική επιτροπή από τους Ν. Δημακόπουλο, Α. Ανδρεούλη, Δ. Παπασπύρου, Κ. Μπέλλο, Ελ. Γονή, Σπ. Φλώρο, Π. Μασούρα, Ζαχαρόπουλο Κομνηνό, η οποία αμέσως περιήλθε όλη την πόλη και ειδοποιούσε το λαό να κινητοποιηθεί.

Το πρωί της 20 Μαΐου βρήκε τη Λεβάδεια σε αναστάτωση.

Τα γεγονότα περιγράφονται χαρακτηριστικά στην εφημερίδα "ΠΡΩΙΑ" της Πέμπτης 21 Μαΐου 1936.

Β έκδοσις

Αι τελευταίαι ειδήσεις της νυκτός

Ταραχώδη γεγονότα εις την Λεβάδειαν δια το ζήτημα της ιδρύσεως του Πρωτοδικείου εν Θήβαις. Έκλεισαν όλα τα καταστήματα, τα γραφεία και αι τράπεζαι και οι κάτοικοι συνεκρότησαν ένοπλο συλλαλητήριον.

Αι αρχαί αδυνατούν να επιβληθούν - Ουσιαστικώς καταλυθειςαι

Πως θα ρυθμισθή τελικώς το ζήτημα του Πρωτοδικείου Θηβών

ΛΕΒΑΔΕΙΑ, 20. (Του απεσταλμένου μας). – Το ζήτημα της ιδρύσεως Πρωτοδικείου στη Θήβα έγινε αφορμή δημιουργίας νέων γεγονότων στη Λεβάδεια. Αφορμή σ' αυτό έδωσε η γνωσθείσα χθες την νύκτα πληροφορία ότι εις το κατ' εξουσιοδότηση της Βουλής καταρτισθέν νομοθετικόν διάταγμα περί αναστολής διαταγμάτων της Κυβερνήσεως Κονδύλη, το οποίον απεστάλει στο συμβούλιο της Επικρατείας, δεν περιελήφθη το διάταγμα της κυβερνήσεως εκείνης περί συστάσεως Πρωτοδικείου στη Θήβα, το οποίο θεωρείτο ότι ίσχυε.

Μόλις η πληροφορία αύτη έγινε γνωστή συγκεντρώθηκαν περί το μεσονύκτιο τα επαγγελματικά σωματεία και συνεζήτησαν επί της καταστάσεως, που είχε διαμορφωθεί. Κατά την σύσκεψη τονίσθηκε ότι η Κυβέρνηση δεν τήρησε την υπόσχεση

που έδωσε στους Λεβαδείς, σύμφωνα με την οποία το νομοθετικό διάταγμα θ' ανεστελλετο, και το ζήτημα του Πρωτοδικείου Θηβών θα ετίθετο εξ αρχής ενώπιον της κοινοβουλευτικής επιτροπής της εξουσιοδοτήσεως. Κατόπιν τούτου αποφασίσθηκε όπως ο λαός αγωνισθεί δια την επικράτηση των απόψεών του, εξελέγει δε προς

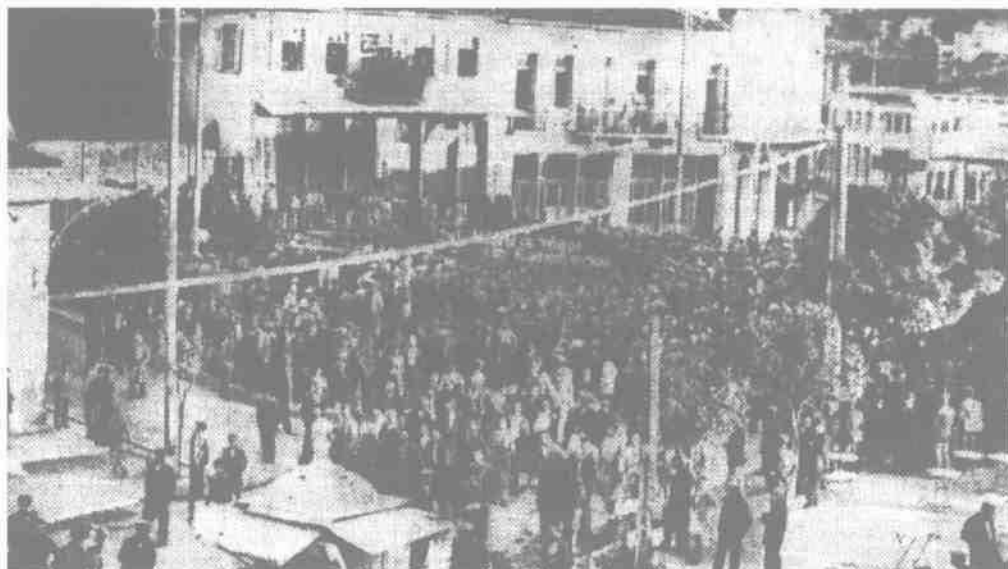
Μια χαρακτηριστική εικόνα της εξέγερσης στη Λεβάδεια. Τα πλήρη συγκεντρωμένα στην κεντρική πλατεία, το Μάιο του 1936.

τούτο πολυμελής επιτροπή, η οποία κατήρτισε υποεπιτροπήν εκ των κ.κ. Παπασπύρου, Στασινοπούλου, Μπέλου, Γονή, Φλώρου, Δημακοπούλου, Κομνηνού και Τομάρα, νομικών και επαγγελματιών. Ως μέσα δια την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού οι συγκεντρωθέντες έκριναν τη γενική απεργία, επαγγελματιών και εργατών στην πόλη, την συγκρότηση ενόπλου συλλαλητηρίου, και την κατάλυση των αρχών, αν παραστεί ανάγκη. Συγχρόνως ειδοποιήθησαν οι εκ Λεβαδείας βουλευταί κ.κ. Κορόζος και Κόνιτσας να παρακολουθούν στην Αθήνα το ζήτημα, ο δε κ. Κουτσοπέταλος να έλθει στη Λεβάδεια.

Τα καταστήματα κλείουν

Πράγματι από το πρωί άρχισαν να εφαρμόζονται οι αποφάσεις που ελήφθησαν, αφού δόθηκε το σύνθημα από τους ναούς με κωδωνοκρουσίες. Τα καταστήματα όλα έκλεισαν, ακόμη και τα αρτοποιεία και τα φαρμακεία, καθώς και τα σχολεία τα οποία διέκοψαν το μάθημα. Συγχρόνως άρχισαν να συγκεντρώνονται στην κεντρική πλατεία πολίται κάθε τάξεως, οι περισσότεροι των οποίων ήσαν ένοπλοι και πυροβολούσαν στον αέρα. Πυροβολισμοί ακούγονταν από όλα τα σημεία της πόλης, από μερικά δε σημεία και δυναμίτιδες. Τα καταστήματα των Τραπεζών παρεσύρθησαν στο γενικό κλείσιμο. Ο διευθυντής του υποκαταστήματος της Αγροτικής αρνήθηκε να διατάξει το κλείσιμο της Τραπέζης, και υποχρεώθηκε σ' αυτό από την επιτροπή του αγώνα.

Η αστυνομία, βλέποντας να νεκρώνει η πόλη με το κλείσιμο των γραφείων και των καταστημάτων, θέλησε να επέμβει και απείλησε τη σύλληψη της επιτροπής, εγκατέλειψε όμως γρήγορα κάθε προσπάθεια, προ της δυσκολίας να επιβληθεί. Ουσιαστικά από τη στιγμή εκείνη οι αρχές σταμάτησαν να λειτουργούν, κατέστη δε κύριος της πόλης ο λαός, ο οποίος δεν προέβη σε κανένα έκτροπο, εκτός από τους άσκοπους πυροβολισμούς. Αντίθετα πολίτες με περιβραχιόνια αποτελούσαν πρόχει-

Συλλαλητήριο στη Λεβαδεία έξω από το Δημαρχείο στις 21 Μαΐου 1936.

ρη πολιτοφυλακή και είχαν αναλάβει τη φρούρηση και φύλαξη των καταστημάτων και των δημοσίων γραφείων.

Το μεσημβρινόν συλλαλητήριον

Το μεσημέρι συγκεντρώθηκε στην κεντρική πλατεία ογκώδης διαδήλωση, στην οποία μίλησαν διάφοροι ρήτορες κατά της ιδρύσεως Πρωτοδικείου στη Θήβα και της αποφάσεως της Κυβερνήσεως όπως μην αναστείλει το σχετικό αναγκαστικό διάταγμα της κυβερνήσεως Κονδύλη.

Οι ίδιοι ρήτορες επετέθησαν κατά του κ. Πρωθυπουργού και του κ. υπουργού της Δικαιοσύνης και συνέστησαν στο λαό να μποϊκοτάρει τα θηβαϊκά προϊόντα – σανό, πατάτες, οίνο – μέγα μέρος των οποίων καταναλίσκεται στην περιφέρεια Λεβαδείας. Κατά τη διάρκεια της ομιλίας των ρητόρων οι διαδηλωτές πυροβολούσαν συνεχώς και φώναζαν έτσι, ώστε να έχει προσλάβει η πόλη αληθή πολεμική όψη. Ο Εισαγγελεύς κ. Ελευθερουλάκης, ο Διοικητής Χωροφυλακής κ. Κ. Φασούλας και οι αξιωματικοί της διοικήσεως μοίραρχος κ. Μαντζάρας και υπομοίραρχος κ. Κουτσουρέλης, παρακολουθούσαν τα συμβαίνοντα και δεν προέβησαν σε καμία ενέργεια, για να μη χειροτερεύσει η κατάσταση. Ο διευθυντής του Τηλεγραφείου κ. Ταμπακόπουλος και ολόκληρο το προσωπικό παρέμειναν στις θέσεις των και εξυπηρετούσαν την επιτροπή του αγώνα, μεταδίδοντες στην Αθήνα πληροφορίες περί της καταστάσεως.

Οι διαδηλωτές είχαν αναρτήσει καθ' όλον το μήκος της λεωφόρου Μπουφίδη μελανές ταινίες με επιγραφές «Κάτω η Κυβέρνησις», «Ζήτω η Δικαιοσύνη», «Αγών

μέχρις εσχάτων», «Μπούκοτάζ εις τους Θηβαίους», «Μη αγοράζετε προϊόντα Θηβαίων» κ.α. στην είσοδο του Πρωτοδικείου είχαν κρεμάσει μαύρες κουρτίνες με νεκρώσιμα φέροντα τις λέξεις: «Το Πρωτοδικεῖον Λεβαδείας απέθανε». Τον εξώστη του Δημαρχείου τύλιξαν με μελανό ύφασμα και στα περισσότερα σπίτια και καταστήματα είχαν αναρτήσει μελανές σημαίες.

Νέα διαδήλωση

Την 5^η μ.μ. όμως έγινε στο φόρο, λίγο δηλαδή έξω από την πόλη, νέα ογκώδης συγκέντρωση, κατά το πλείστον ενόπλων, οι οποίοι διεμαρτύροντο όπως και την πρωίαν και πυροβολούσαν συνεχώς. Οι συγκεντρωθέντες κατευθύνθησαν στη συνέχεια στην πλατεία προ της Δημαρχίας, από του εξώστου της οποίας μίλησε ο βουλευτής κ. Κουτσοπέταλος και οι κ. κ. Παπασπύρου, πατήρ και υιός, οι οποίοι κατήγγειλαν την αθέτηση της υποσχέσεως της Κυβερνήσεως. Κατά τη διάρκεια της συγκεντρώσεως έφθασαν στην πλατεία οι απεσταλμένοι των αθηναϊκών εφημερίδων, οι οποίοι είχαν ταξιδέψει με την αμαξοστοιχία και είχαν φθάσει στη Λεβάδεια στις 6.20' μ.μ. Μόλις οι διαδηλωτές, ανεπιφθόνη τους δημοσιογράφους άρχισαν να πυροβολούν ακατάπαυστα. Έπειτα από την πλατεία της Δημαρχίας οι διαδηλωτές κατευθύνθησαν στο πλησίον τηλεγραφείον, στο οποίον ήθελαν ν' ανέλθουν όλοι, συνεκρατήθησαν όμως από την επιτροπή και τους ψυχραιμότερους πολίτες. Ζητούσαν να επιβιβασθούν σε λεωφορείο για να μεταβούν στο σταθμό και να σταματήσουν την κατερχομένη αμαξοστοιχία προς την Αθήνα. Εμποδίσθησαν όμως και πάλι από την επιτροπή, η οποία επικοινωνήσε τηλεφωνικά με το πολιτικό γραφείο του κ. Πρωθυπουργού και διεβίβασε την αγανάκτηση του λαού.

Την νύκτα

Το ηλεκτρικό εργοστάσιο λειτούργησε και έτσι υπήρχε φως. Στις συνοικίες τη νύκτα ανάφθηκαν φωτιές, ως διαμαρτυρία κατά της κυβερνητικής απόφασης. Το πρωί της επομένης επαναλήφθηκε η συγκέντρωση. Η Ανωτέρα Διοίκηση Χωροφυλακής Στερεάς Ελλάδος έδωσε από την Αθήνα εντολή να συλληφθούν οι πρωτοστατούντες στην δημιουργία σκηνών, η τοπική όμως αστυνομική αρχή απάντησε ότι αδυνατούσε να προβεί σε τέτοια απυχολόγητη ενέργεια, δεδομένου ότι αυτή μόνον κακόν αποτέλεσμα θα είχε.

Στην ερώτηση του δημοσιογράφου προς τα μέλη της «Επιτρ. του αγώνος», για τους λόγους της λευκής εξεγέρσεως των Λεβαδένων, αφού το ζήτημα του Πρωτοδικείου Θηβών ευσυζητείτο οπωσδήποτε στην Επιτροπή της εξουσιοδοτήσεως, εκείνα απάντησαν:

“– Ζητούμεν όπως το ζήτημα έλθει εξ υπαρχής στην κοινοβουλευτική Επιτροπή και μη παρουσιασθεί ως τετελεσμένο γεγονός. Ας αναστείλει η Κυβέρνηση τον αναγκαστικό νόμο, δεδομένου ότι την 10ην Ιουνίου κλείνουν τα Δικαστήρια, και ας φέρει άλλον στην κοινοβουλευτική Επιτροπή περί συστάσεως Πρωτοδικείου στη Θήβα, αν νομίζει ότι πρέπει να συσταθεί. Εμείς δεν έχουμε ουδεμίαν αντίρρηση,

διότι τότε θα συζητήσουμε ενώπιον της Επιτροπής πριν αυτή αποφανθεί τελικώς επί της βάσεως του ζητήματος”.

Ενώ ταυτόχρονα εξεδίδετο το πιο κάτω ψήφισμα των κατοίκων.

“Ο Λαός της Λεβαδείας συνελθών εις συλλαλητήριον διακηρύττει την αμετάρρεπτον αυτού απόφασιν να αμυνθή κατά πάσης επιβουλής των δικαιωμάτων του παρά την ρητήν υπόσχεσιν του Προέδρου της Κυβερνήσεως περί αναστολής του αμαρτωλού Νόμου, περί διχοτομήσεως της περιφερείας του Πρωτοδικείου μας. Πληροφορούμεθα την αθέτησιν ταύτης και την εξαίρεσιν εκ της αναστολής. Διαμαρτυρόμεθα εντόνως και δηλούμεν ότι θα εξαντλήσωμεν άπαντα τα μέσα, όσα το δίκαιον μας δίδει. Η διαλυθείσα τάξις είναι αδύνατον ν’ αποκατασταθή προ της δικαιώσεως του πληττομένου Λαού. Πάνδημον συλλαλητήριον εν εξάλλω εξεγέρσει, μετά μαύρων σημαίων, διασχίζει την πόλιν. Τα δικαστήρια, τα σχολεία και τα καταστήματα έκλεισαν. Απεκδυόμεθα πάσης ευθύνης δια τα συμβησόμενα.

Επιτροπή λαού

Ταυτόχρονα, ο σύλλογος Λεβαδείας «Λάμπρος Κατωήνης» στην Αθήνα εξέδωσε αντίστοιχη διαμαρτυρία για την ίδρυση Πρωτοδικείου στη Θήβα.

Η εφημερίδα “ΒΡΑΔΥΝΗ” περιέγραφε τα γεγονότα ως εξής:

**“Απογευματινά ειδήσεις
Τα γεγονότα της ημέρας
Οι Λεβαδιείς δέχονται συμβιβαστικήν λύσιν - Κομμουνιστής
Βουλευτής διαβιβάζει τας απόψεις των εις τους Θηβαίους -
- Ήρχισεν αποκαθισταμένη η τάξις
Του απεσταλμένου μας κ. Α. Χαμουδόπουλου**

ΛΕΒΑΔΕΙΑ, 21 Μαΐου. – Πόλεμος, λοιπόν, της Λεβαδείας κατά των Θηβών. Αγών υπέρ των όλων. Μόλις κατεβαίνομεν από το τραίνον αισθανόμεθα, ότι μυρίζει κυριολεκτικά μπαρούτι. Εις τον σταθμόν μας δίδονται αι πρώται πληροφορίαί. Και το αυτοκίνητον προχωρεί προς την πόλιν, η οποία είναι πραγματικά επαναστατημένη. Μαύρες σημαίαι και επιγραφές, που δείχνουν την απόφασιν να φθάσουν μέχρι των άκρων: «Κάτω η κυβέρνησις Μεταξά», «Ζήτω η Δικαιοσύνη», «Αγών μέχρις εσχάτων», «Μη αγοράζετε προϊόντα των Θηβών». Κι’ ενώ προχωρούμε ακούομεν συνεχείς πυροβολισμούς και τις καμπάναι των εκκλησιών, που κτυπούν συνεχώς.

Εις την πλατείαν του Δημαρχείου είναι συγκεντρωμένη ολόκληρος η πόλις. Ωρα 6.30 μ.μ. ομιλεί από τους εξώστου ο βουλευτής κ. Κουτσοπέταλος, όστις κατηγορεί την κυβέρνησιν.

– Αφού, λέγει, αι Θήβαι μας εκήρυξαν τον πόλεμον, θα απαντήσωμεν και ημείς με τα ίδια μέσα. Από σήμερον κηρύττομεν εις αποκλεισμόν τα προϊόντα των Θηβών!

Ένας σαλπιγκτής σαλπίζει. Το πλήθος κινείται προς το τηλεγραφείον κι’ ενώ εμείς οι δημοσιογράφοι προσπαθούμε να συνομιλήσωμε τηλεφωνικώς με τα γρα-

φεία μας, ο κόσμος κυριολεκτικά χαλάει έξω. Η αστυνομία παρακολουθεί. Αλλά και τι να κάμπ; Οργή λαού! Και πρέπει να ομολογήσω ότι η χωροφυλακή Λιβαδειάς έδειξε μίαν σφραγισμένη που την τιμά. Έτσι απεφεύχθησαν τα έκτροπα, παρά το γεγονός δε, ότι η πόλις παρουσίαζε χθες όλην την ημέραν – και παρουσιάζει ακόμη – όψιν αναρχομένης πόλεως, εν τούτοις δεν διαταράχθη η τάξις και δεν συνέβη κανέν επεισόδιον.

– Θα υποκύψωμεν μόνον εις την ετυμηγορίαν της κοινοβουλευτικής επιτροπής, μας λέγει ο κ. Μπέλος, μέλος της επιτροπής αγώνος. Με την παραπομπήν του ζητήματος εις την κοινοβουλευτικήν επιτροπήν είχαν συμφωνήσει όλοι οι πολιτικοί ηγέται. Και ο πρωθυπουργός κ. Μεταξάς μας εδήλωσεν, ότι εφ’ όσον αυτή είναι η γνώμη ολοκλήρου του πολιτικού κόσμου, είναι υποχρεωμένος να συμμορφωθή και αυτός προς αυτήν.

Εν τούτοις εστάλη εις το Συμβούλιον της Επικρατείας προς γνωμοδότησιν το διάταγμα περί αναστολής των αναγκαστικών νόμων της Κυβερνήσεως Κονδύλη, χωρίς εις αυτό να περιλαμβάνεται και ο νόμος περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου εις Θήβας, όπερ σημαίνει ότι η Κυβέρνησις μετέβαλε και πάλιν γνώμην και ζητεί να επιβάλη την πρώτην απόφασίν της, αντίθετον προς την θέλησιν του λαού Λεβαδειάς».

Ιδού πως μας εκθέτει τας απόψεις του άλλο μέλος της επιτροπής ο κ. Γκιόπουλος:

– Είναι αδύνατον, μου λέγει, να υπάρξουν δύο Πρωτοδικεία εις την περιφέρειαν Θηβών και Λεβαδειάς. Μοιραίως μίαν ημέραν θα τεθή ζήτημα καταργήσεως του ενός και τότε υπάρχει σοβαρός φόρος, ότι θα ζητηθή κατάργησις του ιδιού μας.

– Αν διχοτομηθούν τα Πρωτοδικεία; λέγουν οι Λεβαδείς, θα έχωμεν κατά μέσον όρο: 360 πολιτικές αποφάσεις ετησίως εις την Λεβαδειαν και 180 – 200 εις τας Θήβας. Θα έχωμεν επίσης 760 περίπου ποινικές αποφάσεις του τριμελούς πλημμελειοδικείου εις την πρώτην πόλιν και 380 εις την δευτέραν. Άλλ’ υπό τας συνθήκας αυτάς είνε δυνατόν να βιώσουν τα δυο αυτά Πρωτοδικεία;

Υπέρ των απόψεών των επικαλούνται την γνωμάτευσιν του Πανελληνίου Δικηγορικού Συνεδρίου του 1929, κρυχθέντος υπέρ της καταργήσεως Πρωτοδικείων εις μικρά κέντρα και ευρυτέρας εφαρμογής του θεσμού των μονομελών δικαστηρίων. Επικαλούνται ακόμη την γνώμην του Προέδρου και Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου καθώς και του Εισαγγελέως Εφετών Αθηνών κ. Γαρέζου, κρυχθέντων κατά της ιδρύσεως Πρωτοδικείου εις Θήβας, επίσης δε την γνώμην του τέως υπουργού της Δικαιοσύνης κ. Βρυάκου, ο οποίος παρητήθη ακριβώς, διότι διεφώνησε προς τον κ. πρωθυπουργόν εις το ζήτημα αυτό.

Όσον αφορά το ζήτημα των συγκοινωνιών τονίζουν, ότι δεν είναι ακριβή όσα υποστηρίζουν οι Θηβαίοι, διότι υπάρχει πυκνή συγκοινωνία και ευθύνη και εξυπηρετούνται θαυμάσια όλοι όσοι εξαρτώνται δικαστικώς από την πόλιν των.

Και τώρα τι θα συμβή;

Η πόλις, καθ’ ην ώραν γράφω, εξύπνησε και πάλιν ανάστατος. Αναμένονται χωρικοί από την ύπαιθρον και οι πολίται συγκεντρώνονται εις νέον ένοπλον συλλαλη-

τήριον. Οι επικεφαλής του αγώνος δηλούν, ότι δεν θα καταθέσουν τα όπλα, εάν η Κυβέρνησης δεν παραπέμψη τον αναγκαστικόν νόμον – σύμφωνα άλλως τε με την υπόσχεσίν της – εις την κοινοβουλευτικὴν επιτροπὴν. Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάστασις που ἐδημιουργήθη εἰς τὴν Λεβάδειαν.

Ἡ νυκτερινὴ κίνησις

ΛΕΒΑΔΕΙΑ, 21 Μαΐου (Του ἀπεσταλμένου μας) – Λόγω τοῦ μεγάλου ἐρεθισμοῦ, πολλοὶ τῶν πολιτῶν παρέμειναν εἰς τὰς κεντρικὰς πλατείας πυροβολοῦντες δι' ὄπλων γκρα, συζητοῦντες καὶ ἀποδοκιμάζοντες τὴν κυβερνητικὴν ἀπόφασιν περὶ ἰδρύσεως Πρωτοδικείου εἰς Θήβας μέχρι τῆς 2ας πρωινῆς. Κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν συνεδριάζει καὶ ἡ ἐπιτροπὴ αγώνος εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Ἐλικῶν» ἐν ἀναμονῇ νεωτέρων πληροφοριῶν ἐξ Ἀθηνῶν. Τὴν 10.30' οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς πρωτεύουσας ἀπεσταλμένοι κ. κ. Ἀγραφιῶτης καὶ Χατζόπουλος ἀνήγγειλαν ὡς οριστικὴν τὴν κυβερνητικὴν ἀπόφασιν ὅπως συσταθῆ Πρωτοδικεῖον εἰς Θήβας, ἐξετόν ὑπουργόν τῆς Δικαιοσύνης κ. Λογοθέτην, ὅστις τοὺς εἶπεν ὅτι τὸ ζήτημα εἶναι εἰς χεῖρας τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, καὶ με τὸν κ. Γεωργακόπουλον, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀνεκοίνωσεν ἐξ ὀνόματος τοῦ κ. Μεταξά, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Κυβερνήσεως εἶναι νὰ συσταθῆ ὁπωσδήποτε Πρωτοδικεῖον εἰς Θήβας με τὴν προσθήκην, ὅτι θὰ φροντίσῃ νὰ καταστήσῃ καὶ τὰ δύο Πρωτοδικεῖα βιώσιμα. Αἱ ἀνακοινώσεις τῶν ἀπεσταλμένων ἐνέτειναν τὴν ἔξαψιν, τὸ δε πλῆθος τὸ συγκεντρωθὲν κάτωθι τοῦ ξενοδοχείου «Ἐλικῶν» ἤρχισε νὰ ζητῆ τὴν προσφυγὴν εἰς βίαια μέτρα. Ἡ ἐπιτροπὴ αγώνος ἔσπευσε νὰ καθουχάσῃ τοὺς διαδηλωτάς, μερικοὶ τῶν ὁποίων ἐπρότειναν τὴν ἀνατίναξιν τῆς σιδηροδρομικῆς γέφυρας καὶ νὰ τοὺς διαβεβαίωσῃ ὅτι ὁ αγὼν θὰ συνεχισθῆ μέχρι τελικῆς νίκης.

Ὁ διοικητὴς τῆς Ασφαλείας ταγματάρχης Φασούλας συνέστησεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὅπως ἐπέμβῃ μετὰ τῶν κατοίκων καὶ συστήσῃ εἰς αὐτοὺς νὰ παύσουν τοὺς πυροβολισμούς, καθόσον εἶναι υποχρεωμένος νὰ ἐπέμβῃ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως. Ὁ κ. Φασούλας ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ὑπάρχουσα δύναμις Χωροφυλακῆς εἶναι ἐπαρκὴς διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ οἰανδήποτε ἀνωμαλίαν, φρονεῖ ὅμως ὅτι δὲν θὰ παρουσιασθῆ περίπτωση ἐπεμβάσεως.

Διαρκούσης τῆς συγκεντρώσεως γίνεται σύσκεψις τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς αγώνος, τῆ συμμετοχῆ καὶ τοῦ βουλευτοῦ τοῦ Παλλαϊκοῦ Μετώπου κ. Ἀνδρ. Τζίμα. Προτάσει τοῦ τελευταίου τούτου, ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισεν ὅπως ἀποσταλῆ εἰς Θήβας ἀντιπροσωπεῖα Λεβαδέων, ἡ ὁποία νὰ συνεννοηθῆ διὰ τὴν συμβιβαστικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος. Συγκεκριμένως ἡ ἀντιπροσωπεῖα αὕτη θὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τοὺς Θηβαίους ὅτι ἡ Λεβάδεια δέχεται τὴν ἰδρυσιν Πρωτοδικείου εἰς Θήβας, νὰ γίνῃ ὅμως κοινὸς αγὼν τῶν δύο πόλεων πρὸς εὐρύνοι τῶν ὀρίων τῶν δύο Πρωτοδικείων, διὰ νὰ καταστοῦν ἀμφότερα βιώσιμα. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποστολῆς ταύτης ἀνετέθη ἐκ μέρους τῆς ἐπιτροπῆς αγώνος εἰς τὸν βουλευτὴν τοῦ Παλλαϊκοῦ Μετώπου κ. Τζίμαν, ὅστις θὰ μεταβῆ πρὸς τούτο εἰς Θήβας.

Τὴν 10.30' π.μ. ἐγνώσθη ὅτι οἱ βουλευταὶ Λαμίας ἀντιδρῶντες εἰς τὴν εὐρύνοι

των ορίων του Πρωτοδικείου Λεβαδείας δια της προσαρτήσεως τριών Δήμων εκ της Λοκρίδος.

Κατόπιν τούτου περί την 11^η π.μ. εσχηματίσθη νέα συγκέντρωσις η οποία μετετάραπν εις διαδίλωσιν. Το πλήθος έχον επί κεφαλής μέλη της επιτροπής αγώνος και τον βουλευτήν κ. Κουτσοπέταλον, κατηυθύνθη δια μέσου των οδών της πόλεως εις την πλατείαν Γεωργίου του Α', όπου ωμίλησεν ο δικηγόρος κ. Νίκαινας και ο πρώην βουλευτής κ. Ανδρεαδάκης, συστήσαντες εμμονήν εις τον αγώνα μέχρις ότου δοθή ρητή υπόσχεσις εκ μέρους της Κυβερνήσεως ότι θα ευρυνοθούν τα όρια του Πρωτοδικείου Λεβαδείας. Ακολούθως ωμίλησεν ο κομμουνιστής εργατικός βουλευτής κ. Βουγατσάς, κατά την διάρκειαν του λόγου του οποίου εδημιουργήθη μικροεπεισόδιον, διότι ο Βουγατσάς ανεφέρθη εις το Κωπαιδικόν ζήτημα.

Ωμίλησεν επίσης και ο κομμουνιστής βουλευτής κ. Τζίμας. Κατά την διάρκειαν της συγκεντρώσεως ερρίφθησαν και πάλιν αραιοί πυροβολισμοί.

Εγνώσθη ότι οι εκ των μελών της επιτροπής αγώνος αντιβενιζελικών φρονημάτων κ. κ. Φλώρος και Μασσούρας διεφώνησαν με τα υπόλοιπα μέλη της επιτροπής, ως προς την συνέχισιν των εκτρόπων και απεχώρησαν εκ της συνεδριάσεως αυτής.

Οι Θηβαίοι δια τα εν Λεβαδεία

Εκ Θηβών μας απεστάλη σήμερον την πρωίαν το κάτωθι τηλεγράφημα:

Λαός Θηβών εμμένων λευκήν νόμιμον απεργίαν του, εξεδήλωσε σήμερον εν πανδήμω συλλαλητηρίω την ευγνωμοσύνην του προς την εθνικήν κυβέρνησιν, την αγανάκτησίν του δε δια τα φαντασιώδη ψεύδη και κωμικά εν Λεβαδεία δήθεν διαδραματιζόμενα γεγονότα, στερούμενα και στοιχειώδους ίχνους αληθείας και ηθικής βάσεως και στρεφόμενα κατά της εθνικής κυβερνήσεως και των αρχηγών κομμάτων, εγκολπωθέντων το δίκαιον της επαρχίας Θηβών, δια την λειτουργίαν του Πρωτοδικείου, δίκαιον ανεγνωρισμένον ήδη δια νόμου.

Εν Λεβαδεία επικρατεί απόλυτος πούχια. Προσπάθειαι τίνες επιδιώκουσαι συγκέντρωσιν κόσμου, συναντούν την παγεράν αδιαφορίαν του λαού. Ο θόρυβος δημιουργούμενος υπό τινών δικηγόρων αυτόθι, υπενθυμίζει ρητόν: «Ωδινεν όρος και έτεκε μυν» και προκαλεί γέλωτας λαού Λεβαδείας. Λαός Θηβών εκδηλοί ευγνωμοσύνην του εφημερίδα «Βραδυνήν» και λοιπόν αθηναϊκόν Τύπον, αντιληφθέντα πάνδημον εξέγερσίν του και δίκαιον αιτημάτων του.

Δημοσιεύεται το διάταγμα

Ο κ. Πρωθυπουργός ανεκοίνωσε σήμερον ότι το εκτελεστικόν διάταγμα του νόμου περί συστάσεως Πρωτοδικείου εις τας Θήβας αποπέλλεται εντός των ημερών προς δημοσίευσιν εις την «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως», μη απαιτουμένης εγκρίσεώς του υπό της Επιτροπής Νομοθετικής Εξουσιοδοτήσεως.

Α. Χ. Χαμουδόπουλος

Οι φοιτητές Λεβαδείας δεν έμειναν ασυγκίνητοι από τον αγώνα των συμπατριωτών τους και έστειλαν στις 21 Μαΐου το πιο κάτω ανακοινωθέν:

Οι φοιτητάι Λεβαδείας συμμερίζονται την δικαίαν αγανάκτησιν των συμπολιτών των και διαμαρτύρονται δια την αδικαιολόγητον επιμονήν της Κυβερνήσεως όπως ισχύσει ο νόμος περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου Θηβών άνευ ελέγχου κοινοβουλευτικής επιτροπής. Ζητούν παρά της Κυβερνήσεως όπως εν ονόματι της Λαϊκής κυριαρχίας τεθή υπό την κρίσιν της κοινοβουλευτικής επιτροπής – καθόσον αποτελεί ο νόμος ούτος αναπόσπαστον μέρος του όλου νομοθετικού οργανισμού της κοσμογονίας – ίνα ούτω υπό το φως και την ατμόσφαιραν του δικαίου δοθή η πρέπουσα λύσις.

Εντολή των φοιτητών Λεβαδείας
Ευθύμιος Α. Μουρίκης Τελειόφοιτος Νομικής

Το Πρωτοδικείο Θηβών όμως ήταν μια πραγματικότητα, χάρις τους πολύχρονους αγώνες των πολιτικών, των δικηγόρων και σύσσωμου του Θηβαϊκού λαού κι έκανε τα εγκαίνια του στις 27 Ιουνίου του 1936.

Η ίδρυση Πρωτοδικείου στη Θήβα, οι πολύχρονοι αγώνες των Θηβαίων και οι αντιρρήσεις των Λεβαδέων, είχαν δημιουργήσει τέτοια ένταση μεταξύ των δύο πόλεων, σε σημείο που να γίνονται περιστατικά, όπως αυτό που γράφει ο Άγγελος Βλάχος στο βιβλίο του "Πρωθύστερο" και αναφέρεται στη μεταφορά της ολυμπιακής φλόγας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στη Γερμανία το καλοκαίρι του 1936.

"Η λαμπαδηδοφορία είχε ξεκινήσει από τις κατάφωτες όχθες του Αλφειού και την είχαν μεταφέρει χιλιάδες σκυταλοδρόμοι, διατρέχοντας ένα χιλιόμετρο ο καθένας. Κατόρθωμα της γερμανικής οργανωτικής μεθοδικότητας που κόντεψε να σκαλώσει, που άλλου; Στην Ελλάδα μεταξύ Θήβας και Λεβαδείας. Μεταξύ τους είχε άναπτυχθεί μέγα μίσος επειδή η Κυβέρνηση Μεταξά - που δεν είχε ακόμα κηρύξει δικτατορία - είχε αποφασίσει για κάποιον μυστηριώδη λόγο να μεταθέσει την έδρα του Πρωτοδικείου από τη Θήβα στη Λεβάδεια και τούτο δημιούργησε οξύτατη έριδα μεταξύ Θηβαίων και Λεβαδέων σε βαθμό ώστε να περιπολεί η χωροφυλακή στην περιοχή για ν' αποφεύγονται βίαια επεισόδια μεταξύ τους. Όταν, λοιπόν, ο τελευταίος Θηβαίος σκυταλοδρόμος επρόκειτο να παραδώσει τη φλόγα στον πρώτο Λεβαδέα, απλούστατα αρνήθηκε και απείλησε να οβήσει τη λαμπάδα του - πράγμα αδύνατον γιατί οι Γερμανοί τις είχαν κατασκευάσει από ειδικό άσβεστο υλικό - και μόνο η παρέμβαση της συνοδείας που ακολουθούσε με αυτοκίνητα έλυσε την κατάσταση".

Έκτοτε και τα δύο Πρωτοδικεία, μέχρι σήμερα, λειτούργησαν με δημιουργικό τρόπο προς όφελος του λαού της Βοιωτίας.

Σπουδαίες προσωπικότητες αναδείχθηκαν από το Δικηγορικό κόσμο και των δύο Πρωτοδικείων, οι οποίοι πρωταγωνίστησαν στην πολιτική, κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική, ιστορική ζωή της Βοιωτίας, δικαιώνοντας τους αγώνες των προγόνων μας για την ίδρυση των Πρωτοδικείων Λεβαδείας και Θηβών.

Μορφές Δικηγόρων Λεβαδείας

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Λεβαδείας δικαιούται να υπερηφανεύεται, γιατί μέλη του υπήρξαν προσωπικότητες που η θύμησή τους παραμένει ανεξίτηλη όχι μόνο στο νομικό κόσμο της πόλης και της επαρχίας αλλά και στο Πανελλήνιο.

Μορφές που λάμπρυναν το δικηγορικό επάγγελμα, αλλά παράλληλα καταξιώθηκαν ως κορυφαίοι πολιτικοί άνδρες και κατέκτησαν με τη δράση τους αξιώματα και θέσεις, από τις οποίες προσέφεραν στον τόπο και την κοινωνία.

Όλοι τους συνέδεσαν τη ζωή τους με μεγάλους πολιτικούς και κοινωνικούς αγώνες και συνετέλεσαν στην πρόοδο και την ανέλιξη της πατρίδος, αφήνοντας πολύτιμη κληρονομιά, τιμή και δόξα στο νομικό κόσμο της πόλης.

Ο σεβασμός στη μνήμη τους επιτάσσει να γνωρίσουμε οι νεώτεροι και οι επερχόμενες γενιές αυτούς που προσέφεραν και αγωνίστηκαν για την προκοπή της γενέθλιας γης και της πατρίδος.

Φίλωνας Φίλων:

Γεννήθηκε στη Λεβάδεια το 1813, γιος του άρχοντα της πόλης Ιωάννη Φίλωνα πρωτεργάτη της επανάστασης του 1821, σπούδασε νομικά στην Πίζα και το Παρίσι. Διετέλεσε Δήμαρχος Λεβαδείας το 1849. Για πολλές περιόδους εξελέγετο βουλευτής Λεβαδείας. Τον Οκτώβριο του 1861 εξελέγη Πρόεδρος της Βουλής. Επί κυβερνήσεως Ζαΐμη το 1869 διετέλεσε υπουργός Εκκλησιαστικών και Παιδείας.

Το 1880 αποτραβήχτηκε από την πολιτική κι έκτοτε το αρχοντικό του στην Αθήνα είχε γίνει το κέντρο που σύχναζαν πολιτικοί, δημοσιογράφοι και λογοτέχνες.

Πέθανε το Σεπτέμβριο του 1895 και τον κήδεψε σύσσωμο το έθνος.

Απόσπασμα από τη νεκρολογία του μαρτυρά την πολιτεία του αντρός:

“Υπήρξεν εις έγκριτος τύπος πολιτικής αρετής, άρχοντας τελείως φιλελεύθερος, σώφρονας και ειλικρινής της πατρίδος στρατιώτης, εις των αγνότερων αντιπροσώπων θεμελιουργού τάξεως ανδρών”.

Νικόλαος Μπουφίδης:

Στις σελίδες που προηγήθηκαν υπάρχουν τα κυριότερα στοιχεία από την πολιτική του δράση.

Συμπληρώνω ότι γεννήθηκε το 1841 στη Λεβάδεια και ήταν γιος του Νερούτσου Μπουφίδη, αγωνιστή του 1821 που διακρίθηκε στη μάχη της Πέτρας.

Πρωτοεκλέχτηκε βουλευτής σε ηλικία 32 ετών το 1873. Τιμήθηκε με το αξίωμα του Προέδρου της Βουλής το 1899, το 1900, το 1904, το 1905 και το 1906. Υπήρξε κορυφαίος κοινοβουλευτικός άνδρας και εθεωρείτο ο μεγαλύτερος ρήτορας επί 40 χρόνια. Διετέλεσε Υπουργός Εσωτερικών του Χαριλάου Τρικούπη 1893-1895.

Η προσφορά του στη Βοιωτία υπήρξε ανεκτίμητη, γιατί αγωνίστηκε για την υλοποίηση του μεγάλου οράματος της αποξηράνσεως της Κωπαΐδας. Ιδιαίτερα η πόλη της Λεβαδείας θα πρέπει να τον θεωρεί ευεργέτη της, γιατί χάρις στους πολύχρονους και επίπονους αγώνες του έγινε πρωτεύουσα του Νομού Βοιωτίας.

Νικόλαος Ανδρεαδάκης:

Γεννήθηκε στη Λεβάδεια στις 5-12-1869 και πέθανε στις 26-12-1954.

Δικηγόρησε με επιτυχία στη Λεβάδεια.

Διετέλεσε και επανάληψη Βουλευτής Αττικοβοιωτίας και Βοιωτίας στις δεκαετίες 1910-1930.

Ήταν προσωπικός φίλος του Ελευθερίου Βενιζέλου και ήταν από τους πρωτεργάτες των Φιλελευθέρων στη Βοιωτία.

Πατέρας του αιμνήστου Δημάρχου Ιωάννη Ανδρεαδάκη.

Γεώργιος Κορόζος:

Δικηγόρησε στη Λεβάδεια και υπήρξε ένας από τους πιο πετυχημένους Δημάρχους της στη δεκαετία 1902-1912.

Φίλος των γραμμάτων και των τεχνών, ίδρυσε τη Φιλαρμονική Λεβαδείας.

Επί Δημαρχίας του φιλοξενήθηκαν σπουδαίοι άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών στην πόλη μεταξύ των οποίων ο Καταλανός συγγραφέας Ρούμπιο Λιουκ.

Γεώργιος Παπασπύρου:

Πατέρας του Δημήτριου Παπασπύρου, συγγενής από τη γυναίκα του Σοφία και προσωπικός φίλος του Νικολάου Μπουφίδη.

Διετέλεσε πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Λεβαδείας και Δήμαρχος της την περίοδο 1922-1925.

Υπήρξε πρωταγωνιστής σε όλα τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα της πόλης από το 1890 και για 50 περίπου χρόνια.

Γεώργιος Σπυρόπουλος:

Δικηγόρησε με επιτυχία στη Λεβάδεια.

Διετέλεσε Δήμαρχος Λεβαδείας σε δύο περιόδους από 1-9-1929 έως την 1-4-1935 και από 11-9-1936 έως 11-2-1938.

Λουκάς Κουτσοπέταλος:

Ο Λουκάς Κουτσοπέταλος γεννήθηκε στη Λεβάδεια το έτος 1877. Σπούδασε Νομικά και διακόνησε αφιλοκερδώς τη δικηγορία μέχρι το θάνατό του.

Υπήρξε διαπρεπής ποινικολόγος και ρήτορας, συμμετέχοντας στις σπουδαιότερες ποινικές δίκες στην πενήνταετία 1907-1957. Συνήραζε το ακροατήριο και τους δικάζοντες με την αδρότητα των επιχειρημάτων του και την καθαρότητα των σκέψεών του.

Βουλευτής εξελέγη για πρώτη φορά το 1911 και έκτοτε, κατά μοναδικό φαινόμενο στα παγκόσμια κοινοβουλευτικά χρονικά, επί 46ετία ήταν συνεχώς βουλευτής.

Ο εκλιπών ήταν εκ των ιδρυτικών μελών του Κόμματος των Φιλελευθέρων, εκλεγείς 14 φορές βουλευτής. Διετέλεσε δυο φορές υπουργός, ήτοι Συγκοινωνίας το 1932 επί Κυβερνήσεως Ελευθερίου Βενιζέλου και Εργασίας το 1951 επί Κυβερνήσεως Σοφοκλή Βενιζέλου.

Ανήκε πάντοτε στο Κόμμα των Φιλελευθέρων και ήταν προσωπικός φίλος της οικογένειας Βενιζέλου.

Απολάμβανε την αμέριστη εμπιστοσύνη του εκλογικού σώματος της Αττικοβοιωτίας αρχικά και της Βοιωτίας μετέπειτα και της γενικής εκτιμήσεως του επιστημονικού και πολιτικού κόσμου.

Διακρινόταν και εξετίματο ιδιαίτερα για το αυστηρό ήθος του και το έντιμο του χαρακτήρα του, ως και για την αφιλοκερδή εξυπηρέτηση των πολιτών αδιακρίτως.

Πέθανε το 1957 και κηδεύτηκε δημοσία δαπάνη στη Λεβάδεια. Στην κηδεία του παραστάθηκαν οι συναρχηγοί των Φιλελευθέρων κ.κ. Βενιζέλος και Παπανδρέου, ο πρόεδρος της Βουλής και αντιπρόσωπος της Κυβερνήσεως.

Τον νεκρολόγησε ο Λειβαδίτης Δικηγόρος Απόστολος Λιανός, λέγοντας μεταξύ άλλων τα εξής:

“Υπάρχει σ’ όλην αυτήν τη μακριά διαδρομή μισού αιώνα δημοσίου βίου τέτοια δημοκρατική συνέπεια, ενώπιον της οποίας υποκλίνονται κι’ οι αντίπαλοι. Και υπάρχει τόση λευκότης εν τη διαχείρισει των κοινών - και ο Κουτσοπέταλος κατ’ επανάληψιν εκλήθη σ’ ευαίσθητους μάλιστα κυβερνητικούς τομείς - ώστε θ’ άξιζε στην επιτύμβια πλάκα του να τεθούν δύο απέρριπτες, αλλά περιεκτικές, σαν κι’ Αυτόν, λέξεις: ΑΞΙΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ.

Δεν είναι άλλωστε, καθόλου τυχαίο, ότι αυτή η συνέπεια κι’ αυτή η καθαρότης, βρίσκουν άμεση ανταπόκριση στην καρδιά του λαού. Ο Λαός τον εκλέγει κατά συνέχειαν 50 χρόνια βουλευτή.

Αν ο Πλούταρχος θέλει τον τέλειον άνδρα “και θεωρητικόν είναι των όντων και πρακτικόν των δεόντων”, ο Κουτσοπέταλος ενσαρκώνει το πρόσταγμα τούτο εις όλον τον βίον του. Είναι ένας βίος που μοιράζεται ανάμεσα στα Ποινικά Δικαστήρια και στη Βουλή. Πάντοτε στην εξυπηρέτηση του Λαού.

Προέρχεται, άλλωστε, απ’ Αυτόν και συγκεντρώνει στο πρόσωπό του τις καλύτερες αρετές Του: Την ευθύτητα, την απλότητα, τη γενναιότητα, τη μεγαθυμία, το ακέραιο του χαρακτήρα. Είναι μια αυθεντική έκφραση της Ρουμελιώτικης λεβεντιάς”.

Ιωάννης Κίνιας:

Γεννήθηκε στο μαρτυρικό Δίστομο το 1882 και, μετά τις πανεπιστημιακές σπουδές του στη Νομική Σχολή των Αθηνών, άσκησε το λειτούργημα του Δικηγόρου στη Λεβάδεια, όπου και διακρίθηκε σαν ποινικολόγος.

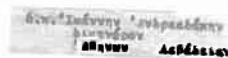
ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
Δήμαρχος Λεβαδέων.

*Ομιλία του Κων/νου Καραμανλή
από τον "Ελλικόνα" στα 1954.
Διακρίνονται δεξιά του
οι βουλευτές Μπασιάκος
και Κονιτσας και αριστερά οι
βουλευτές Βουρδουμπάς
και Κων. Κορόζος*

Ν. ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ
Βουλευτής Αττικοβωτίας.

ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗΝ ΤΗΣ

**Δήμαρχος Λεβαδέων εξελέγη
ο κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ**

ΦΙΛΩΝ Ι. ΦΙΛΩΝ

*Ο Δήμαρχος Ματθαίος Βέργος
σε εορταστική εκδήλωση
στο Λάμπρο Κατώνη.*

*Ο Δημήτριος
Παπασύρου
ως υπερασπιστής
του ήρωα
της εθνικής αντίστασης
Μανώλη Γλέζου.*

*Ο Δήμαρχος Λουκάς Νίκαινας
με το Νομάρχη Μήλιο
και το Δημοτικό Συμβούλιο.*

*Ο Ελευθέριος Γονής Υπουργός
Εργασίας, Πάσχα του 1953
στη Λεβάδεια.*

Στις εκλογές το 1920 εκλέχθηκε Βουλευτής της Αττικοβοιωτίας και επανεκλέχθηκε το 1926. Στις εκλογές του 1929 τιμήθηκε από το Λαό της Αττικοβοιωτίας ως μέλος της Γερουσίας, η οποία και τον ανέδειξε Αντιπρόεδρο του Σώματος. Επανεκλέχθηκε Βουλευτής Αττικοβοιωτίας στις εκλογές το 1946 και 1956. Πέθανε το 1963.

Λουκάς Αθ. Νίκαινας:

Γεννήθηκε στη Λεβάδεια στις 10-11-1899 και πέθανε στις 24-12-1968.

Δικηγόρησε με επιτυχία στην πόλη και εκλέχθηκε Δήμαρχος της απο 22-1-1955 έως 30-5-1959.

Κωνσταντίνος Κορόζος:

Γεννήθηκε στη Λεβάδεια Βοιωτίας το 1896. Σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών.

Ήταν δικηγόρος στη Λεβάδεια από το 1920-1935 και στην Αθήνα από το 1935. Νομικός Σύμβουλος - και στις δύο περιόδους Γενικός Πληρεξούσιος - της Αγγλικής Εταιρείας Κωπαϊδος 1920-1954, καθώς και άλλων ελληνικών και αλλοδαπών εταιρειών.

Πολιτεύθηκε αρχικά στις εκλογές του 1932 και εξελέγη βουλευτής Αττικοβοιωτίας, του Λαϊκού Κόμματος. Επανεξελέγη βουλευτής του ίδιου κόμματος το 1933, 1935, 1936, 1946 και της ΕΡΕ το 1958. Διετέλεσε Υφυπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση Τσαλδάρη το 1935. Υπουργός - Γενικός Διευθυντής της Βόρειας Ελλάδος, 1949-1950. Υπήρξε συντάκτης του κανονισμού της Βουλής το 1935. Πρόεδρος του Δ.Σ. της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, 1946-1948, του ΟΤΕ 1956-1958, και - επί μακρά σειρά ετών - της ΑΤΕ "ΥΔΡΕΞ" Α.Ε. Διετέλεσε μέλος του Δ.Σ. της Ιονικής - Λαϊκής Τραπέζης. Μετείχε, της Διακοινοβουλευτικής διασκέψεως Μαδρίτης, ως εκπρόσωπος της Ελληνικής Βουλής το 1933, της Πανευρωπαϊκής οικονομικής διασκέψεως Γενεύης, ως αντιπρόσωπος της Ελληνικής Κυβερνήσεως το 1948, και - με ειδική αποστολή - της επιτροπής πολεμικών επανορθώσεων Βρυξελλών το 1948. Αρχηγός της Ελληνικής αποστολής στο 10ο συνέδριο ΝΑΤΟ στο Λονδίνο το 1959.

Συγγράμματα - μελέτες: "Συλλογή και κωδικοποίησης των συμβάσεων, νόμων και διαιτησίας μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και Εταιρείας Κωπαϊδος", 1925, 1952. "Ιστορική και γεωργοοικονομική μελέτη Κωπαϊδος", 1952. Πολλά άρθρα και μελέτες σε διάφορες εφημερίδες και περιοδικά.

Τιμήθηκε με τα παράσημα: Ταξιάρχης Γεωργίου Α', Αργυρούς Σταυρός Φοίνικος μετά ξιφών. Μετάλλιο πολέμου 1940-1941. Διασυμαχικό Μετάλλιο Νίκης.

Θεμιστοκλής Κονίτσας:

Γεννήθηκε στην ιστορική Αράχωβα το 1901. Έπειτα από επιτυχείς σπουδές στη Νομική Σχολή Αθηνών, γράφτηκε στο Δικηγορικό Σύλλογο Λεβαδείας το 1928, του οποίου ήταν μέλος - παρά Πρωτοδικαίς - μέχρι τη συνταξιοδότησή του. Αναδείχθηκε σε έναν από τους καλύτερους δικηγόρους της Λεβαδείας, με ιδιαίτερη ενασχόληση στο Αστικό Δίκαιο. Η αγάπη του για τα κοινά και για τη

Βοιωτία, τον ώθησε από πολύ νέο στην πολιτική, στην οποία διέγραψε μια λαμπρή και θαυμαστή πορεία.

Με το Λαϊκό Κόμμα, εξελέγη Βουλευτής Αττικοβοιωτίας το 1935 και το 1936. Στον πόλεμο του 1940 στρατεύθηκε και εξεπλήρωσε το χρέος προς τη μαχόμενη Πατρίδα. Επανήλθε μετά την απελευθέρωση από την εχθρική κατοχή και εξελέγη Βουλευτής Αττικοβοιωτίας το 1946 και το 1951 με το Λαϊκό Κόμμα. Στη συνέχεια εκλέγεται Βουλευτής Βοιωτίας με την ΕΡΕ το 1958 και το 1961 και με τη Ν.Δ. το 1974 και το 1977. Διετέλεσε Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Βιομηχανίας στην Κυβέρνηση Παπάγου από το 1952 έως το 1956 και Υφυπουργός Συγκοινωνιών στην Κυβέρνηση Καραμανλή από το 1958 έως το 1961. Από το 1974 έως το 1977 διετέλεσε Α' Αντιπρόεδρος της Βουλής, με σημαντική προσφορά στην κατάρτιση και ψήφιση του Συντάγματος του 1975, εισηγητής του οποίου ήταν το άλλο μεγάλο τέκνο της Λεβαδείας, ο Δημήτριος Παπασπύρου.

Το πέρασμά του από τα πιο πάνω αξιώματα, τον καθιέρωσε ως εξάίρετο και σημαίνον στέλεχος του πολιτικού κόσμου. Ιστορική και ανεπανάληπτη η συνεργασία τους με το Δημήτριο Παπασπύρου, από το 1974 μέχρι το θάνατό του, έδωσε στην πόλη μας δύο μεγάλα έργα, το Δικαστικό Μέγαρο και το Νοσοκομείο. Αλλά και πριν, επί Κυβερνήσεων Παπάγου και Καραμανλή, σημαντική ήταν η προσφορά του Κονίτσα στη διαμόρφωση του οδικού δικτύου της Βοιωτίας, στην ίδρυση της Τεχνικής Σχολής Λεβαδείας, στην κατασκευή του Εθνικού Σταδίου κ.ά.

Πέθανε στις 20 Νοεμβρίου 1980 και κηδεύτηκε στην Αράχωβα δημοσία δαπάνη.

Δημήτριος Παπασπύρου:

Γεννήθηκε στη Λεβάδεια το 1902. Ο πατέρας του Γεώργιος Παπασπύρου, διαπρεπής δικηγόρος, διετέλεσε Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου και Δήμαρχος Λεβαδείας, η μάνα του κυρά Σοφία, ανηψιά του Νικόλαου Μπουφίδη - σεβαστή δέσποινα της εποχής - στάθηκε δεξί του χέρι στις μετέπειτα επιδιώξεις του, ο παππούς του Σπύρος Παπασπύρου ήταν Αρχιμανδρίτης της Μητρόπολης Λεβαδείας.

Έμαθε τα πρώτα γράμματα στο Δημοτικό σχολείο της Λεβαδείας. Στο Σχολαρχείο ήταν διευθυντής την εποχή εκείνη ο αείμνηστος Θεόδωρος Παρασκευόπουλος, με αρτία επιστημονική κατάρτιση και πολλές φορές είχε εκφρασθεί για τον εξάίρετο μαθητή του. Στη συνέχεια πήγε στην Αθήνα και ενεγράφη στη Νομική Σχολή, απ' όπου αποφοίτησε το έτος 1923. Το έτος 1924 άρχισε την καριέρα του, απασχοληθείς σε ποινικές υποθέσεις, κι εξελίχθηκε σε πρώτης ολκής ποινικόλογο, βοηθούμενος κι απ' την εξαιρετική ευγλωττία που τον διέκρινε. Δεν άργησε να συνδεθεί με τους νομομαθείς της εποχής και μετέπειτα Πρωθυπουργούς της Ελλάδος, Αλέξανδρο Παπαναστασίου και Γεώργιο Καφαντάρη, κι απ' τις αρχές της σταδιοδρομίας του φάνηκε ότι θα διέπρεπε σαν πολιτικός.

Το θάρρος που επέδειξε κατά τα μαύρα χρόνια της Κατοχής, αντιμετωπίζοντας τον κατακτητή, ήταν απaráμιλλο. Αλλά και μετά την απελευθέρωση, συνέχισε τους αγώνες του για να σώσει τις εκατοντάδες παλικάρια της Εθνικής

αντίστασης, που σύρονταν στα έκτακτα στρατοδικεία, ύστερα απ' το κίνημα του Δεκέμβρη.

Για πρώτη φορά εξελέγη βουλευτής Αττικοβοιωτίας στις εκλογές του 1950. Επανεκλέγη το 1951, 1952 και 1956 και ως βουλευτής Βοιωτίας το 1961, 1963, 1964 και 1974. Ορκίστηκε Υπουργός Δικαιοσύνης το 1951, 1963, 1965, Προεδρίας 1964 και Γεωργίας το 1974. Πρόεδρος της Βουλής εκλέχτηκε το 1965, 1966 και το 1977-1981.

Σ' όλη την πολιτική, επαγγελματική και κοινωνική δράση του, στάθηκε συμπαραστάτης των αγροτών, της Βοιωτίας και γενικότερα όλης της χώρας. Έτσι το 1952, ως Υπουργός στην Κυβέρνηση του Πλαστήρα, πέτυχε την τροποποίηση του Συντάγματος, βάσει δε αυτού πραγματοποίησε το από ετών όνειρο του, δηλαδή την απαλλοτρίωση της Κωπαΐδας και άλλων μεγάλων αγροκτημάτων, τα οποία μοιράστηκαν στους ακτήμονες αγρότες της Βοιωτίας και των άλλων γειτονικών νομών.

Στα σκοτεινά χρόνια της δικτατορίας 1967-1974, προέτρεπε τους συμπολίτες του ν' αγωνισθούν, με δηλώσεις στον τύπο του εξωτερικού. Το 1970 εμφανίστηκε στο κοινοβούλιο του NATO, ως Πρόεδρος της τελευταίας Βουλής και κατήγγειλε το δικτατορικό καθεστώς. Το 1972 πήγε στην Αμερική, μαζί με τον πρώην Πρωθυπουργό και πρώην Υπουργό των Εσωτερικών της ΕΡΕ κ. Γεώργιο Ράλλη και μαζί έκαναν παραστάσεις στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών υποθέσεων του Κογκρέσου. Μετέβη επίσης στο Λονδίνο και εμφανίστηκε στο Αγγλικό Κοινοβούλιο, όπου εξέθεσε το δράμα της Ελλάδας. Συνελήφθη απ' τη χούντα και φυλακίστηκε και στη συνέχεια εξορίστηκε. Τον παρέπεμψαν στο έκτακτο Στρατοδικείο Αθηνών, με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας, για την εκτύπωση και διανομή των δηλώσεων του κ. Ιωάν. Ζίγδη στις Η.Π.Α.

Μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, μέχρι το τέλος της ζωής του, αγωνίστηκε για την επίλυση ζωτικών προβλημάτων του λαού της Βοιωτίας. Απεβίωσε το 1987 και κηδεύτηκε στη Λεβάδεια δημοσία δαπάνη και με τιμές αρχηγού κράτους.

Ελευθέριος Γονής:

Ο Ελευθέριος Κ. Γονής γεννήθηκε στις 28 Ιουνίου 1903 στη Λεβάδεια. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διορίστηκε δικηγόρος στη Λεβάδεια το 1925.

Πολιτεύθηκε για πρώτη φορά το 1946, ως υποψήφιος της Ηνωμένης Παρατάξεως Εθνικοφρόνων και εξελέγη βουλευτής Αττικοβοιωτίας. Το 1947 συνέβαλε στην ίδρυση του Νέου Κόμματος με αρχηγό τον κ. Σπ. Μαρκεζίνη, ως υποψήφιος του οποίου εξετέθη στις εκλογές του 1950. Προσχώρησε το επόμενο έτος στον Ελληνικό Συναγερμό του Στρατάρχου Αλεξ. Παπάγου και εξελέγη βουλευτής Αθηνών κατά τις εκλογές του 1951 και του 1952.

Διετέλεσε υπουργός Εργασίας στις Κυβερνήσεις Θεμ. Σοφούλη (1949) και Αλ. Παπάγου (1952-1955). Ίδρυσε τον Οργανισμό Απασχολήσεως και Ανεργίας και την Εργατική Εστία. Αναμίχθηκε στη συνδικαλιστική παράταξη ΕΡΕΠ. Από το 1957 ήταν Γενικός Γραμματέας της Νέας ΓΣΕΕ, που ίδρυσε ο ίδιος. Απετέλεσε μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας στο Συνέδριο Ειρήνη (Παρίσι 1946) και στα συνέδρια του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (Βιέννη 1953, 1954).

Το 1945 εξέδωσε τις εφημερίδες "Εργατική σημαία" και "Αγροτική Εξόρμησις", από τις οποίες η πρώτη επανεξεδόθη το 1957, ως όργανο της ρεφορμιστικής παράταξης.

Το συγγραφικό του έργο υπήρξε αξιόλογο. Εξέδωσε τα βιβλία: "Τι πρέπει να γνωρίζει ο εργάτης" (1945), "Η θεωρία της Εξαθλιώσεως" (υπό το ψευδώνυμο Σταύρος Μένος) (1945), "Πολιτική και εκλογικά συστήματα" (1955) και πολλές πολιτικοκοινωνικές μελέτες. Είχε τιμηθεί με τον Ανώτατο Ταξίαρχο του Φοίνικος. Ήταν κάτοχος της Αγγλικής, της Γαλλικής και της Ιταλικής γλώσσας και ασχολούταν ερασιτεχνικά με τη ζωγραφική. Απεβίωσε στις 21-3-1973.

Ευάγγελος Νησιώτης:

Γεννήθηκε στη Λεβάδεια το 1904 και πέθανε στις 23-3-1975.

Διετέλεσε Δήμαρχος στην περίοδο 10-5-1944 έως 26-6-45.

Ιωάννης Ανδρεαδάκης:

Γεννήθηκε στη Λειβαδιά το 1913. Μετά τις γυμνασιακές σπουδές, ενεγράφη στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και αφού έλαβε το πτυχίο της Νομικής, άσκησε με μεγάλη επιτυχία το επάγγελμα του δικηγόρου. Υιός του αιμνήστου Νικολάου Ανδρεαδάκη, ο οποίος εξελέγη κατ' επανάληψη βουλευτής Αττικοβοιωτίας με το Κόμμα των Φιλελευθέρων.

Πολιτεύτηκε με συνέπεια πάντοτε με την παράταξη αυτή που προήλθε από το κόμμα των Φιλελευθέρων.

Για πρώτη φορά εξελέγη Δήμαρχος Λεβαδεών κατά τις δημοτικές εκλογές του 1959 και έκτοτε παρέμεινε Δήμαρχος μέχρι το 1967, που τον κατήργησε η Χούντα. Συνεπής προς τις δημοκρατικές του αρχές, δεν έπαψε να αντιδρά κατά των δικτατορικών κυβερνήσεων, είναι δε γνωστά τα αντιδικτατορικά τηλεγραφήματα, που με πρωτοβουλία του ίδιου και άλλων εκλεκτών δικηγόρων της Λεβαδείας, στέλλονταν προς τον τύπο για την αποκατάσταση της Δημοκρατίας.

Μετά την κατάλυση της Δικτατορίας και κατά τις εκλογές του 1975, ο λαός της Λεβαδείας τον επανεξέλεξε πανηγυρικά Δήμαρχο του.

Για μια ακόμη φορά, από το χάρο αυτή τη φορά, εξεδιώχθη βίαια από τη Δημαρχία για να μην επανέρθει πλέον ποτέ στις 21-12-1976. Παραμένει όμως ζωντανός μέχρι σήμερα στη θύμηση των συμπολιτών ως ο καλύτερος Δήμαρχος της Λεβαδείας.

Ματθαίος Βέργος:

Γεννήθηκε στη Λεβάδεια το 1906. Δικηγόρησε στη Λεβάδεια από το 1934 με μεγάλη επιτυχία ιδιαίτερα στο Αστικό Δίκαιο.

Οι μελέτες του, δημοσιευμένες σε Νομικά περιοδικά, έγιναν εργαλείο νομικής βοήθειας, σε επιφανείς νομικού όλης της χώρας.

Διετέλεσε Δήμαρχος Λεβαδεών από τον Οκτώβριο του 1946 μέχρι τον Αύγουστο του 1950.

Είναι ο τελευταίος της μεγάλης γενιάς των δικηγόρων της Λεβαδείας που βρίσκεται στη ζωή.

Γεώργιος Καλογήρου:

Άσκησε με επιτυχία το λειτούργημα του δικηγόρου στη Λεβάδεια από το 1960.

Διετέλεσε Βουλευτής Βοιωτίας από το 1981 έως το 1989.

Συνδέθηκε με την κατάργηση του παλιού Κρατικού Νοσοκομείου και τη δημιουργία του Κρατικού Νοσοκομείου της Λεβαδείας, τη μονάδα τεχνητού νεφρού, που κατάργησε το μαρτύριο της μετάβασης και επιστροφής των πασχόντων συμπολιτών μας από τα νοσοκομεία της Αθήνας, συνετέλεσε στη δημιουργία όλων των σχολείων, Δημοτικών και Γυμνασίων, που ανεγέρθηκαν από το 1981-1989, καθώς και στην κατασκευή του κλειστού Γυμναστηρίου της Λεβαδείας.

Από το 1993 μέχρι το 1998 διετέλεσε Πρόεδρος των Δημοσίων Επιχειρήσεων της "Τουριστικής Ολυμπιακής" και των "Μακεδονικών Αερογραμμών - Τσάρτερς".

Ιωάννης Περγαντάς:

Γεννήθηκε στο Δίστομο το 1933. Φοίτησε στο Γυμνάσιο της Λεβαδείας και έπειτα στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αθήνας.

Δικηγορεί από το 1963 στη Λεβάδεια. Διετέλεσε Δήμαρχος Λεβαδέων από το 1983 έως το 1990.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Πρόεδρος:	Αντώνιος Παπαντωνίου
Γεν. Γραμματέας:	Λουκάς Μπίνιος
Ταμίας:	Χαράλαμπος Βλάχος
Μέλη:	Ζωή Βασιληά Επαμεινώνδας Κοτσικώνας

ΜΕΛΗ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ανδρεαδάκη Ξανθούλα	Λουκά Παναγιώτα
Ανέστης Λουκάς	Λοιδώρης Ιωάννης
Βάγκος Λουκάς	Μαντζιώκας Ευάγγελος
Βέργος Ανδρέας	Μεργούπης Δημήτριος
Βέργου Βασιλική	Μηλιώνης Ζαχαρίας
Γαλανός Ταξιάρχης	Μίχα Γαρυφαλιά
Γερονικολός Θεόδωρος	Μπαλαγούρα Θεοδώρα
Γερονικολός Ιωάννης	Μπλούνα Ασημίνα
Γώγου Κωνσταντίνα	Μωραΐτης Σεραφεΐμ
Δαλαμάγκας Βασίλειος	Ντουρντουρέκας Κωνσταντίνος
Ζάκκας Ιωάννης	Ντουρντουρέκας Σεραφεΐμ
Ηλιόπουλος Γρηγόριος	Παλαιολόγου Θεόδωρος
Καΐλης Ιωάννης	Παπαγεωργίου Αφροδίτη
Καμινάρη Κωνσταντίνα	Παπαγεωργίου Γεώργιος
Καρατζάς Ιωάννης	Παπαγεωργίου Ελένη
Καρβούνη Βασιλική	Παπαθανασίου Κωνσταντίνος
Καρβούνη Γεωργία	Παπαϊωάννου Λουκάς
Καρβούνη Μορφία	Πασσάς Γεώργιος
Καρμίρη Ευρυδίκη	Πατσούρας Νικόλαος
Καρράς Λουκάς	Πειρουνάκη Έλενα
Καφεντζόπουλος Αθανάσιος	Περγαντάς Ιωάννης
Καφρίτσας Δημήτριος	Πέτσουλης Ιωάννης
Καψώνας Γεώργιος	Πίτσος Ιωάννης
Κεράστας Σπύρος	Πούλου Ελένη
Κόλλιας Ιωάννης	Ρούσσαρης Αριστείδης
Κοτσώνας Αχιλλέας	Σοφιανάτος Αλέξανδρος
Κουτσούμπα Βάσω	Τσάγκας Ηρακλής
Κουτσούμπας Ανδρέας	Τσώκου Γεωργία
Κώτσου Παναγιώτης	Φλώρος Σπιρίδωνας
Λάμπρου Γιαννούλα	Φορτάτος Γεώργιος
Λιάκος Λουκάς	Χανδρά Φωτεινή
Λοιδώρη Σουλτάνα	Χουλιάρης Παναγιώτης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γενικά Αρχεία του Κράτους.
2. Πρακτικά της Βουλής.
3. Ανέκδοτο Αρχείο Αριστείδη Ρούσσαρη.
4. Αγορεύσεις Δύο Νικ. Μπουφίδη, τυπογραφείο της Εστίας Κ. ΜΑΙΣΝΕΡ και Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ.
5. "Ιστορικά Μελετηματα Λεβαδείας", Αριστείδη Ρούσσαρη, Λεβάδεια 1998.
6. "Ο Ελληνικός Λαός", Γκέοργκ Λούντβιχ Μάουερ, εκδόσεις Αφων Τολίδη, Αθήνα 1976.
7. "Η Δικαιοσύνη επί Καποδίστρια", Δημητρίου Γ. Σερεμέτη, έκδοση του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1959.
8. "Προσωπικότητες της Ρούμελης", Γιώργου Καψάλη, Αθήνα 1970.
9. "Η νομική διάταξις της ανατολικής χέρσου Ελλάδος της 15 Νοεμβρίου 1821", Άθω Γ. Τσούτσου, Αθήνα 1972.
10. Αθανάσιος Τσούτσος Δημογέρων του Δαδίου "Επετηρίς εταιρείας Στερεοελλαδικών Μελετών", Άθω Γ. Τσούτσου, Αθήνα 1973.
11. "Πρωθύστερο", Αγγέλου Σ. Βλάχου, βιβλιοπωλείο της "Εστίας" Ι.Δ. Κολλάρου & ΣΙΑ Α.Ε., Αθήνα 1990.
12. "Οι τοπικοί οργανισμοί της επαναστάσεως του 1821 και το πολίτευμα της Επιδαύρου", Απ. Β. Δασκαλάκη, εκδόσεις Ευτ. Γ. Βαγιονάκη, Αθήνα 1980.
13. "Αγροτικές Εξεγέρσεις στην Παλιά Ελλάδα 1833-1881", Καίτης Αρώνη - Τσίχλη, εκδόσεις Παπαζήση.
14. "Πολιτικοί αγώνες 1892-1935", Κωνσταντίνου Ι. Αγγελόπουλου, εκδόσεις Α. Διαλήσμα, Αθήνα 1935.
15. Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, Παύλου Δρανδάκη, Εκδόσεις Φοίνιξ, Αθήνα.
16. Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη, εκδόσεις Ν. Νίκας & ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα 1962.
17. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους Προϊστορία και Πρωτοϊστορία, εκδόσεις Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήνα 1970.
18. Νεώτερη Ιστορία του Ελληνικού Έθνους 1826-1974, Γεωργίου Ρούσσου, εκδόσεις Ελληνική Μορφωτική Εστία, Αθήνα 1975.
19. Ιστορία των Θηβών και της Βοιωτίας από των αρχαιότατων χρόνων μέχρι σήμερα, Γεωργίου Τσεβά, Αθήνα 1928.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

20. ΤΑΧΥΠΤΕΡΟΣ ΦΗΜΗ	37. ΕΣΤΙΑ
21. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ	38. ΠΡΩΪΑ
22. ΣΤΟΧΟΙ	39. ΒΡΑΔΥΝΗ
23. ΑΚΡΟΠΟΛΗ	40. ΘΕΣΜΟΙ
24. ΚΑΙΡΟΙ	41. ΒΟΙΩΤΙΑ
25. ΑΣΤΥ	42. ΛΕΒΑΔΕΙΑ
26. ΑΙΩΝ	43. ΑΤΤΙΚΑ ΚΑΙ ΒΟΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ
27. ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ	44. ΒΟΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ (1928-1930)
28. ΣΚΡΙΠ	45. ΚΑΔΜΟΣ
29. ΕΜΠΡΟΣ	46. ΦΩΣ ΤΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ
30. ΑΘΗΝΑ	47. ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ
31. ΠΑΤΡΙΣ	48. ΑΤΤΙΚΟΒΟΙΩΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
32. ΕΣΠΕΡΙΝΗ	49. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ, έκδοση του Μορφωτικού Συλλόγου Λεβαδείας.
33. ΕΘΝΟΣ	50. ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΑΤΣΩΝΗΣ, έκδοση του ομωνύμου Συλλόγου Λεβαδείας.
34. ΘΗΒΑΪΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ	
35. ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΝΩΜΗ	
36. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ	